

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ

64053
K261x4

ΔΗΜ. ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΗ — ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΜΕΓΑ
ΠΑΥΛΟΥ ΝΙΡΒΑΝΑ — ΔΗΜ. Γ. ΖΗΣΗ κ.α.

46266

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ

γιά τήν πέμπτη τάξη τοῦ δημοτικοῦ σχολείου

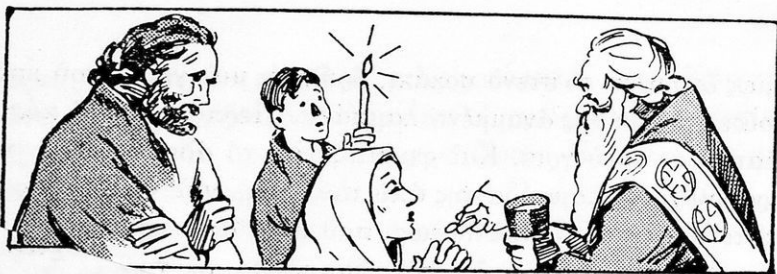
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
1947

ΑΝΑΤΙΘΕΤΑΙ

8730

ΜΕΡΟΣ Α΄

ΑΙΟΝΙΣΜΟΣ

Ο ΚΡΥΦΟΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΣ

Εἶναι τρεῖς ἡ ὥρα μετὰ τὰ μεσάνυχτα καὶ σπάνιοι οἱ διαβάτες στὸ δρόμο. Εἶναι οἱ τελευταῖοι ποὺ γυρίζουν ἀπὸ τὴν πρώτη Ἀνάσταση καὶ πηγαίνουν βιαστικοὶ στὰ σπίτια τους.

Σὲ λίγο τίποτε πιά δὲν ἀκούεται καὶ νεκρικὴ σιγὴ βασιλεύει σ' ὅλη τὴν τούρκικη συνοικία τοῦ Ἡρακλείου.

Ξαφνικά, ἀνοίγει ἀθόρυβα ἡ αὐλόπορτα ἐνὸς μεγάλου σπιτιοῦ καὶ προβάλλει ἀνθρώπινο κεφάλι. Γυρίζει δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ καὶ παρατηρεῖ μὲ προσοχὴ μέσα στὸ σκοτάδι. Τραβιέται μέσα καὶ πάλι ξαναφαίνεται καὶ κοιτάζει μὲ προσοχή.

— Ἐλᾶτε, δὲν εἶναι κανένας, ἀκούεται χαμηλὴ φωνή.

Τρεῖς σκιές, ἡ μιὰ μεγάλη καὶ οἱ δυὸ μικρότερες, βγῆκαν στὸ δρόμο.

— Πᾶμε γρήγορα, ψιθύρισε ὁ ψηλὸς ἄντρας· πᾶμε γρήγορα, γιατί ἀργήσαμε καὶ θὰ μᾶς περιμένῃ. Σκέπασε τὸ πρόσωπο μὲ τὸ μαντήλι σου, Ἐσμέ! Ρεσίτ, δός μου τὸ χέρι σου!

Περπατούσανε κι οἱ τρεῖς σιωπηλοὶ στὸ σκοτάδι. Μόλις

ὁμως ἔστριψαν τὸ στενὸ σοκάκι, βόηκανε μιὰ γριά, ποὺ κρατοῦσε στὸ χέρι τῆς ἀναμμένη λαμπάδα. Περπατοῦσε μὲ κόπο, γιατί ἦταν πολὺ γριά. Καὶ φρόντιζε μὲ τὸ ἄδειανὸ χέρι νὰ προφυλάξῃ τὴ λαμπάδα τῆς ἀπὸ τὸν ἄερα, γιὰ νὰ φέρῃ στὸ σπίτι τὸ φῶς τῆς Ἀναστάσεως, ποὺ πῆρε ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν.

Ὅταν εἶδαν τὸ φῶς τῆς λαμπάδας οἱ νυχτερινοὶ διαβάτες, γύρισαν ἄλλοῦ τὸ γοῖτ' ἵνα σήκωσεν τὴ λαμπάδα τῆς καὶ τοὺς ἑξῆς, Μεχμέτ Μπέη! εἶπε ἡ γριά.

— Πλημέρα, κυρά, ἀποκρίθηκε ἐκεῖνος, καὶ τοῦ χρόνου! Καὶ τράβηξε τὸ δρόμο του.

Ἡ γριά τοὺς κοίταξε ἀπὸ κοντὰ, ὥσπου τοὺς ἔχασε ἀπὸ τὰ μάτια τῆς.

«Περίεργο πράμα!» εἶπε μὲ τὸ νοῦ τῆς. «Ποῦ νὰ πᾶνε τέτοια ὥρα ὁ Μεχμέτ μπέης μὲ τὴ χανούμισσα καὶ τὸ γιό του; Χριστέ μου, δὲν κάνεις τὸ θάμα σου νὰ γλιτώσουν οἱ Χριστιανοὶ ἀπὸ ἓναν Τοῦρκο;»

Βυθισμένη στὸ σκοτάδι ἦταν καὶ ἡ ἐκκλησιὰ τοῦ Ἀγίου Μηνᾶ. Ἐδῶ καὶ λίγη ὥρα, χιλιάδες κεριῶν τὴ φώτιζαν· χιλιάδες Χριστιανῶν στὴν αὐλὴ τῆς ἔπαλλαν χαρμόσυνα τὸ «Χριστὸς Ἀνέστη». Τώρα ἔμεινε μόνο τὸ ἄρωμα τοῦ λιβανιοῦ καὶ τῶν κεριῶν. Καὶ μόνο τὸ καντήλι, ποὺ ἔκαιε μπροστὰ στὴν ἀσημένια εἰκόνα τῆς Παναγίας, θαμπόφεγγε. Παντοῦ βασίλευε ἀπόλυτη σιγή.

Δυὸ χτύποι ἀκούστηκαν στὴν ἐξώθυρα. Ἀπὸ ἓνα στασίδι σηκώνεται κάποιος καὶ τρέχει ν' ἀνοίξῃ ἦταν ὁ παπὰς τοῦ Ἀγίου Μηνᾶ.

Οἱ τρεῖς νυχτερινοὶ διαβάτες μπαίνουν ἀθόρυβα στὴν ἐκκλησιὰ καὶ φιλοῦν τὸ χέρι τοῦ παπᾶ. Σφαλίζουν καλὰ τὴν

πόρτα, προχωροῦν εὐλαβικὰ στὸ εἰκονοστάσι, γονατίζουν καὶ κáνουν τὸ σταυρὸ τους. Ὁ παπα - Γρηγόρης μπαίνει ἀπὸ τὴ δεξιὰ πόρτα στὸ ἱερό, ἀνοίγει τὴν Ὁραία Πύλη καὶ λέει στὸ μικρότερο ἀπὸ τοὺς τρεῖς:

— Ἐλα, παιδί μου, νὰ μὲ βοηθήσης! Καὶ τοῦ δίνει μιὰ μικρὴ λαμπάδα, ποὺ τὴν ἄναψε ἀπὸ τὸ ἀκοίμητο φῶς, ποὺ εἶναι πάνω στὴν Ἁγια Τράπεζα.

Ὁ παπα - Γρηγόρης φόρεσε τὸ χρυσοκέντητο πετραχήλι του, πῆρε μὲ βαθὺ σεβασμὸ τὸ Δισκοπότηρο καὶ πλησίασε στὴν Ὁραία Πύλη. Μπροστά του στέκεται τὸ συμπαθητικὸ τουρκόπαιδο, ὠχρό, συγκινημένο, μὲ τὴ λαμπάδα στὸ χέρι.

— Πλησιάστε, εἶπε ὁ παπὰς στοὺς ἄλλους δυό.

Πρῶτα πλησίασε ἡ γυναίκα, τριάντα ἔως τριανταπέντε χρονῶν. Ἦταν ὠχρὴ καὶ βαθιὰ συγκινημένη. Τὴ στιγμή ποὺ ἀνέβαινε τὰ σκαλοπάτια τοῦ ἱεροῦ, χρειάστηκε νὰ τὴν ὑποστηρίξει ὁ Μεχμέτ μπέης, γιὰ νὰ μὴν πέση. Τὰ μεγάλα μαῦρα μάτια τῆς ἦταν δακρυσμένα.

— «Μεταλαμβάνει ἡ δούλη τοῦ Θεοῦ Μαρία, εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος», εἶπε ὁ παπὰς μ' ἐπισημότητα καὶ τῆς ἔδωσε τὴν Ἁγια Μετάληψη.

Δυὸ μεγάλα δάκρυα κύλησαν στὸ πρόσωπο τῆς σεμνῆς ἐκείνης γυναίκας· κι ἀκούστηκε νὰ ψιθυρίζει: «Μνήσθητί μου, Κύριε, ὅταν ἔλθης ἐν τῇ Βασιλείᾳ σου».

Πῆρε ἔπειτα ἡ γυναίκα τὴ λαμπάδα στὸ χέρι τῆς καὶ πλησίασε τὸ παιδί.

— «Μεταλαμβάνει ὁ δούλος τοῦ Θεοῦ Νικόλαος»... ἐπανάλαβε ὁ παπὰς, κοιτάζοντας στοργικὰ τὸ συμπαθητικὸ παιδί.

Τώρα ἦρθε ἡ σειρὰ τοῦ Μεχμέτ. Ἀνεβαίνει μὲ θάρρος καὶ πλησιάζει τὸν παπά. Τὸ φῶς τῆς λαμπάδας τρέμει, γιὰτὶ τρέμουνε καὶ τὰ χέρια τῆς Μαρίας.

— «Μεταλαμβάνει ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ Ἑμμανουήλ, εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος», λέει γιὰ τρίτη φορὰ ὁ παπᾶς, δακρύζοντας τώρα κι αὐτός.

— Ἀμήν. Εἶπε μὲ βαθιὰ φωνή ὁ μυστικὸς Χριστιανός.

Σὲ λίγα λεπτά οἱ τρεῖς σκιὲς χάνονται καὶ πάλι στοὺς σκοτεινοὺς δρόμους τοῦ Ἡρακλείου καὶ βιαστικὰ γυρίζουν στὸ σπίτι τους. Αὐτὴ τῇ φορὰ δὲ βρέθηκε καμιά γριὰ στὸ δρόμο νὰ τοὺς γνωρίσῃ μὲ τὸ φῶς τῆς λαμπάδας καὶ νὰ ξαναπῇ:

— Θεέ μου, δὲν κάνεις τὸ θάμα σου, γιὰ νὰ σωθοῦν ἀπὸ ἓναν κακὸ Τοῦρκο οἱ Χριστιανοί;

Μόνο ὁ παπα - Γρηγόρης ἤξερε, ὅτι ὁ Μεχμέτ μπέης ἦτανε Χριστιανός, πὺλ πολὺ πιστὸς ἀπὸ πολλοὺς, πὺλ λέγονται μονάχα Χριστιανοί.

Ο ΑΓΙΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

— Ἁγιος Βασίλης ἔρχεται ἀπὸ τὴν Καισαρεία. . . .

Ὅλη ἡ γειτονιά ἀντηχοῦσε ἀπ' τὰ χαρμόсуна κάλαντα, πὺλ τραγουδοῦσαν τὰ παιδάκια τὴν παραμονὴ τῆς πρωτοχρονιάς. Καὶ τὸ βράδυ, μαζεμένη γύρω στὸ τζάκι ἡ οἰκογένεια τοῦ παπα - Θύμιου, καμάρωνε τὰ δῶρα, πὺλ χάρισε ὁ ἓνας στὸν ἄλλο, καὶ περιμένε τὴν ὥρα τῆς βασιλόπιτας.

Ὁ Γιώργος, μαθητὴς τῆς πέμπτης τοῦ δημοτικοῦ σχολείου, ἐπάνω κάτω ἔντεκα χρονῶν, κρατοῦσε στὰ χέρια του ἓνα χρυσοδεμένο βιβλίο καὶ στριφογύριζε ἀπ' ὅλες τὶς μεριεὲς καὶ ξεφύλλιζε τὶς εἰκόνες του. Καὶ ἡ Μαρία, ἓνα χρόνον μικρότερη, κρατοῦσε καὶ χάρτινε καὶ καμάρωνε μιὰ πανώρια κούκλα.

Καὶ πάλι ἀντήχησαν στὴ γειτονιά οἱ χαρούμενες φωνὲς τῶν παιδιῶν:

— “Αγιος Βασίλης ἔρχεται ἀπὸ τὴν Καισαρεία ...

— Ποῦ εἶναι ἡ Καισαρεία, μπαμπά; ρώτησε ἡ Μαρία.

— Εἶναι πέρα στὴν Ἀνατολή, παιδί μου. Μὰ τὴ λένε Καισάρεια καὶ ὄχι Καισαρεία.

— Καὶ γιατί τὰ παιδιὰ τὴ λένε ἔτσι;

— Γιατὶ ἔτσι ταιριάζει καλύτερα στὸ τραγούδι τους. Μήπως θέλετε νὰ σᾶς πῶ τὴν ἱστορία τοῦ Ἀϊ-Βασίλη; Ἔτσι θὰ περάσῃ ἡ ὥρα, ὅσο νὰ κόψωμε τὴ βασιλόπιτα.

Χαρούμενα τὰ παιδιὰ τριγύριζαν τὸν παπα-Θύμιο. Ἡ παπαδιά ἔριξε κι ἄλλα ξύλα στὴ φωτιά, ἔδωσε σ' ὅλους ἀπὸ ἓναν κουραμπιέ κι ὁ παπὰς ἄρχισε τὴν ἱστορία.

— Ὅπως σᾶς εἶπα καὶ πρωτότερα, ἡ Καισάρεια εἶναι βαθιά στὴν Ἀνατολή, σὲ μιὰ χώρα, ποὺ τὴν λένε Καππαδοκία. Ἐκεῖ γεννήθηκε ὁ Ἀϊ-Βασίλης τριακόσια τριάντα χρόνια ὕστερ' ἀπ' τὴ γέννηση τοῦ Χριστοῦ. Οἱ γονεῖς του, ὅπως οἱ περισσότεροι πατριῶτες του, ἦταν εἰδωλολάτρες. Ἡ μητέρα του, ἡ Ἑμμέλεια, ἦταν μιὰ σπάνια γυναίκα κι ἔδωσε στὸ παιδί της πολὺ καλὴ ἀνατροφή. Πόσα χρωστοῦμε ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ στὴν καλὴ αὐτὴ μητέρα !

Ὅταν μεγάλωσε ὁ Βασίλειος, πῆγε στὴν Ἀθήνα νὰ σπουδάσῃ κι ἐκεῖ γνωρίστηκε μὲ τὸν Ἅγιο Γρηγόριο. Ἐγίνε στὴν ἀρχὴ δικηγόρος. Στὴν πατρίδα του ἦταν καὶ δάσκαλος μερικὰ χρόνια. Ἀλλὰ οὔτε τὸ ἓνα οὔτε τὸ ἄλλο ἐπάγγελμα τοῦ γέμιζε τὴν ψυχὴ.

Μὲ τὸ δυνατό του μυαλὸ εἶδε, πὼς ἡ νέα θρησκεία τοῦ Χριστοῦ ἦταν καλύτερη ἀπ' τὴν παλιά. Ἐβλεπε κάθε μέρα νὰ κυνηγοῦν τοὺς Χριστιανοὺς καὶ νὰ τοὺς βασανίζουν. Ὁ αὐτοκράτωρ ἦταν κι αὐτὸς εἰδωλολάτρης καὶ δὲν ἠθελε νὰ πληθαίνουν οἱ Χριστιανοί.

Ἡ ψυχὴ τοῦ Βασιλείου δὲ μποροῦσε νὰ ὑποφέρει τίς

ἀδικίες αὐτές. Σὲ ἡλικία 27 χρονῶν ἔγινε Χριστιανός, μοί-
ρασε ὅλη τὴν περιουσία του στοὺς φτωχοὺς καὶ ξεκίνησε νὰ
γνωρίσῃ καὶ ἄλλους τόπους, νὰ γνωρίσῃ καὶ ἄλλους Χριστιανούς,
ν' ἀγωνιστῇ καὶ αὐτὸς γιὰ τὴ θρησκεία τοῦ Χριστοῦ.

Θέλοντας νὰ ἰδῇ μὲ τὰ μάτια του τὰ μέρη, ποὺ γεννή-
θηκε καὶ ἔζησε ὁ Χριστός, ταξίδεψε στὴν Αἴγυπτο, στὴν Πα-
λαιστίνη, στὴ Συρία, στὴ Μεσοποταμία. Στὴν Αἴγυπτο γνώ-
ρισε τὸν Ἅγιο Ἀντώνιο.

Βλέπω στὰ μάτια σας, παιδιά μου, ν' ἀναγαλλιάζῃ
ἡ ψυχὴ σας ἀκούοντας τὰ ταξίδια αὐτά, σὰ νὰ τὰ ζηλεύετε.
Μὰ λέτε, πὼς ἦταν εὐχάριστα τὰ ταξίδια αὐτά; Ἐκείνον τὸν
καρὸ οὔτε σιδηρόδρομοι ὑπῆρχαν, οὔτε ἀτμόπλοια, οὔτε
αὐτοκίνητα. Μὴν ξεχνᾶτε, πὼς οὔτε χρήματα εἶχε πιά ὁ
Βασίλειος.

Μὴν ξεχνᾶτε καὶ πόσο κυνηγούσανε παντοῦ τοὺς Χρι-
στιανούς καὶ θὰ καταλάβετε πόσο βασανισμένο ἦταν αὐτὸ
τὸ μεγάλο ταξίδι τοῦ Βασιλείου.

Σ' ἓνα ἄλλο του ταξίδι στὸν Πόντο, ποὺ εἶχε καὶ ἓνα πα-
τρικό του κτῆμά, ἀποφάσισε νὰ ζήσει κάμποσον καιρὸ στὴν
ἐρημίᾳ, μόνος του σὰν καλόγερος. Διάλεξε μιὰ τοποθεσίᾳ
ἡσυχῇ καὶ τερπνῇ καὶ ἀφοσιώθηκε στὴ λατρεία τοῦ Θεοῦ.

Ἀκοῦστε, πὼς περιγράφει ὁ ἴδιος, σ' ἓνα γράμμα στοῦ
φίλου του Γρηγόριο, τὸν τόπο ποὺ διάλεξε νὰ ζήσει:

— «Ἀφοῦ ἀπελπίστηκα πιά, ὅτι θὰ μ' ἀκολουθήσης,
ζήτησα καταφύγιο ἐδῶ στὸν Πόντο. Καὶ ὁ Θεὸς μ' ὁδήγησε
σ' ἓναν τόπο ποὺ μ' εὐχαριστεῖ παρὰ πολὺ.

Θυμᾶσαι καμιά φορὰ, ποὺ παίζοντας πλάθαμε μὲ τὴ
φαντασία μας ὁμορφες τοποθεσίες; Τέτοιο εἶναι καὶ τὸ μέ-
ρος, ποὺ ζῶ σήμερα. Εἶναι ἓνα ψηλὸ βουνὸ σκεπασμένο ἀπὸ
πυκνὸ δάσος. Ἐδῶ καὶ ἐκεῖ τρέχουν ἄνδρες καὶ κατακάθαρα νε-

ρά. Στὰ πόδια τοῦ βουνοῦ εἶναι μιὰ πεδιάδα, πὺν ποτίζεται ἄφθονα ἀπὸ τὰ νερά αὐτά. Στὴν πεδιάδα αὐτὴ μόνα τους ἔχουν φυτρώσει ὄλων τῶν λογίων τὰ δέντρα καὶ τόσο πυκνά, πὺν καμιὰ φορὰ δυσκολεύεται κανένας νὰ περάσῃ. Μπροστὰ στὴν τοποθεσία αὐτὴ δὲν εἶναι τίποτε τὸ νησι τῆς Καλυψῶς, πὺν τόσο θαύμασε τὴν ὁμορφιά του ὁ Ὅμηρος».

Πολλοὶ φίλοι του πηγαίνανε νὰ τὸν ἴδουν στὴν ἐρημικὴ ζωὴ του· πῆγε κι ὁ Γρηγόριος, μὰ πολὺ λίγο ἔμεινε μαζί του, γιατί δὲν τοῦ ἄρεσε ἡ ζωὴ τῆς ἐρημιᾶς.

Ἀλλὰ κι ὁ Βασίλειος ἀναγκάστηκε ν' ἀφήσῃ τὴ μοναχικὴ ζωὴ. Οἱ διωγμοὶ τῶν Χριστιανῶν ἐξακολουθοῦσαν ἀγριώτεροι καὶ ἡ ἐξάπλωση τῆς νέας θρησκείας τοῦ Χριστοῦ

κινδύνευε νὰ σταματήσῃ. Ὁ αὐτοκράτορας Ἰουλιανὸς προστάτευε μὲ φανατισμὸ τὴν εἰδωλολατρεία.

Γύρισε στὴν πατρίδα του ὁ Βασίλειος καὶ χειροτονήθηκε παπᾶς, τὸν ἴδιο σχεδὸν καιρὸ μὲ τὸ Γρηγόριο. Μὲ τὴ ρητορικὴ του δύναμη ἔδωσε θάρρος στοὺς κατατρεγμένους Χριστιανούς καὶ μὲ τὴν ἀπλὴ καὶ φιλάνθρωπη ζωὴ του ἔδωσε τὸ καλύτερο παράδειγμα τοῦ ἀληθινοῦ Χριστιανοῦ. Καὶ ὅταν ἓνας μεγάλος λιμὸς ξαπλώθηκε σ' ὅλη τὴν Καππαδοκία καὶ

τὸν Πόντο, ὁ Βασίλειος τρέχοντας παντοῦ, μάζευε βοηθήματα ἀπὸ τοὺς πλουσίους καὶ μοίραζε στοὺς φτωχοὺς καὶ παρηγοροῦσε τοὺς δυστυχισμένους, θυσιάζοντας καὶ τὴ λίγη περιουσία, πὺ τοῦ εἶχε ἀπομείνει.

Σὲ ἡλικία σαράντα χρονῶν ὁ Βασίλειος ἐγίνε Ἐπίσκοπος Καππαδοκίας καὶ ἔμεινε πάντα ὁ πατέρας τοῦ λαοῦ καὶ ὁ φίλος τῶν δυστυχισμένων. Φορῶντας πάντα τὸ ἴδιο ράσο καὶ τρώγοντας μόνο ψωμὶ καὶ χόρτα, ἐξοικονομοῦσε ὅ,τι χρειαζόταν γιὰ τοὺς φτωχοὺς καὶ ἔχτισε στὴν Καισάρεια μεγάλο νοσοκομεῖο καὶ πτωχοκομεῖο. Καὶ ἔτσι ὁλος ὁ βίος του ἦταν ἓνα πολύτιμο στήριγμα τῆς Χριστιανοσύνης.

Ὁ νέος αὐτοκράτορας Οὐάλης — ἐχθρὸς καὶ αὐτὸς τοῦ Χριστιανισμοῦ — ἔστειλε στὴν Καισάρεια ἓναν ἀξιωματικό, τὸ Μόδεστο, γιὰ νὰ φοβίση τὸ Βασίλειο καὶ νὰ τὸν ἀναγκάσῃ νὰ πάψῃ τὸ κήρυγμά του καὶ τὶς φιλανθρωπίες του.

Ἀτάραχος ἔμεινε ὁ Βασίλειος στὶς φοβέρες τοῦ ἀξιωματικοῦ.

— Πῶς, τοῦ λέει αὐτός, δὲ φοβᾶσαι τὴ δύναμή μου;

Καὶ γιὰ νὰ τὴ φοβηθῶ; ἀπάντησε ὁ Βασίλειος. Τί μπορεῖς νὰ μοῦ κάμῃς;

— Τί μπορῶ νὰ σοῦ κάμω; Ὅλα εἶναι στὴν ἐξουσία μου. Μπορῶ νὰ δημέψω τὴν περιουσία σου, μπορῶ νὰ σ' ἐξορίσω, μπορῶ νὰ σὲ βασανίσω ἀκόμη καὶ νὰ σὲ θανατώσω.

— Μὲ τίποτε ἄλλο νὰ μὲ φοβερίσῃς, γιὰ νὰ αὐτὰ δὲν τὰ φοβοῦμαι. Τὴ δήμευσή δὲν τὴ φοβοῦμαι, γιὰ νὰ δὲν ἔχω τίποτε ἄλλο ἀπὸ δυὸ προιμμένα ράσα καὶ λίγα βιβλία. Τὴν ἐξουσία δὲν τὴ φοβοῦμαι, γιὰ νὰ ὅλη τὴ γῆ τὴ θεωρῶ πατρίδα μου. Τὰ βασάνια δὲν τὰ φοβοῦμαι, γιὰ νὰ τὸ σῶμα μου εἶναι τόσο ἀδύνατο, ὥστε θὰ νεκρωθῇ, πρὶν προφτάσῃ νὰ τὸ βασανί-

σης. Καὶ τέλος, δὲ φοβοῦμαι τὸ θάνατο, γιατί αὐτὸς θὰ μὲ φέρῃ συντομώτερα κοντὰ στὸ Θεό.

— Ποτὲ δὲν ἄκουσα τέτοια λόγια, ἀποκρίθηκε ὁ ἀξιωματικὸς μὲ ἀληθινὴ κατάπληξη.

— Γιατὶ καὶ ποτὲ δὲν ἀπάντησες ἀληθινὸ Ἐπίσκοπο. Ἐμεῖς εἴμαστε ἡσυχοὶ καὶ ταπεινοί, ὅχι μόνον ἀπὸ προστά τοῦ βασιλιά, ἀλλὰ καὶ στὸν τελευταῖο ἄνθρωπο. Ἀμα ὅμως πρόκειται γιὰ τὴν πίστη μας στὸ Θεό, οὔτε τὴ φωτιὰ φοβόμαστε, οὔτε τὸ σπαθί, οὔτε τὰ ἄγρια θηρία· αὐτὰ τὰ θεωροῦμε διασκέδαση. Αὐτὰ ὡς τὰ μάθη ὁ αὐτοκράτορας μὰ γιὰ πάντα.

— Τέτοιος, ἐξακολούθησε ὁ παπα - Θύμιος, ἦταν, παιδιά μου, ὁ σπάνιος αὐτὸς Ἐπίσκοπος. Καὶ μὲ τὸ ἀσθενικό του σῶμα καὶ μέσα σὲ πολλὲς κακουχίες αὐτὸς ἐξακολούθησε νὰ περιοδεύῃ παντοῦ, νὰ ἐλεῇ τοὺς δυστυχισμένους, νὰ παρηγορῇ τοὺς θλιμμένους, νὰ δίνῃ θάρρος στοὺς βασανισμένους Χριστιανοὺς.

Κι ἀπὸ τοὺς κόπους καὶ τίς στερόσεις πέθανε σὲ ἡλικία πενήντα χρονῶν, τὴν ἡμέρα τῆς πρωτοχρονιάς.

Ὁλος ὁ τόπος ἔχασε τὸν πατέρα του καὶ τὸν προστάτη του. Χιλιάδες ἀπ' ὅλη τὴν ἐπαρχία ἔτρεξαν στὴν κηδεῖα του. Χριστιανοὶ καὶ Ἰουδαῖοι καὶ εἰδωλολάτρεις ἔκλαψαν μαζὶ τὴν ἡμέρα αὐτή. Ἀπὸ τὸν πυκνὸ συνωστισμό πολλοὶ βρῆκαν τὸ θάνατο καὶ οἱ ἄλλοι τοὺς καλοτύγχιζαν, ποὺ πέθαναν μαζὶ μὲ τὸ Βασίλειο.

— Καὶ τώρα, παιδιά μου, εἶπε τελειώνοντας ὁ παπα - Θύμιος, ὡς ζητήσωμε τὴν εὐχὴ τοῦ Ἀϊ-Βασίλη καὶ ὡς κόψωμε τὴ βασιλόπιτα γιὰ τὴν καλὴ χρονιά.

ΧΡΟΝΙΑΡΕΣ ΜΕΡΕΣ

Καὶ θαρθοῦν χρονιάρες μέρες: τὰ Χριστούγεννα
 μὲ τ' ἀφρόπλαστα χρυστόψωμά τους πρῶτα
 καὶ τ' Ἀϊ - Βασιλιοῦ μὲ τῶν παιδιῶν τὰ κάλαντα
 καὶ μὲ τῶν νερῶν τ' ἀγιάσματα τὰ Φῶτα.

Κι ὕστερα τὰ πάθη τοῦ Χριστοῦ κι ἡ Ἀνάσταση
 πού τὸ ὁλόχαρο χωριὸ θὰ τὴ γιορτάση,
 τῶν βουνῶν βροντοξυπνώντας τοὺς ἀντίλαλους,
 σπέρνοντας λαμπάδων φέγγισμα στὰ δάση.

Καὶ μὲ τὰ λαμπριάτικα καλοκαιριάσματα,
 στήνοντας χορὸ στὰ δλόανθα χαμομήλια,
 θ' ἀνεμίζουν κάτω ἀπὸ μελιᾶς χαμόκλαδα
 κόκκινες ποδιές καὶ κίτρινα μαντήλια.

Γ. Δροσίνης

ΣΤΟ ΔΡΟΜΟ ΤΟΥ ΓΟΛΓΟΘΑ

Τὸ ἐνδιαφέρον ὅλου τοῦ ξένου κόσμου, πού μαζεύτηκε
 ἐκείνον τὸ χρόνο στὴν Ἱερουσαλήμ, δὲν ἦταν τόσο γιὰ τὸ Πά-
 σχα, ἂν καὶ γι' αὐτὸ ἦρθαν, παρὰ γιὰ τὴ δίκη τοῦ Γαλιλαίου
 Ἰησοῦ. Αὐτὸν ἀποκαλοῦσαν ἄλλοι μεγάλον κακοῦργο, ἀπα-
 τεῶνα, ἀγύρτη, ἐπαναστάτη καὶ ἄλλοι μεγάλο Διδάσκαλο,
 Μεσία, προφήτη. Οἱ τελευταῖοι ἦταν πρὸ πάντων Γαλιλαῖοι,
 ψαράδες τῆς Γενησαρέτ, πού πολλὲς φορὲς εἶχαν φάει μαζί
 του ψάρια καὶ εἶχαν ἀκούσει τίς θεῖες ὁμιλίες του. Καὶ αὐ-
 τοὶ ἦταν, πού ἔστρωσαν τρεῖς ἡμέρες τὰ ἱμάτιά τους στὸ
 δρόμο τοῦ Ἰησοῦ κι ἔκραζαν: «Ὡσανὰ ἐν τοῖς Ὑψίστοις!»

Καὶ γι' αὐτὸ τὴ νύχτα τῆς δίκης ἦταν πολλοί, πάρα πολ-

λοιί, μαζεμένοι στο πραιτώριο, νά παρακολουθήσουν τή δίκη καί νά μάθουν τò ἀποτέλεσμα. Τò πρῶτὸ διαδόθηκε σὲ ὅλη τὴν Ἱερουσαλήμ, ὅτι ὁ Γαλιλαῖος καταδικάστηκε νά σταυρωθῇ στο λóφο τοῦ Γολγοθᾶ μαζί μὲ δύο ληστές. Καί γι' αὐτὸ ἀπὸ νῶρις κι ὁ ντόπιος πληθυσμὸς καὶ οἱ ξένοι ἄρχισαν νά μαζεύωνται στο δρόμο τοῦ Γολγοθᾶ, καὶ στο λóφο ἐπάνω φαινόταν κόσμος πολὺς ὡς μνημήγκια. Ἔτρεχαν ὅλοι ν' ἀπολάψουν τὸ θέαμα τῶν τριῶν ἀνθρώπων καὶ προπάντων νά ἰδοῦν τὸν παράξενο ἐκεῖνο Γαλιλαῖο, ποὺ τόσες φήμες διαδίδονταν γι' αὐτόν.

Ἐβλεπε λοιπὸν κανεὶς ἀπὸ τὸ ἓνα κι ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος τοῦ δρόμου ἀνθρώπους κάθε ἡλικίας καὶ κάθε φυλῆς νά περιμένουν ἀνυπόμονα τὸ πέρασμα τῆς συνοδείας.

Ἦταν πιὰ μεσημέρι κι ἔλαμπαν στὸν ἥλιο οἱ πανοπλίες τῶν Ρωμαίων στρατιωτῶν, ποὺ ὁδηγοῦσαν στο Γολγοθᾶ τοὺς καταδίκους.

Σὲ λίγο ἡ συνοδεία τῶν στρατιωτῶν, ποὺ βάδιζαν μὲ κανονικὸ βῆμα, ἀνέβαινε τὸν ἀνήφορο τοῦ Γολγοθᾶ, ἔχοντας στὴ μέση τοὺς τρεῖς καταδίκους φορτωμένους μὲ τοὺς σταυρούς των. Ὅλοι οἱ θεατὲς ἔτρεχαν τότε στο δρόμο, ὅσοι ἦταν πίσω ἔσπρωχναν τοὺς μπροστινοὺς, ὅλοι σηκώνονταν στίς μύτες τῶν ποδιῶν τους, τέντωναν τοὺς λαιμούς των κι ἀνοίγαν διάπλατα τὰ μάτια τους νά ἰδοῦν, νά ἰδοῦν τοὺς καταδίκους καὶ προπάντων τὸ Γαλιλαῖο. Γυναῖκες κρατοῦσαν στὴν ἀγκαλιά τους τὰ μικρὰ παιδιά τους κι ἔδειχναν σ' αὐτὰ μὲ τὸ δάχτυλο τὸ Γαλιλαῖο.

Ἐκεῖνος βάδιζε σκυφτὸς ἀπὸ τὸ βάρος τοῦ σταυροῦ κι ὁ ἰδρώτας ἔπεφτε σταγόνες ἀπὸ τὸ μέτωπό του στὴ γῆ. Λένε, πῶς τὴν ἄλλη μέρα ὁ δρόμος τοῦ Γολγοθᾶ ἦταν γεμάτος ἀπ' ἀνθισμένους κατάλευκους κρίνους, ποὺ φύτρωναν ἀπὸ κάθε σταγόνα τοῦ ἰδρώτα τοῦ Ἰησοῦ καὶ γέμιζαν ἀπὸ εὐωδιὰ τὸν ἄερα.

Στὸ πλῆθος μέσα ἦταν καὶ πολλὲς γυναῖκες ἀπὸ τῇ Γαλιλαίᾳ, ποὺ εἶχαν ἀκολουθήσει τὸν Ἰησοῦ μαγεμένες ἀπὸ τῇ γλυκιά του μορφῇ καὶ τῇ γλυκιά του ὁμιλίᾳ. Τὸν εἶχαν ἀκούσει πολλὲς φορὲς στὴν ὥραία πατρίδα τους νὰ διδάσκη μὲ τῇ μελωδικῇ φωνῇ του στὶς ἐξοχές, στὴν ἀκρογιαλιά, στὶς καταστόλιστες ἀπὸ παπαροῦνες πεδιάδες καὶ ἡ φωνή του ἔφτανε ὡς αὐτὲς μυρωμένη ἀπὸ τὶς ἀνθισμένες πορτοκαλιές. Καὶ τώρα τὸν ἔβλεπαν νὰ σηκώνῃ τὸ σταυρὸ του καὶ δάκρυα γέμι-

ζαν τὰ μάτια τους, χωρὶς νὰ τολμοῦν νὰ τ' ἀφήσουν νὰ τρέξουν, γιατί τὸ μάτι τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων ἔφτανε παντοῦ κι ἔβλεπε καὶ κατασκόπευε κάθε ἐνδειξη συμπάθειας στὸν καταλυτὴ τοῦ Νόμου.

Στὴν ἄκρη τοῦ δρόμου στεκόταν καὶ μιὰ Γαλιλαία, ποὺ κρατοῦσε ἀπὸ τὸ χέρι ἓνα παιδάκι ἑξὶ χρονῶν καὶ ἔσκυβε σ' αὐτὸ καὶ τοῦ ἔδειχνε μὲ τὸ δάχτυλό της τὸν Ἰησοῦ, τῇ στιγμῇ ποὺ ἡ συνοδεία περνοῦσε ἀπ' ἐμπρὸς της. Τὸ παιδί ὁμως ὅταν εἶδε τοὺς ψηλοὺς καὶ αὐ-

στηροὺς Ρωμαίους στρατιῶτες, ὅταν εἶδε τὰ ὅπλα τους, ποὺ συμβόλιζαν τὴν κυριαρχία τῆς Ρώμης, ν' ἀστράφτουν στὸν ἥλιο, φοβήθηκε, ἔβαλε τὶς φωνὲς καὶ προσπαθοῦσε νὰ κρυφτῇ στὶς δίπλες τοῦ φορέματος τῆς μητέρας του. Ἐκείνη τοῦ ἔδωσε θάρρος μὲ λόγια, τοῦ ἔστρεψε τὸ κεφάλι πρὸς τὸ μέρος τῆς συνοδείας καὶ τοῦ ἔδειχνε τὸν Ἰησοῦ.

Ἐκεῖνο τόλμησε νὰ παρατηρήσῃ καί, μόλις ἀντίκρισε τὸ

πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ, ἔτρεξε χαρούμενο, πέρασε τὴ γραμμὴ τῶν στρατιωτῶν, πλησίασε τὸν Ἰησοῦ, ἀγκάλιασε τὰ γόνατά του καὶ τὸν κοίταξε κατὰματα μ' ἓνα ἀγγελικὸ χαμόγελο στὰ χεῖλη. Ἦταν ἓνα ἀπὸ τὰ παιδιὰ ἐκεῖνα, ποὺ εἶχε εὐλογήσει ὁ Ἰησοῦς λίγες μέρες πρὶν, καὶ ἔτρεξε νὰ τὸν ἀγκαλιάσῃ, γιὰ τὸν εἶχε ἀγαπήσει.

Ὅταν ὁ Ἰησοῦς εἶδε, ὅτι ἀπ' ὅλο ἐκεῖνο τὸ πλῆθος μόνον ἓνα μικρὸ παιδί τόλμησε νὰ τοῦ δεῖξῃ συμπάθεια, ἀπόθεσε τὸ σταυρὸ καταγῆς, ἔσκυψε καὶ φίλησε τὸ παιδί στὸ μέτωπο.

Μὲ τὸ ἐπεισόδιο αὐτὸ ἡ συνοδεία σταμάτησε καὶ τὸ δειλὸ πλῆθος ἦταν ἑτοιμὸ νὰ φύγῃ τρομαγμένο, μόλις εἶδε τοὺς Ρωμαίους στρατιῶτες νὰ σταματήσουν. Κάποιος κρύος φόβος ἔπιασε τὸ πλῆθος καὶ οἱ Ρωμαῖοι στρατιῶτες, ποὺ δὲν ἀγαποῦσαν τὶς ἀταξίες, χτύπησαν τὰ δόρατα στὶς ἀσπίδες τους. Ξεροὶ κρότοι ἀκούστηκαν. Ἦταν ὁ βρυχηθμὸς τῆς Ρώμης. Τὰ πλήθη πάγωσαν στὴ θέσῃ τους.

Ὁ κεντυρίωνας ἔτρεξε βιαστικός, γιὰ νὰ ἰδῇ τί τρέχει καὶ κεντώντας μὲ τὸ δόρυ του τὸν Ἰησοῦ τοῦ εἶπε ἀπότομα : « Ἐμπρὸς δὲν ἔχομε καιρὸ νὰ χάνωμε ! Εἶστε τρεῖς ποὺ θὰ σταυρωθῆτε καὶ ἡ ὥρα περνᾷ. »

Τὸ παιδί δόθηκε στὴ μητέρα του, ὁ Ἰησοῦς σήκωσε τὸ σταυρὸ του καὶ ἡ συνοδεία ἐξακολούθησε τὸ δρόμο τῆς πρὸς τὴν κορυφὴ τοῦ λόφου.

Η ΛΑΜΠΡΗ

Νάτην ἡ Λάμπρῃ μὲ τὰ λουλούδια !
Κόψετε, παιδιά, τὴν πασχαλιά
καὶ ὅλα μὲ χαρὲς καὶ μὲ τραγούδια
τρέξετε ν' ἀλλάξωμε φιλιά.

Σήμαντρα γλυκά βαροῦν ἀκόμα
καὶ μοσκοβολοῦν οἱ ἐκκλησιές,
μόσχος τὰ φιλιὰ στὸ κάθε στόμα,
τὰ φιλιὰ τῆς ἀνοιξῆς δροσιές.

Πᾶμε νὰ στρωθοῦμε στὸ χορτάρι
καὶ τ' ἄρνι μας ψήνεται σιγά.
Καὶ μὲ τῆς Ἀνάστασης τὴ χάρη
φέρτε νὰ τσουγκρίσωμε τ' αὐγά.

Στ. Σπεράντζας

ΣΤΟ ΦΡΟΥΡΙΟ ΤΗΣ ΕΛΕΣΣΗΣ

Κουβαλητὸ καὶ μὲ δεμένα μάτια ἀνέβασαν οἱ Βούλγαροι τὸν Κωνσταντῖνο στὸ φρούριο καὶ τὸν ἔβαλαν σὲ χωριστὸ κελί. Τὸν ἀκούμπησαν σ' ἓνα στρῶμα, ἔλυσαν τὰ μάτια του καί, χωρὶς νὰ τοῦ ποῦνε λέξη, βγῆκαν ἔξω κι ἀμπάρωσαν τὴν πόρτα.

Ἦταν ὁ Κωνσταντῖνος ὁ Κρηνίτης, πὺν μαζί μὲ τὸ Νικήτα καὶ τὸ Μιχαήλ προσποιοῦνταν τὸ Βούλγαρο καὶ παρακολουθοῦσαν τὸ βουλγαρικὸ στρατό. Τοὺς εἶχε στείλει ἐκεῖ κατασκόπους ὁ στρατηγὸς Δαφνομήλης. Καὶ τώρα ὁ Κωνσταντῖνος εἶχε προδοθῇ...

Τὸ καμαράκι, πὺν τὸν ἔκλεισαν, ἦταν μικρὸ καὶ γυμνὸ· ἐπιπλο ἄλλο δὲν εἶχε, παρὰ ἓνα σεντούκι ξύλινο, πὺν μποροῦσε νὰ γίνη καὶ κάθισμα καὶ τραπέζι. Τὸ παράθυρο μικρὸ καὶ καγκελωμένο ἦταν τόσο ψηλά, πὺν ἄνθρωπος δὲν ἔφτανε νὰ ιδῇ ἔξω, ὅσο ψηλὸς κι ἂν ἦταν.

Μὲ τὴν πρώτη ματιὰ ὁ Κωνσταντῖνος εἶδε πὺς εὐκολο δὲν ἦταν νὰ βγῇ ἀπ' τὴ φυλακή του· μὰ αὐτὸ δὲν τὸν ἀπέλειπσε· ἀποφάσισε νὰ φύγῃ. Πὺς; Δὲν τὸ ἤξερε ἀκόμα, μὰ θὰ

εὑρίσκει τρόπο. Μέτρησε μὲ τὸ μάτι τὸ ὕψος τοῦ παραθυριοῦ· ἂν ἔσερνε τὸ σεντούκι ἕως ἐκεῖ, θὰ ἔφτανε νὰ ἰδῇ· κι ἄφοῦ ἤξερε τί ἦταν ἔξω, δική του δουλειὰ νὰ φύγη.

Ποῦ βρίσκεται, δὲν εἶχε ἰδέα. Σ' ὅλο τὸ ταξίδι οἱ στρατιῶτες τοῦ Δραξὰν δὲν τὸν ἄφησαν στιγμή νὰ δῇ τὰ μέρη, ὅπου περνοῦσαν καὶ κανέννας δὲν τοῦ μιλοῦσε.

Ποιὸ τάχα νὰ ἦταν τὸ φρούριο αὐτό;

Ἐκλείσαν τὰ μάτια του· πρῶτα πρῶτα ἔπρεπε νὰ γιά-
νουν οἱ πληγές του, ὕστερα θὰ φρόντιζε νὰ βρῇ τρόπο νὰ
φύγῃ· καὶ σὲ λίγο ἀποκοιμήθηκε...

Ἀπὸ τὸ τριξίμο τῆς κλειδαριᾶς ξύπνησε· ἦταν μέρα.
Ἀπὸ ψηλὰ ὁ ἥλιος φώτιζε τὸ καμαράκι του, ἄρα εἶχε κοι-
μηθῇ πολλὰς ὥρες.

Σὲ λίγο ἕνας δοῦλος τοῦ ἔφερε φαγητό· ὁ Κωνσταντῖ-
νος τὸν βάσταξε ἀπὸ τὸ ροῦχο του καὶ τοῦ εἶπε :

— Σὲ ὅ,τι ἀγαπᾷς, πές μου ποῦ βρίσκομαι ;

Μὰ ὁ δοῦλος τοῦ χαμογέλασε μελαγχολικὰ καὶ μὲ τὸ
χέρι τοῦ ἔδειξε τ' αὐτιά του καὶ τοῦ ἔκαμε νόημα, πὼς δὲν
ἀκούει.

Πέρασε ἡ μέρα ὅλη χωρὶς νὰ πατήσῃ πιά κανέννας στὸ
κελί του. Ὅσο βράδιαζε καὶ νύχτωνε καὶ ἀπλωνόταν ἔξω ἡ
σιωπή, τόσο ἄκουε ὁ Κωνσταντῖνος καθαρότερα ἕνα ἀδιά-
κοπο βουητὸ νεροῦ, ποῦ ἔτρεχε κι ἔπεφτε ἀπὸ ψηλὰ σὲ βρά-
χους.

Μὰ τίποτε ἄλλο δὲν ἄκουσε.

Τὸ ἄλλο πρῶι ὁ Κωνσταντῖνος αἰσθανόταν πιά τὸν ἑαυ-
τό του καλὰ. Σηκώθηκε, τράβηξε τὸ ἄδειο σεντούκι στὸ παρά-
θυρο κι ἀνέβηκε ἐπάνω. Μόλις ἔφτασαν τὰ μάτια του στὸ πα-
ράθυρο, εἶδε οὐρανὸ καὶ μόνον οὐρανό. Ἐπιασε τὰ σίδερα καὶ
θέλησε ν' ἀνεβῇ στὸ παράθυρο, γιὰ νὰ ἰδῇ καὶ κάτω· μὰ δὲν

μπόρεσε· πόνος σουβλερός από την πληγή του τὸν διαπέρασε, τὰ χέρια του ἀνοιξαν κι ἔπεσε ἀναίσθητος στὸ πάτωμα.

Ἐκεῖ τὸν βρῆκε ὁ δοῦλος, σὰν ἔφερε τὸ φαγητό του. Τὸν σήκωσε, τὸν ἔβαλε στὸ στρῶμα κι ἔσυρε τὸ σεντούκι στὴ θέση του.

Ὅταν συνῆλθεν ὁ Κωνσταντῖνος, εἶδε τοῦ δούλου τὸ μεταλλοκλικὸ πρόσωπο σκυμμένο ἐπάνω του. Τὴν ἴδια ὥρα αἰσθάνθηκε, πὼς τούβαζε κάτι στὸ χέρι· ἦταν ἓνα ψωμί. Ἐκλείσε πάλι τὰ μάτια, μισοζαλισμένος ἀκόμα, κι ὅταν τὰ ξανάνοιξε, ὁ δοῦλος εἶχε φύγει.

Τότε θυμήθηκε, πὼς εἶχε σύρει τὸ σεντούκι στὸ παράθυρο.

Τὸ εἶδε ἄραγε ὁ δοῦλος;

Μὰ τὸ σεντούκι του ἦταν στὴ θέση του.

Αὐτὴ ἡ στοργικὴ φροντίδα τοῦ δούλου τὸν ἀνακούφισε· πρώτη φορὰ τότε μιὰ ἐλπίδα ἔλαμψε στὸ μυαλό του.

Ἐξέτασε τὸ ψωμί, ποὺ βαστοῦσε ἀκόμα στὸ χέρι καὶ παρατήρησε μιὰ τρυπίτσα ἀπὸ κάτω. Τόκοψε σὲ δυὸ καὶ μέσα βρῆκε ἓνα μικρὸ χαρτάκι τυλιγμένο σφιχτά. Τὸ ξεδίπλωσε καὶ διάβασε.

«Ὁ αὐτοκράτορας πέρασε τὸν πλημμυρισμένο Ἑριγώνο, ἔφτασε προχτὲς στὸ φρούριο κι ἔφυγε χτὲς βράδυ. Ἔχε ὅμως θάρρος· ὁ Κύριος σὲ φυλάει».

Τὸ γράψιμο ἦταν τοῦ Γρηγόρη.

Ὁ Γρηγόρης ἦταν ἓνας ἅγιος καλόγερος, ποὺ μὲ λαχτάρα παρακολουθοῦσε τὴν τύχη τῶν τριῶν παιδιῶν, ποὺ γιὰ τὴ πατρίδα τους δέχτηκαν νὰ γίνουν κατάσκοποι καὶ νὰ ζοῦνε κοντὰ στοὺς Βουλγάρους. Καὶ τώρα πάλι ὁ Θεὸς τὸν ἔστειλε ἐδῶ.

Ἀπὸ τὸ γράμμα αὐτὸ κι ἀπὸ μερικὲς ὁμιλίες, ποὺ ἄκουσε μιὰ μέρα στὸ διάδρομο τῆς φυλακῆς του, κατάλαβε ὁ Κων-

σταντίνος, πὼς βρισκόταν στὸ φρούριο τῆς Ἑδέσσης. Τώρα κατάλαβε, πὼς ὁ Αὐτοκράτορας θεωροῦσε φιλικὸ τὸ φρούριο αὐτὸ κι ἔφυγε ἡσυχος γιὰ τὴ Θεσσαλονίκη, ἐνῶ ἐκεῖ μέσα ἦταν τόσοι Βούλγαροι φωλιασμένοι καὶ ὥρα τὴν ὥρα θάκαναν ἐπανάσταση.

— Τὶ κατάρρα ! . . . Μούγκρισε ὁ Κωνσταντίνος μὲ φρίκη, σφίγγοντας τὸ γράμμα στὰ χέρια του· νὰ ξέρω τὸ τρομερὸ αὐτὸ μυστικὸ καὶ νὰ μὴν μπορῶ νὰ βγῶ, νὰ τρέξω, νὰ σταματήσω τὸ Βασιλέα μου καὶ νὰ τὸν γυρίσω πίσω νὰ πνίξῃ τὴν ἐπανάσταση, πρὶν ξεσπάσῃ. . .

Σηκώθηκε πάλι κι ἔκανε μερικὰ βήματα νευρικὰ ἐπάνω κάτω.

Νὰ φύγῃ ! Νὰ φύγῃ ! Νὰ φύγῃ !

Μὰ μὲ τὶ τρόπο ;

Γύρισε στὸ κρεβάτι κι ἀποθαρρημένος ἔπεσε στὸ στρῶμα. Ἀδύνατο ! Γιὰ νὰ κατορθώσῃ νὰ φύγῃ, ἔπρεπε πρῶτα νὰ γίνῃ καλὰ, νὰ σπᾶσῃ τὰ σίδερα, νὰ βγῇ ἀπὸ τὸ παράθυρο· ἄλλο δρόμο δὲν εἶχε. Ἐκτός. . . Ἐκτὸς ἂν ὁ δοῦλος τὸν βοηθοῦσε.

Καὶ γιατί ὄχι ; Ὁ δοῦλος εἶχε δάκρυα στὰ μάτια σὰν τὸν κοίταξε. . . ὁ δοῦλος εἶχε φέρεῖ τὸ γράμμα τοῦ Γρηγόρη, εἶχε σύρει τὸ σεντούκι στὴ θέση του.

Καὶ ἡ καρδιὰ τοῦ Κωνσταντίνου γέμισε πάλι ἐλπίδες. Ἐξαφνα ἀνατρίχιασε· τί ἦταν πάλι αὐτό ;

Εἶχε ἀκούσει κάτι, ἓνα ἑλαφρὸ χτύπημα, σὰν πετραδάκι στὸν τοῖχο ἀπέξω.

Κοίταξε τὸ παράθυρο, μὰ δὲν εἶδε τίποτε. Βάσταξε τὴν ἀναπνοή του κι ἀκροάστηκε.

Δεύτερος χτύπος ἀκούστηκε καὶ μιὰ πέτρα πέρασε τὰ κάγκελα κι ἔπεσε στὸ πάτωμα.

Ὁ Κωνσταντῖνος τὴν ἄρπαξε· ἦταν ἓνα στρογγυλὸ χαλινάκι καὶ γυρῶ εἶδε χαραγμένες ἑλληνικὰ πέντε λέξεις :

«Σὰ νυχτώσῃ, ρίξε τὸ σκοινί».

Σαστισμένος, κοίταξε τὸ παράθυρο, ὕστερα τὴν πέτρα καὶ πάλι τὸ παράθυρο.

Ποιὸ σκοινὶ νὰ ρίξῃ καὶ ἀπὸ ποῦ ;

Ἡ καρδιά του χτυποῦσε δυνατά. Σκοινὶ δὲν εἶχε, μὰ εἶχε πᾶπλωμα· σκέφτηκε νὰ τὸ σκίσῃ λουρίδες, λουρίδες, νὰ τὶς δέσῃ τῇ μιᾷ μὲ τὴν ἄλλῃ καὶ νὰ κατεβῇ ἀπὸ τὸ παράθυρο. Μὰ πρῶτα ἔπρεπε ν' ἀνοίξῃ δρόμο· καὶ μαχαίρι δὲν εἶχε νὰ χαλάσῃ λίγο τὸν τοῖχο καὶ νὰ βγάλῃ τὰ κάγκελα.

Εἶχε βραδιάσει πιά, ὅταν ἔξαφνα ἔτριξε ἡ κλειδαριὰ τῆς πόρτας. Ἐνα χέρι πέρασε μέσα, ἔριξε χάμω ἓνα κουλουριασμένο σκοινὶ καὶ ἔκλεισε πάλι βιαστικά.

Σὰ νύχτωσε καλὰ, ἓνα σιγανὸ σφύριγμα ἀκούστηκε. Ὁ Κωνσταντῖνος κατάλαβε πὼς ἦταν σημεῖο γι' αὐτόν· ἔριξε τὸ σκοινὶ καὶ περίμενε. Σὲ λίγο δεῦτερο σφύριγμα ἀκούστηκε καὶ κάποιος ἀπὸ κάτω κούνησε τὸ σκοινί.

Μὲ βία τὸ τράβηξε ὁ Κωνσταντῖνος· στὴν ἄκρῃ ἦταν δεμένο ἓνα μαχαίρι καὶ ἓνα πανάκι, ὅπου κάποιο ἄγνωστο χέρι εἶχε γράψῃ μὲ κάρβουνο :

«Σπάσε τὰ κάγκελα καὶ κατέβα».

Μὲ καινούργιο θάρρος ἄρχισε ὁ Κωνσταντῖνος νὰ πελεκᾷ καὶ νὰ ξεκολλᾷ τὴν πέτρα.

Μὰ ἓνα βουητὸ ἀκούόταν ἀπὸ μακριὰ πὺλ πλησίαζε· σὰ φωνὲς πολλὰ καὶ σίδερα, πὺλ χτυποῦσαν τὸ ἓνα μὲ τ' ἄλλο.

Ἐνα κύμα ἀνθρώπινο πέρασε μπρὸς στὴν πόρτα του καὶ μιὰ δυνατὴ φωνὴ ἀκούστηκε :

— Στὰ ὅπλα ! . . . Προδοσία ! . . .

Ὁ Κωνσταντῖνος δὲν ἔχασε τὸ θάρρος του· ἔξακολού-

θηκε τὸ χάλασμα τοῦ τοίχου, πέταξε τρία κάγκελα καὶ στὸ τελευταῖο ἔδεσε τὸ σκοινί.

Ἀπέξω ἀπὸ τὴν πόρτα του φωνὲς βουλγάρικες ἀκούστηκαν :

— Σφαίξτε τοὺς ὅλους ! . . . Κλείστε τὶς πόρτες ! . . .

Ὁ Κωνσταντῖνος ἀτάραχος σκάλωσε στὸ παράθυρο, ἔπιασε τὸ σκοινί, κρεμάστηκε ἔξω στὸ γκρεμὸ καὶ σὲ λίγο γερός βρέθηκε στὰ πόδια τοῦ κάστρου. Καὶ σὰν αὐτὸς πετώντας ὀλονυχτὶς πῆγε στὸ βασιλιά του τὸ μῆνυμα τῆς βουλγαρικῆς προδοσίας, πὺν πληρώθηκε πολὺ ἀκριβὰ στὸ γύρισμα τοῦ Αὐτοκράτορα.

ΣΤΟ ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΟ ΤΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΟΚΤΟΝΟΥ

Ἀπὸ τὰ ξημερώματα τὸ στρατόπεδο τῶν Ἑλλήνων βρισκόταν σὲ ἀνησυχία. Ὁ Δαφνομήλης ἔφευγε, γιὰ νὰ κατεβῇ στὸν Ἀξιό, περνώντας ἀπὸ τὸ βουνό, ὅπου ὁ Βοτανειάτης εἶχε καταστραφῇ μὲ τὸ σῶμα του στὸ στενὸ τοῦ Σιδηροκάστρου.

Τρεῖς μέρες πρὶν εἶχε φτάσει ἡ εἶδηση καὶ σὰν τόμαθε ὁ Αὐτοκράτορας, κλείστηκε στὴ σκηνή του καὶ ἀπὸ τὴ λύπη του δὲν ἤθελε νὰ δῇ κανένα.

Ἀλλὰ οἱ μαῦρες ὥρες τοῦ Βουλγαροκτόνου δὲ διαρκούσανε ποτὲ πολὺ, οὔτε θλίψη, οὔτε ἀποθάρρυνση δὲν μπορούσαν νὰ καταλάβῃ ἡ δυνατὴ ψυχὴ του καὶ σὰν τοῦ ἐρχότανε μὰ ἀναποδιά, κοίταξε ἀμέσως νὰ βρῇ τρόπο νὰ τὴ διορθώσῃ.

Ὅστερα λοιπὸν ἀπὸ τὴν πρώτη ὥρα τῆς λύπης του γιὰ τὸ χαμὸ τοῦ λαμπροῦ καὶ πιστοῦ του Βοτανειάτη, ὁ Αὐτοκράτορας φώναξε τοὺς στρατηγούς στὴ σκηνή του νὰ συνεννοηθοῦν μὲ τί τρόπο θὰ τὸν ἐκδικήσουν.

Ἀποφάσισε λοιπὸν ν' ἀφήσῃ ἓνα μέρος τοῦ στρατοῦ

του στήν πολιορκία τῆς Στρώμνιτσας, νὰ κατεβῇ ὁ ἴδιος μὲ μεγάλες δυνάμεις στὸν Ἀξιό, νὰ συναντήσῃ καὶ χτυπήσῃ τοὺς Βουλγάρους καί, ἀφοῦ πέσῃ ἡ Στρώμνιτσα, νὰ γυρίσῃ μὲ ὅλο τὸ στρατὸ στὴ Θεσσαλονίκη.

Ὁ Δαφνομήλης ὁμως, καθὼς ἄκουσε τὸ σχέδιο αὐτό, ἔπεσε στὰ πόδια τοῦ Αὐτοκράτορα καὶ τὸν παρακάλεσε ν' ἀφήσῃ αὐτὸν νὰ πάῃ ἔμπρὸς νὰ κατοπτεύσῃ καὶ ὕστερα ν' ἀκολουθήσῃ ἐκεῖνος μὲ ὅλο τὸ στρατό.

Πρῶτὴ πρῶτὴ λοιπὸν ἐτοιμάστηκε ὁ Δαφνομήλης νὰ φύγῃ μὲ τὸ σῶμα του· ἤξερε πὼς ἡ ἀποστολὴ του ἦταν ἐπικίνδυνη, μὰ ἡ καρδιά του φούσκωνε ἀπὸ χαρὰ, ποὺ εἶχε καταφέρει τὸν Αὐτοκράτορά του νὰ τὸν ἀφήσῃ νὰ πάῃ μπροστά· καὶ ἔτσι τουλάχιστον, ἂν σκοτωνόταν αὐτός, θάδινε καιρὸ σὲ κείνον νὰ σωθῇ. Τέτοιοι ἦταν οἱ περισσότεροι στρατηγοὶ τοῦ Βουλγαροκτόνου.

Πρὶν ὁμως τὸν ἀφήσῃ νὰ φύγῃ, ὁ Αὐτοκράτορας θέλησε νὰ κάμῃ ἓνα μνημόσυνο τοῦ Βοτανειάτη καὶ ἐκείνων, ποὺ εἶχαν σκοτωθῇ στὴ ρεματιά. Ὅλοι λοιπὸν οἱ στρατηγοὶ μαζεύτηκαν στὴ βασιλικὴ σκηνή, ὅπου εἶχαν στήσει τὴν Ἁγία Τράπεζα. καὶ ὁ πνευματικὸς τοῦ Βασιλεῖα μὲ συγκινημένη φωνὴ μνημόνεψε τὰ ὀνόματα ἐκείνων, ποὺ εἶχαν πέσει γιὰ τὴν πατρίδα.

Γονατισμένος μπροστὰ στὴν Ἁγία Τράπεζα ὁ Βασίλειος, μὲ εὐλάβεια ἄκουσε τὶς εὐχὲς καὶ ὁ περήφανος Βασιλιάς, μαθημένος στὶς ἀγριότητες τοῦ σκληροῦ πολέμου, ποὺ βαστοῦσε κοντὰ σαράντα χρόνια, δάκρυσε μὲ δυὸ φορὲς ἀκούοντας τ' ὄνομα τοῦ πιστοῦ τοῦ Βοτανειάτη.

Ὅταν τελείωσε τὸ μνημόσυνο, ὁ Βασίλειος σηκώθηκε, ἔκαμε τὸ σταυρὸ του καὶ προσκύνησε τὴν Ἁγία Εἰκόνα, ποὺ τοῦ πρόσφερε ὁ πνευματικὸς του. Ὑστερα βγήκε ἔξω μὲ τοὺς στρατηγούς του, γιὰ νὰ ἰδῇ τὸ Δαφνομήλη, ποὺ, ἀρματωμένος καὶ ὁλόλαμπρος μὲ τὸ θώρακά του, ἐτοιμαζόταν νὰ καβαλικέψῃ.

Ὁ Δαφνομήλης κατασυγκινημένος γονάτισε μπρὸς στὸν Αὐτοκράτορα κι ἐκεῖνος, ἐπίσης ταραγμένος, τοῦ ἔδινε τὶς τελευταῖες ὁδηγίες. Ξαφνικά, τρεχάτος ἔφτασε ἓνας στρατιώτης καὶ εἶπε, πὼς ἔξω ἀπὸ τὸ στρατόπεδο βρῆκαν ἓνα στρατιώτη Βούλγαρο λιγοθυμισμένο καὶ καταματωμένο.

— Νὰ τὸν φέρουν ἀμέσως ἐδῶ ! διάταξε ὁ Αὐτοκράτορας, καὶ φωνάξετε τὸ γιατρό μου. Στάσου, Δαφνομήλη ! Πρὶν φύγης, πρέπει νὰ μιλήσῃ αὐτός.

Δυὸ στρατιῶτες ἔφεραν τὸν ἀναίσθητο Βούλγαρο καὶ τὸν ξάπλωσαν στὰ πόδια τοῦ Βασιλιᾶ. Ἦταν νέος πολὺ, σχεδὸν παιδὶ καὶ τὸ ματωμένο του πρόσωπο ἦταν τόσο γλωμό, ποὺ γιὰ μιὰ στιγμή φοβήθηκαν μὴν εἶχε ξεψυχήσει.

— Ὅχι, εἶπε ὁ γιατρός, σκυμμένος ἐπάνω του, ζῇ ἀκόμη, μὰ εἶνε σὲ κακὰ χάλια.

— Τί ἔχει ; ρώτησε ὁ Δαφνομήλης.

— Δὲν ξέρω, ἀποκρίθηκε ὁ γιατρός· οἱ πληγὲς τοῦ κεφαλιοῦ δὲν εἶναι καὶ πολὺ βαθιές· ἄλλες δὲ βλέπω καὶ ὅμως φαίνεται ἐξαντλημένος.

— Φέрте τὸ κρασί μου ! διάταξε ὁ Βασιλιάς.

Καὶ σὰν τοῦ ἔφερε ὁ ἀξιωματικὸς τὸ χρυσὸ του ποτήρι μὲ τὸ ξανθὸ κρασί, πρόσθεσε :

— Δὸς του αὐτό, γιατρέ· ξυπνᾷ καὶ πεθαμένον αὐτό.

Κι ἀλήθεια, μόλις ἤπιε λίγες στάλες ὁ νέος, ἔβγαλε βαθὺν ἀναστεναγμὸ καὶ κούνησε τὰ χέρια, σὰ νὰ ἤθελε κάτι νὰ πῇ.

— Ἐξέτασέ τον, Δαφνομήλη ! εἶπε ὁ Βασίλειος, ἐσὺ ξέρεις βουλγαρικά.

Ὁ πληγωμένος ἀνοιξε τὰ μάτια του, καίταξε γύρω καὶ βλέποντας τόσα πρόσωπα σκυμμένα ἐπάνω του, ἔκαμε πάλι νὰ μιλήσῃ, μὰ τίποτε δὲν ἀκούστηκε.

— Τί λές ; ρώτησε βουλγάρικα ὁ Δαφνομήλης, εἶναι στὸ βουνὸ ὁ Ἰβάτζης ;

— Ὁ νέος ἔκαμε νόημα : « Ναί ».

— Εἶναι ἐδῶ κοντά ; ρώτησε πάλι ὁ Δαφνομήλης.

— Ὁχι, μουρμούρισε ἑλληνικὰ ὁ νέος, καὶ μὲ κόπο πρόσθεσε : Ὁ Αὐγουστος . . . ποῦ εἶναι ;

Ἀπὸ τὴ συγκίνηση ὁ Δαφνομήλης γονάτισε πλάγι του καὶ τὸν σήκωσε στὴν ἀγκαλιά του.

— Εἶσαι Ἑλληνας ; ρώτησε μὲ ἀλλαγμένη φωνή.

— Ναί . . .

— Ἑλληνας ! . . . ἀναφώνησε ὁ Αὐτοκράτορας· φέрте τον στὴ σκηνή μου καὶ ὅ,τι εἶναι δυνατὸ νὰ γίνη, γιατρέ, γιὰ νὰ σωθῇ.

Ὁ Δαφνομήλης σήκωσε ὁ ἴδιος τὸν πληγωμένο στὴ σιδερένια του ἀγκαλιά καὶ σὰν παιδάκι τὸν κουβάλησε στὴ βασιλικὴ σκηνή καὶ τὸν πλάγιασε σ' ἓνα στρῶμα.

Καὶ ὁ γιατρὸς τοῦ Αὐτοκράτορα ἔκαμε ὅ,τι μπορούσε, γιὰ νὰ τὸν συνεφέρῃ.

— Εἶναι ἀφανισμένος ἀπὸ πείνα, εἶπε· πρῶτα ἀπ' ὅλα τοῦ χρειάζεται τροφή.

Μόλις συνῆρθε ὁ πληγωμένος, ξαναρώτησε :

— Ποῦ εἶναι ὁ Αὐγουστος ;

— Ἐδῶ εἶμαι, εἶπε ὁ Αὐτοκράτορας.

Ἡ δυνατὴ καὶ βαθιὰ φωνὴ τοῦ Αὐτοκράτορα, σὰν νὰ ἔχυσε μὲ τὰ δυὸ αὐτὰ λόγια καινούργια ζωὴ στὶς φλέβες τοῦ νέου. Ἐκαμε νὰ σηκωθῇ, μὰ ὁ Αὐτοκράτορας τὸν ἐμπόδισε.

— Ποιὸς εἶσαι ; σὲ ξαναεἶδα ποτέ ; τὸν ρώτησε.

— Ὁχι, Δέσποτα, ἂν καὶ βρέθηκα στὴ μάχη τοῦ Σιδηροκάστρου, πλάι στὸ Ρωμανό.

— Τί ; εἶσαι Βούλγαρος ; φώναξε ὁ Δαφνομήλης.

Ὁ νέος χαμογέλασε.

— Ὅχι, Εὐστάθιε Δαφνομήλη, Βούλγαρος δὲν εἶμαι, ἀποκρίθηκε. Εἶμαι ἓνα ἀπὸ τὰ δυὸ Ἑλληνόπουλα, ποὺ μὲ δική σου διαταγή κράτησε ὁ Νικήτας ἀνάμεσα στοὺς Βουλγάρους, γιὰ νὰ γίνουν κατὰσκοποί . . .

— Εἶσαι γιὸς τοῦ λαμπροῦ μου Κρηνίτη, ποὺ σκότωσαν οἱ Βούλγαροι στὴν Ἀδριανούπολη ; ἀναφώνησε ὁ Αὐτοκράτορας σκύβοντας ἐπάνω του.

— Ὅχι, Δέσποτα. Ὁ Κωνσταντῖνος Κρηνίτης βρίσκεται βαριά πληγωμένος στὸ μοναστήρι τῆς Ἑλεούσας κοντὰ στὸν Ἀξιό. Ἐγὼ εἶμαι ὁ φίλος του, ὁ Μιχαὴλ Ἰγερινός.

— Καὶ σὲ στέλνει ὁ Νικήτας ;

— Ναί, Δέσποτα.

— Ἀπὸ ποῦ ἔρχεσαι ;

— Ἀπὸ τὸ μοναστήρι, ὅπου ἄφησα τὸ φίλο μου.

— Λοιπὸν μένει ἀνοιχτὸς ὁ δρόμος ἕως τὸν Ἀξιό ;

— Ὅχι, Δέσποτα. Τὰ στενὰ τὰ βαστοῦν ἐκεῖ οἱ Βούλγαροι. Γι' αὐτὸ ἦρθα.

— Κοιμήσου ἡσυχά, τοῦ εἶπε σιγὰ καὶ κοίταξε νὰ γιάνης. Ἀργότερα ἔχω κι ἄλλα νὰ σὲ ρωτήσω. Καὶ θὰ σὲ χρειαστῶ γιὰ ἄλλη ὑπηρεσία.

Καὶ μὲ τοὺς στρατηγούς του πέρασε σὲ ἄλλο χώρισμα τῆς σκηνῆς.

Ὅταν τελείωσε τὸ συμβούλιο, ὁ Δαφνομήλης ξαναγύρισε στὸ Μιχαήλ. Τὸν βρῆκε κάπως ζωηρότερο τώρα καὶ τὸν ρώτησε :

— Μὰ πῶς βρέθηκες ἐσὺ σὲ τέτοια κατάσταση ἀπέξω ἀπὸ τὰ χαρακώματα τοῦ στρατοπέδου μας ;

— Γιὰ νὰ ξεφύγω ἀπὸ ἓνα σῶμα βουλγάρικο, τόβαλα στὰ τέσσερα· μὰ μὲ σαῖτεψαν καὶ πλήγωσαν τ' ἄλογό μου,

πὺν ἀφηνίασε καὶ ἀφοῦ μὲ πῆγε κάμποσο δρόμο, ἔπεσε σὲ μιὰ χαράδρα καὶ σκοτώθηκε.

— Καὶ σύ;

— Ἐγὼ τὴ γλίτωσα φτηνά· μόνο τὸ κεφάλι μου χτύπησα κι ἐξακολούθησα τὸ δρόμο μου· μὰ ζαλίστηκα κι ἔπεσα μιὰ δυὸ φορές. Εἶχα χάσει πολὺ αἷμα καὶ ἤμουν νηστικός ἀπὸ τὴν παραμονή. Κάθε λίγο μοῦ ἐρχόταν ἡ σκέψη, πὼς ἂν δὲ φτάσω, ὁ Αὐτοκράτορας θὰ πέσῃ στὸ καρτέρι τῶν Βουλγάρων· καὶ τότε ξανάκαμα καρδιὰ κι ἔτρεχα μπροστά. Στὸ τέλος δὲ μὲ βαστοῦσαν τὰ πόδια μου καὶ κάμποση ὦρα σύρθηκα χάμω, πηγαίνοντας πάντα κατὰ τὰ φῶτα, πὺν ἔβλεπα ἀπὸ μακριὰ καὶ πὺν ἦταν στὸ ἐλληνικὸ στρατόπεδο· ἄλλο δὲ θυμοῦμαι. . .

Ἔτσι μὲ τὸν ἡρωϊσμὸ τοῦ μικροῦ παλικαριοῦ σώθηκε ὅλος ὁ στρατὸς τοῦ αὐτοκράτορα ἀπὸ τὸ βουλγαρικὸ καρτέρι.

ΤΟ ΘΑΡΡΟΣ ΣΩΖΕΙ

Στὰ 807 μ. Χ. οἱ Σλαῦοι τῆς Πελοποννήσου ἐπαναστάτησαν κατὰ τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους καὶ πολιορκήσαν τὴν Πάτρα. Τὴν πολιορκήσαν καὶ ἀπὸ τὴν ξηρὰ καὶ ἀπὸ τὴ θάλασσα.

Ἀπὸ τὴ θάλασσα εἶχαν βοηθοὺς καὶ Μωαμεθανοὺς ἀπὸ τὴν Ἀφρικὴ καὶ τὴ Συρία.

Ἡ Πάτρα ἦταν καλὰ ὀχυρωμένη. Ἐνα γερὸ φρούριο τὴν τριγύριζε καὶ οἱ Πατρινοὶ ἀντιστέκονταν μὲ μεγάλη γενναϊότητα.

Ἡ πολιορκία ὅμως κρατοῦσε πολὺ καὶ στὴν πόλη παρυσιάστηκε ἔλλειψη ἀπὸ τροφὲς καὶ νερό. Ποιὸς μπορούσε τώρα ν' ἀντισταθῇ στὴ δύναμη τοῦ νέου ἐχθροῦ;

Τοῦ κάκου περιμέναν βοήθεια ἀπὸ τὴν Κόρινθο, ὅπου

μὲ σπουδὴ εἶχαν εἰδοποιήσει τὸ στρατηγὸ τοῦ Αὐτοκράτορα Νικηφόρου. Ἡ βοήθεια δὲ φαινόταν πονθενά ! Τὰ παλικάρια εἶχαν ἀρχίσει νὰ ἐξαντλοῦνται ἀπὸ τὴν πείνα. Δὲν ἔμενε παρὰ νὰ παραδοθοῦν, ἀφοῦ πάrouν τὴν ὑπόσχεση, πὼς κα-
νείς δὲ θὰ πάθῃ τίποτε.

Προτοῦ ὁμως ὑποκύψουν ὀριστικὰ στὴ θλιβερὴ αὐτὴ ἀνάγκη, ἔστειλαν ἓνα σκοπὸ στ' ἀνατολικά βουνὰ νὰ παρατηρήσῃ, μήπως τυχὸν ἐρχόταν ἡ βοήθεια, ποὺ περίμεναν ἀπὸ τὴν Κόρινθο. Εἶχαν συνεννοηθῇ μαζί του, πὼς ἂν διακρίνῃ τὴ βοήθεια νὰ ἐρχεται, νὰ γυρίσῃ ἀμέσως κρατώντας γερμένη τὴ σημαία του. Ἄν δὲ διακρίνῃ τίποτε, τότε νὰ γυρίσῃ κρατώντας τὴν ὀρθή.

Εἶναι δύσκολο νὰ περιγραφῇ ἡ ἀγωνία τῶν πολιορκημένων, τὶς ὥρες ποὺ περίμεναν τὴν ἐπιστροφή τοῦ σκοποῦ. Ἄντρες, γυναῖκες καὶ παιδιὰ εἶχαν μαζευτῇ στὸ ναὸ τοῦ Ἀποστόλου Ἀνδρέα καὶ γονατισμένοι μπροστὰ στὴν εἰκόνα τοῦ πολιοῦχου, παρακαλοῦσαν θεομὰ νὰ τοὺς συντρέξῃ στὴ δύσκολη αὐτὴ στιγμή.

Οἱ ἀρχηγοὶ εἶχαν ἀνεβῇ στοὺς ψηλότερους πύργους τοῦ φρουρίου καὶ ἀπ' ἐκεῖ, ἔχοντας καρφωμένα τὰ μάτια τους στὰ ἀνατολικά βουνὰ, περίμεναν μὲ ἀφάνταστη ἀγωνία νὰ διακρίνουν τὸ σκοπὸ. Θὰ εἶχε γερμένη τὴ σημαία του; Ἡ θὰ ἦταν ἀναγκασμένοι νὰ παραδώσουν τὴν ὁμορφὴ πατρίδα τους στοὺς Σλαίους;

Ὅσotόσο ἐγίνε τὸ θαῦμα. Ἐνῶ ὁ σκοπὸς γύριζε πίσω καβάλα στ' ἄλογό του, κρατώντας τὴ σημαία ὀρθή, ξάφνου γλιστρᾷ τὸ ἄλογο κι ὁ ἀναβάτης, γιὰ νὰ κρατηθῇ, ἔγειρε πρὸς τὰ μπρὸς. Μαζί του ἔγειρε καὶ ἡ σημαία.

Χωρὶς ἄλλο ἦταν θέλημα Θεοῦ ! Γιατὶ τὴν ἴδια στιγμή

τὰ μάτια τῶν ἀρχόντων ἔπεσαν στὸ σκοπὸ καὶ ξεχώρισαν τὴ γερμένη σημαία του!

Τρελοὶ ἀπὸ χαρὰ ἔτρεξαν τότε στὴν πόλη καὶ διάταξαν γενικὴ ἔξοδο τοῦ στρατοῦ. Οἱ στρατιῶτες μὲ τὸ θάρρος πὼς ἔρχεται βοήθεια, σὰ λιοντάρια ὄρμησαν κατὰ τῶν ἐχθρῶν καὶ τοὺς σκόρπισαν. Ἡ Πάτρα εἶχε σωθῇ. Καὶ εἶχε σωθῇ ἀπὸ μιὰ παρεξήγησι.

Ἔπειτα ἀπὸ τρεῖς μέρες ἔφτασε καὶ ἡ βοήθεια. Ὁ στρα-

τηγὸς τοῦ Νικηφόρου, προσπαθώντας νὰ συνάξῃ περισσότερο στρατό, εἶχε ἀργῆσει. Κατάπληκτος μάθαινε τώρα πὼς σώθηκε ἡ Πάτρα κι ἔγραφε τὰ καθέκαστα στὸν Αὐτοκράτορα. Κι ὁ Νικηφόρος μαθαίνοντας αὐτά, ἔδωσε διαταγὴ ν' ἀφιερωθοῦν τὰ λάφυρα τῆς νίκης στὸ ναὸ τοῦ Ἀποστόλου Ἀνδρέα καὶ ἡ ἐπισκοπὴ τῶν Πατρῶν νὰ προβιβαστῇ σὲ Μητροπολὶ καὶ νὰ προστεθοῦν σ' αὐτὴν οἱ ἐπισκοπὲς Μεθώνης, Κορώνης καὶ Λακεδαιμόνος.

Ο ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Ο Β΄ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

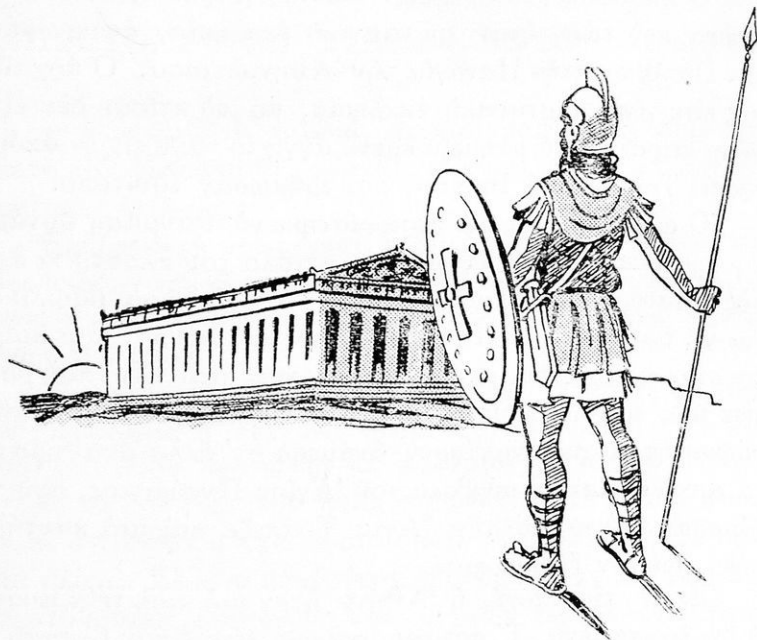
Ήταν φθινόπωρο τοῦ 1018. Ὑστερα ἀπὸ μιὰ μεγάλη καὶ ὀρμητικὴ ἐκστρατεία στὴ βαλκανικὴ χερσόνησο ὁ γερο-αὐτοκράτορας τοῦ Βυζαντίου Βασίλειος εἶχε κατορθώσει τέλος νὰ δαμάσῃ τοὺς Βουλγάρους, ποὺ βαστοῦσαν τὸν πόλεμο μισὸν αἰῶνα σχεδόν. Τὰ τελευταῖα ἀπομεινάρια τοῦ ἐχθρικοῦ στρατοῦ εἶχαν διασκορπιστῇ, κανένα κάστρο δὲν ἔμενε ἄπαρτο κι ὁ τελευταῖος Βούλγαρος βασιλιάς εἶχε σκοτωθῇ. Ἐνῶ ὁ αὐτοκράτορας κατέβαινε πρὸς τὸ Νότο, ἀπ' ὅλα τὰ μέρη ἔφταναν οἱ ἀποσταλμένοι τῶν ἡγεμόνων καὶ δήλωναν ὑποταγὴ. Στὴν Ἀχρίδα, μιὰ πόλιν τῆς Μακεδονίας, πρῶφτασε τὸν αὐτοκράτορα καὶ ἡ τσαρίνα Μαρία τῆς Βουλγαρίας, ποὺ συνοδευόταν ἀπὸ τοὺς τρεῖς γιούς της καὶ τὶς ἑξι θυγατέρες της, γιὰ νὰ δηλώσῃ κι αὐτὴ τὴν ὑποταγὴ της στὸ νικητή.

Ὁ Βασίλειος, προχωρώντας ὁλοένα πρὸς τὰ νότια, βάδιζε πρὸς τὴν Ἀθήνα, τὴν ἱστορικὴ πόλιν, ποὺ ἦταν ἄλλοτε ἡ μητέρα τοῦ ἀρχαίου πολιτισμοῦ. Πέρασε τὶς ξακουστὲς χώρες, τὴ Φωκίδα, τὴ Λοκρίδα, τὴ Βοιωτία κι ἔφτασε τέλος μὲ τὰ γενναῖα του στρατεύματα στὴν πόλιν τῆς Ἀθηνῶν. Ἦθελε νὰ γιορτάσῃ τὸ θριαμβό του πάνω στὸν ἱερὸ βράχο τῆς Ἀκρόπολης, νὰ προσκυνήσῃ τὸ κέντρο αὐτὸ τοῦ Ἑλληνισμοῦ, πρὶν γυρῆσιν πάλιν στὸ Βυζάντιο. Ήταν τότε πρὸς τὸ τέλος τοῦ τοῦ ἔτος 1018.

Ἡ Ἀθήνα τὸν καιρὸ ἐκεῖνο ἦταν σὰν ἀπολησμονημένη· τὸ ἀρχαῖο της μεγαλεῖο εἶχε σβῆσει. Μὰ ὁ Βουλγαροκτόνος δὲ μπορούσε νὰ ξεχάσῃ, πῶς ἄλλοτε αὐτὴ ἦταν ἡ καρδιά τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ποὺ ἐκεῖνος τὸν εἶχε σώσει ἀπὸ τὴ σλαβικὴ ἐπιδρομή. Ἡ ψυχὴ τοῦ πολεμιστῆ δὲ μπορούσε νὰ μείνῃ ἀσυγκίνητη στὴν ἀνάμνηση τῆς δόξας κι ἔνιωθε ἀπέ-

ραντο θαυμασμό γιά τήν πατρίδα τῶν Μαραθωνομάχων καί τῶν νικητῶν τῆς Σαλαμίνας.

Ἔτσι ἦταν γραφτό· ὁ ἱερὸς βράχος τῆς Ἀκρόπολης, ὁ πῶς ξακουστὸς λόφος τοῦ κόσμου, νὰ ζωντανέψῃ ἀκόμη μιὰ φορὰ ἀπὸ τὴ λαμπρότητα τῆς αὐτοκρατορικῆς συνοδείας. Μιὰ φορὰ ἀκόμη μαζεύτηκαν γύρω στὸ δαφνοστεφανωμένο

βασιλιὰ οἱ ἀτρόμητοι πολεμιστές, οἱ στρατηγοί, οἱ δεσποτάδες καὶ οἱ ἡγούμενοι ἀπὸ τὶς ἐπαρχίες, οἱ διοικητὲς τῶν πολιτειῶν, ἀποσταλμένοι ἀπὸ τὴν Πελοπόννησο καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη Ἑλλάδα, οἱ στρατιωτικοὶ διοικητὲς τῶν «θεμάτων» — ὅλη ἡ αὐτοκρατορικὴ ἱεραρχία.

Τί λόγοι καὶ τί ἐπευφημίες ἀκούστηκαν τὴν ἡμέρα αὐτή! Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, πού μαζεύτηκαν στὸ ἱερὸ αὐτὸ μέρος, πολεμιστὲς βυζαντινοί, ντόπιοι ὑπῆκοοι, ἀξιωματοῦχοι

τοῦ κράτους, συναγωνίστηκαν ποιός νὰ προσφωνήσῃ καλύ-
τερα τὸν τροπαιοφόρο Βασιλιά, πὺ ἦρθε νὰ γιορτάσῃ τὶς
νίκες του. Βουλγαρικὸ κράτος ἀνεξάρτητο δὲ βρισκόταν πιά.
Κανέναν φόβος κινδύνου γιὰ τὶς ἑλληνικὲς χῶρες. Ὁ ἐ-
χθρὸς, πὺ ἀπειλοῦσε τὴν αὐτοκρατορία μισὸν αἰῶνα, ἦταν
πιὰ ὑποταγμένος.

Ὁ Βασίλειος στάθηκε σατισμένος μπροστὰ στὸν Παρ-
θενώνα, πὺ τώρα ἦταν χριστιανικὴ ἐκκλησία, ἀφιερωμένη
στὴν Παρθένο, στὴν Παναγία τὴν Ἀθηνιώτισσα. Ὁ ἀρχαῖος
ναὸς εἶχε γίνοι χριστιανικὴ ἐκκλησία, μὰ τὸ κτίριο δὲν εἶχε
ἀκόμη πειραχτῇ, τὸ μνημεῖο ἔμενε ἄγγιχτο. Δὲν εἶχαν ἀκόμη
περάσει Τούρκοι καὶ Βενετοί, πὺ ἐρήμωσαν τὸν τόπο.

Ὁ αὐτοκράτορας δὲν περιορίστηκε νὰ θαυμάσῃ μονάχα
τὸ μνημεῖο καὶ νὰ φύγῃ. Ἀπὸ τὸ μεγάλο του πλοῦτο κι ἀπὸ
τοὺς θησαυροὺς του ἤθελε ν' ἀφήσῃ στὸ ναὸ δῶρα βασιλικά,
ἄξια νὰ τιμήσουν τὴν Παναγία. Ἀπὸ τὰ λάφυρα, πὺ μάζε-
ψαν στὸν πόλεμο, ἓνα μεγάλο μέρος ἀνῆκε στὸ Θεό, πὺ βοή-
θησε τοὺς πιστοὺς του. Αὐτὸ ἦταν ἔθιμο ἀρχαῖο. Οἱ χρονο-
γράφοι τῆς ἐποχῆς ἀναφέρουν ἀνάμεσα στ' ἄλλα ἀναθήματα
ἓνα χρυσὸ περιστέρι, σύμβολο τοῦ Ἀγίου Πνεύματος, πὺ τὸ
κρέμασαν ἐπάνω ἀπὸ τὴν Ἁγία Τράπεζα καὶ μιὰ καντήλα
χρυσή, πὺ δὲν ἔσβηνε ποτέ.

Εκεῖνὴ τὴν ἐποχὴ, ἡ Ἀθήνα ἦταν μιὰ πολιτεία μικρή,
μὰ ὄχι ἐρειπωμένη. Τ' ἀρχαῖα μνημεῖα λίγο εἶχαν βλαφτῇ κι
οἱ χριστιανικὲς ἐκκλησίαι ἦταν πολλὲς καὶ ὁμορφες. Ὁ Βουλ-
γαροκτόνος πρόσταξε νὰ περιποιηθοῦν ὅλα τ' ἀρχαῖα, νὰ ἐπι-
σκευάσουν τοὺς καταστραμμένους ναοὺς καὶ νὰ φροντίσουν
γιὰ τ' ἀπομεινάρια τῆς ἀρχαίας ὁμορφιάς.

Ἔτσι τὸ πέρασμα τοῦ αὐτοκράτορα πῆρε ἐξαιρετικὴ ση-
μασία γιὰ τὴν Ἀθήνα. Ὑστερα ἀπὸ τόσα χρόνια ἱστορικῆς

ἀφάνειας ἡ ξακουστὴ πόλις τῆς Ἑλλάδας ἔλαμψε πάλι κάτω ἀπὸ τὸν ἥλιο.

Ὁ Βασίλειος τέλειωσε τὸ προσκύνημά του, πῆρε τὰ γενναῖα του στρατεύματα καὶ ἐπιβιβάστηκε ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ γιὰ τὸ Βυζάντιο, ὅπου τὸν πρόσμενε ἕνας θρίαμβος πρὸ ἐπίσημος.

Η ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑ ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΠΑΛΑΤΙΑ

— «Σηκωθῆτε, παιδιά, καὶ ἐτοιμαστῆτε νὰ πᾶμε στὴν τελετὴ τοῦ Παλατιοῦ», φώναξε ὁ π ρ ω τ ο σ π α θ ᾶ ρ ι ο ς Νικῆτας.

Σημέρωνε ἡ πρωτοχροσιά· ὅλη ἡ οἰκογένεια βρέθηκε στὸ πόδι ἀκούοντας τὴν πατρικὴ φωνή. Καὶ ἀπ' ὅλους πρὸ χαρούμενος ὁ μικρὸς Θεοφύλακτος, ποὺ γιὰ πρώτη φορὰ θάβλεπε τέτοια τελετή.

Ἡ μητέρα στόλισε τὰ παιδιά μὲ τὶς καλύτερες φορεσιὰς τους, φόρεσε καὶ ἡ ἴδια ἕνα ὀλομέταξο φόρεμα καὶ ἔριξε ἀπὸ πάνω ἕνα βαρὺ πανωφόρι μὲ πολὺτιμα γουναρικά. Φώναξε ὕστερα τὸ Νικῆτα, ποὺ λαμποκοποῦσε μὲ τὴ μεγάλη στολή του, καὶ ἀνέβηκαν σ' ἕνα ὥραϊο ἀμάξι μὲ δυὸ πανέμορφα ἀράπικα ἄλογα. Σὲ λίγο ἀκούονταν οἱ ρυθμικοὶ χτύποι τῶν ἀλόγων στὸ λιθόστρωτο δρόμο καὶ τὸ ἀμάξι πέρασε μέσα ἀπὸ τὸ ἀνθρώπινο μελίσσι, ποὺ πῆγαινε στὴν τελετή.

Ἀπὸ νωρὶς ἔχουν στολίσει τὴν ἐκκλησιὰ τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου καὶ γιρλάντες ἀπὸ μύρτα καὶ δάφνες, στολισμένες μὲ κοκκινόχρωμα, χειμωνιάτικα τριαντάφυλλα. Εἶναι μιὰ ἀπὸ τὶς ἐκκλησίες τοῦ Παλατιοῦ, ποὺ συχνότερα ἐκκλησιαζόταν ἡ βασιλικὴ οἰκογένεια.

Ἀνάβουν τ' ἀσημένια πολυκάντηλα καὶ ραντίζουν τὸ ναὸ μὲ ροδόσταμο.

Κοντεύει έννια ή ώρα κι άπ' όλους τούς δρόμους φτάνουν οί έπίσημοι μέσα σέ πολυτελή φορεϊά.

Έλαφρό χιόνι έρχεται άπό τò Βόσπορο και τò πλήθος συμμαζεύεται κάτω άπό τες μαρμάρινες στοές, πού εϊναι όλο-τρούγουρα στην Πλατεία του Παλατιου· στην άνατολική πλευρά της Πλατείας ύψώνεται μεγαλόπρεπος ό ναός της Άγια-Σοφιας.

Έρχονται κι άρχόντισσες με μεγάλα παράξενα καπέ-λα σαν πύργους. Σέ πολλά άπό την κορφή τους κυματίζει μακρύς άραχνούφαντος πέπλος. Τα φορέματα των κυριών εϊναι στενόμακρα και τα ύποδήματά τους μεταξωτά με ζωη-ρούς χρωματισμούς.

Όταν όλα εϊναι έτοιμα, ό Π ρ α ι π ό σ ι τ ο ς, ό άρ-χηγός του Παλατιου, πλησιάζει και μ' ένα άσημένιο κλειδι χτυπά τρεις φορές σέ μιá πόρτα του Παλατιου· άπό μέσα περιμένει όλη ή βασιλική οικογένεια. Κατεβαίνουν όλοι με την άκολουθία τους στην εκκλησία της Ύπεραγίας Θεοτόκου, όπου διαβάζονται πολλές εύχές. Έπειτα μιá μεγαλόπρεπη λιτανεία με λάβαρα, έξαπτέρυγα και σταυρούς ξεκινά· οί αυτοκράτορες άκολουθοϋν την ιερή πομπή κι έπειδή χιονί-ζει, περνούν άνάμεσα άπό τη λαμπροστολισμένη στοά.

Η λιτανεία φτάνει στο ναό του Άγίου Βασιλείου, όπου άρχίζει νά ψάλλεται ή θεία λειτουργία· μόλις τελειώση ή λειτουργία, ή βασιλική οικογένεια άποχωρεϊ με την άκο-λουθία της κι άνεβαίνει στη λαμπρότερη αίθουσα του Πα-λατιου.

Στη μαρμάρινη σκάλα έχουν σταθή σέ σειρά οί έπίση-μοι. Οί πόρτες της μεγάλης αίθουσας εϊναι άσημένιες. Στη μέση λαμποκοπά ένα χρυσό τραπέζι κι άπό πάνω κρέμεται ένα πολυκάντηλο καταστόλιστο με πολύτιμα πατράδια. Και στην άνατολική γωνιά της αίθουσας ύψώνεται σέ φυσικό μέ-

γεθος τὸ ἄγαλμα τοῦ Χριστοῦ, καθισμένου στὸ θρόνο του.

Ἀξιωματικοὶ τοῦ Παλατιοῦ, κρατώντας ἀσημένια ραβδιά, φροντίζουν γιὰ τὴν τάξη. Οἱ αὐτοκράτορες ἀνεβαίνουν καὶ κάθονται στοὺς χρυσοὺς θρόνους.

Ἐκεῖ πλησιάζουν οἱ ἐπίσημοι, προσκυνοῦν καὶ εὐχονται «πολλὰ καὶ καλὰ χρόνια». Ὁ καθένας ὀδηγεῖται στὸ προσκύνημα ἀπὸ δυὸ αὐλικούς, ποὺ τὸν κρατοῦν ἀπὸ τὶς μασχάλες.

Ἐπειτα οἱ ἐπίσημοι φεύγουν μὲ τὴ σειρὰ τοῦ βαθμοῦ. Καὶ ὅταν ἡ αἵθουσα μείνῃ μόνο μὲ τοὺς αὐλικούς, οἱ αὐτοκράτορες κατεβαίνουν ἀπὸ τοὺς θρόνους, βγάζουν τὰ στέμματα καὶ τὶς ὀλόχρυσες στολὲς τῆς τελετῆς καὶ φορώντας νέα στολή, μπαίνουν στὰ ἰδιαίτερα δωμάτιά τους.

ΤΑ ΔΙΣΚΟΠΟΤΗΡΑ ΤΗΣ ΑΓΙΑ—ΣΟΦΙΑΣ

(Παράδοση)

Τὴν ὥρα ποὺ μπήκαν οἱ Τοῦρκοι στὴν Πόλη, ὁ πρωτόπαπας τῆς Ἀγία - Σοφιάς βρισκότανε στὴ θέση του ἀκόμη. Ὅλη νύχτα κράτησε ἡ λειτουργία. . . Ἀποβραδὶς κοινώρησε τὸν Αὐτοκράτορα καὶ ὥς τὸ πρωὶ ἐξομολογοῦσε τὸ λαὸ καὶ τὸν κοινωνοῦσε.

Κάποια στιγμή, ποὺ βγῆκε ἀπὸ τὴν ὥραία Πύλη, ψηλός, ἡλιοκαμένος, μ' ἄσπρα γένεια καὶ φρύδια πυκνά, νόμιζες πὼς ἓνας ἅγιος ξεκόλλησε ἀπὸ τὸν τοῖχο. Καὶ γιὰ μιὰ στιγμή, ὅταν εἶδε τὸ πλῆθος γονατιστὸ νὰ σπαραταρᾷ, κιτρίνισε σὰν τὸ φλουρί, σὰ νὰ τὸν χτύπησε βόλι.

Κοντοστάθηκε, σκούπισε τὰ δάκρυά του καὶ κοίταζε ἀμίλητος τὸν ἀπελπισμένο λαό, ποὺ γέμιζε τὴν ἐκκλησίαν ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη.

Τὰ φῶτα, οἱ πολυέλαιοι, τὰ καντήλια ἦταν ἀναμμένα. Γιὰ τελευταία φορὰ ἔλαμπε στὴν Ἀνατολὴ τὸ μεγαλεῖο τῆς

Χριστιανισμῶν. Ἐλαμπε ὁ ἀφάνταστος πλοῦτος, ποῦ σκόρπισε ὁ Ἰουστινιανός, γιὰ νὰ νικήσῃ τὸ Σολομώντα. Κι ἀπὸ μακριὰ ἔφταναν οἱ φωνές:

— Οἱ Τοῦρκοι! Οἱ Τοῦρκοι!

Οἱ πολυέλαιοι ἀπὸ κρύσταλλα ἀσημοδεμένα, τὰ πελώρια μανουάλια σὰ γίγαντες φωτοβόλοι, τ' ἀσημένια καντήλια, οἱ ποικιλόχρωμες κολόνες, τὰ χρυσὰ μωσαϊκά, ὅλα ἔλαμπαν γιὰ τελευταία φορὰ. Τί πλοῦτος στὸ ἀσήμι, στὸ χρυσάφι, στὰ μωσαϊκά, στὰ μάρμαρα καὶ τί ὁμορφες γραμμές! Τί ὥραϊα σχήματα, τί διαλεγμένα κεφαλοκόλωνα, τί πολύτιμα πετράδια.!

Ὁ πρωτόπαπας ἔκαμε τρεῖς σταυροὺς καὶ ξαναμπήκε στὸ ἱερό. Ἐπάνω στὴν Ἀγία Τράπεζα ἔλαμπαν τὰ Δισκοπότηρα.

Σὰν ἀρχαῖο ἐλληνικὸ ἀγγεῖο, ὅλο ἀπὸ χρυσάφι, λίγο κοντό, μὲ δυὸ ὁμορφα χερούλια, τέτοιο ἦταν τὸ ἱερὸ Ποτήρι. Καὶ στὴν πρόσοψη εἶχε σκαλισμένο τὸ Χριστὸ σὲ κολυμπήθρα.

Ὁ Ἱερὸς Δίσκος ἦταν ἀπὸ χρυσάφι καλοδεμένο. Στὸ κέντρο ὁ Μυστικὸς Δεῖπνος τοῦ Κυρίου. Καὶ γύρω πολύτιμα πετράδια.

Ὁ πρωτόπαπας σκέπασε τὰ Δισκοπότηρα μὲ τὸ μεταξωτό, ποῦ λέγεται Ἀέρας, τὰ πῆρε, ἀνοιξε τὴν πίσω πόρτα τοῦ Ἱεροῦ καὶ κατέβηκε σ' ἓνα ὑπόγειο.

Ἀπὸ κεῖ ὑπῆρχε δρόμος μυστικὸς, ποῦ ἔβγαινε σὲ μιὰν ἄλλη ἐκκλησία καὶ κοντὰ ἦταν ἡ θάλασσα.

Ἐνα μικρὸ καραβάκι ἦταν τραβηγμένο στὴν ξηρά. Κανένας ναύτης, κανένας καραβοκύρης. Ὅλα τὰ καράβια εἶχαν φύγει.

Ὁ πρωτόπαπας ἔριξε μιὰ ματιὰ στὴ θάλασσα, ἀνασκου-

μπώθηκε κι ἔσπρωξε μὲ τόση δύναμη τὸ καραβάκι ποὺ γλί-
στησε ὡς τὸ γιालό. Μπήκε μέσα, ἄνοιξε τὸ πανὶ καὶ
γραμμή!

Κι' ὁ ἀντίλαλος τῆς Πόλης ἔξακολουθοῦσε:

—Οἱ Τοῦρκοι! Οἱ Τοῦρκοι!

Τρικυμία σηκώθηκε μεγάλη. Τὸ καραβάκι σὰν τσόφλι

καρδιοῦ χοροπηδοῦσε στὰ κύματα ἐπάνω. Καὶ στὴν Πόλη
φλόγες καὶ καπνοὶ παντοῦ...

Σκοτείνιασε. Τὸ σκοτάδι σκέπασε τὸν οὐρανό. Κι ἀπὸ
τῆς θάλασσης τὰ μάκρη ἀνέβαινε αἵματοσταγμένος τοῦ φεγ-
γαριοῦ ὁ δῖσκος.

Ὁλόρθος στὸ καράβι ὁ πρωτόπαπας, κάρφωσε στὸν οὐ-
ρανὸ τὰ μάτια του· ὦ φρίκη! Τὸ φονικὸ φεγγάρι στέκεται
ἀκίνητο στὸν τροῦλο τῆς Ἀγία-Σοφίᾳς. Κι εἶδε νὰ μαυρίζη
ὁ μισὸς δῖσκος.

Ἐρχαία προφητεία ἔλεγε :

—Θάνατι πανσέληνος. Ἐκλειψη θὰ γίνη. Κι ἡ Πόλις
θὰ πέσῃ!

Ὁ πρωτόπαπας περιχύθηκε κρύον ἰδρώτα. Ἐβλεπε μιὰ
τὸ σταυρὸ στὸν τροῦλο τῆς Ἀγία-Σοφίας καὶ μιὰ τὸ μισο-
φέγγαρο. Τὸ καραβάκι χοροπηδοῦσε στὰ κύματα τῆς θάλασ-
σας. Χίλια κομμάτια ἔγινε τὸ μικρὸ πανί του κι ὁ ἀέρας
βούιζε σὰ θρῆνος στὸ κατάρτι του.

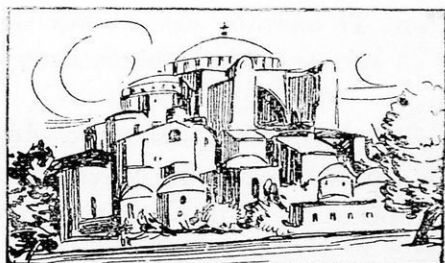
Ὁ πρωτόπαπας ἔβαλε τὶς τελευταῖες του προσπάθειες.
Στὸ στήθος του κρατοῦσε σφιχτὰ τὰ Δισκοπότηρα. Κι ἐνῶ
θωροῦσε πέρα τὴν Ἀγία-Σοφιά, δὲ βλέπει τὸ σταυρό.

Βλέπει τὸ μισοφέγγαρο...

Ἀμέσως ἀνοιξαν τὰ οὐράνια. Ἐνα γλυκύτατο φῶς ἀ-
πλώθηκε καὶ φάνηκε ἄγγελος Κυρίου κι ἄρπαξε τὰ Δισκο-
πότηρα.

Μὴν ἦταν θαῦμα; ἡ θάλασσα ἀνοιξε καὶ κατάπιε τὸν
πρωτόπαπα. Γαλήνη! Τὸ τρομερὸ στοιχεῖο ἡσύχασε. Σὰ νά-
τανε Φῶτα καὶ ἁγίασε τὴ θάλασσα σταυρός. Καὶ μιὰ φωνὴ
ἀκούστηκε ἀπὸ τὰ σκόρπια σύννεφα :

— Θάρθουνε χρόνια καὶ καιροὶ νὰ σοῦ τὰ φέρω πίσω...

ΤΗΣ ΑΓΙΑ - ΣΟΦΙΑΣ

Σημαίνει ὁ Θιός, σημαίνει ἡ γῆς, σημαίνουν τὰ ἐπουράνια,
 σημαίνει κι ἡ Ἁγία-Σοφία, τὸ μέγα μοναστήρι,
 μὲ τετρακόσια σήμαντρα κι ἑξηνταδυὸ καμπάνες.
 Κάθε καμπάνα καὶ παπὰς, κάθε παπὰς καὶ διάκος.
 Ψάλλει ξερβὰ ὁ βασιλιάς, δεξιὰ ὁ πατριάρχης
 κι ἀπ' τὴν πολλὴ τὴν ψαλμουδιὰ ἔσειόντανε οἱ κολόνες.
 Νὰ μποῦνε στὸ χερουβικὸ καὶ νάβγη ὁ βασιλέας,
 φωνὴ τοὺς ἦρθε ἐξ οὐρανοῦ κι ἀπ' ἀρχαγγέλου στόμα :
 «Πάψετε τὸ χερουβικὸ κι ἄς χαμηλώσουν τ' ἅγια.
 Παπάδες, πάρτε τὰ ἱερὰ κι ἐσεῖς, κεριά, σβηστήτε,
 γιὰτ' εἶναι θέλημα Θεοῦ ἡ Πόλη νὰ τουρκέψη.
 Μόν' στεῖλτε λόγο στὴ Φραγκιά νάρθουν τρία καράβια,
 τόνα νὰ πάρη τὸ Σταυρὸ καὶ τ' ἄλλο τὸ Βαγγέλιο,
 τὸ τρίτο τὸ καλύτερο, τὴν ἅγια Τράπεζά μας...»
 Ἡ Δέσποινα ταράχτηκε καὶ δάκρυσαν οἱ εἰκόνες.
 «Σώπασε, κυρὰ Δέσποινα, καὶ μὴν πολυδακρύξης,
 πάλι μὲ χρόνους, μὲ καιροὺς, πάλι δικὰ σας εἶναι».

Δημῶδες

ΤΟ ΣΟΥΛΙΩΤΟΠΟΥΛΟ

— Ἄντρα, ὁ γιός μας πιά μεγάλωσε· τρέχει στὰ δεκα-
 πέντε. Κι εἶν' ἀπρόφταστος. Διψάει στὸν πόλεμο ναρθῇ.
 Κάθε πρωὶ καὶ κάθε βράδυ μοῦ κλαίγεται τὸ παλικάρι μου.
 Μπροστά σου, ἀπὸ ντροπὴ, αὐτὸ σπαράζει. Καὶ πέφτει στὴν
 ἀγκαλιά μου καὶ δέρνεται. Καὶ φοβερίζει νὰ κλέψη τὸ καριο-
 φίλι τοῦ παπποῦ του, τ' ἄγγιχτο, κατὰ τὸ λόγο σου, ἀπ' τὸν

καιρό πού τόν ἔφαγε τὸ βόλι τὸ πικρὸ καὶ κεῖνον. Καὶ θὰ πάη μοναχὸς του νὰ κάμῃ μὲ τοὺς Τούρκους πόλεμο. Κι ὁ φόβος ὁ δικὸς σου μοναχὰ τότε τρομάζει ἄλλιῶς, ποιὸς ξέρει τὶ θ' ἀποκοτοῦσε! Χάρη θὰ σοῦ τὸ γνωρίζω κι ἐγὼ κι αὐτὸς θὰ εἶναι ὑποταγμένος σου καὶ δὲ θὰ σὲ βαραῖνῃ. Στὴ θέλησή σου θὰ εἶναι πρόθυμος, σὰ σκλάβος σου. Ἔτσι μοναχὰ θὰ γλιτώσω ἀπὸ τὶς κλάψες του. Πάρ' τονε μαζί σου!

Ἡ μάνα, ἡ ἀμαζόνα, βλέπει τὸ γέρο της παρακαλεστικά. Καὶ κάποτε διανεύει πονηρὰ τοῦ γιῶν της. Αὐτὸς σκυμμένο τὸ κεφάλι του κρατεῖ. Καὶ κρύβει τὴν παρθενικὴ τὴν ταραχὴ του ἀπ' τὴ ματιὰ τοῦ γέρου, πού αὐστηρὰ τότε θωρεῖ καὶ δὲ μιλάει.

Καὶ τὴν αὐγὴ, τὸ παλικάρι τ' ἄγουρο μὲ τὸ τουφέκι τὸ βαρὺ στὸν ὦμο, μὲ τ' ἄλαφρὸ τὸ πάτημα, μὲ τὸ χαρούμενο τὸ καρδιοχτύπι καὶ μὲ τὸ φτερούγισμα τοῦ νοῦ ἀκολουθεῖ τὸ

γέρο τὸν πολεμιστὴ καὶ τὸν πολύπειρο. Κι ὁ πόλεμος ἀρχίζει. Καὶ τὸ ἄγριο τὸ φαράγγι τὸν ἀντιλαλεῖ.

Ὁ γέρος τώρα δίνει ὅλο τὸ νοῦ του στὸ παιδί καὶ λησμονεῖ τὸν πόλεμο. Καὶ μιλεῖ στὸ παλικάρι τ' ἄπηχτο καὶ τ' ὀδηγᾷ :

— Ἐδῶ, τοῦ λέει, πὺν σ' ἔφερα, δὲ θέλω νὰ καμαρώσω τὴν παλικάριά σου! Δεῖξε τὴν ἅμα ἔρθῃ ἡ ὥρα σου! Ὅμως ἀψὺς μοῦ φαίνεται. Τὸ αἷμα σου δὲν κρύβεται· κρατᾷ ἀπὸ πηγὴ τρελή· τώρα θ' ἀκοῦς! Νά τὸ κοιτῶνι. Κρύβε τὰ ξερβά σου! Ὁ δεξιὸς ἄγκωνάς σου μὴν ξεπροβάλλῃ! Τὸ τουφέκι ἔτσι δὲν τὸ κρατοῦν, νά, ἔτσι! Καὶ δὲ δίνουν πρόσωπο γιομάτο στὸ σημάδεμα. Ὁ Ἀρβανίτης ἐκεῖ παραφυλάει. Καὶ σοῦ παίρνει καὶ τὴν τρίχα σου· σκύψε ἀκόμα, παλαβέ! Αἰτὸς τὸ μάτι σου! Ἀγρίκησες; ἄδειο ἀκόμα τὸ τουφέκι σου; κι ὀρθὸς ὁ λύκος του; χαρά στον τὸν ἐχθρό σου ἀντίκρυ, πὺν σὲ σκιάζεται! Ἔτοιμος; τὸ νοῦ σου!

Ὅμως τοῦ χάκου οἱ πατρικῆς οἱ συμβουλές! Παράφορο τὸ Σουλιωτόπουλο, μὲ τὸ πρῶτο κίνημά του, πρὶν ἀκόμη ρίξῃ τὴν πρώτη τουφεκιά, δείχνει τὸ πρόσωπο ἄσκεπο στὸν Ἀρβανίτη. Καὶ δέχεται τὸ βόλι στὸ μεσόφρυδο...

Η ΣΟΥΛΙΩΤΟΠΟΥΛΑ

Στῆς μάχης τὸν καπνὸ, πὺν πνίγει τὸ λαγκάδι, ὁ Σουλιώτης ὅλα τὰ ἔχει λησμονήσει, πείνα καὶ δίψα. Καὶ τὸ Σούλι πέφτει ξέμακρο, καὶ σὰ λησμονημένο εἶναι καὶ κεῖνο τ' ἄχαρο.

Καὶ κεῖ πὺν πολεμᾷ τὸ παλικάρι τ' ἀγλύκαντο μέρα καὶ νύχτα, ἀκούει μιὰ γνώριμη φωνή, πὺν τὸν ξυπνάει. Λοιπὸν τὸ Σούλι δὲ χάθηκε καὶ ζῇ;

Κι ἦταν ἡ Λάμπη, ἡ ἀδερφή τοῦ νιοῦ.

— Τί καλὰ μοῦ φέρνεις, ὦρὴ Λάμπη;

— Ζεστὴ κουλούρα, ἀδερφέ, ποὺ σοῦ τὴ ζύμωσα μὲ τὰ
χεράκια μου κι ἡ μάνα τὴν ἔψησε στὴν ἀνθρακιά μονάχη.
Ἔλα νὰ φᾶς μιὰ ψίχα καὶ νὰ ξαποστάσης!

— Δὲ μπορῶ, καημένη, νὰ παρατήσω τὸ τουφέκι...

— Αὐτὸ εἶν' ἡ συλλογὴ σου, Νάση; ἔρχομαι γὼ καὶ

σοῦ κρατῶ τὸν τόπο σου... Νά, σοῦ ἔστρωσα! Καὶ δός μου
τὸ τουφέκι.

Χαμογελάει ὁ ἀδερφὸς ὁ καπνισμένος. Καὶ δὲν ἔχει ἀ-
νάγκη νὰ μάθῃ τὴν κορασιά, πῶς πιάνουν τὸ τουφέκι.

Ὁ πόλεμος βαστοῦσε πάντα. Μὲ χέρι σταθερὸ γιόμιζε
κείνη καὶ σημάδευε. Κι ὁ ἀδερφός της παραπέρα ἔτρωγε ἡ-
συχος καὶ μοναχὰ τὴν πείνα τοῦ ἄκουγε, τὴ θεωριμένη, μέ-
σα του.

Κι ὁ πόλεμος βαστοῦσε. Κι ἐκεῖ ἓνα βόλι ἦρθε καὶ πέτυχε κατάστηθα τὴν κορρασιά. Κι αὐτὴ ἔκανε καρδιά καὶ δὲ μιλοῦσε. Τὸ αἷμα πλημμύριζε τὸν κόρφο της. Ἡ Λάμπη σημάδευε καὶ τουφεκοῦσε.

— "Εφαγες, Νάση;

— Κοντεύω, ἀκόμη λίγο, Λάμπη!

Ἡ κόρη ξαναρώτησε δεύτερα καὶ τρίτα. Καὶ τότε μ' ἓνα πήδημα τὸ παλικαρι βρέθηκε κοντά της. "Αρπάξε τὸ τουφέκι κι ἤσυχα, καθὼς εἶχε τραβηχτῇ, ξανάρχισε τὸν πόλεμο.

Ἀμίλητη ἡ Σουλιοτοπούλα πῆγε παραπίσω κι ἔπεσε.

Κι ὁ πόλεμος βαστοῦσε.

Η ΕΞΟΔΟ

Τὸ Μεσολόγγι τώρα ἐτοιμάζεται νὰ βγῇ μὲ τὸ σπαθί. Ἐτοιμάζεται κι ἡ χήρα Μάνθω, ἡ Μεσολογγίτισσα, νὰ βγῇ κι αὐτῇ. Ὁ Τοῦρκος ἂν νικήθηκε χίλιες φορές, τῆς πείνας τὸ θεριὸ εἶν' ἀνίκητο. Ἐτσι ὁ λαὸς μαζί μὲ τὴ φρουρὰ πήρανε τὴν ἀπόφαση. Κι ἀπόψε!

Νύχτα, σκοτάδι. Ἡ χήρα στὰ τυφλὰ ψηλαφώντας βρῆκε τὸ δέμα μὲ τὰ ροῦχα τ' ἄχαρα τοῦ μακαρίτη τ' ἀντρός της. Ἡ μπόμπα ἡ τούρκικη τὸν ἔκοψε στὰ δυό, μόλις ἄρχιζε ἡ πολιορκία. Κι αὐτὸ μονάχα; τὸ βόλι, τὸ σπαθί, τῆς ἀρρώστιας ἡ ὀργή, τῆς πείνας ἡ κατάρρα θέρισαν κάθε δικό της γύρω της.

"Ερημη ἡ χήρα, ἔρημη μὲ τὴν Ἀνθὴ τὴν κόρη της, ἑφτά χρονῶν μικρούλα κι ἄρρωστη, στὰ βάσανα μπασμένη, ἀπὸ τὴν πείνα ἀγνώριστη, φάντασμα ζωντανὸ κι ἥμερο καὶ ἱλαρὸ, σὰν ἄλλου κόσμου πλάσμα.

Ἡ χήρα ντυμένη βρίσκεται μὲ τὴ στολὴ τὴ λεβέντικη καὶ τὴ ματόβαφτη τ' ἀντρός της. Τὴ φύλαγε σὰν ἅγιό λείψα-

νο τόσον καιρό. Καὶ τώρα πόσα γέλια θάκουγε, μέρα ἔτσι νὰ τὴν ἔβλεπε κανεὶς! Τόσο εἶν' ἄχαρη καὶ τόσο κωμική. Κι ἔχει στὴ μέση της ζωσμένο τὸ σπαθί. Καὶ πρέπει νάναι τόσο τρομερὴ κι ἡ ὄψη κι ἡ ματιά της, ποὺ θάδιωχνε ἀκόμη καὶ τοῦ χωρατιοῦ τὸν ἴσκιό ἀπὸ μπροστά της. Κι' εἶναι τόσες ἄλλες χῆρες εἴτε ἀνύπαντρες, νιὲς καὶ γριές, ἀντροντυμένες, ἔτοιμες νὰ βγοῦν ἀπόψε.

Τὴν κόρη της σηκώνει ἀπὸ τὸ στρῶμα. Τὸ χάδι τῆς καρδιάς τραχὺ τῆς βγαίνει ἀπὸ τὸ λαιμό. Μοιάζει σὰν προσταγὴ καὶ σὰ φοβέρα. Τὴ σέρνει ἀπὸ τὸ χέρι, τῆς κρυφομιλεῖ, μὰ στὴν ἀγκαλιὰ νὰ τὴ σηκώση δὲ μπορεῖ. Τέτοια δύναμη κι ἡ μάνα δὲν τὴν ἔχει!

Τραβοῦν ἀργὰ τὸ δρόμο κατὰ τὰ προχώματα μαζὶ μὲ τ' ἄλλο ρέμα τοῦ κόσμου, ποὺ τραβᾷ. Ζυγώνει ἡ ὥρα! Κανένας δὲ φωνάζει, κι ὅμως μιὰ σύσμιχτη βοή ἀκολουθεῖ τὸν ἴδιο δρόμο. Ἡ χήρα σκύβει γιὰ στερνὴ φορὰ κι ἄγρια καὶ βραχυνερὰ τὴν ἄμοιρη μικρούλα θέλει νὰ ὀρμηνέψη.

— Ἀνθή μου, Ἀνθή, Ἀνθίτσα μου, ἐδῶ ποὺ θὰ κινήσωμε, σφιχτὰ νὰ μοῦ κρατῆς τὴ φουστανέλα. Τίποτ' ἄλλο νὰ μὴ βλέπης καὶ νὰ μὴν ἀκοῦς. Τὴ φουστανέλα νὰ μὴ χάσης ἀπὸ τὰ χέρια σου! Ἀνθή μου, Ἀνθίτσα μου... Ἐδῶ ποὺ πᾶμε γιὰ νὰ σὲ γλιτώσω, πρέπει νὰ χτυπῶ μὲ τὸ σπαθί, μ' ὅ,τι μπορῶ. Δὲ θάχω ὅλο τὸ νοῦ μου πάνω σου. Βαστάξου ἐσὺ μὲ τὰ χερᾶκια σου, μὲ τὴν καρδιά σου! Πιάσου...

Καὶ κινήσανε. Μὲς στὴ θεοποντή, ποὺ ἄνοιγαν καὶ περ-
νοῦσαν, χωρὶς νὰ γείρῃ πίσω, κάποτε ρωτοῦσε ἡ χήρα :

—Ποῦ εἶσαι, Ἀνθή;

—Ἐδῶ εἶμαι, μάνα.

Μὰ κάποτε, καὶ κεῖ ποὺ πλάκωσε τὸ κύμα τὸ τρανὸ
καὶ σάρωσε καὶ σαρώθηκε, ἡ χήρα ξέχασε τὴν Ἀνθή, γιὰ
μόνη μιὰ στιγμή ξέχασε καὶ νὰ τὴ ρωτήσῃ. Κι ἅμα βρέθηκε
σὲ μιὰ βρουλιὰ κρυμμένη καὶ πῆρε ἀναπνοή, τότε εἶδε πὼς
ἔλειπε ἡ Ἀνθή της.

Δὲν ἄργησε ὕστερα στὴ ράχη πάνω νὰ βρεθῇ. Τότε
γύρισε στὸν ἑαυτὸ της. Τότε ξύπνησε τῆς θυγατέρας ὁ
καημὸς μὲς στὴν καρδιά της.

—Ἀνθή!

Φώναξε, καὶ πάλι φώναξε.

—Ἀνθή! Ἀνθίτσα!

Τοῦ κάκου! Ἡ Ἀνθίτσα πάει πιά! Πάει καὶ τὸ Μεσο-
λόγγι!

ΥΜΝΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΝ

Σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν κόψη
τοῦ σπαθιοῦ τὴν τρομερή,
σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν ὄψη,
ποὺ μὲ βιά μετράει τὴ γῆ.

Ἀπ' τὰ κόκκαλα βγαλμένη
τῶν Ἑλλήνων τὰ ἱερὰ
καὶ σὰν πρῶτα ἀνδρειωμένη,
χαῖρε, ὦ χαῖρε, Ἑλευθεριά!

Ἐκεῖ μέσα κατοικοῦσες
 πικραμένη, ἐντροπαλὴ
 κι ἓνα στόμα ἀκαρτεροῦσες,
 «ἔλα πάλι» νὰ σοῦ πῇ.

* Ἀργεῖ νάρθη ἐκείνη ἡ μέρα
 κι ἦταν ὅλα σιωπηλά,
 γιατί τάσκιαζ' ἡ φοβέρα
 καὶ τὰ πλάκων' ἡ σκλαβιά.

Δυστυχής! Παρηγορία
 μόνη σούμενε, νὰ λὲς
 περασμένα μεγαλεῖα
 καὶ διηγώντας τα νὰ κλαῖς.

Κι ἀκαρτέρει κι ἀκαρτέρει
 φιλελεύθερη λαλιά,
 ἓνα χτύπασε τ' ἄλλο χέρι
 ἀπὸ τὴν ἀπελπισιά.

Κι ἔλεες : «Πότε ; ἂ ! πότε βγάνω
 τὸ κεφάλι ἀπὸ τσ' ἐρμιές ; »
 Κι ἀποκρίνοντο ἀπὸ πάνω
 κλάψες, ἄλυσες, φωνές

Τότ' ἐσώκωνες τὸ βλέμμα
 μὲς στὰ κλάματα θολὸ
 καὶ εἰς τὸ ροῦχο σου ἔσταζ' αἷμα,
 πληθος αἷμα ἐλληνικό.

Μὲ τὰ ροῦχα αἱματωμένα
 ξέρω, ὅτι ἔβγαινες κρυφά,
 νὰ γυρεύης εἰς τὰ ξένα
 ἄλλα χέρια δυνατά.

Μοναχὴ τὸ δρόμο ἐπῆρες,
 ἐξανάρθες μὲν ἀχὴ...
 Δὲν εἶν' εὐκόλεις οἱ θύρες,
 εἰς τὴν ἡ χρεία τὲς κουρταλῆ.

Ἄλλος σοῦ ἔκλαψε εἰς τὰ στήθια,
 ἀλλ' ἀνάσασα καμιά...
 Ἄλλος σοῦ ἔταξε βοήθεια
 καὶ σὲ γέλασε φριχτά.

Ἄλλοι, ὦιμέ, στὴ συμφορὰ σου,
 ὅπου ἐχαίροντο πολὺ,
 «Σύρε νάβρης τὰ παιδιὰ σου,
 σύρε!», ἐλέγαν οἱ σκληροί.

Φεύγει ὀπίσω τὸ ποδάρι
 καὶ ὀλογλήγορο πατεῖ
 ἢ τὴν πέτρα ἢ τὸ χορτάρι,
 ποὺ τὴ δόξα σου ἐνθυμεῖ.

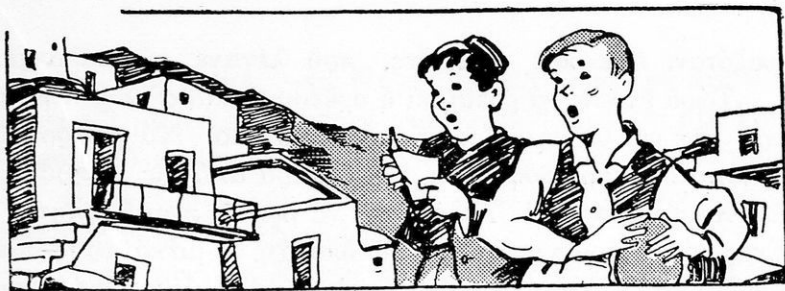
Ταπεινότητα σοῦ γέρνει
 ἢ τρισάθλια κεφαλὴ,
 σὰν φτωχοῦ, ποὺ θυροδέρνει
 καὶ εἶναι βάρος του ἡ ζωὴ.

Ναί, ἀλλὰ τώρα ἀντιπαλεύει
κάθε τέκνο σου μὲ ὁρμή,
ποὺ ἀκατάπαντα γυρεύει,
ἢ τὴ νίκη ἢ τὴ θανή.

Ἄπ' τὰ κόκκαλα βγαλμένη
τῶν Ἑλλήνων τὰ ἱερά
καὶ σὰν πρῶτα ἀνδρειωμένη,
χαῖρε, ὦ χαῖρε, Ἑλευθεριά!

Δ. Σολωμός

ΤΑ ΚΑΛΑΝΤΑ

(Χριστουγεννιάτικο)

Ἀπὸ τοῦ Ἀγίου Φιλίππου ἀκόμη λογάριζα τὶς εἰσπράξεις, ποὺ θὰ εἶχα ἀπὸ τὰ κάλαντα τῶν Χριστουγέννων. Καὶ γιὰ τὰ κάλαντα αὐτὰ τρία πράματα μοῦ χρειάζονταν: σακούλα νὰ βάλω τὰ λεπτὰ, σύντροφος νὰ τὰ ποῦμε καὶ φυλλάδα, ποὺ νὰ τὰ ἔχη γραμμένα. Τὰ δυὸ πρῶτα τὰ εἶχα ἐξασφαλισμένα. Σακούλα θὰ μοῦ ἔραβε ἡ μάνα μου, σύντροφο θὰ εἶχα τὸν ἐξάδερφό μου τὸ Γιώργη, δυὸ χρόνια μεγαλύτερο ἀπὸ μένα καὶ δυὸ χρόνια μικρότερο ἀπὸ τὸν ξάδερφό μου τὸν Κωστή. Τὸ ζήτημα τῆς φυλλάδας ὅμως μ' ἀνησχοῦσε πολὺ. Ὁ μπαρμπα-Σωτῆρος, ὁ μεγαλύτερος καταστηματάρχης τοῦ χωριοῦ μας, εἶχε λογιῶν λογιῶν φυλλάδες, καὶ μόνο τὰ κάλαντα δὲν εἶχε ὁ εὐλογημένος.

Διαδόθηκε ὅμως φήμη, ὅτι στὸ Καμάρι, χωριὸ μιάμιση ὥρα μακριὰ ἀπὸ τὸ δικό μας, εἶχε τέτοιες φυλλάδες ὁ Μήτσος τοῦ Ἀντώνη. Ὁ Γιάννης ὁ Χαβέλης τὶς προάλλες πήρε μιὰ δεκάρα ἀπὸ τὰ βαφτίσια τοῦ ἀδερφοῦ του καί, ἐπειδὴ ὁ μπαρμπα-Σωτῆρος δὲν εἶχε οὔτε σουγιάδες, γιὰ νὰ πάρῃ ἕνα σουγιά, πῆγε στὸ Καμάρι. Ἐκεῖ λοιπόν, μᾶς ἔλεγε καὶ μᾶς

ὀρκιζόταν, εἶδε καὶ φυλλάδες, πὺν λέγανε τὰ κάλαντα.

Τώρα ἔπρεπε νὰ βρεθῇ κι ἡ σχετικὴ δεκάρα γιὰ τὴν ἀγορὰ τῆς φυλλάδας. Πράμα πολὺ δύσκολο. Νὰ μπορούσα τουλάχιστο νὰ προεξοφλοῦσα μιὰ δεκάρα ἀπὸ τὶς εἰσπράξεις τῶν Χριστουγέννων! Ἀλλὰ ποῦ νὰ βρεθῇ προεξοφλητής! Ἕνας μόνο τέτοιος μπορούσε νὰ ὑπάρχει, ἡ μάνα μου—πατέρα δὲν εἶχα. Ἀλλὰ ἔλα πάλι, πὺν ἡ μάνα μου εἶχε πάρα πολὺ λίγες δεκάρες καὶ δὲν τῆς περισσεύαν νὰ ριψοκινδυνεύσῃ οὔτε μιὰ σὲ προεξοφλήσεις; Μιὰ μέρα ὁμως ἡ μάνα μου πούλησε λεμόνια ἀπὸ τὸν κῆπο μας καὶ πῆρε ἑφτά δραχμές. Τὸ βράδυ λοιπὸν τῆς ἴδιας ἡμέρας μοῦ ἔδωσε κι ἐμένα τὴ δεκάρα, πὺν ζητοῦσα κάθε μέρα.

Τὴν ἄλλη μέρα ἔσφιγγα σφιχτὰ στὴν παλάμη μου τὴν πολυπόθητη δεκάρα καί, ἀντὶ γιὰ τὸ σχολεῖο, τράβηξα γιὰ τὸ Καμάρι, ἀπ' ὅπου, πρὶν γίνῃ μεσημέρι, γύρισα στὸ σπίτι μὲ τὴ φυλλάδα στὸ ταγάρι μου.

Τώρα ἐρχόταν ἡ σειρὰ τῆς σακούλας. Τὸ πράμα ἦταν πολὺ εὐκόλο. Ἔσκισε ἡ μάνα μου μιὰ λόξα ἀπὸ τὴ φουστανέλα τοῦ μακαρίτη τοῦ πατέρα μου καὶ μοῦ τὴν ἔφτιασε. Τὴν ἔδεσα μ' ἓνα σπάγγο γερό, γιὰ νὰ βαστᾷ τὸ βάρος... τοῦ παρᾶ, καὶ τὴν κρέμασα μπρὸς στὸ στήθος μου κατὰσαρκα. Ἔτσι αἰσθανόμουν τὴν ἐπαφὴ τῆς, πὺν δὲ γαργάλιζε μόνο τὴν ἐπιδερμίδα μου, ἀλλὰ καὶ τὴ φαντασία μου. Τὴ φανταζόμουν γεμάτη πενταροδεκάρες, πὺν θὰ τὶς ἔκανα λίρες. Καὶ ξέρετε, πῶς τὶς πενταροδεκάρες τὶς κάναμε λίρες; Τὶς βάζαμε κατὰ γῆς στὸ χῶμα καὶ μὲ τὴ φτέρνα μας γυμνὴ τὶς τρίβαμε, τὶς τρίβαμε πολλὴ ὥρα, ὥσπου ἔφευγε ἡ σκουριὰ καὶ γίνονταν λίρες!

Ὁ σύντροφος πιά ἦταν σίγουρος, ὁ Γιώργης τοῦ μπάρα μου τοῦ Γιάννη. Μαζὶ μ' αὐτὸν κάναμε ὅλες τὶς ἐπιχειρήσεις καὶ ὅλες τὶς τρέλες. Μαζὶ βρῖσκαμε τὶς προβατίνες, ἐγὼ τὴν Τούρκα — τὴν ἔλεγα ἔτσι, γιὰτὶ ἦταν πολὺ ἄγρια --

κι ἐκεῖνος τὶς Ψῶρες—τὶς ἔλεγε ἔτσι, γιατί ἦταν σωστὲς ψῶρες—μαζὶ μαζεύαμε χορτάρι γιὰ τὸ γαῖδούρι τοὺς στὴ Γούβα, μαζὶ τὸ καβαλικεύαμε τὸ γαῖδούρι. Ἀλλὰ ὁ ἀφιλότιμος ποτὲ δὲ μ' ἔβαζε καὶ μένα μιὰ φορὰ στὸ σαμάρι· πάντα δεύτερη θέση, στὰ καπούλια.

Τέλος πάντων, ἔφτασε κι ἡ πολυπόθητη παραμονὴ τῶν Χριστουγέννων. Διπλὴ χαρὰ, παύση τῶν μαθημάτων καὶ κάλαντα. Ἀπὸ νύχτα νύχτα ἀκόμη ἤμουν στὸ πόδι. Ἡ σακούλα κι ἡ φυλλάδα ἔτοιμα· τὸ Γιώργη περίμενα. Ἡ ὥρα ὅμως περνοῦσε κι ὁ Γιώργης δὲ φαινόταν. Ἀνυπομονησία μεγάλη· τί συμβαίνει; Ἐξαφνα στὸ γειτονικὸ σπίτι ἀκούεται: «Καλὴν ἐσπέραν ἄρχοντες, ἂν εἶναι ὁρισμός σας, Χριστοῦ τὴν θεῖαν γέννησιν νὰ πῶ στ' ἀρχοντικό σας...».

— Μωρέ, ἄλλα παιδιὰ τὰ λένε! φώναξα. Καὶ στὴ στιγμή βρέθηκα στοῦ μπάρμπα μου τοῦ Γιάννη τὸ σπίτι.

— Ὁ Γιώργης, ποῦ εἶναι ὁ Γιώργης; ρώτησα μὲ τρομάρα τὴν ἐξαδέερφη μου τὴν Ἑλπίδα.

— Ὁ Γιώργης; ἦρθ' ὁ Κωστής ὁ δικός σας πρῶι πρῶι καὶ τὸν πῆρε νὰ πάνε νὰ ποῦν τὰ Χριστούγεννα.

᾽Ω, συφορὰ μου! Τέτοια παρασπονδία τοῦ ἐξαδέρφου μου ποτὲ δὲν τὴν περίμενα. Τώρα τί νὰ γίνῃ; ἀνάγκη νὰ βρῶ ἄλλο σύντροφο, ἀλλιῶς ἡ σακούλα θὰ ἔμεινε ἄδεια!

Δρόμο λοιπὸν μέσα στὶς γειτονιὲς γιὰ σύντροφο. Ἀλλὰ ὅλα τὰ παιδιὰ ἦταν πιὰ ζευγαρωμένα καὶ ἀπὸ τὶς ἀνοιχτὲς πόρτες τῶν σπιτιῶν ἀκουγόταν: «Καλὴν ἐσπέραν, ἄρχοντες, ἂν εἶναι ὁρισμός σας, Χριστοῦ τὴν θεῖαν γέννησιν νὰ πῶ στ' ἀρχοντικό σας...». Καὶ οἱ εὐθυμὲς φωνὲς τῶν παιδιῶν ἦταν γιὰ μένα πένθιμη συνοδεία τῆς μοναξιᾶς μου καὶ τῆς ἐγκαταλείψεως.

Γύρισα στὸ σπίτι, ὅπου πεσμένος προύμυτα ἔκλαιγα ὅλη τὴν ἡμέρα.

Τὸ βράδυ, ὅταν εἶδα ἀπὸ μακριὰ τὸν ἀδερφό μου τὸν Κωστή νὰ γυρίζῃ στὸ σπίτι, τὸν ὑποδέχτηκα μὲ βροχή ἀπὸ κοσμητικά ἐπίθετα.

— Βρὲ παιδάκι μου, τοῦ λέει ἡ μάνα μου, πήγαινε καὶ μ' αὐτὸν νὰ τὰ πῇς· θὰ μοῦ σκάσῃ τὸ παιδί ἀπὸ τὰ κλάματα!

Ὁ ἀδερφός μου, εἴτε ἀπὸ φόβο εἴτε ἀπὸ συμπάθεια, μὲ πῆρε ἀπὸ τὸ χέρι καὶ βγήκαμε στὴ γύρα γιὰ τὰ Χριστούγεννα. Πήγαμε στοῦ κουμπάρου μας τοῦ Γιάννη τοῦ Κούρκουφα. «Τὰ εἶπαν ἄλλοι!» μᾶς εἶπαν. Πήγαμε στοῦ μαστρο-Φώτη. «Τὰ εἶπαν ἄλλοι!» μᾶς εἶπαν. Πήγαμε στοῦ Ναούμη, τὸ ἴδιο κι ἐκεῖ. Πῆρε πιά νὰ νυχτώνῃ, οἱ πόρτες ἐκλείναν, τὸ κρὺ ἐτσουζε κι ἔπρεπε νὰ γυρίσωμε στὸ σπίτι. Οὔτε ὁ Ναπολέον, ὅταν ἔχασε τὴ μάχη τοῦ Βατερλώ, δὲ θὰ εἶχε τόση ἀπελπισία, ὅση εἶχα ἐγὼ στὴν καρδιά καὶ στὸ πρόσωπο ἐκεῖνο τὸ βράδυ.

Πνιγόμενι στὰ δάκρυα.

Καὶ ἡ καημένη ἡ μανούλα μου, γιὰ νὰ μὴν κάμω λυπητερὰ Χριστούγεννα: «Ἔλα, παιδί μου, εἰπέ τα ἐδῶ», μοῦ εἶπε.

Κι ἐγὼ μὲ συχνὲς διακοπὲς ἀπὸ τοὺς λυγμοὺς ἄρχισα:

— «Καλὴν ἐσπέραν... ἄρχοντες, ἄν... εἶναι... ὁ... ὁ... ὁρισμός σας...»

Ἀφοῦ εἶπα ἔτσι καμιὰ δεκαζιὰ στίχους,

— Ἔ, φτάνει, μοῦ λέει ἡ μάνα μου, καὶ τοῦ χρόνου!

Καὶ μοῦ ἔβαλε στὴν παλάμη ἓνα... φράγκο!

Μόλις τὸ κοίταξα καλὰ καλὰ στὸ λυχνάρι καὶ τὸ εἶδα ἔτσι ἀσημένιο καὶ γυαλιστερό, «ὦωώπ!» φώναξα μ' ἐνθουσιασμό κι ἔκαμα μιὰ τούμπα στὰ στρωσίδια, ποὺ μᾶς εἶχε ἔτοιμα ἡ μάνα μας νὰ κοιμηθοῦμε.

Τί σημαίνει, ἂν σὲ λίγες μέρες τὸ φράγκο μὲ τρόπο πῆγε πάλι στὴ θέση του; ἡ χαρὰ μοῦ ἔμεινε.

Καημένη μανούλα...

Η ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ

Παίζανε στὸ δάσος τὸ σκιερὸ τρεῖς κόρες, σὰ νεράιδες ὁμορφες.

Ἡ μιὰ στὴν ἀσημένια ρεματιά, ποὺ γλυκομουρμούριζε, ἔσκυβε περήφανη κι ἔβλεπε τὸ χιονάτο τῆς λαιμὸ καὶ τὰ χρυσὰ μαλλάκια τῆς.

—Σ' εὐχαριστῶ, Θεέ μου, ποὺ καθρέφτες μοῦ ἐτοίμασες παντοῦ καὶ βλέπω τὴν ὁμορφιά μου, ποὺ εἶναι δικό σου ἔργο!

Αὐτὰ ἔλεγε καὶ χαμογελοῦσε.

Ἡ ἄλλη ἄκουε τοῦ ἀηδονιοῦ τὸ λάλημα τὸ γλυκὸ καὶ τὴ φλογέρα τοῦ βοσκοῦ, ποὺ ἔβοσκε ἐκεῖ κοντὰ ἀρνάκια σὰν τὸ χιόνι, ἄκουε καὶ τὸ γλυκὸ μουρμούρισμα τῆς ρεματιᾶς κι ἔβλεπε τὰ δέντρα τὰ ψηλὰ νὰ ἐνώνουν τὶς περήφανες κορφές καὶ πότε χαμηλὰ νὰ σκύβουν, πότε ψηλὰ νὰ δείχνουν τὸ μεγαλεῖο τους. Κάθε φυλλάκι ἔφερνε σκιὰ καὶ χάριζε δροσιά, κάθε κλωνάκι εἶχε καὶ πουλιοῦ φωλιά.

Τὸ χέρι τῆς πετᾶ πάνω στὸ χαρτὶ καὶ γράφει τραγούδια. Τὸ Θεὸ εὐχαριστεῖ γιὰ τὸ ἔργο του, τὴν ὁμορφιά τοῦ κόσμου. Τὸ χέρι γράφει καὶ τὸν ἑαυτό τῆς νιώθει τόσο ἐλαφρό, ὥστε θαρρεῖς φτερὰ τῆς ἔδωσε χέρι ἀόρατο, ψηλὰ γιὰ νὰ πετάξῃ.

Ἡ τρίτη ράβει, ράβει, ράβει. Καμιά φορὰ σταματᾷ τὸ βελόνι καὶ βλέπει τὴν ἀσημένια ρεματιά.

—Ἄχ! πόσοι διψασμένοι βρῆκαν δροσιὰ σ' αὐτὸ τὸ κρυσταλλένιο νερό, λέει ἡ κόρη δακρυσμένη.

—Περνᾶς, ἀδιάκοπα περνᾶς, εὐλογημένη ρεματιά, καὶ χωρὶς περηφάνια βρέχεις τὰ χεῖλη τὰ κατάξερα τοῦ φτωχοῦ, ποτίζεις τ' ἀρνάκια τὰ χιονάτα καὶ δίνει ἡ δροσιὰ σου ζωὴ σ' αὐτὰ τὰ λουλούδια, ποὺ δὲν τὰ φύτεψε κανεὶς. Μὰ ἐκεῖνα δὲν εἶναι ἀχάριστα· σκορπίζουν τὴ μυρωδιά τους καὶ μὲ τὰ

χρώματά τους διπλή ὁμορφιά σου δίνουν. Εὐτυχισμένος ἐδῶ κάτω ὅποιος μπορεῖ ζωὴ καὶ δροσιὰ νὰ σκορπίξῃ, ὅπως αὐτὴ ἐδῶ ἡ ρεματιά.

Καὶ πάλι, ἀφοῦ εἶπε αὐτά, τὸ χέρι τὸ ἀκούραστο ράβει ἀδιάκοπα.

—Ξέρεις τί συλλογίστηκα; εἶπε ἡ πρώτη.

—Τί συλλογίστηκες;

—Νὰ πᾶμε σ' αὐτὸν τὸ βοσκό, ποὺ παίζει τὴ φλογέρα, νὰ τὸν ρωτήσωμε, ποιά ἀπὸ τὶς τρεῖς ἔχει χάρες περισσότερες.

—Καλὴ ἰδέα κι ἐλληνική, εἶπε ἡ δευτέρη· ὁ Πάρις ἂς κρίνῃ πάλι τὶς τρεῖς θεές. Καὶ δίπλωσε τὸ χαρτί ποὺ ἔγραφε.

Τὸ χέρι τὸ ἀκούραστο ράβει.

—Εἴστε καλύτερές μου, τὸ ξέρω, ἀδερφοῦλες μου, καὶ ἂν μαζί σας ἔρθω, γιὰ νὰ μετρηθῶ, θὰ πῇ πὼς δὲν εἶ-

δα τὴν ὀλοφάνερη ἀλήθεια. Τρέξετε σεῖς οἱ δυὸ στὸ βοσκό.

Ἀφήνει τὴ φλογέρα ὁ βοσκὸς καὶ χαιρετᾷ τὰ ὁμορφα κορίτσια.

—Ξέρεις τί θέλομε, βοσκέ;

—Ποῦ νὰ τὸ ξέρω;

—Νὰ μᾶς πῆς, ποιά εἶναι ἡ καλύτερη ἀπὸ τὶς τρεῖς μας.

—Ἡ ἄλλη ποῦ εἶναι;

—Ἐκεῖ σιμὰ στὴ ρεματιά.

Ἀλήθεια, ἡ ξανθούλα ποὺ τοῦ μίλησε, ἦταν ὡραία, ἔ-

μοιαζε νεράιδα, πού πρόβαλε ἀπὸ καμιὰ δροσερὴ σπηλιά.

Μὰ δὲν πρόφτασε λέξη νὰ τῆς εἰπῇ καὶ νὰ τῆς προσφέρῃ τὸ ἄσπρο τριαντάφυλλο, πού ἔκοψε ἀπὸ μιὰ τριανταφυλλιά. Καὶ ἄρχισε ἡ δεύτερη μὲ φωνὴ ἀγγελικὴ, πρόσωπο τριανταφυλλὶ ἀπὸ παρθενικὴ ντροπὴ κι ἔλεγε τὰ τραγούδια τῆς.

Θαρρεῖς στεφάνι δλόκληρο στεφάνωνε τὸ μέτωπό τῆς.

Τὴ γνώμη του ὁ βοσκὸς δὲν πρόφτασε νὰ πῇ· ἄκουσε κλάματα καὶ παράπονα πικρά.

Ἐνα παιδάκι φτωχὸ ἔπαιζε κι ἔπεσε μέσα στὰ αἵματα βουτήχτηκε κι ἡ κόρη, πού ἔραβε στὴ ρεματιὰ κοντά, καρφώνει τὸ βελόνι τῆς στὸ ράψιμο κι ἀρπάζει τὸ παιδάκι τὸ φτωχό· τὸ πλένει μὲ κρυστάλλινο νερὸ καὶ τοῦ φιλεῖ τὰ ὄμορφα ματάκια μ' ἀγάπη, πού θαρρεῖς μανούλα του νὰ ἦταν.

Οἱ ἄλλες δυὸ οὔτε τὰ εἶδαν αὐτά. Ἡ μιά, μεθυσμένη ἀπὸ τὴν ὁμορφιά τῆς, κι ἡ ἄλλη ἀπὸ τὰ τραγούδια τῆς δὲν ἔβλεπαν καὶ δὲν ἄκουαν.

Σηκώθηκε ὁ νέος βοσκός, πλησίασε τὴν κόρη τὴν ἐργατική, τῆς ἔδωσε τὸ ἄσπρο τριαντάφυλλο καὶ εἶπε:

— Σὲ προσκυνῶ μὲ σεβασμό· ἐσὺ εἶσαι ἡ βασίλισσα.

Ο ΚΑΘΕΝΑΣ ΑΠΟ ΛΟΓΟΥ ΤΟΥ

Ἡ Συννεφιά κι ἡ Ξαστεριά.
κόρες τοῦ Ρήγα Χρόνου,
προχτὲς συναπαντήθηκαν
σ' ἓνα σκαλὶ τοῦ θρόνου.
Κι ἡ πρώτη κλαυποπρόσωπη
στρέφει καὶ λέει τοῦ Ρήγα:

«Γιατί, πατέρα μου, γιατί,
ἐμένα, ὅπου κι ἂν πῆγα,

ἀπὸ τὶς ροῦγες τὶς πλατιεῖς
 κι ὡς τὰ στενὰ σοκάκια,
 ὅλοι μὲ βαρυγκόμησαν
 μὲ πίκρα καὶ μὲ κάκια,
 ἐνῶ τὴ ἀδερφή του ἐδῶ,
 τὴ χρυσοστολισμένη,
 ὅλοι τὴν καταδέχονται
 παντοῦ κι ὅπου πηγαίνει ; »

Κι εἶπε ὁ Ρήγας : « Κόρες μου,
 Ἦ μιὰ τὴν ἄλλη ἰδέτε !
 Καθένας ἀπὸ λόγου του
 μισιέται κι ἀγαπιέται ».

I. Πολέμης

ΜΗΤΡΙΚΗ ΑΓΑΠΗ

Ὅλοι οἱ χωρικοὶ ἦταν στὰ χωράφια καὶ θέριζαν. Ὁ καλοκαιρινὸς ἥλιος κι ὁ ζεστός ἀέρας εἶχαν ἀποξηράνει ἐντελῶς τὰ στάχυα. Τὰ μεγάλα φορτωμένα ἀμάξια κρύβοντας μὲ τὸν ὄγκο τους τ' ἄλογα ποὺ τὰ σέρνουν, διασταυρώνονταν σ' ὅλους τοὺς δρόμους τοῦ χωριοῦ. Κι ὁ μυρωμένος ἀέρας τῆς ἐξοχῆς γέμιζε ἀπὸ γέλια, σφυρίγματα καὶ τραγούδια.

Ἦταν πιά μεσημέρι. Τ' ἄλογα ἦταν ξεξεμένα καὶ βοσκοῦσαν ἐλεύθερα. Οἱ θεριστάδες, ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδιά, εἶχαν μαζευτῇ στὴ σκιά τῶν δένδρων κι ἀναπαύονταν. Καὶ τὸ θέαμα τῶν μεγάλων θημωνιῶν σκόρπιζε σ' ὅλες τὶς καρδιές μιὰ ζωερὴ εὐχαρίστηση.

Ξαφνικὰ μιὰ γυναικεία φωνὴ ἀκούστηκε.

Ἕνας μέγας αἰτὸς πέταξε ἀπὸ τὰ χωράφια, κρατώντας στὰ νύχια του ἓνα μπογαλάκι.

Καὶ τότε θόρυβος καὶ φωνὲς μεγάλες ἀκολούθησαν, σὰ νὰ γκρεμίστηκε μιὰ κολόνα τῆς ἐκκλησίας τὴν ὥρα τῆς λειτουργίας.

— Τὸ παιδάκι τῆς Ἄννας! Τὸ παιδάκι τῆς Ἄννας! Ἀκούστηκε ἀπὸ μακριὰ μιὰ δυνατὴ φωνή. Καὶ πραγματικά, ὁ αἰτὸς εἶχε ἀρπάξει τὸ παιδάκι τῆς Ἄννας, τὴν ὥρα ποὺ κοιμόταν ὀλομόναχο σὲ μιὰ γωνιὰ τοῦ θερισμένου χωραφιοῦ.

Πλῆθος χωρικοὶ ἔτρεχαν βιαστικά στὸ βουνό, ἀκολουθώντας μὲ ἀγωνία τὸ πέταγμα τοῦ τρομεροῦ πουλιοῦ. Κι ὁ ὅλος αὐτὸς ὁ κόσμος, περνώντας χωράφια, λόφους καὶ ποταμάκια, βρέθηκε στὴ ρίζα τοῦ βουνοῦ. Ἡ φωλιά τῶν αἰτῶν ἦταν πολὺ γνωστὴ καὶ τὰ δυὸ πουλιὰ ξεχώριζαν ψηλὰ στὴν ἄκρη τοῦ βράχου.

Ἀλλὰ ποιὸς θὰ μπορούσε ν' ἀνεβῇ σ' αὐτὸ τὸ γκρεμό, ποὺ ζαλίζεται κανεὶς νὰ τὸν βλέπη;

Πολλοὶ στάθηκαν καὶ κοίταζαν, ἄλλοι ἔκλαιγαν, ἄλλοι στριφογύριζαν μ' ἀγωνία ἐδῶ κι ἐκεῖ, σὰν τὰ μυρμηγκία, ποὺ δοκιμάζουν τὰ νέα τους φτερά.

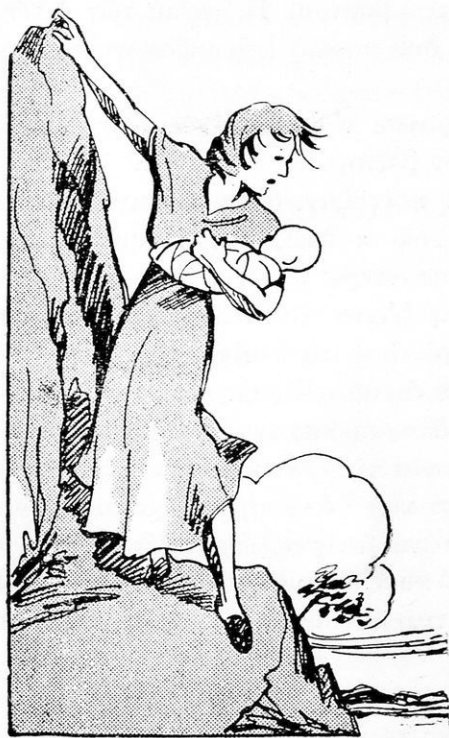
Στὸ διάστημα αὐτὸ ἡ Ἄννα καθόταν σὲ μιὰ μεγάλη πέτρα μὲ τὸ πρόσωπο ὠχρὸ καὶ τὰ θαμπωμένα μάτια τῆς καρφωμένα στὴ φωλιά τοῦ αἰτοῦ. Κανεὶς δὲν τὴν εἶχε προσέξει. Κι ἐνῶ στὴν ἀρχὴ ὅλοι πρόσεχαν στὴ φωλιά, τώρα παρακολουθοῦσαν τὴν ἀγωνία τῆς Ἄννας.

Κάποια στιγμή πήδησε κάτω ἀπὸ τὴν πέτρα καὶ πέταξε ἀνάμεσα ἀπὸ τὶς φτέρες ἐπάνω στὶς πελώριες πέτρες, γρηγορώτερα ἀπ' ὅ,τι τρέχει ὁ κυνηγὸς νὰ πιάσῃ τὸ πληγωμένο πουλὶ κι ἀφοβώτερα ἀπ' ὅ,τι ἡ κατσίκα παίζει ἀνάμεσα στοὺς γκρεμούς.

Ὅλοι φοβόντανε, πὼς γρήγορα θὰ γινότανε κομμάτια. Μὰ αὐτὴ προχωροῦσε χωρὶς καμιά ἀνάπαυση, χωρὶς κανένα σταθμό. Οὔτε ἀναπνοὴ δὲν ἔπαιρνε. Ἀλλὰ ἡ Θεία Πρόνοια

στερέωνε κάτω ἀπὸ τὰ πόδια της κάθε πέτρα ξεκολλημένη καὶ στὰ χέρια της δυνάμωνε κάθε ρίζα, ποὺ πιανότανε, γιὰ νὰ στηριχτῇ.

Ἄλλὰ πῶς θὰ κατέβαινε ἀπ' τὸν γκρεμὸ αὐτό; Αὐτὸς ὁ φόβος σπάραινε τὴν καρδιά της· καὶ πάλι στηρίζε τὶς ἐλπίδες της στὸ Θεό. «Αὐτὸς ποὺ μὲ στηρίζει κι ἀνεβαίνω», συλλογίζόταν, «δὲ θὰ μ' ἀφήσῃ πάνω στὸ βράχο». Καὶ προχωροῦσε πρὸς τὴν αἰτοφωλιά.

Ὅταν οἱ αἰτοὶ ἀντίκρισαν τὴν ἀπελπισμένη μητρικὴ ματιά, δέιλιασαν καὶ τρόμαξαν. Σκουζοντας πέταξαν σ' ἓνα δέντρο, φυτρωμένο σ' ἓνα γκρεμό, ὡς χίλια μέτρα πάνω ἀπὸ τὸ ποτάμι, ποὺ κροταλοῦσε στὸ βυθὸ μιᾶς φοβερῆς χαράδρας.

Ἡ θαρραλέα μητέρα ἄπλωσε τὰ χέρια μέσα στὴ φωλιά, ἀνάμεσα σὲ ματωμένα κόκαλα κι ἄρπαξε τὸ παιδί της. Δὲν ἦταν πεθαιμένο, ὅπως φοβόταν· ἦταν ζωντανό, ἀνέγγιχτο καὶ σπαργανωμένο, ὅπως ἦταν στὸ θερισμένο χωράφι, ποὺ κοιμόταν.

“Ω!... ὕστερα ἀπὸ τόση λύπη, τί εὐλογημένη χαρὰ πλημμύρισε τὴν καρδιά της, σὰν ἔβγαλε τὴν ἀδύνατη φωνή!
—Ζωντανό! Ζωντανό!

Μὲ μάτια ξερὰ σὰν πέτρες κοίταξε τὸ ἀθῶο, ἀγαπημένο πλάσμα.

Κάτω ἔχασκαν οἱ χαράδρες, οἱ γκρεμοί, σωροὶ ἀπὸ πέτρες κι οἱ σκελετοὶ γερασμένων δένδρων. Τὸ θέαμα αὐτὸ τὴν ἀπέλπισε.

—Ἐδῶ θὰ πεθάνω, σκέφτηκε. Κι αὐτὲς οἱ σουβλερὲς μύτες καὶ τὰ κίτρινα μάτια καὶ τὰ γαμπὰ νύχια θὰ ξαναγυρίσουν καὶ θὰ κατασπαράξουν ἐπὶ τέλους τὸ παιδί μου, ἐπάνω στὸ νεκρὸ στῆθος μου!

Τὸν ἴδιον καιρὸ ὁ Μῆτρος, τὸ καλὸ βοσκόπουλο, εἶχε σκαρφωλῶσει ὥς τὴ μύτη τοῦ γκρεμοῦ· ἐκεῖ τὰ μάτια του θόλωσαν κι ἡ καρδιά του λύγισε. Κι αὐτός, ποὺ κάθε τόσο ἀνεβοκατέβαινε τοὺς βράχους μὲ τὶς κατσίκες του, σκέπασε τὸ πρόσωπό του μὲ τὰ χέρια του καὶ δὲν τολμοῦσε νὰ κοιτάξῃ ψηλά.

Ἡ Ἄννα τώρα συλλογιζόταν καὶ τὴν ἄρρωστη μητέρα της. Τί θ’ ἀπογίνῃ κι αὐτὴ χωρὶς τὴν Ἄννα;

Κοίταξε ὀλόγυρα μ’ ἀγωνία. Καὶ πάλι ὁμοῦς πῆρε θάρρος.

Τὸ παιδί της ἦταν δεμένο στὸ στῆθος της. Δὲ θυμόταν πῶς καὶ πότε, ἀρκεῖ πῶς ἦταν ζωντανό. Καὶ μόλις, τολμώντας ν’ ἀνοίξῃ τὰ μάτια της, γλίστρησε κάτω στὸ βράχο καὶ βρέθηκε σ’ ἓνα κομμάτι γῆς στερεωμένο σὲ ρίζες καὶ θάμνους.

Ἐδῶ μιὰ πέτρα κατακύλησε κάτω καὶ δὲν ξανακούστηκε πιὰ ὁ κρότος της· τόσο μακριὰ πῆγε κι ἔπεσε. Παραπέρα κροτάλιζε τὸ νερό, ποὺ ἔπεφτε στοὺς βράχους.

Ἡ φτωχὴ γυναῖκα δίσταζε νὰ προχωρήσῃ. Τὰ πόδια της χτύπησαν ἐπάνω σὲ μιὰ πελώρια πέτρα καὶ σταμάτησε.

‘Ἄλλ’ αὐτὴ δὲν αἰσθάνθηκε πόνο. Τὸ σῶμα της ἦταν ἀναίσθητο σὰν τὸ βράχο. Καὶ πάλι γλίστρησε πρὸς τὰ κάτω.

Πάλι τὰ πόδια της ἄγγιξαν πέτρες καὶ γῆ. Μιὰ τρεμουλιαστή κλαψιάρικη φωνὴ ἀκούστηκε τότε κοντὰ της. Γυρίζει καὶ βλέπει μιὰ γίδα μὲ δυὸ μικρὰ κατσίκάκια.

— Πιὸ τυχερὰ ἀπὸ τὸ παιδί μου τὰ κατσίκάκια αὐτά, σκέφτηκε. Ἡ μητέρα τους θὰ τὰ ὀδηγήσῃ ἀπὸ τὰ εὐκολώτερα μονοπάτια.

Φίλησε τὸ κοιμισμένο παιδάκι της καὶ γιὰ πρώτη φορὰ ἔκλαψε. Ἀπὸ πάνω τὴν ἴσκιωνε ἡ προεξοχὴ τοῦ γκρεμοῦ, ποὺ δὲν τὴν ἄγγιξε ποτὲ ἀνθρώπινο χέρι ἢ πόδι. Κανεὶς ποτὲ δὲ σκέφτηκε ν’ ἀνεβῇ ἐκεῖ. Καὶ μόνο οἱ αἰτοὶ ἔχτισαν ἐκεῖ τὴ φωλιά τους.

Κι ἡ δυστυχισμένη μητέρα προχωροῦσε ἀνάμεσα σὲ τρομεροὺς κινδύνους, ἱκανοὺς νὰ τρομάξουν καὶ τὴν πιὸ ἄφοβη καρδιά.

Ἔξαφνα, πίσω ἀπὸ μιὰ πέτρα, πρόβαλε τὸ κεφάλι ἑνὸς ἀνθρώπου κι ὕστερα ἄλλο ἓνα.

Ἡ σκέψη της καὶ πάλι πῆγε στὴ Θεία Πρόνοια. Οὔτε λέξη δὲ μπόρεσε νὰ προφέρῃ. Τὰ μάτια της ἔλεγάν ἀρκετά. Σταμάτησε μὲ τὰ χέρια τοὺς φίλους της καὶ τοὺς ἀκολούθησε στὸ γυρισμὸ τους προσεχτικά. Κάτω οἱ χωρικοὶ — βέβαιοι πιά γιὰ τὴ σωτηρία τῆς Ἄννας — κουνοῦσαν διαρκῶς τὰ χέρια τους.

— Ρίξτε τὴν κάτω καὶ δώστε της νερὸ κρύο! εἶπε ὁ γερο - παπὰς τοῦ χωριοῦ, σὰν ἔφτασαν ὅλοι κάτω. Καὶ γύρω της, σὰ σὲ πεθαμένη, στεκόταν ὅλος ὁ κόσμος ἐκεῖνος.

— Δὸς μου τὸ παιδάκι! φώναξε μιὰ μάνα κι ὕστερα ἄλλη καὶ περισσότερες ἀπὸ δέκα ζητοῦσαν νὰ δώσουν τὸ γάλα τους στὸ κλαμένο μωρό.

— Κοιτάξετε, ἔλεγαν, οὔτε μιὰ γρατσουνιά δὲν ἔχει τὸ καημένο· ὁ αἰτὸς φαίνεται ἔμπηξε τὰ νύχια του μέσα στὰ ροῦχα του καὶ τὸ σάλι του.

Ἡ Ἄννα κάποτε ξύπνησε ἀπὸ τὸ βύθισμά της.

— Τὸ παιδί ! τὸ παιδί ! φώναξε σὰν τρελή.

Ἕνας γείτονας τῆς ἔβαλε τὸ παιδί της στὴν ἀγκαλιά. Κι αὐτὴ τὸ κοίταξε καλὰ καλὰ, ὕψωσε τὰ μάτια της στὸν οὐρανό, ἔκαμε τὸ σταυρό της καὶ σφίγγοντάς το τὸ σκέπασε μ' ἀμέτρητα φιλιά.

ΤΑ ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΑΤΑ

Μᾶς ἔφεραν μιὰ ὑπηρετρια Μυτιληνιά. Ἦταν ἀπὸ τὸ Καμένο τὸ χωριό.

Ὅταν ἔβλεπε καράβια νὰ περνοῦν, πολλὲς φορὲς ἄφηνε τὴ δουλειά της κι ἔτρεχε στὸ παράθυρο κατὰ τὴ θάλασσα καὶ κουνοῦσε τὸ μαντήλι της. Πότε ἔκλαιγε καὶ πότε γελοῦσε. Τότε ἡ θεία μου τὴ μάλωνε κι ἐκείνη τραγουδοῦσε δίστιχα παραπονετικά.

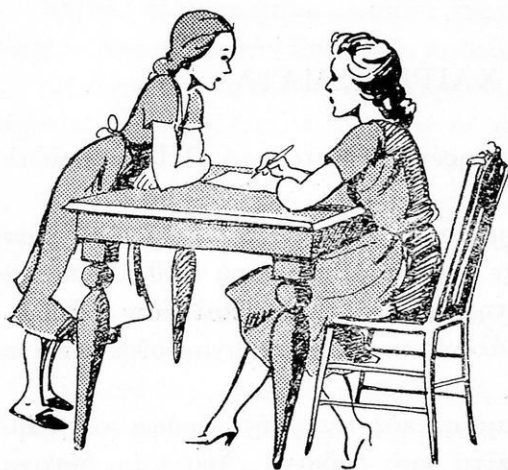
Ἐγὼ ἤμουν ὁ γραμματικός της. Τῆς ἔγραφα τὰ γράμματα καὶ διάβαζα ἐκεῖνα ποὺ λάβαινε. Δυὸ τρία δίστιχα στὴν ἀρχὴ γιὰ τὰ βάσανα τῆς ξενιτιάς καὶ ὕστερα δυὸ σελίδες χαιρετίσματα σ' ὅλους κι ὅλες μὲ ὀνόματα κι ἐπίθετα.

Πολλὲς φορὲς μοῦ φαινόταν αὐτὸ ἀνυπόφορο μαρτύριο κι ἔγραφα τὰ μισὰ ὀνόματα. Δὲν ἤξερα τί κακὸ μποροῦσε νὰ κάμῃ ἡ παράλειψή αὐτή. Μὰ ἦρθε ἡ στιγμή νὰ καταλάβω τὸ σφάλμα μου καὶ πικρὰ νὰ μετανιώσω.

Ὁ θεῖος μου, καρaboκύρης γνωστὸς σ' ὅλα τὰ ὠραῖα λιμάνια τῆς Μυτιλήνης, μὲ πῆρε τὸ καλοκαίρι νὰ ἰδῶ κι ἐγὼ τὸν τόπο μου.

Ἡ Ἀμερσούδα (ἔτσι τὴν ἔλεγαν τὴν ὑπηρέτρια) μὲ πα-
ρακάλεσε νὰ τῆς κάμω ἓνα γράμμα.

Μὰ ἡ εὐλογημένη ἀράδιασε τόσα ὀνόματα καὶ τόσο βια-
στική ἦμουν ἐγώ, ὥστε τώρα δὲν ἔγραψα κανένα ἀπὸ τὰ χαι-
ρετίσματα. Κι ὅταν τὴν εἶδα νὰ φιλῇ τὸ γράμμα καὶ νὰ μοῦ
λέη: «νὰ πῆς τῆς μανούλας, πὼς ἐδῶ τὸ φίλησα νά, σωστὰ
ἐπάνω στὰ χαιρετίσματα», τότε μετάνιωσα, ἀλλὰ σύντομα
ἔκρυψα τὸ γράμμα.

Ἐκαμα τὸ πρῶτο
μου ταξίδι μὲ θαν-
μάσιο καιρὸ καὶ γνώ-
ρισα τὰ μαγικά ἀκρο-
γιάλια τῆς πατρίδας
μου· μὰ δὲ θὰ περι-
γράψω τὸ ταξιδιμου,
παρὰ μόνο ὅ,τι μοῦ
συνέβη στὸ χωριὸ τῆς
Ἀμερσούδας.

Ὅταν φτάσαμε στὸ
Πλωμάρι, πῆρα ἄ-
δεια ἀπὸ τὸ θεῖο μου
κι ἀνέβηκα στὸ Καμένο χωριὸ μὲ τὸ μουλάρι. Ἐλιές
καὶ πεῦκα γλυκοφιλοῦνταν κι ἴσκιωναν τὸν περιποιημένο
δρόμο. Βρύσες μαρμάρινες στὸ δρόμο μὲ τὴν ἐπιγραφή:
«Δροσίσου, ξένε, καὶ προσευχήσου γιὰ τὴν ψυχὴ μου» κι ἀπὸ
κάτω ἦταν σκαλισμένο τὸ ὄνομα τοῦ δωρητῆ.

Ὁ ἀγωγιάτης μου ἤξερε τὴν οἰκογένεια τῆς Ἀμερσούδας.
— Καλοὶ ἄνθρωποι, νοικοκυραῖοι. Τὸ κορίτσι ξενιτεύ-
τηκε, γιὰ νὰ ξεχρεωθοῦνε καὶ νὰ τελειώσῃ τὸ σπίτι τους.

Φτάσαμε στὸ σπίτι τῆς Ἀμερσούδας. Ἡ μητέρα της μᾶς

δέχτηκε μ' ἀγάπη καὶ συγκίνηση. Μᾶς ἔφερε φροῦτα καὶ δροσερὸ νερὸ καὶ ρακὶ γιὰ τὸν ἀγωγιάτη. Κατόπι ἄρχισε τὶς ἐρωτήσεις γιὰ τὴν κόρη της.

— Μεγάλωσε ; θυμᾶται ;

Ἔδειξα τὸ γράμμα καὶ μαζεύτηκαν γύρω στὸν ἀργαλειὸ ὅλοι οἱ συγγενεῖς. Ἦρθε κι ἡ γιαγιά μὲ τὸ δεκανίκι της.

Τότε ἡ Μαργέλα, ἕνᾳ συγγενικῷ κορίτσι, διάβασε τὸ γράμμα καὶ τὰ στιχάκια. Μά, ὅταν ἡ γριά, ποὺ τὴν ἔτρωγε μὲ τὰ θαμπά της μάτια, δὲν ἄκουσε τ' ὄνομά της στὰ χαιρετίσματα, ἔκρουσε τὸ πρόσωπό της μέσα στὸ μαῦρο μαντήλι τοῦ κεφαλιοῦ της κι ἔκλαιε πικρὰ. Κι ἡ νουνά της, μιὰ θεόρατη γυναίκα, πικράθηκε κι ἐκείνη καὶ δὲν τὸ κράτησε, μόνο εἶπε :

— Ἔ, στὴν ξενιτιὰ ξεχνοῦνε καὶ τὸ χωριὸ καὶ τὸ συγγενὴ καὶ τὸ φίλο.

Δυὸ χοντρὰ δάκρυα ἔβρεξαν τὸ πρόσωπο τῆς νουνᾶς.

Γύρισα καὶ εἶδα γύρω μου πικραμένα πρόσωπα καὶ μὴ σιωπηλὴ κατάρρα γιὰ τὴν ξενιτιὰ φτερούγιζε τριγύρω μου.

Ἡ συνείδησή μου σὰ νὰ μὲ μάλωνε. Ποῦ νὰ φανταστῶ, πὼς τὰ δυὸ ἐκείνα φύλλα τὰ χαιρετίσματα, ποὺ παρᾶλειψα, θὰ σκόρπιζαν τόση πίκρα καὶ θὰ γεννοῦσαν τόσα δάκρυα !

Δάκρυσα· θυμήθηκα τὸ φίλημα τῆς Ἀμερσούδας ἐπάνω στ' ἄγραφα χαιρετίσματα καὶ εἶπα :

— Τὸ καράβι ἔφευγε καὶ δὲν πρόφτασα νὰ γράψω τὰ χαιρετίσματα γιὰ ὅλους σας, ποὺ μὲ παρακαλοῦσε ἡ Ἀμερσούδα. Μὰ δὲν ξεχνᾷ ἐκείνη κανένα. Ὅλους τοὺς θυμᾶται.

Ἡ γριὰ ἄνοιξε τὸ κατάρρα μαντήλι της καὶ φάνηκε τώρα γελαστὸ τὸ πρόσωπό της.

ΤΟ ΚΑΘΗΚΟΝ ΤΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΟΚΟΜΙΣΤΗ

Κρέμασε στὸ ἀριστερό του πλευρὸ τὴν πέτσινη σάκα καὶ στὸ δεξιὴ τὴ μικρὴ τρουμπέτα του ὁ μπαρμπα - Μανολιός, ὁ γραμματοκομιστής, πῆρε τὸ χοντρὸ ραβδί στὸ χέρι του καὶ ξεκίνησε νὰ μοιράσῃ τὰ γράμματα.

Θὰ πιάσῃ ἀπὸ τὴ Χώρα καὶ θὰ φτάσῃ ὡς τὰ κοντινὰ χωριὰ καὶ εἶναι ἀνάγκη νὰ βιαστῇ, γιὰ νὰ τὰ μοιράσῃ ὅλα σήμερα.

Γέρασε στὴ δουλειά, τὸν πέρασε τὸ ἀγιάζι ὡς τὸ κόκαλο, τὸν μούσκεψαν οἱ νεροποντιές, τὸν ξεμάτισαν τὰ θερινὰ λιοπύρια καὶ ὁ μπαρμπα - Μανολιός δὲν καθυστέρησε ποτέ οὔτε ἓνα γράμμα.

Ποτὲ δὲ στάθηκε οὔτε μπουκιὰ νὰ πάρῃ, ἂν δὲν ἄδειαζε ἡ σάκα του. Καὶ μάλιστα τὴν ἐποχή, ποὺ ἔβραζε ὁ πόλεμος καὶ ἡ κάθε μάνα λαχταροῦσε νὰ μάθῃ ἀπὸ τὸ παιδί της, ποὺ βρισκόταν στὸ μέτωπο.

Μπορεῖ νὰ φαίνεται στοὺς ἄλλους ταπεινὴ ἡ δουλειά, ποὺ τοῦ ἀνάθεσε τὸ κράτος. Αὐτὸς τὸ νιώθει τὸ καθήκον μέσα του νὰ τοῦ μιλῇ πιδὸ ζωνερά καὶ εὐγλωττα, ἀπὸ ὅσο θὰ μιλῇ σ' ἓνα μονάρχη ἀκόμη !

Καὶ τρέχει πάντα βιαστικὸς καὶ ἀντηχεῖ ἡ τρουμπέτα του παντοῦ καὶ ξεπετιοῦνται στίς αὐλές, στὰ λιακωτά, στὸ δρόμο. Καὶ αὐτὸς μὲ τὸ χαμόγελο στὰ χεῖλη πρόθυμα τοὺς μοιράζει τὴ χαρά.

— Καλῶς τὰ δέχτηκες κυρα - Μαριώ ! Πάντα μὲ τὸ καλὸ κυρα - Σταμάταινα !

Μὰ πιδὸ πολὺ δείχνει τὴν καλοσύνη του σ' αὐτὲς ποὺ φεύγουν μὲ παράπονο, γιὰτὶ δὲν εἶχαν γράμμα ἀπὸ τὸν δικό τους.

— Μὴ χολοσκᾶς, κυρὰ Βγενιά, καὶ θάρρη ἡ σειρά σου.

— Καὶ σύ, Ρηνιώ, μὴ νοιάζεσαι μὲ τὸ αὐριανὸ ταχυδρομεῖο.

Καὶ τρέχει πάντα βιαστικὸς καὶ ἀντηχεῖ ἡ τρουμπέτα του παντοῦ κι ὅλοι τὸν περιμένουν σὰν τὸν Μωουσή, γιὰ νὰ κατέβῃ ἀπὸ τὸ Σινᾶ.

Σήμερα ὅμως ἀλλάζει. Ὁ μπαρμπα-Μανολίδς δὲ βιάζεται. Βαδίζει ἀργὰ καὶ ράθυμα, σκυφτὸς καὶ σκεπτικός. Καὶ ὅπου περνᾷ, δὲ βλέπουν τὸ χαμόγελο τῆς καλοσύνης του.

Πῶς τὸν βαραίνει ἡ σάκα του! Καὶ ἡ μικρὴ τρουμπέτα του μὲ δυσκολία φτάνει ὡς τὰ χεῖλη του.

Κάποτε βγάζει ἓνα γράμμα καὶ τοῦ κοιτάζει τὴ διεύθυνση καὶ τὸν ἀποστολέα, πὺ εἶναι τ' ὄνομά του στὸ πίσω μέρος :

«Ἐλένην χήραν Βολωτᾶ.
Ἀποστολεὺς Λοχαγὸς Ρήγας».

Τὸ βάζει πάλι μὲς στὴ σάκα του καὶ προχωρεῖ, κουνώντας τὸ κεφάλι θλιβερά.

Εἶναι ἓνα γράμμα, πὺ στέλνει ὁ λοχαγὸς στοῦ στρατιώτη τὴ μάνα. Καὶ ξέρει ὁ Μανολίδς τί λένε τέτοια γράμματα!

Ἡ καημένη ἡ Λενιώ! Μονάκριβο τὸν εἶχε τὸ Σταματιό. Κι ἡ καρδιά της ξέρει μὲ τί λαχτάρα τὸν ἀνάθρεψε κι ἔγινε παλικάρι κι ἦταν ἴδιος κι ἀπαράλλαχτος ὁ μακαρίτης ὁ πατέρας του! Μονάκριβο τὸν εἶχε κι ὡς τώρα εἶχε τὴν ἐλπίδα

πὼς θὰ γυρίσῃ ὁ Σταματιὸς τῆς καὶ θὰ μπῇ καὶ πάλι στὸ σπίτι τῆς ἡ χαρά. Μὰ τώρα ! Αὐτὰ τὰ ξέρεῖ ὁ Μανολίδος καὶ νὰ γιατί βαδίζει σκυφτὸς καὶ σκεπτικὸς καὶ δὲν ἔχει δύναμη νὰ φέρῃ τὴ μικρὴ τρουμπέτα στὰ χεῖλη του.

Μὲ τί καρδιὰ νὰ τῆς τὸ δώσῃ τέτοιο γράμμα ;

Σὲ μιὰ στιγμή τοῦ ἔρχεται στὸ νοῦ νὰ τὸ σκίση. Μὰ ἡ σκέψη αὐτὴ τοῦ κόβει τὰ ἥπατα.

— Ἐγὼ νὰ μὴ τὸ δώσω ; καὶ ποῦ τὸ βρῆκα τὸ δικαίωμα αὐτό ; καὶ μάλιστα τὸ γράμμα ποὺ στέλνει ὁ λοχαγὸς στοῦ στρατιώτη του τὴ μάνα, γιὰ νὰ τῆς πῇ πὼς ἡ Πατριδα τὴν εὐγνωμονεῖ, γιατί γέννησε ἕναν ἥρωα, ποὺ θυσιάστηκε γι' αὐτήν ;

Αὐτὰ τοῦ ἔρχονται στὸ νοῦ καὶ παίρνει τὴν ἀπόφαση νὰ κάμῃ, ὅπως πάντα, τὸ καθήκον του. Ἐξακολουθεῖ τὸ δρόμο του σκυφτὸς καὶ σκεπτικὸς καὶ δὲν ἔχει δύναμη νὰ φέρῃ τὴν τρουμπέτα στὰ χεῖλη του.

Καθὼς ὅμως περνοῦσε τὸ κοντόρεμα, γιὰ ν' ἀνεβῇ στὸ χωριό, ἀκούει δυὸ χωριανές, ποὺ λεύκαιναν ἐκεῖ πανιά, νὰ λένε :

— Ἡ δύστυχη Λενιώ βραδιάζει δὲ βραδιάζει ! Τὴν ἔφαγε τοῦ Σταμάτη τῆς ὁ καημός.

— Τρεῖς μῆνες ἔχει νὰ πάρῃ γράμμα ἀπὸ τὸ γιό τῆς. Καὶ θέλεις νὰ τὸ φέρῃ τώρα ὁ Μανολίδος ;

— Τώρα θὰ εἶναι πιά ἀργά. Σὲ λίγο αὐτὴ θὰ ξεψυχήσῃ !

Αὐτὰ ἀκούει ὁ Μανολίδος καὶ μὲ μιᾶς φωτίζεται ἡ σκέψη του.

Ἀμέσως φέρνει στὰ χεῖλη του τὴν τρουμπέτα νὰ εἰδοποιήσῃ τὸ χωριό, πὼς ἔρχεται ὁ ταχυδρόμος καὶ τρέχει κατὰ τὸ σπίτι τῆς Λενιώ.

Σὲ λίγο φτάνει στὴν αὐλή της καὶ μὲ προσποιητὴ χαρὰ φωνάζει δυνατά :

— Ἐλένη χήρα Βολωτᾶ γράμμα ἀπὸ τὸ μέτωπο !

Ἡ ἐτοιμοθάνατη στὸ ἄκουσμα ὀρθάνοιξε τὰ μάτια της, τὰ στήλωσε στὸ Μανολιό, ποὺ εἶχε πατήσει τὸ κατώφλι, καὶ ἓνα ἑλαφρὸ χαμόγελο ζωγραφίστηκε στὰ χεῖλῃ της.

Λένε πὼς τὸ χαμόγελο στάθηκε ἐκεῖ καὶ ὅταν τὴ διάβαζαν στὴν ἐκκλησιὰ καὶ ὅταν τὴν κατέβαζαν στὸν τάφο.

Ὁ Μανολιός, ὁ γραμματοκομιστής, τὸ εἶχε κάμει καὶ τούτῃ τὴ φορὰ τὸ καθῆκον του.

ΟΙ ΧΩΡΙΑΝΟΙ

Ὅλοι μας γνωρίζομαστε ἀπὸ ἀνήλικα παιδιὰ.
Μὲ τὸ μικρὸ του τ' ὄνομα ἓνας τὸν ἄλλο κράζει,
στὰ μυστικά μας δὲ μπορεῖ νὰ βάλωμε κλειδιά.
Ξέρει καθένας στ' ἄλλουνου τὰ μάτια νὰ διαβάξῃ.

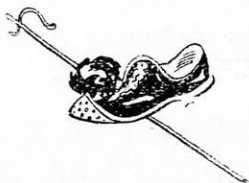
Σὰν ὅπως τὰ τρεχούμενα μοιράζομε νερὰ
καὶ τὰ σπαρτὰ ποτίζομε καθεὶς μὲ τὴν ἀράδα,
ἔτσι τὶς μοιραζόμαστε καὶ λύπη καὶ χαρὰ.
Γιὰ βρέχει σ' ὅλο τὸ χωριό, γιὰ σ' ὅλο εἶναι λιακάδα.

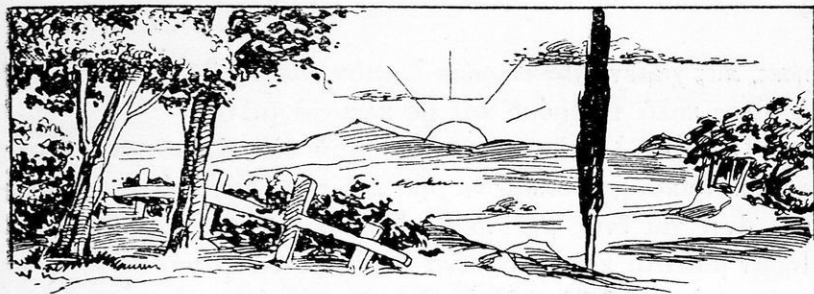
Γάμος ; ἀστράφτει ἀπὸ χαρὰ καὶ γέλια τὸ χωριό
κι ἀντιλαλεῖ τὸ νυφικὸ τραγούδι πέρα ὡς πέρα.
Θάνατος ; ὅλοι θλιβεροὶ κι ἀπ' τὸ καμπαναριὸ
κατάμαυρο ἢ καμπάνα μας τὸν βάφει τὸν ἀγέρα.

Διάπλατα τὶς ἐξώπορτες ἢ καλοσύνη ἀνοῖ
καὶ στὸ παλάτι τοῦ τρανοῦ καὶ στοῦ φτωχοῦ τὴν τρούπα,
κι ὅποιος περάση κι ὅποιος μπῆ γιορτῇ, καθημερινῇ,
θὰ βρῇ στρωμένο καναπέ, θὰ βρῇ γλυκὸ στὴν κούπα.

Χώρια ἀπ' τὶς ἔγνοιες τῆς ζωῆς, τοὺς χάρους τοὺς πικροὺς,
μὲς τὶς καρδιές μας ἔχομε παντοτινὸν Ἀπρίλη—
κι ὅσες τσουκνίδες βγαίνουνε μονάχες στοὺς ἀγρούς,
ἐκεῖ ξεμοναχιάζονται πνιχτὲς στὸ χαμομήλι.

Γ. Ἀθάνας

Η ΑΝΑΤΟΛΗ ΤΟΥ ΗΛΙΟΥ ΑΠΟ ΜΙΑ ΒΟΥΝΟΚΟΡΦΗ

Αυτό τὸ ψηλὸ βουνὸ μὲ τὸ ἐκκλησάκι τῆς Παναγίας στὴν κορυφή ἦταν ἓνας πειρασμὸς γιὰ μένα τίς δυὸ τρεῖς μέρες, ποὺ ἔμεινα στὸ χωριό. Ἔτσι ψηλὸ κι ἀπομονωμένο ἀπὸ τ' ἄλλα, ὅπως τὸ ἔβλεπα, φανταζόμουν τὴν ὥραία θέα, ποὺ θὰ εἶχε ἀπ' ἐκεῖ ἐπάνω.

Στὶς διάφορες λοιπὸν ὁμιλίες μὲ τοὺς χωριάτες ὅλο γι' αὐτὸ κουβέντιαζα καὶ ρωτοῦσα. Ἦθελα νὰ πάω κι ἀποφάσισα, ἔστω καὶ μόνος μου νὰ πάω, ἂν ἦταν δυνατὸ καὶ νύχτα μάλιστα, γιὰ νὰ ἰδῶ τὴν ἀνατολὴ τοῦ ἡλίου.

Μόνος μου ὅμως νὰ πάω ἦταν ἀδύνατο καὶ μάλιστα νύχτα, γιατί δρόμος δὲν ἦταν, ἀλλὰ ἓνα μονοπάτι γνωστὸ μόνον στοὺς ντόπιους καὶ μάλιστα ἐπικίνδυνο σὲ μερικὰ μέρη.

Ἔπρεπε λοιπὸν νὰ βρεθῇ συντροφιὰ. Τὸ δάσκαλο τὸν εἶχα σίγουρο, γιατί ἦταν τόσο καλός, ποὺ κι ἓνα μικρὸ παιδί ἂν τοῦ ἔλεγε «πᾶμε, δάσκαλε, στὴν Παναγία;», θὰ κοκκίνιζε καὶ θάλεγε «πᾶμε». Ἀλλὰ ἦταν κι αὐτὸς ξένος καὶ μόνο μιὰ φορὰ εἶχε πάει καὶ τότε ἡμέρα. Νύχτα ὅμως δὲν ἀναλάβαινε νὰ πᾶμε, γιατί, ἀντὶ νὰ ἰδοῦμε τὴν ἀνατολὴ τοῦ ἡλίου ἀπὸ τὴν Παναγία, μπορούσαν νὰ μᾶς ἔβρισκαν γκρεμισμένους σὲ καμιὰ χαράδρα. Δὲν ἀστετεύονται τὰ βουνά· λιγάκι παραπά-

τησες, πᾶς χαμένος ! Ἐπρεπε λοιπὸν νὰ βρεθῇ ὁδηγός, ποὺ νὰ ἤξερε καλὰ τὸ δρόμο καὶ μὲ κλειστὰ μάτια.

Ὁ καλὸς λοιπὸν δάσκαλος, ποὺ δὲν ἀρνιόταν τίποτε στοὺς κατοίκους, ἀνάλαβε νὰ βρῇ καὶ τὸν ὁδηγό. Καὶ πραγματικά, ἀντὶ γιὰ ἓνας βρέθηκαν δυό, ὁ Μῆτρος κι ὁ Σπύρος. Πῆραν μάλιστα καὶ τὰ δίκανά τους καὶ τὰ ζαγάρια τους νὰ βαρέσουν λαγό. Ἐγὼ τοὺς διαβεβαίωνα γελώντας, πὼς ἄδικα παίρνουν δίκανα, γιατί ὅταν εἶμαι ἐγὼ μαζὶ μὲ κυνηγὸ ἢ ὅταν πρόκειται νὰ φάω κι ἐγὼ ἀπὸ τὸ κυνήγι, δὲ βαρεῖ ποτὲ κανένας τίποτε. Ἀλλὰ αὐτοὶ ἐπίμεναν καὶ τὸ εἶχαν σίγουρο, πὼς τὸ βράδυ θὰ φᾶμε λαγό.

Συμφωνήσαμε λοιπὸν στὶς δυὸ μετὰ τὰ μεσάνυχτα νὰ ξεκινήσουμε, γιὰ νὰ εἴμαστε νωρὶς στὴν κορφή τοῦ βουνοῦ. Ἀνάλαβε ὁ δάσκαλος νὰ μᾶς ξυπνήσῃ στὴν ὥρα. Ἀλλά, ἂν καὶ, καθὼς ἔλεγε, ἔβαλε τὸ χέρι του ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὸ κεφάλι του, γιὰ νὰ μὴν ἀποκοιμηθῇ βαριά, τὸν πῆρε βαρὺ γλυκό...

Ἄλλ' ἐγὼ, ποὺ ἤμουν ὁ πιὸ ἐνδιαφερόμενος γιὰ τὴν ἐκδρομή, στὶς δύο παρὰ τέταρτο ἤμουν στὸ πόδι. Ξύπνησα τὸ δάσκαλο, ποὺ τὸ χέρι του, καθὼς ἀποδείχτηκε ὕστερα, εἶχε φύγει ἀπὸ τὸ κεφάλι του, ὁ δάσκαλος ξύπνησε τὸ Σπύρο, ὁ Σπύρος τὸ Μῆτρο. Σφυρίγματα ἀκούονταν στὸ χωριό, γιὰ νὰ συνεννοηθοῦμε. Οἱ σκύλοι ὅλοι τοῦ χωριοῦ ἦταν σὲ συναγερμὸ ἀπὸ τὰ σφυρίγματά μας, μερικὰ παράθυρα ἀνοιγαν καὶ νυσταγμένοι οἱ ἄνθρωποι ρωτοῦσαν τί τρέχει. Τέλος ὅλοι συναντηθήκαμε στὴ βρύση.

Ξεκινήσαμε. Ὁ δάσκαλος ἔφερε ἓνα ταγάρι μὲ τροφίμα, ὁ Σπύρος τὸ δίκανό του, ὁ Μῆτρος τὸ δίκανό του κι ἐγὼ τὸ φανάρι. Τὸ σκοτάδι ἦταν πυκνὸ καὶ τὸ φανάρι μόλις κατόρθωνε νὰ τὸ διαλύσῃ σὲ ἀπόσταση δυὸ μέτρων. Ἐκεῖ ποὺ βαδίζαμε σιωπηλοί, ὁ ἓνας πίσω ἀπὸ τὸν ἄλλο στὸν ἀπό-

τοιο ἀνήφορο καὶ τὰ μάτια ἔψαχναν προσεκτικὰ τῇ γῇ, ἔξαφνα τὸ φῶς τοῦ φαναριοῦ ἔπεφτε σὲ κανένα δέντρο καὶ φώτιζε τὸν κορμό του. Ὅπως παρουσιαζόταν ἔξαφνα μπροστά μας, ἔμοιαζε τὸ δέντρο μὲ πελώριο φύλακα, ποὺ μᾶς ἔφραζε τὸ δρόμο νὰ μὴν προχωρήσωμε ψηλότερα, νὰ μὴ διαταράξωμε τὴ σιγὴ τοῦ βουνοῦ.

Ἀνεβαίναμε, ἀνεβαίναμε καὶ τὸ δροσερὸ ἀεράκι τοῦ βουνοῦ ἔδιωχνε τὸν ὕπνο καὶ τὴν κούραση. Δὲν ἀκουόταν τίποτε ἄλλο, παρὰ μόνον ὁ ξερὸς κρότος, ποὺ ἔκαναν τὰ πόδια μας πατώντας τὰ χαλίκια.

Ἐξαφνα τῇ σιγῇ τῆς νύχτας διέκοψε τὸ γλυκὸ κελάημα ἑνὸς κορυδαλλοῦ. Αὐτὸ ἦταν τὸ σύνθημα· ἀμέσως ἑκατοντάδες ἄλλων φωνῶν ἔκαμαν συναυλία, ποὺ μόνον οἱ βοσκοὶ καὶ οἱ κυνηγοὶ ἔχουν τὴν εὐτυχία νὰ τὴν ἀκοῦν ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὸ θόλο τοῦ οὐρανοῦ.

— Ἀποκαλυφτῆτε, τοὺς εἶπα, εἶναι ἡ πρωϊνὴ προσευχὴ τῶν πουλιῶν !

— Πηγαίνωμε, πηγαίνωμε, εἶπε ὁ Μῆτρος. Μᾶς πῆρε ἡ αὐγὴ, ξύπνησε ὁ κατσουλιέρης !

Κι ἀνεβαίναμε κι ἀνεβαίναμε καὶ κελαηδοῦσαν οἱ κορυδαλλοὶ καὶ φρυσοῦσε τὸ δροσερὸ ἀεράκι τοῦ βουνοῦ. Ποὺ καὶ ποὺ τὸ φανάρι μας φώτιζε πλαγιὲς σκεπασμένες μὲ τρυφερὸ χορτάρι, ποὺ καὶ ποὺ μᾶς ἔδειχνε τὸ χεῖλι γκρεμῶν, ποὺ κάτω κάτω, τὸ πυκνὸ σκοτάδι ἔκρυβε τὸν πυθμένα τους. Κρούος φόβος μ' ἔπιανε, ὅταν ἔριχνα τὴ ματιά μου πρὸς τὰ κάτω.

Νόμιζα ὅτι ἂν ἔπεφτα ἐκεῖ, θὰ κατέβαινα γιὰ πάντα σὲ μιὰν ἄβυσσο γεμάτη ἀπὸ πηχτὸ σκοτάδι.

Σ' ἓνα στρίψιμο τοῦ μονοπατιοῦ τὸ φανάρι ἔξαφνα φώτισε μιὰν ἀρκετὰ μεγάλῃ ἔκταση ἄσπρη.

— Τί εἶναι τοῦτο ;

— Χιόνι.

—Χιόνι ;

—Ναί, χιόνι. Ἐδῶ οἱ τσοπάνηδες ἔχουν παγωτὸ δωρεάν !

Σὲ λίγο φτάσαμε στὴν κορφή. Ἄ ! ἐπὶ τέλους. Τί ἀνήφορος, τί κόπος, τί ιδρώτας, ἀλλὰ καὶ τί ἀπόλαυση τώρα !

Νύχτα ἀκόμη, σκοτάδι σὲ ὅλη τὴ γῆ. Στὴν κορφὴ τοῦ βουνοῦ εἶναι ἡ ἐκκλησίτσα τῆς Παναγίας. Κάποιος φιλόθρησκος τὴν ἔχτισε καί, γιὰ νὰ τὴν ἀσφαλίσῃ ἀπὸ τὶς ἄγριες ἐπιδρομὲς τῆς φύσης, τὴν ἔκανε ὅλη μὲ τσιμέντο. Μὲ τσιμέντο τοὺς τοίχους, μὲ τσιμέντο τὴ στέγη. Ποῦ μπορεῖ νὰ σταθῇ ἐδῶ πάνω κεραμίδι ἀπὸ τὸν πάγο καὶ τοὺς ἀνέμους ! Ἀπὸ τ' ἀστροπελέκια ὁμως δὲ μπόρεσε νὰ τὴ φυλάξῃ καὶ τῆς ἔχουν ὀργώσει τὴ στέγη.

Ἄχ, Παναγίτσα μου ! Ἄνοιξε τὴν πόρτα σου νὰ μποῦμε μέσα ! Ἄνοιξε τὴν ἀγκαλιά σου νὰ μᾶς ζεστάνῃς ! Κρύο, κρύο πολὺ καὶ εἴμαστε ιδρωμένοι. Ἀλλὰ ἡ πόρτα ἦταν κλειστή καὶ τὴν Παναγίτσα δὲν τὴ βλέπαμε ἀπὸ τὸ ἀνοιχτὸ παραθυράκι νὰ κάθεται μὲ τὸ Χριστούλη στὴν ἀγκαλιά, γιατί τὸ καντήλι ἦταν σβησμένο.

Ἄχ, ἦλιε μου ! Ἐβγα νὰ μὲ ζεστάνῃς ! Γιὰ σένα ἀνεβήκαμε τόσον ἀνήφορο, χύσαμε τόσον ιδρώτα· ἔβγα νὰ σὲ θαυμάσωμε καὶ νὰ ζεσταθοῦμε ! Ἀλλὰ ὁ ἥλιος δὲ βιάζεται. Φωτίζει τώρα καὶ ζεσταίνει ἄλλους ἀνθρώπους. Δὲν ἦρθε ἀκόμη ἡ δική μας σειρά. Τρέχομε ἀπὸ τὴ μιὰ πλευρὰ τῆς ἐκκλησίας στὴν ἄλλη, γιὰ νὰ φυλαχτοῦμε ἀπὸ τὸν ἄνεμο, ἀλλὰ στὴν κορφὴ τοῦ βουνοῦ φυσοῦν μαζὶ ὅλοι οἱ ἄνεμοι. Ἐκεῖ ἀνταμώνουν καὶ θερεῖουν.

Ἐκεῖ ὁμως ποὺ ἔτρεμα ἀπὸ τὸ κρύο, εἶδα νὰ ἐξέχῃ ἀπὸ τὸ ταγάρι τῶν τροφίμων ἕνα φελλός. Θυμήθηκα τὸ κρασί, τ' αὐγά, τὸ τυρὶ καὶ τὰ ψάρια. Δὲν ἔχασα καιρό, ἔφαγα καλά, ἦπια λιγάκι κρασί καὶ ζεστάθηκα λίγο. Καὶ ὅση ὥρα ἐγὼ ἔτρωγα σὰ βασιλιάς, ἔχοντας κάτω ἀπὸ τὰ πόδια μου ὅλο

τὸν κόσμον, οἱ κορυδαλλοὶ ἐξακολουθοῦσαν τὴν πρωινὴ προσευχή τους.

Τέλος, πέρα κατὰ τὴν ἀνατολή, πίσω ἀπὸ τὸν Ἑλικῶνα, ἄρχισε ὁ οὐρανὸς λίγο λίγο νὰ γαλακτώνεται. Πίσω, κατὰ τὴ δύση καὶ κάτω στὶς λαγκαδιές, πηχτὸ σκοτάδι. Τὸ τριανταφυλλὶ χρῶμα πάλι, λίγο λίγο, γινόταν βαθύτερο κι ἓνα συννεφάκι στὴν ἀνατολή, στὸ κάτω μέρος, φόρεσε ἓνα λεπτὸ κορδόνι χρυσό. Τέλος ἡ «ροδοδάκτυλη αὐγὴ» παρουσιάστηκε μὲ ὅλη τῆς τῇ μεγαλοπρέπεια. Οἱ κορυδαλλοὶ τὸ «ἔλεγαν» γλυκύτερα τώρα. Ἴσως ἔτσι μοῦ φαινόταν, πιθανὸν ὅμως αὐτὰ τὰ πουλιὰ νὰ ἐνθουσιάζονται μὲ τὴ «ροδοδάκτυλη».

Καὶ ἀφοῦ πιά τὸ συννεφάκι ἔγινε ὁλόχρυσο, ἄρχισε νὰ φαίνεται λίγο λίγο κι ὁ ἥλιος. Παρ' ὀλίγο νὰ ζητωκραυγᾶσω, ὅταν τὸν εἶδα νὰ βγαίνει, μὲ τὴν ἐλπίδα πὼς θὰ τὸν θαυμάσω καὶ θὰ ξεσταθῶ. Τὸ πρῶτο ἔγινε, τὸ δεύτερο ὅμως ὄχι.

Κι ἀλήθεια, ὅταν πιά ὁλόκληρος ἦταν ἔξω ἀπὸ τὸν ὁρίζοντα, δὲ γνωρίζω ἀπὸ πιά ἀτμοσφαιρικὴ αἰτία, φάνηκε γιὰ λίγες στιγμὲς σὰν ἓνα πελώριο χρυσὸ μανιτάρι. Πρώτη φορά στὴ ζωὴ μου τὸν εἶδα ἔτσι. Τί θέαμα ἦταν ἐκεῖνο! Τί μεγαλοπρέπεια! Ἄξιζε τὸν κόπο καὶ διπλάσιον ἀνήφορο νὰ περάσῃ κανεὶς, γιὰ νὰ ἰδῇ τέτοιον ἥλιο. Ὅταν πλέον ὑψώθηκε ἀκόμη, πῆρε τὸ στρογγυλὸ σχῆμα του. Ἀλλά, περίεργο πρᾶγμα, ἦταν γυμνὸς ἀπὸ ἀκτίνες καὶ φαινόταν σὰ μεγάλο φεγγάρι. Πέρασε λίγη ὥρα καὶ τότε ἔστειλε τὶς πρώτες ἀκτίνες του, πρῶτα σὲ μᾶς, ποὺ ἤμαστε στὴν κορυφὴ τοῦ βουνοῦ, κι ἔπειτα σιγὰ σιγὰ καὶ στοὺς ἄλλους, ποὺ ἦταν χαμηλότερα.

Ἀφοῦ ξεσταθήκαμε καλὰ κάμποση ὥρα, κατεβήκαμε στὸ ὠραῖο δάσος τῆς ὁμορφῆς Φτέρης τοῦ Αἰγίου νὰ περάσωμε τὴν ἡμέρα μας. Ὅταν ἀποχαιρετοῦσα τὴν ἐκκλησία τῆς Παναγίας, συλλογιζόμουν: «τί κρίμα, ν' ἀφήνῃ κα-

νένας τέτοιον τόπο, ὅπου βλέπει κάθε πρωὶ καὶ βράδυ τέτοια θεάματα ! »

Στὸ δάσος μέσα συναντήσαμε καὶ τὸ Σπύρο καὶ τὸ Μῆτρο, ποὺ εἶχαν φύγει πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου, γιὰ νὰ σκοτώσουν λαγούς.

Ποῦ εἶναι οἱ λαγοί, Μῆτρο ;

— Εἶσαι ἄτυχος, φίλε μου. Μόνο τ' αὐτιά ἐνὸς λαγοῦ εἶδα κάτω σ' ἓνα βράχο. "Αδिका ἀνεβήκαμε τόσον ἀνήφορο.

— "Οχι, Μῆτρο μου, δὲν ἀνεβήκαμε ἄδικα τὸν ἀνήφορο. Εἶδα τὸν ἥλιο σὰ μανιτάρι !

Περάσαμε ὅλη τὴν ἡμέρα στὸ δάσος τῆς Φτέρης καὶ τὸ βράδυ γυρίσαμε στὸ χωριό.

Ο ΚΑΛΟΓΙΑΝΝΟΣ

Χειμώνιασε καὶ φεύγουν τὰ πουλιά,
γοργὸς ὁ γερανὸς τὰ πελαγώνει.
Ἡ φλύαρη χελιδονοφωλιά
χορτάρισε πανέρημη καὶ μόνη.

Τοῦ σπίνου χάθηκε ἡ γλυκιὰ λαλιά,
φοβήθηκε ὁ μελίσσουργὸς τὸ χιόνι
κι ἡ σουσουράδα στὴν ἀκρογιαλιά
δὲν τρέχει, δὲν πηδᾷ, δὲν καμαρώνει.

Στῆς λυγαριᾶς τ' ὀλόξερο κλαδί,
Τοῦ φθινοπώρου φτωχικὸ παιδί,
ὁ καλογιάννος πρόσχαρος προβάλλει.

Μὲ λίγα λόγια, σιγαλὰ καὶ ταπεινά,
μικρὸς προφήτης φτερωτὸς μηνᾶ
τὴν ἀνοιξη, ποὺ θὰ γυρίσῃ πάλι.

Γ. Δροσίνης

ΤΑ ΧΕΛΙΔΟΝΙΑ

Τὰ χελιδόνια δοκιμάζουν
τὰ σπαθωτά τους τὰ φτερά
καὶ γιὰ ταξίδια τὰ ἐτοιμάζουν
μεγάλα καὶ καματερά.

Κι ἐνῶ μᾶς δείχνουν τὴ χαρά των
μὲ φτερουγίσματα τρελά,
στρέφουν, θωροῦν ὀλόγυρά των
τ' ἄνθη νὰ σβήνουν ἀπαλά.

Νὰ σβήνουν καὶ ν' ἀργοσαλεύουν
στὴν καταχνιά τὴν πρωινή...
Τὰ συμπονοῦν, τὰ συμβουλεύουν
μὲ τὴ συρτή τους τὴ φωνή:

— "Ἄνθη, γιατί νὰ μαραθῆτε
ἀπ' τὸ βοριὰ κι ἀπ' τὴ νοτιά;
Γιατί δὲ θέλετε ναρθῆτε
μαζί μὲ μᾶς στὴν ξενιτιά;

Θὰ πᾶμ' ἐμεῖς σὲ μία χώρα
μυριανθισμένη, καρπερή,
τὴν ἄνοιξη ἀγκαλιάζει τώρα
καὶ καλοκαίρι καρτερεῖ...

Ἄνθοῦν ἐκεῖ μ' ἄχνὸ καμάρι
χιλιάδες ἄνθη ζηλευτά
καὶ θὰ σᾶς κάνουμε τὴ χάρη
νὰ σᾶς γνωρίσωμε μ' αὐτά.

Θὰ βρῆτε χλόη κι ἥλιο κι ὅ,τι
ποθεῖ ἡ θλιμμένη σας καρδιά·
θα ζήσετε καινούργια νιότη
μὲ μιὰ γλυκύτερη εὐωδιά.

Καὶ τ' ἄνθη ἀποκριθῆκαν : "Ὁχι,
τὰ λόγια σας δὲ μᾶς πλανοῦν,
μηδ' ἡ καλή μας μοῖρα τόχει
φτερὰ τὰ φύλλα νὰ γενοῦν.

Ἐσεῖς δὲν ἔχετε πατρίδα,
δὲν ἔχετε δική σας γῆ
καὶ μόνο τῆς ζωῆς ἡ ἐλπίδα,
μόνο αὐτὴ σᾶς ὁδηγεῖ.

Μὰ ἐμᾶς ἡ ρίζα μᾶς ἐνώνει
στὸ χῶμα μας τ' ἀγαπητὸ
κι ἐπιθυμιά μας εἶναι μόνη
νὰ γίνη τάφος μας αὐτό.

I. Πολέμης

Ο ΜΠΟΥΦΟΣ

Ἡ χίσσα μένει νηστική ἀπὸ τὴν πολλὴ ἐξυπνάδα της. Ὁ μπουφὸς καλοπερνᾷ ἐξ αἰτίας τῆς πολλῆς βλακείας του. Πιάνει τὰ κούτσουρα καὶ ραχατεύει ἀπὸ πρῶλ ὡς τὴ βαθιὰ νύχτα. Ἐπειδὴ ὁμως κοιμᾶται μὲ ἀνοιχτὸ τὸ στόμα, ἡ γλῶσσα του γεμίζει πτερωτὰ ἔντομα. Τὰ μικρὰ πουλιά βλέπουν τὴν εὐκολὴ αὐτὴ λεία καὶ χύνονται βιαστικὰ στὸ στόμα τοῦ μπουφου, πού τὰ διευθύνει ἀπὸ κεῖ στὸ στομάχι του.

Γι' αὐτό, ὅταν πρόκειται γιὰ ἔκτακτα τυχερά, ἔχει μείνει στὸ λαὸ ἡ φράση «τοῦ ἔπεσε σὰν τοῦ μπουφου τὸ πουλί». Ἀλλὰ αὐτὴ εἶναι ἡ πρόχειρη λαϊκὴ ἀντίληψη γιὰ τὸ μπουφο. Κατὰ τὴ γνώμη ὁμως πονηρῶν χωρικῶν ὁ μπουφὸς προσποιεῖται τὸν ἡλίθιο. Καὶ ἡ ἡλιθιότητά του αὐτὴ εἶναι βιοποριστικὴ τέχνη. Ὅπως λένε αὐτοί, δὲν κοιμᾶται μὲ τὸ στόμα ἀνοιχτὸ ἀπὸ συνήθεια, ἀλλὰ ἀπὸ πονηρία. Μὰ καὶ ἡ δειλία του δὲν εἶναι πραγματικὴ· εἶναι ἐπιτηδευμένη.

Ἐχει παρατηρηθῇ ὅτι, ἅμα τὸν κυνηγοῦν τὰ μικρὰ πουλιά, φεύγει κι ἀκόμα φεύγει. Λίγες μέρες πρωτύτερα βλέπαμε νὰ τὸν κυνηγᾷ ἓνα σμῆνος χελιδονιῶν μὲ τρόπο ἀξιολύπητο. Τὸν τσιμποῦσαν στὸ κεφάλι, τοῦ μαδοῦσαν τὰ φτερά καὶ φαινόταν, πὼς ἤθελαν νὰ τὸν ἀπογυμνώσουν. Κι αὐτὸς ἔφευγε μὲ ὅλη του τὴ δύναμη.

Τί νομίζετε πὼς συμβαίνει; Τοὺς δίνει θάρρος νὰ τὸν πλησιάζουν, γιὰ νὰ τὰ χάφτη. Ἀλλὰ πουλιά, πού εἶναι ἐξυπνότερα, ἀποφεύγουν νὰ κάμουν τὸ παλικάρι ἀπέναντί του. Ὑπάρχει μάλιστα κι ὁ σχετικὸς μύθος:

Ἐπῆγε κάποτε ὁ μπουφὸς στ' ἀλώνια νὰ βοσκήσῃ ἀποσίταρα. Ἀλλὰ ἐπειδὴ βρῆκε ἐκεῖ τὶς σιταρῆθρες, θέωρησε καλὸ νὰ παρουσιαστῇ μὲ ψευδώνυμο καὶ εἶπε στίς

σιταρῆθρες ὅτι εἶναι «τσιουπλητάρα», ἓνα πουλί δηλαδή πὺν ζῇ μὲ μυρμήγκια.

— Μπά, κυρὰ τσιουπλητάρα, τοῦ εἶπαν οἱ σιταρῆθρες, κάνοντας πὼς δὲν τὸν γνωρίζουν, κόπιασε νὰ φᾶς μυρμήγκια !

Ὁ μοῦφος ἔσκυψε κι ἄρχισε νὰ τσιμπᾷ μυρμήγκια. Ἀλλὰ ἐπειδὴ ἦταν ἀσυνήθιστος σ' αὐτὴ τὴ δουλειά, τὴν ἔπαθε· σκάλωσε ἓνα μυρμήγκι στὸ λαιμό του. Ἄρχισε λοιπὸν νὰ ζητᾷ βοήθεια, γιὰτὶ ἐκεῖνο τὸν τσιμποῦσε.

— Χτύπα τὸ κεφάλι σου ἀπὸ κάτω ! τοῦ εἶπαν οἱ σιταρῆθρες. Χτύπα το καὶ θὰ βγῇ !

Ὁ μοῦφος ἔβαλε σ' ἐνέργεια τὴ μέθοδο, πὺν τοῦ εἶπαν καὶ χτυπώντας τὸ κεφάλι φώναζε :

— Βρὲ κουτοκέφαλο, ἐσὺ μονάχα γιὰ τυχερὰ εἶσαι, τί ἤθελες νὰ πᾶς γιὰ ψιλοδουλειές ;

Ἡ τέχνη τῆς τσιουπλητάρας εἶναι θαῦμα μυρμηγκολογίας. Ἄμα ἰδῇ δέντρο γηραλέο, σκαρφαλώνει γύρω γύρω στὸν κορμό του, χτυπώντας μὲ τὸ ράμφος τῆς τὴ φλούδα του. Ὅπου καταλάβῃ ἀσθενικὸ μέρος, ὑποπτεύεται πὼς εἶναι μυρμηγκοφωλιά κι ἀσχολεῖται στὴ διάρρηξη τῆς φλούδας, γιὰ νὰ συναντήσῃ τὴν ἀγαπημένη τροφὴ τῆς.

Ὁ μοῦφος θέλησε νὰ μιμηθῇ πρόχειρα μιὰ τόσο λεπτὴ τέχνη. Καὶ ἀπὸ τότε φαίνεται, ὅτι πῆρε τὸ ὄνομα τοῦ ἡλίθιου, ἐνῶ ὁ ἀτυχὴς εἶναι ἐξυπνότερος ἀπὸ πολλούς, πὺν κάνουν τὸν ἔξυπνο.

Ὑπάρχει μάλιστα ἡ γνώμη, πὼς τὰ ἐξυπνότερα ζῶα πιάνονται εὐκολώτερα.

Μάλιστα «ἡ πονηρὴ ἄλεπού πιάνεται ἀπὸ τὰ τέσσερα». Ὡστε πρέπει ν' ἀκυρωθῇ ἡ καταδικαστικὴ ἀπόφασις, ὅτι ὁ μοῦφος εἶναι ἡλίθιος.

Ἐπὶ τέλους ἔχει καὶ μιὰ χρησιμότητα ἡ ζωὴ τοῦ μπού-

φου. Ἄμα λαλήση ἀποβραδὶς, θὰ βρέξη τὴν ἄλλη μέρα. Γιὰ τοὺς βοσκοὺς εἶναι τὸ ἀξιοπιστότερο βαρόμετρο. Ποιὸς ἥλιος μπορεῖ νὰ ἐκτελέσῃ μιὰ τέτοια κοινωνικὴ ὑπηρεσία ;

Η ΕΞΟΧΗ

Προβαίνει ὁ ἥλιος μ' ὅλη του τὴ χάρι
κι ἀπὸ λάμψη τὸν κόσμο πλημμυρίζει.
Μὲς στὸ χωράφι, ἀτίμητο ζευγάρι
ἀπὸ βόδια θωρεῖς νὰ τριγυρίζῃ.

Ἐδῶ κοιτᾷς περήφανο μοσχάρι
στὸ πράσινο σιτάρι νὰ βαδίζῃ.
Εἶν' ἄλλο ἐκεῖ γυρμένο στὸ χορτάρι
καὶ τὸ πλατὺ ρουθούνι του καπνίζει.

Μύριες ἀξίνες σκάφτουνε τὴ γῆ
κι ὑψωμένες στὸν ἥλιο λαμφυρίζουν.
Στοὺς κάμπους βασιλεύει θεῖα σιγή.

Κι ἐνῶ θωρεῖς τὰ σπίτια νὰ καπνίζουν,
ἄλλο πιά δὲ γοικᾷς στὴ χαρηνγή,
παρὰ τὰ βόδια ἀγάλι νὰ μουγκρίζουν.

Στ. Μαρτζώκης

ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ ΤΩΝ ΜΕΛΙΣΣΩΝ

Ἔχετε ἐπισκεφθῇ κράτος, πὺν εἶναι κλεισμένο μέσα σὲ ἓνα κιβώτιο; Μὴ σᾶς φαίνεται παράξενο! Εἶναι τὸ κράτος τῶν μελισσῶν μέσα στὴν κυψέλη.

Καὶ τί κράτος! Ὅρισμένα θὰ τὸ ζήλευαν τὰ κράτη, πὺν ἔχουν ἰδρύσει οἱ ἄνθρωποι.

Ἕνας λαός, χιλιάδες λαός, μὲ ἀρχηγό του τὴ βασίλισσα, πὺν εἶναι καὶ μητέρα ὅλου αὐτοῦ τοῦ πληθους, ἐργάζεται ἀκούραστα γιὰ τὴν εὐτυχία τοῦ κράτους.

Δύο εἶναι τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ κράτους τῶν μελισσῶν: ἡ ἀγάπη στὴν ἐργασία καὶ ἡ τάξη.

Ὁ καθένας μέσα σ' αὐτὸ τὸ βασίλειο δὲν κάνει τίποτε λιγότερο οὔτε περισσότερο ἀπ' ὅ,τι πρέπει καὶ ἀπ' ὅ,τι εἶναι ὁ προορισμός του νὰ κάνῃ.

Οἱ ἐργάτιδες ὅλη τὴν ἡμέρα πετοῦν ἀπὸ λουλούδι σὲ λουλούδι καὶ ρουφοῦν χυμὸ καὶ φορτώνονται τὴ γύρη.

Μὲ τὴ γύρη θὰ κατασκευάσουν τὶς κερχῆθρες, γιὰ νὰ τοποθετήσουν ἐκεῖ τὸν πολύτιμο θησαυρό τους, τὸ μέλι. Μὲ τὴν ἴδια γύρη θὰ ἐτοιμάσουν τὴν τροφή γιὰ τὴ μητέρα τους, τὴ βασίλισσα, καὶ γιὰ τὶς προνύμφες, τὶς μικρὲς ἀδερφές τους.

Οἱ ἴδιες εἶναι καὶ στρατιῶτες, πὺν φρουροῦν τὸ κράτος τους, τὴν κυψέλη, ἀπὸ κάθε ἐπιδρομὴ καὶ πὺν γιὰ τὴν ἀσφάλειά του εἶναι ἐτοιμὲς νὰ θυσιάστουν. Χαρὰ στὴ βασίλισσα, τὴ μάνα τους, πὺν ἔχει τέτοια παιδιά καὶ τέτοιους ὑπηκόους!

Μὲ τὴν παρουσία της ἐνθαρρύνει καὶ ζωογονεῖ καὶ θερμαίνει ὅλο αὐτὸ τὸ πλῆθος καὶ μὲ ἀφάνταστη ἀκρίβεια ἐκτελεῖ τὰ καθήκοντά της ἐκεῖ μέσα. Αὕτὴ εἶναι ἡ ψυχὴ τοῦ κράτους· χωρὶς αὕτὴ τὸ κράτος διαλύεται.

Μέσα στὴν κυψέλη εἶναι ἓνας πληθυσμός, πὺν δὲν ἐργάζεται, οὔτε μπορεῖ νὰ ἐργαστῇ. Ὁ πληθυσμὸς αὐτὸς

εἶναι οἱ κηφήνες, πού τρέφονται εἰς βάρος τῶν ἐργαζομένων καὶ εἶναι ἀνεκτὸς στὴν κυψέλη, ἐφόσον ὑπάρχει ἀφθονία τροφῆς. Ὅταν ὁμως παρατηρηθῇ ἔλλειψη, τότε ἀλίμονο ! Οἱ κηφήνες φρονεύονται ὡς ἄχρηστοι. Θὰ εἰπῇτε πὼς τοῦτο εἶναι σκληρό. Σκληρὸ βέβαια, ἀλλὰ δίκαιο. Γιατί, ἀλήθεια, θὰ ἦταν κρίμα νὰ πεθαίνουν ἀπὸ τὴν πείνα οἱ φιλόπονες μέλισσες, γιὰ νὰ ζήσουν οἱ ὀκνηροὶ κηφήνες.

Εἶναι φυσικό, ὅταν ἓνα κράτος πληθύνεται πολὺ καὶ δὲν τοῦ φτάνει ὁ τόπος γιὰ νὰ ζήσῃ, νὰ ζητήσῃ νὰ ἐγκαταστήσῃ ἄλλοῦ ἓνα μέρος τοῦ πληθυσμοῦ του. Τὸ ἴδιο κάνει καὶ τὸ κράτος τῶν μελισσῶν. Ὅταν ὁ λαὸς του πληθύνεται πολὺ καὶ δὲ μπορεῖ νὰ ζήσῃ ἄνετα μέσα στὴν κυψέλη, κάνει ἀποικία.

Μιὰν ἡλιόλουστη καλοκαιρινὴ ἡμέρα ἓνα μεγάλο μέρος τοῦ λαοῦ τῆς κυψέλης, με ἐπικεφαλῆς τὴ βασίλισσα, κάνει ἐξόρμηση ἀπὸ τὴν κυψέλη καὶ πετᾷ σὲ ἄγνωστο διεύθυνση, γιὰ νὰ ζητήσῃ καινούργια τύχη.

Πετᾷ, ὥσπου νὰ κουρασθῇ ἡ βασίλισσα καὶ νὰ καθίσῃ σὲ κανένα κλαδί.

Τότε τὴν περικυκλώνουν ὅλες οἱ μέλισσες καὶ κολλοῦν τριγύρω της καὶ ὅλο τὸ σμήνος μοιάζει μ' ἓνα μεγάλο σταφύλι κρεμασμένο.

Ὡστόσο ὁ μελισσοκόμος παραμονεύει. Μόλις ἀντιληφθῇ τὸ κρεμασμένο σμήνος, τρέχει κρατώντας εὐρύχωρο καλάθι κι ἐκεῖ μέσα τὸ περιμαζεύει. Ἐπειτα τὸ τοποθετεῖ σὲ καινούργια κυψέλη.

Ἐδῶ τώρα ἀρχίζει νέα ζωὴ καὶ νέα κίνηση. Οἱ ἐργάτιδες ἐργάζονται ἀκούραστα. Ἡ βασίλισσα γεννᾷ καινούργια αὐγὰ καὶ πολλαπλασιάζει τὸ πλῆθος καὶ ζωογονεῖ καὶ θερμαίνει μὲ τὴν παρουσία της τὸ νέο κράτος. Καὶ ἓνας βόμβος χαρᾶς ἀκούεται ἐκεῖ, ποὺ ἀσφαλῶς εἶναι ἡ χαρὰ τῆς ἐργασίας καὶ τῆς τάξεως.

Ὅσο γιὰ τὸ παλιὸ κράτος, τὴ μητρόπολη ἃς ποῦμε, μὴν ἀνησυχεῖ· δὲν ἔμεινε ὀρφανό, δὲν ἔμεινε χωρὶς βασίλισσα.

Ἡ βασίλισσα ποὺ ἔφυγε εἶχε προνοήσει καὶ γιὰ διαδοχὴ της. Μιὰ ἀπὸ τὶς εὐγενεῖς θυγατέρες της βασιλεύει μέσα στὴν παλιὰ κυψέλη καὶ εἶναι ἄξια κόρη τῆς βασίλισσας μητέρας της!

ΤΑ ΑΝΘΗ ΚΑΙ ΤΑ ΔΑΣΗ

Ἀγαπᾶτε τὰ ἄνθη, ἀγαπᾶτε τὰ δάση,
κάθε ἄγνὸ λουλουδάκι, κάθε πράσινο φύλλο
Ποῦ καλύτερον ἄλλο θὲ νὰ βρῆτε στὴν πλάση
καὶ πιστότερο φίλο ;

Μὲ ὀλίγο νεράκι, λίγο χῶμα κι ἀέρα
ξεφυτρώνουν, βλαστάνουν καὶ τὸν κόσμον στολίζουν
καὶ σὲ μᾶς ὅ,τι ἔχουν καὶ σὲ μᾶς νύχτα μέρα
τὴ ζωὴ τους χαρίζουν.

Ξεκουράζει τὰ μάτια τὸ γλυκὸ τους τὸ χρῶμα,
 μὲς στοῦ ἥλιου τῇ λαύρα μᾶς δροσίς' ἡ σκιά τους,
 οἱ καρποὶ τους μᾶς τρέφουν, δίνει σφρίγος στὸ σῶμα
 τὸ ἄγνὸ τ' ἄρωμά τους.

Ὅταν μέσα στὰ δάση τὸ νερὸ μουρμουρίζει
 καὶ γλυκὰ ψιθυρίζει μὲς στὰ φύλλα ἡ αὖρα,
 ἡ θλιμμένη ψυχὴ μας ἀνασαίνει, ἐλπίζει,
 δὲν τὰ βλέπει ὅλα μαῦρα.

Ναί ! Μειδιάμα εἶναι τοῦ Θεοῦ τὸ λουλούδι,
 π' ὅλο δρόσο καὶ χάρη μὲς στὸν κῆπο προβάλλει.
 ὦ ! κανέν' ἄλλο πλάσμα, ὦ ! κανένα τραγούδι
 δὲν τὸ φτάνει στὰ κάλλη.

Ἀγαπᾶτε τὰ ἄνθη, ἀγαπᾶτε τὰ δάση,
 κάθε ἄγνὸ λουλουδάκι, κάθε πρᾶσινο φύλλο !
 Ποῦ καλύτερον ἄλλο θὲ νὰ βρῆτε στὴν πλάση
 καὶ πιστότερο φίλο ;

N. Χατζηδάκης

ΓΑΛΗΝΗ

Ἀπλώθηκε παντοῦ γαλήνη·
 ἡ νύχτα πρόβαλε γοργή·
 στὴν ἀνθισμένη τῆς τὴν κλίνη
 ἀποκοιμήθηκεν ἡ γῆ.

Κι ἀποκοιμήθη κι ἔχει πάρει
 γιὰ καντηλάκι φωτεινὸ
 τ' ὠχρὸ τ' ἀκοίμητο φεγγάρι,
 ποὺ κρέμεται στὸν οὐρανό.

I. Πολέμης

ΤΑ ΚΑΛΑ ΤΟΥ ΗΛΙΟΥ

Πολὺ μεγάλες εἶναι οἱ χάρες, ποὺ χρωστοῦμε στὸν ἥλιο.

Ἄς ἀφήσωμε τὸ καλοκαίρι, ποὺ ἡ ζέστη του καλοκαυ-
 δίξει ὅλους καὶ πρὸ πάντων ἐκείνους, ποὺ μένουν σὲ ψυχρὰ
 κλίματα. Τὸν χειμῶνα, ὅταν χιονίζει καὶ παγώνη κι οἱ νύχτες
 εἶναι μεγάλες καὶ μαῦρες καὶ παγερές, καμιά φορὰ θὰ νομί-
 ζης πὼς μᾶς ξέχασε. Ὅμως, θωρητὸς ἢ ἀθώρητος, ἐκεῖνος
 πάντα μᾶς ἔχει στὸν νοῦ του καὶ φροντίζει γιὰ τὴν καλοπέρα-
 σή μας μὲ τρόπους, ποὺ δὲν τοὺς σκεφτήκαμε ποτέ.

Ἄς σᾶς δώσω ἓνα παράδειγμα :

Σήμερα τὸ πρωὶ ξυπνήσατε νωρίς, ὅπως συνηθίζετε. Σ'
 αὐτὴ τῇ χειμερινῇ ἐποχῇ ἦταν σκοτάδι ἀκόμη, ὅταν ξυπνή-
 σατε καὶ κρύος ἄνεμος φυσοῦσε ἔξω στοὺς δρόμους. Ἀφοῦ
 πλυθήκατε καλὰ καὶ ντυθήκατε, καθίσατε ὅλοι ὁλόγυρα στὸ
 τζάκι μὲ τοὺς δικούς σας, ὅπου ἡ καλὴ σας μητέρα σᾶς ἀνα-
 ψε μὲ τὰ ξύλα εὐχάριστη φωτιά, ποὺ φωτίζει καὶ ζεσταίνει.

Τὸ μπρίκι βράζει στὴ φωτιά, γιὰ νὰ γίνη ὁ καφές, πού θὰ πιῇτε, πρὶν πᾶτε στὸ σχολεῖο σας καὶ ψωμί ἑτοιμο κομμένο φέτες εἶναι σιμὰ σας, γιὰ νὰ βουτήξετε.

Μὰ θὰ μοῦ πῆτε: «Τί ἔχει νὰ κάμη ὁ καφές καὶ τὸ ψωμί, τὸ φῶς καὶ τὸ τζάκι μὲ τὸν ἥλιο καὶ μὲ τὶς ἀκτίνες του;»

Νά, τί ἔχει νὰ κάμη:

Τὰ ξύλα ἔρχονται ἀπὸ τὸ δάσος καὶ τὸ δάσος ἔγινε, γιατί κατεβαίνουν ἀκτίνες ἀπὸ τὸν ἥλιο καὶ τρέφουν τὰ δέντρα του. Ἡ ζέστη καὶ τὸ φῶς, πού σκορπᾷ ὁ ἥλιος τόσο μεγαλόδωρα, ρουφήθηκαν ἀπὸ τὰ φύλλα τῶν φυτῶν καὶ ἀποθηκεύτηκαν μέσα στοὺς κορμούς. Κι ὅταν κόψαμε τὰ ξύλα καὶ τ' ἀνάψαμε στὸ τζάκι τὸ πρῶι καὶ σκόρπιζαν μιὰ χαρὰ ζέστη καὶ φῶς, αὐτὰ δὲν ἔκαναν τίποτε ἄλλο, παρὰ ξανάβγαζαν γιὰ μᾶς ἓνα μέρος ἀπὸ τὴν παρακαταθήκη ἐκείνη τῶν ἀκτίνων, πού τὶς ἔχει ἡ γῆ μας θησαυρισμένες τόσο ἄφθονα.

Ἔτσι ὁ ἥλιος βοήθησε σημαντικὰ στὴν καλοπέρασή μας, ἀφοῦ μᾶς προμήθεψε τὴ φωτιά, πού μᾶς ζεσταίνει καὶ μᾶς βράζει τὸν καφέ.

Ὁ ἥλιος ὅμως καὶ μὲ ἄλλον τρόπο ἀκόμη μᾶς χορήγησε τὸν πρωινό μας καφέ· γιατί μήπως δὲ γεννᾷ καὶ τὸν ἴδιο τὸν καφέ; Ὁ καφές ἔγινε σ' ἄλλες πολὺ μακρινές γῶρες—ἴσως στὴ Βραζιλία—ὅπου τὸ φυτὸ μεγάλωσε καὶ ἀνθίσει ἀπὸ τὴ ζέστη τῶν ἀκτίνων. Ἐπειτα ἦρθε ἀπὸ τὴ Βραζιλία στὴν Εὐρώπη καὶ ἀπ' ἐκεῖ στὸν Πειραιᾶ μὲ ἀτμόπλοιο. Ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ τὰ καϊκάκια τὸν μεταφέρουν σ' ὅλα τὰ μικρότερα λιμάνια μὲ τὴ βοήθεια τῶν πανιῶν τους, πού τὰ φουσκώνει ὁ ἄνεμος. Ὁ ἄνεμος εἶναι πέρασμα μεγάλων ὄγκων ἀπὸ ἀέρα, πού σκορπίζονται ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος τῆς γῆς ὡς τὸ ἄλλο.

Τί είναι όμως εκείνο, που κάνει τον αέρα να φυσά ; γιατί βέβαια δεν είναι δυνατό να τρέχει έδω κι εκεί, χωρίς να τον σπρώχνει κάποια σημαντική δύναμη. Έδω πάλι παρατηρούμε την επίδραση του Ήλιου.

Μερικά μέρη της γης ζεσταίνονται περισσότερο από τον Ήλιο. Ο αέρας ρουφά τη ζέστη από τη γη ή και ζεσταίνεται ο ίδιος· κι ο ζεστός αυτός αέρας, έπειδή γίνεται ανάλαφρος, ανεβαίνει προς τα επάνω, ενώ άλλος αέρας, δροσερότερος ολόένα, έρχεται στη θέση του, για να τον αντικαταστήσει. Για να το κάνει όμως αυτό, πρέπει φυσικά να μετατοπιστεί από ένα μέρος της γης σε άλλο· κι έτσι γίνεται άνεμος. Αιτία λοιπόν να γίνονται οι άνεμοι της γης είναι ο Ήλιος.

Βλέπετε λοιπόν πως του χρωστούμε του Ήλιου το πρωινό μας βούτημα. Όχι μόνο μάς έδωσε τα ξύλα και τον καφέ, αλλά μάς προμήθευσε ακόμη και τα μέσα να μεταφέρουμε τον καφέ σ' όλα τα νησιά και τα λιμάνια μας.

Με όμοιον τρόπο μπορούμε να εξηγήσουμε τη σχέση του ζεστού νερού με τον Ήλιο. Το νερό ήταν μέσα στο μπρίκι και το μπρίκι πάνω στη φωτιά και τη φωτιά την έκαμαν οι ακτίνες. Έτσι βλέπομε, ότι ή θερμότητα του Ήλιου έκαμε το νερό να βράσει.

Μα και το νερό το ίδιο ή ήρθε από τη βρύση, που την ενώνει μακρινός σωλήνας με το κεφαλάρι, ή από το βαθύ πηγάδι, που είναι στην αυλή μας. Απ' όπου όμως κι αν το πήραμε, ή αληθινή του αρχή δεν είναι έδω κάτω στη γη, αλλά επάνω, στον ουρανό.

Όλα τα νερά έρχονται από τα σύννεφα. Τα σύννεφα χύνουν κάτω τη βροχή—ή κάποτε το χιόνι και το χαλάζι—και το νερό αυτό πέφτοντας κάτω κατασταλάζει βαθιά μέσα στη γη και γεμίζει τα πηγάδια μας και τα κεφαλάρια. Το

νερό λοιπόν τοῦ πρωινοῦ σας καφὲ βρίσκεται μέσα σὲ σύννεφα, ποὺ ἀρμένιζαν ψηλὰ στὸν οὐρανό.

Μὰ ἄς κοιτάξουμε ἀκόμη λίγο παραπέρα, γιὰ νὰ ἰδοῦμε ἀπὸ ποῦ ἔρχονται τὰ σύννεφα. Βέβαιο εἶναι, πὼς τὰ σύννεφα δὲν εἶναι ἄλλο τίποτε παρὰ ὕδρατμοί. Καὶ ἀφοῦ ρίχνουν ἀκατάπαυστα βροχὴ κάτω στὴ γῆ, πρέπει νὰ βρεθῇ τρόπος νὰ ξαναγεμίξη ἡ ἀποθήκη αὐτὴ τοῦ νεροῦ.

Ἐδῶ πάλι βρίσκουμε τὸν καλὸ μας φίλο, τὸν ἥλιο, ποὺ μᾶς βοηθᾷ κρυφά. Ρίχνει τὶς θερμὲς του ἀκτίνες ἐπάνω στοὺς ὠκεανούς καὶ ἡ θερμότητα μεταμορφώνει μέρος τοῦ νεροῦ σὲ ἀτμό. Ὁ ἀτμός, ἐπειδὴ εἶναι ἐλαφρότερος, ἀνεβαίνει πολὺ ψηλά. Ἐκεῖ ὁ ἀτμός μεταμορφώνεται πάλι σὲ σύννεφα καὶ οἱ ἄνεμοι στέλνουν τὰ σύννεφα νὰ δροσιζοῦν τὶς διψασμένες στεριὰς τῆς γῆς.

Ἔτσι βλέπετε, πὼς ὁ ἥλιος μᾶς προμηθεύει νερὸ ἀπὸ τοὺς μεγάλους ὠκεανούς, ποὺ σκεπάζουν τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς σφαίρας μας, καὶ τὸ στέλνει ἔπειτα μὲ τοὺς ἀνέμους νὰ γεμίση τὶς πηγές μας καὶ ἀπὸ τὶς πηγές τὰ μπρίκια μας.

Μὰ προσέξτε ἀκόμη καὶ μιὰν ἄλλη μικρὴ καλοσύνη τοῦ εὐεργέτη μας! Τὸ νερὸ τῶν ὠκεανῶν εἶναι ἄρμυρὸ καὶ μὲ ἄρμυρὸ νερὸ καφὲς βέβαια δὲ γίνεται. Ὁ ἥλιος ὅμως, ὅταν σηκώνη τὸν ἀτμὸ ἀπὸ τὴ θάλασσα, ἀφήνει, πολὺ στοχαστικά, τὸ ἀλάτι καὶ μᾶς προμηθεύει γλυκὸ καὶ καθαρὸ νερό.

Η ΒΡΥΣΗ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

Ἐκεῖ, ποὺ πέντε γέρικα πλατάνια
θαρρεῖς ἓνα μὲ τ' ἄλλο παραβαίνουν
πιο πρώτο θὲ νὰ φτάση τὰ οὐράνια,
γι' αὐτὸ ὅλο καὶ ψηλότερα πηγαίνουν,

Ἐκεῖ, πὺν χορταράκι πρασινίζει
τὴν ὥρα τοῦ ζεστοῦ καλοκαιριοῦ
κι ἀκούεται νερό, πὺν μουρμουρίζει,
ἐκεῖ ἔναι ἡ κρύα βρύση τοῦ χωριοῦ.

Ἐκεῖ, στὴ μαργαριταρένια βρύση,
ὅλα τοῦ κάμπου τὰ πουλιὰ θαρθοῦνε
κι οἱ πεταλοῦδες κι ὅλο τὸ μελίτσι
μ' ὀλόδροσο νερὸ νὰ ποτιστοῦνε.

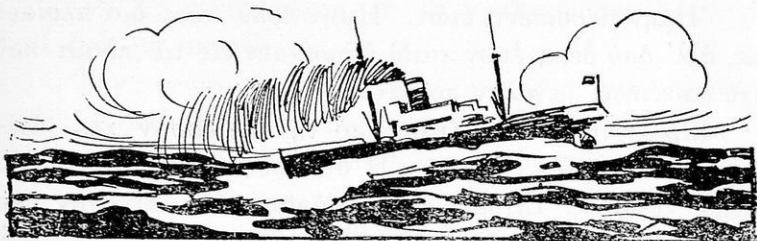
Καὶ τοῦ χωριοῦ τὰ κοριτσάκια πάλι
θὰ μαζωχτοῦν στῆς βρύσης τὴ γωνιά,
νὰ νίψουν τριανταφυλλένια κάλλη
καὶ νὰ γεμίσουν κόκκινα σταμνιά.

Γ. Δροσίνης

ΜΕΡΟΣ Β΄

3 3093 M

Η ΠΡΟΣΕΥΧΗ

Ἦτο ἑσπέρα τῆς 25 Δεκεμβρίου, τῆς ἑορτῆς τῶν Χριστουγέννων. Ο πάππος μου, ὁ καπεταν-Βασίλης, εἶχε τὴν ἑορτὴν του καὶ εἶχε καλέσει ὅλους τοὺς συγγενεῖς μας εἰς τὸ δεῖπνον.

Εἶχε στρωθῇ ἡ τράπεζα πλησίον τῆς ἐστίας, ὅπου ἔλαμπε πυρὰ ζωηρά.

Μετ' ὀλίγον ἐκαθίσαμεν εἰς τὴν τράπεζαν καὶ ἐτρώγαμεν τὸ φαγητόν μας.

Αἴφνης ἐσηκώθη ἄνεμος ἰσχυρός, ἀστραπαὶ διέσχισον τὸν οὐρανὸν καὶ βρονταὶ φοβεραὶ ἤκούοντο.

—Μεγάλην τρικυμίαν ἔχομεν ἀπόψε, εἶπεν ὁ πάππος μου. Θαρρῶ, ὅτι εἶναι ἡ ἴδια βραδυά, ποὺ ὀλίγον ἔλειψε νὰ πνιγῶ εἰς τὴν Μαύρην Θάλασσαν. Πῶς περνοῦν τὰ χρόνια!

—Καὶ πῶς σώθηκες, παππού; πές μας! εἶπεν ὁ μικρὸς ἀδελφός μου.

Ὁ πάππος μου, ὅπως ὅλοι οἱ γέροντες, ἠὺχαριστεῖτο νὰ διηγῇται ὅσα τοῦ συνέβησαν εἰς τὴν ζωὴν του καὶ ἤρχισε νὰ μᾶς λέγῃ :

Ἦμην εἰκοσιπέντε ἐτῶν. Ἦμην πολὺ νέος διὰ πλοίαρχος, ἀλλ' ἀπὸ δέκα ἐτῶν παιδὶ ὑπρέτουν εἰς τὰ πλοῖα καὶ εἶχα ἀποκτήσει μεγάλην πεῖραν.

Εἵχομεν φορτώσει σιτάρι ἀπὸ τὴν Ὀδησσὸν καὶ ἀνεχωρήσαμεν διὰ τὸν Πειραιᾶ. Ἡ θάλασσα ἦτο ἥσυχος καὶ ὁ ἄνεμος εὐνοϊκός. Εἵχομεν ἀφήσει ὀπίσω τὸν Πύργον τῆς Βουλγαρίας καὶ ἐπλέομεν πρὸς νότον, ὅτε αἴφνης ἐσηκώθη φοβερὸς ἄνεμος.

Ὁ μπαρμπα-Νικόλας, ὁ γεροντότερος ἀλλὰ καὶ καλύτερος ναύτης τοῦ καραβιοῦ, ἔρχεται καὶ μοῦ λέγει :

— Δὲ μ' ἀρέσει ἡ μαυρίλα, καπεταν-Βασίλη.

— Ἐχεις δίκιο, πατέρα, τοῦ λέγω.

Δὲν πέρασε μία ὥρα καὶ ὁ ἐχθρὸς ἐφθασε. Μαῦρος, θεοσκότεινος ὥρμησεν ὁ φοβερὸς χιονιάς. Κύματα τρομερὰ κτυποῦν μὲ λύσσαν τὰ πλευρὰ τοῦ πλοίου μας καὶ ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν προσπαθοῦν νὰ τὸ καταπίουν. Πότε τὸ ἀνεβάζουν εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ πότε τὸ κατεβάζουν εἰς τὸν ἄδην...

Μετ' ὀλίγον ἐνύκτωσεν. Ἀλλὰ τί νύκτα ἦτο ἐκείνη! Σωσὲ τὴ κόλασις!

Ἡ θύελλα διήρκεσεν ὅλην τὴν νύκτα. Τὴν ἄλλην ἡμέραν ὁ ἄνεμος ἐδυνάμωσε περισσότερον καὶ οἱ ναῦται μου ἤρχισαν ν' ἀπελπίζονται. Προσεπάθουν νὰ τοὺς ἐνθαρρύνω, ἀλλὰ τοῦ χάκου! Τὸ χιόνι εἶχε σκεπάσει τὸ κατάστρωμα. Σχοινία, ἱστία, κεραῖαι, ὅλα κατὰλευκα. Τὸ πλοῖον εὐρίσκετο εἰς τὴν διάθεσιν τῶν φοβερῶν κυμάτων. Ματαίως οἱ δυστυχησμένοι ναῦται ἀγωνίζονται. Ἀπέκαμαν πλέον. Ἀφῆσαν τὰς ἀντλίας καὶ ἐσταύρωσαν τὰ χέρια, ἀναμένοντες τὸν θάνατον. Ἐλπίς σωτηρίας δὲν ὑπάρχει πλέον.

— Θάσρος, παιδιά μου! ἀκούεται αἴφνης μία δυνατὴ φωνή. Ἦτο ἡ φωνὴ τοῦ μπαρμπα-Νικόλα. Μὴν ἀπελπίζεσθε. Ὁ Θεὸς θὰ μᾶς βοηθήσῃ. Ἄς προσευχηθῶμεν!

— Ἄς γονατίσωμεν καὶ ἄς προσευχηθῶμεν ! ἐφώναξα καὶ ἐγὼ μὲ συγκίνησιν.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην βλέπω διὰ μέσου τῶν μαύρων νεφῶν μικρόν τι μέρος τοῦ κυανοῦ οὐρανοῦ· μία ἀκτίς τοῦ ἡλίου ἔπιπτεν ἀπ' ἐκεῖ ἐπὶ ἀγρίας θαλάσσης.

Παιδιά μου, φωνάζω τότε, ἰδοὺ ἐν ἀνοικτὸν παράθυρον τοῦ οὐρανοῦ ! Ὁ Θεὸς βλέπει τὰ δυστυχῆ πλάσματά του. Γνωρίζει ὅτι ἔχομεν γέροντας γονεῖς, ὅτι πολλοὶ ἀπὸ ἡμᾶς ἔχουν ἀγαπητὰ τέκνα καὶ συζύγους. Ἡ ἀκτίς τοῦ ἡλίου εἶναι ἐν ἀπὸ τὰ βλέμματά του. Ἄς προσευχηθῶμεν !

Τότε ὅλοι ὑψώσαμεν τοὺς ὀφθαλμοὺς μας πρὸς τὸ ὠραῖον ἐκεῖνο παράθυρον τοῦ οὐρανοῦ, ἐκλίναμεν τὰ γόνατα καὶ ἀπηυθύνσαμεν πρὸς τὸν πανάγαθον Θεὸν σύντομον, ἀλλὰ θερμοτάτην προσευχήν.

Ἀκτίς τοῦ ἡλίου, ἀκόμη λαμπροτέρα ἀπὸ τὴν πρώτην, ἐφάνη νὰ κατέρχεται καὶ νὰ φέρῃ εἰς ὅλων τὰς καρδίας τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν πεποιθήσιν, ὅτι ἡ προσευχή μας εἰσηκούσθη.

Ὅλοι τότε ἠρχίσαμεν νὰ ἐργαζώμεθα μὲ νέον θάρρος καὶ νέας δυνάμεις. Τὸ πλοῖον μετ' ὀλίγας ὥρας εἰσῆλθεν εἰς τὸν λιμένα. Μόλις ἀπεβιβάσθημεν εἰς τὴν ξηράν, διευθύνθημεν εἰς τὸν ναὸν καὶ ὑψαριστήσαμεν τὸν πανάγαθον Θεόν, ὃ ὁποῖος μᾶς ἔσωσεν ἀπὸ τὸν φοβερὸν κίνδυνον.

ΤΟ ΚΑΡΑΒΙ

Καράβι ἐτοιμοτάξιδο

τὴν ἄγκυρα σηκώνει

καὶ τὰ πανιά του σὰ φτερά

τ' ἀνοίγει καὶ τ' ἀπλώνει.

Τὸ κοιτᾶνε μαζεμένες

μάνες τῶν ναυτῶν κλαμένες.

Ἀγέρας πρίμος φύσηξε
καὶ τὰ πανιὰ φουσκώνει.

Τὰ παλαμάρια ἔναι λυτὰ
κι ὁ ναύτης στὰ τιμόνι.

Τὸ καράβι πάει στὰ ξένα
μ' ὅλα μας τ' ἀγαπημένα.

Τὰ μάτια δάκρυα χύνουνε,
τὰ χέρια σειοῦν μαντήλια

κι εὐχὲς κι ἀποχαιρετισμοὺς
τρεμολαλοῦν τὰ χεῖλια :

«Καραβάκι, κατευόδιο,
πάντα πρίμα δίχως μπόδιο !».

Καράβι, ποὺ ξεκίνησες
τὸν τόπο μας ν' ἀφήσης,

γοργὸ καὶ καλοτάξιδο
νὰ πᾶς καὶ νὰ γυρίσης

Καὶ νὰ φέρης ἀπ' τὰ ξένα
κι ὅλα μας τ' ἀγαπημένα.

Μ. Γ. Πετρίδης

ΤΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ ΕΙΣ ΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΝ ΠΑΛΑΤΙΟΝ

Ὁ Μιχαὴλ Καλαπόδης ἦτο ἔμπορος τυροῦ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Ἔλαβε σύζυγον τὴν Πουλχερίαν καὶ εἶχεν ἀποκτήσει ἐξ αὐτῆς ἓν μόνον τέκνον, τὴν γαλανόφθαλμον Χριστοδούλην.

Ὅταν ἦλθον καὶ ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, πολλοὶ ἔμποροι ἀπὸ τὴν Βενετιάν τὸσον συναγωνισμὸν ἔκαμνον πρὸς τοὺς Ἑλληνας ἐμπόρους, ὥστε ὁ Καλα-

πόδης ἠναγκάσθη νὰ κλείσῃ τὸ κατάστημά του καὶ εἰς ὀλίγον καιρὸν κατήντησε νὰ γίνῃ ἐπαίτης.

Ἡ ἐπαιτεία ἦτο ἀνεγνωρισμένη ἐπισήμως εἰς τὸ Βυζάντιον ὡς ἐπάγγελμα. Ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας ἐμοίραζον δωρεὰν ἀπὸ τὸ αὐτοκρατορικὸν ταμεῖον εἰς τοὺς ἐπαίτας τὸν ἄρτον καὶ τὸ ἔλαιον τῆς οἰκογενείας των.

Ἐπειτα εἶχον καὶ ἄλλους πόρους οἱ ἐπαῖται. Κάθε φορὰν ποὺ ὁ βασιλεὺς ἢ ἡ βασίλισσα ἐξήρχοντο ἀπὸ τὸ Παλάτιον, κατὰ τὰς ἐπισήμους ἐορτάς, ἐσκόρπιζον ἄφθονα χρυσᾶ νομίσματα, ἐντὸς μεταξωτῶν σακκιδίων, γύρω ἀπὸ τὸ ἄρμα των.

Ἐπίσης, ὅταν κανεὶς ἀπὸ τοὺς πλουσίους ἄρχοντας ἀνεκαλύπτετο, ὅτι ἔκαμνε συνωμοσίαν κατὰ τοῦ βασιλέως, ὁ ὄχλος καὶ κυρίως οἱ ἐπαῖται εἶχον τὸ δικαίωμα νὰ θρᾴσσουν τὴν θύραν τοῦ μεγάρου τοῦ συνωμότη καὶ ν' ἀρπάσσουν ὅλην τὴν περιουσίαν του.

Εἰς μίαν φοβερὰν ἐπιδημίαν ἡ Πουλχερία ἀπέθανεν. Ὁ Καλαπόδης ἐσκέφθη εἰς τὴν ἀρχὴν ν' ἀποσυρθῇ εἰς τι μοναστήριον τῆς Βιθυνίας, ὅπου ἦτο ἡγούμενος εἰς στενὸς συγγενῆς του. Ἀλλ' ἡ ἀγάπη πρὸς τὴν κόρην του Χριστοδούλην μὲ τὰ χρυσᾶ μαλλιά τὸν ἐκράτησεν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Καὶ ἤξιζε τὸν κόπον. Ἡ Χριστοδοῦλη μὲ τὴν χρυσταλλίνην φωνὴν της ἐκελάδει ἀπὸ τὴν πρωίαν μέχρι τῆς ἑσπέρας.

Ἦτο ἑσπέρα τῶν Χριστουγέννων. Ἡ Χριστοδοῦλη δὲν ἠδύνατο νὰ κρύψῃ τὴν χαρὰν της.

Ἦτο εὐτυχὴς καὶ ὑπερήφανος, διότι ὁ πατὴρ της, ὁ Μιχαὴλ Καλαπόδης, ὁ ἐπαίτης, θὰ ἐδείπνει ἀπόψε εἰς τὴν πολυτελεστέραν αἴθουσαν τῶν ἀνακτόρων μαζὶ μὲ τὸν αὐτοκράτορα.

Ἡ πτωχὴ συνοικία, ὅπου κατῴκουν, εἶχεν ἀναστατωθῇ. Αὐτοκρατορικοὶ ὑπηρεταὶ εἶχον φέρει καθαρὰ φορέματα, σάπωνας καὶ ἀρώματα διὰ τὸν προσκεκλημένον τοῦ βασι-

λέως. Ἦτο, βλέπετε, ἀρχαία συνήθεια εἰς τὸ βασιλικὸν γεῦμα τῆς μεγάλης ἐορτῆς, εἰς ἓν ἀπὸ τὰ δεκαεννέα τραπέζια τῆς μεγάλης αἰθούσης, νὰ παρακάθηνται καὶ δώδεκα πτωχοὶ ἐπαῖται.

Ἐφεραν εἰς τὸν Κολαπόδην χρωματιστὸν ὑποκάμισον. Ἡ Χριστοδούλη ἐθαμβώθη ἀπὸ τὴν μεγαλοπρεπῆ ἐνδυμασίαν καὶ τὴν δόξαν τοῦ πατρὸς της.

Τὴν ἐσπέραν ὑπηρεταὶ τοῦ αὐτοκράτορος ἦλθον καὶ παρέλαβον τὸν Μιχαὴλ ἀπὸ τὸν οἶκον του. Τὸν ἀνεβίβασαν εἰς ἓν φορεῖον, διὰ νὰ μὴ λασπωθοῦν τὰ πολυτελῆ ὑποδήματά του. Ἐμπρὸς ἀπὸ τὴν συνοδείαν ἐπροχώρει εἰς ὑψηλὸς ὑπηρετῆς ἀπὸ ἐκείνους, οἱ ὅποιοι στέκονται πλησίον τῆς τραπέζης μὲ ἀργυρᾶς λεκάνας καὶ χειρόμακτρα, διὰ νὰ καθαρίζουν οἱ

προσκεκλημένοι τὰ δάκτυλα, μὲ τὰ ὅποια συνήθιζον τότε νὰ τρώγουν. Ἐφόρει λινὸν ὑποκάμισον λευκὸν μὲ κοντὸν μετὰξινον μανδύαν.

Τὸ ἴδιον ἔγινε καὶ εἰς ἄλλας ἔνδεκα μικροσυνουικίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Εἰς ὠρισμένην ὥραν οἱ ἐπαῖται ἔφθαναν εἰς τὴν μεγάλην πλατεῖαν, τὴν δενδροφυτευμένην, ἔμπροσθεν τοῦ παλατίου.

Ἴδου τὸ ἱερὸν Παλάτιον ὀλόφωτον! Παραπλεύρως ἡ μεγάλη οἰκοδομὴ τοῦ Πατριαρχείου καὶ πλησίον αὐτῶν ὁ ὄγκος τῆς Ἀγίας Σοφίας.

Ἀμέτρητοι βραχίονες αὐλικῶν ὑπηρετῶν κρατοῦν ὑψηλὰ ἀνημμένους φανούς καὶ φωτίζουν τὰς συνοδείας τῶν μεγιστάνων, ἐρχομένων διὰ τὸ γεῦμα. Ἐὰν λογαριάσωμεν, ὅτι κάθε ἄρχων, διὰ νὰ ἔλθῃ ἐκεῖ, ἐχρειάζεται σωματοφυλακὴν πεντήκοντα ἀνθρώπων, φανταζόμεθα τί συνωστισμὸς ἦτο εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ ἱεροῦ Παλατίου, ἀφοῦ οἱ προσκεκλημένοι ἐφθάναν τοὺς διακοσίους τέσσαρας.

Ὁ Μιχαὴλ Καλαπόδης ἤνοιξε καλὰ τοὺς ὀφθαλμούς του, διὰ νὰ μὴ τοῦ διαφύγῃ τίποτε ἀπὸ ὅσα ἐβλεπεν. Εἶχεν ὑποσχεθῇ εἰς τὴν Χριστοδούλην, ὅτι θὰ τῆς διηγείτο ὅλα τὰ θαυμάσια τοῦ Παλατίου. Καὶ ἐκείνη ἠτοιμάζετο, μὲ ὅσα θὰ μάθῃ, νὰ παίξῃ εἰς τὴν γειτονιὰν μὲ τὰς φίλας τῆς τὸ πρόσωπον μιᾶς μικρᾶς αὐτοκρατείας.

Οἱ ἐπαῖται ἐπερίμεναν νὰ εἰσέλθουν πρῶτοι οἱ ἐπίσημοι εἰς τὸν Τρίκλινον ἢ Χρυσοτρίκλινον, τὴν τραπεζαρίαν τοῦ Παλατίου. Ἐπὶ τέλους ἦλθε καὶ ἡ σειρὰ των. Καὶ ὁ Καλαπόδης παρ' ὀλίγον νὰ τὰ χάσῃ ἀπὸ τὰ θαυμάσια πράγματα, τὰ ὅποια ἐβλεπε.

Μεγάλα χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ πολυκάνδηλα, μὲ ἔλαιον λαμπρὸν ὥς μέλι, ἐφώτιζον τὴν ἀπέραντον αἴθουσαν. Ἄλλα ἀπὸ αὐτὰ εἶχον τὸ σχῆμα ἄνθους, ἄλλα μικρῶν πλοίων καὶ ἄλλα διάφορα περιέργα σχήματα.

Ἡ ὁροφὴ τοῦ Τρικλίνου ἦτο ὀλόχρυσος. Αἱ τράπεζαι ἦσαν ἀργυραῖ. Τὰ τραπεζομάνδηλα κατεσκευασμένα μὲ χονδρὸν λινὸν χρυσοῦφαντον ἀπὸ τὰ περίφημα ὑφαντήρια τῶν Θηβῶν. Τὰ πιάτα, τὰ μαχαιροπήρουνα καὶ τὰ ἄλλα σκεύη τῶν δεκαεννέα τραπεζῶν ἦσαν ἀπὸ καθαρὸν χρυσόν.

Ἡ τράπεζα, ὅπου θὰ ἔτρωγεν ὁ αὐτοκράτωρ, ἦτο ὁλόκληρος ἀπὸ ἄργυρον, γεμαῖτον ἀπὸ πολύχρωμα πετράδια, τὰ ὅποια ἐσκόρπιζον λάμψεις. Ἀναπαυτικὰ καθίσματα ἀπὸ μυροβόλα ξύλα τῶν Ἰνδιῶν, στολισμένα μὲ μαργαριτάρια, εὐρίσκοντο καὶ ἀπὸ τὰς δύο πλευρὰς τῶν τραπέζων. Ἐπεκράτει ἀκόμη τὸ ἀρχαῖον ἔθιμον νὰ τρώγουν εἰς τὰ ἐπίσημα γεύματα γυρμένοι εἰς τὸν δεξιὸν ἀγκῶνα καὶ ἀκουμβῶντες εἰς μαλακὰ προσκέφαλα ὀλοκέντητα.

Ὅλοι εἶχον ὀδηγηθῆ εἰς τὰς θέσεις των. Πλησίον τῆς τραπέξης τοῦ βασιλέως, ὁ ὁποῖος ἔτρωγε μόνος του, ἐτοποθετήθησαν δώδεκα μεγιστᾶνες. Ὅταν εἰσῆλθον εἰς τὸ Τρίκλινον, εἶχον ἀφαιρέσει ὅλοι τοὺς μανδύας των καὶ ἔμειναν μὲ τὰ πολυτελῆ ὑποκάμισά των. Μόνον εἰς τοὺς στρατηγοὺς ἐπέτρεπον νὰ φέρουν καὶ τοὺς κοντοὺς μανδύας των.

Μὲ τὴν σειρὰν ἐκάθισαν οἱ ἄλλοι προσκεκλημένοι καὶ τελευταῖοι οἱ δώδεκα ἐπαῖται. Οἱ αὐλικοὶ ὑπέδειξαν εἰς αὐτοὺς νὰ προσέχουν τί σκοπὸν θὰ ἔπαιζον τὰ μεγάλα χρυσᾶ ὄργανα τοῦ Παλατίου. Καὶ ὅταν θὰ ἐπαίζετο ὁ βασιλικὸς ὕμνος, θὰ ἔπρεπεν ὅλοι νὰ σηκωθοῦν καὶ νὰ ζητωκραυγᾶσουν ὑπὲρ τοῦ αὐτοκράτορος. Ἐπίσης, ἐὰν ὁ βασιλεὺς ἐστελλεν εἰς αὐτοὺς κανὲν ὀρεκτικὸν ἀπὸ τὴν ἰδιαιτέραν του τράπεζαν, πάλιν θὰ ἔπρεπε νὰ σηκωθοῦν καὶ νὰ ζητωκραυγᾶσουν.

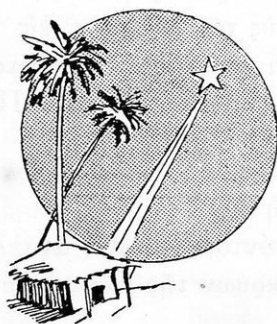
Ὁ Καλαπόδης μὲ πολλὴν προσοχὴν τὰ ἤκουεν ὅλα αὐτὰ καὶ ἐκοίταζε διαρκῶς τὴν μεγάλην πύλην τῆς εἰσόδου, ἀπὸ τὴν ὁποίαν θὰ ἐπρόβαλλεν ἡ βασιλικὴ οἰκογένεια. Ἀλλὰ μὲ τὴν ἰδίαν ἀγωνίαν ἐπρόσεχε καὶ εἰς τὴν μικρὰν εἴσοδον. Ἐκεῖ ἐστέκοντο ὁλόκληρα τάγματα ὑψηρετῶν τῆς τραπέξης. Ὅλοι ἦσαν φορτωμένοι μὲ ἐκλεκτὰ φαγητά. Μίαν μόνον λύπην εἶχεν ὁ Καλαπόδης: Δὲν ἤξευρε πῶς νὰ ἀποκρύψῃ μικρόν τι φαγώσιμον καὶ νὰ τὸ φέρῃ εἰς τὴν ἀγαπητὴν του κόρην, τὴν Χριστοδούλην του μὲ τὰ χρυσᾶ μαλλιά.

Η ΝΥΧΤΑ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ

Χριστούγεννα! Περίχαρα ή καμπάνα
 κράζει, κι ή μάνα στο παιδι
 και το παιδι Χριστούγεννα! στη μάνα
 κι ο κόσμος όλος τραγουδεϊ.

Κι ή νύχτα λάμπει από το μάγο άστέρι,
 όπου τους μάγους οδηγεί.
 Το έπουράνιο μυστικό το ξέρει
 και χαίρεται ουρανός και γή.

Κ. Παλαμάς

ΟΙ ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ

Χαρμόσυνοι ἤχουν οἱ κώδωνες τῶν ἐκκλησιῶν τὸ δειλινὸν ἐκάστης Παρασκευῆς τῆς μεγάλης Τεσσαρακοστῆς. Καὶ οἱ ναοὶ πλημμυρίζουν ἀπὸ Χριστιανούς. Σπεύδουν ὅλοι νὰ ἀκούσουν τοὺς χαιρετισμοὺς τῆς Θεοτόκου.

Οἱ ὕμνοι τῆς Παρθένου ἀποτελοῦν μίαν ἀπὸ τὰς ὡραιότερας ἀκολουθίας τῆς Ὁρθοδοξίας. Ἐμπρὸς εἰς τὴν εἰκόνα τῆς Ἀειπαρθένου ἴσταται ὁ ἱερεὺς καὶ μὲ κατάνυξιν ψάλλει τοὺς ὕμνους πρὸς τὴν μητέρα τοῦ Ἰησοῦ, πρὸς τὴν σεμνὴν Παρθένον τῆς Ναζαρέτ.

Ὀλίγαι ἀκολουθίαι ἔχουν τὴν ὡραιότητα τῆς παρακλήσεως αὐτῆς. Μὲ πόσα ὀνόματα προσφωνοῦν τὴν Παρθένον! Τὴν ὀνομάζουν Παναγίαν, Δέσποιναν, Ἀγνήν, Ἀσπλιν, Ἀχραντον, Θεόνυμφον, Θεομήτορα, Θεοτόκον, Κεχαριτωμένην, Ἀειμακάριστον!...

Εἰς τοὺς μεγαλοπρεπεῖς ναοὺς τῶν πόλεων καὶ εἰς τοὺς πτωχικοὺς ναοὺς τῶν χωρίων, εἰς τὰς πλουσιωτάτας μονὰς καὶ εἰς τὰ πενιχρὰ ναῖδρια ἀκούεται τὴν αὐτὴν ὥραν ὁ χαιρετισμὸς τοῦ Ἀγγέλου πρὸς τὴν Παρθένον Μαρίαν:

«Χαῖρε, δι' ἧς ἡ χαρὰ ἐκλάμψει,
χαῖρε, δι' ἧς ἡ ἀρὰ ἐκλείψει,
χαῖρε τοῦ πεσόντος Ἀδὰμ ἡ ἀνάκλησις,
χαῖρε τῶν δακρύων τῆς Εὕας ἡ λύτρωσις».

Ὁ καπνὸς καὶ ἡ εὐωδία τῶν λιβανωτῶν γεμίζουν ὅλον τὸν ναὸν καὶ ἡ ψυχὴ μας γεμίζει ἀπὸ εὐλάβειαν πρὸς τὴν Παρθένον.

«Ἀλαλα θὰ μείνουν τὰ χεῖλη τῶν ἀσεβῶν»—κατὰ τὸ τροπάριον—ὅσα δὲν θὰ ὑμνήσουν ἀπόψε τὴν σεπτὴν μνήμην τῆς. Ἀλλὰ δὲν θὰ ὑπάρξουν τοιαῦτα χεῖλη· διότι ἡ λα-

πρεία τῆς Παρθένου ἔχει ἑξαιρετικὴν θέσιν εἰς τὴν ψυχὴν τῶν Χριστιανῶν. Εὐσεβεῖς καὶ ἀσεβεῖς ἔχουν καὶ ἀπὸ μίαν Παναγίαν εἰς τὴν ψυχὴν των.

Πρὸς τὴν Παναγίαν στρέφεται ἡ πονεμένη μήτηρ, ὅταν ζητῇ τὴν βοήθειάν της διὰ τὸ πυρέσσον τέκνον της. Τὴν Παναγίαν ἐπικαλεῖται ἡ στοργικὴ ἀδελφὴ διὰ τὸν ξενιτευμένον ἀδελφόν. Εἰς τὴν Παναγίαν καταφεύγει ἡ ἀφωσιωμένη σύζυγος διὰ τὸν δυστυχοῦντα σύντροφον τοῦ βίου της. Πρὸς αὐτὴν ἀτενίζομεν ὅλοι, ὅταν ἀκούωμεν τὸν ἱερέα νὰ ψάλλῃ :

«Χαῖρε, κλῖμαξ ἐπουράνιε, δι' ἧς κατέβη ὁ Θεός,
χαῖρε, γέφυρα μετάγουσα τοὺς ἐκ γῆς πρὸς οὐρανόν.
Χαῖρε, ἀνόρθωσις τῶν ἀνθρώπων,
χαῖρε, κατάπτωσις τῶν δαιμόνων».

Εἶναι πολὺ φυσικὴ ἡ ἀφοσίωσις τῶν Χριστιανῶν πρὸς τὴν Θεομήτορα. Λυπημένοι ἀνθρώποι στρέφονται πρὸς τὸ πλάσμα, τὸ ὁποῖον ἐγνώρισε καὶ αὐτὸ τὸν πόνον. Ἀπὸ τὸν κόσμον τὸν ἰδικόν μας προέρχεται ἡ Θεοτόκος· τὴν αἰσθανόμεθα ἰδικὴν μας· ὑπέφερεν, ὅπως ὑποφέρομεν· ἐθρήνησεν, ὅπως θρηνοῦμεν· ἐστήριξε τὴν γλωμὴν κεφαλὴν της εἰς τὸ ξύλον ἐνὸς Σταυροῦ...

Ἄλλὰ καὶ ἡ δόξα τοῦ μονογενοῦς Υἱοῦ της δὲν τὴν ἐθάμβωσεν· ἔμεινεν ἡ σεμνὴ Παρθένος καὶ ἡ πονεμένη μήτηρ.

Ἡ θρησκεία τὴν ἀνεβίβασεν εἰς τοὺς οὐρανοὺς, ἀλλ' αὐτὴ ἔμεινε πλησίον μας, διὰ νὰ δακρύξῃ, ὅταν δακρύζωμεν, διὰ νὰ παρηγορῇ, ὅταν πονοῦμεν. Δι' αὐτὸ εἶναι πάντοτε γλωμὴ ἡ ὄψις τῆς Παναγίας, πρὸς τὴν ὁποίαν τὴν ἐσπέραν αὐτὴν ἐπαναλαμβάνομεν τὸν χαιρετισμὸν τοῦ Ἀγγέλου :

«Χαῖρε, τῆς Ἐκκλησίας ὁ ἀσάλευτος πύργος,
χαῖρε, Νύμφη ἀνύμφευτε !»

“Όσοι ἀπὸ τοὺς ἐκκλησιαζομένους Χριστιανοὺς γνωρίζουν τὴν ἱστορίαν τῆς πατρίδος μας, μὲ συγκίνησιν ἐνθουμοῦνται πότε καθιερώθῃ ἡ ἀκολουθία αὕτῃ τῶν χαιρετισμῶν τῆς Παρθένου.

Εὐρισκόμεθα εἰς τὸ ἔτος 625 μ. Χ. Τὸ Βυζάντιον ἐπολιορκεῖτο στενῶς ὑπὸ τῶν Ἀβάρων. Ὁ Αὐτοκράτωρ Ἡράκλειος εὐρίσκετο μακρὰν τῆς πρωτευούσης, μαχόμενος πρὸς τοὺς Πέρσας. Ὁ κίνδυνος τῆς πρωτευούσης ἦτο σοβαρός. Ὁ πατριάρχης Σέργιος καὶ ὁ πρωθυπουργὸς Βῶνος ἐνθαρρύνουν τὸν ὀλίγον στρατὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἐπικαλοῦνται καὶ τὴν βοήθειαν τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, τῆς προστατίδος τῆς πόλεως. Καὶ ἡ πρωτεύουσα σώζεται ὥς ἐκ θαύματος. Καὶ τότε κύματα λαοῦ συνέρχονται εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἀγίας Σοφίας, διὰ νὰ ἐκφράσουν τὴν εὐγνωμοσύνην των.

Γέροντες, γυναῖκες καὶ παιδία ἐπλημμύρισαν τὸν ἀπέραντον ναόν.

Ὁ Πατριάρχης, φέρων τὴν λαμπροτέραν στολὴν τοῦ καὶ ἀκολουθούμενος ἀπὸ ἱερεῖς καὶ διακόνους ἐξέρχεται τοῦ ἱεροῦ. Γονατίζει πρὸ τῆς εἰκόνος τῆς Θεομήτορος· γονατίζει καὶ ὁ λαός. Ὅλοι μὲ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς εὐχαριστοῦν τὴν Θεοτόκον:

«Τῇ ὑπερμάχῳ στρατηγῷ τὰ νικητήρια,
ὥς λυτρωθεῖσα τῶν δεινῶν εὐχαριστήρια
ἀναγράφω Σοι ἡ πόλις Σου Θεοτόκε...».

Κανεῖς δὲν ἐκάθισε κατὰ τὴν ἱστορικὴν αὐτὴν νύκτα. Δι’ αὐτὸ καὶ ἡ ἀκολουθία τῶν χαιρετισμῶν ὠνομάσθη ἀκολουθία τοῦ Ἀκαθίστου Ὑμνου.

Ὅταν ἐπανῆλθεν ὁ Ἡράκλειος εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἀπεφάσισε μετὰ τοῦ Πατριάρχου Σεργίου νὰ καθιερώσουν

ὥς μόνιμον τὴν ἀκολουθίαν τοῦ «Ἀκαθίστου Ὑμνου». Καὶ τελεῖται αὕτη ἕως σήμερον τὴν Παρασκευὴν τῆς πέμπτης ἑβδομάδος τῆς μεγάλης Τεσσαρακοστῆς.

Ἐπέρασαν ἀπὸ τότε περισσότερα ἀπὸ 1300 ἔτη. Τὸ Βυζαντινὸν κράτος διεμελίσθη, κατέπεσεν, ἠνωρθώθη καὶ πάλιν κατέπεσε. Μέγα τμήμα αὐτοῦ ἀνέκτησε τὴν πολιτικὴν ἀνεξαρτησίαν του. Ἀλλὰ καὶ σήμερον εἰς πᾶσαν ἑλληνικὴν χώραν, δούλην ἢ ἐλευθέραν, ἡ ἀκολουθία αὕτη συγκινεῖ βαθύτατα τὴν χριστιανικὴν ψυχὴν τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ἀπὸ κάθε ἑλληνικὴν γωνίαν, τὴν καθιερωμένην ἐσπέραν, ὑψώνονται ὕμνοι εὐγνωμοσύνης πρὸς τὴν Θεοτόκον, τὴν Ὑπέρμαχον Στρατιηγόν.

Ο ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΣΥΝΕΣΙΟΣ

Ἐκεῖ κάτω, εἰς τὰ βόρεια τῆς Ἀφρικῆς, ἦσαν τὸν παλαιὸν καιρὸν πολλαὶ καὶ μεγάλαι ἑλληνικαὶ πόλεις. Μία ἐξ αὐτῶν ἐλέγετο Κυρήνη καὶ ἀπὸ αὐτὴν ὠνομάσθη καὶ ὅλη ἡ χώρα Κυρηναϊκή.

Ὁ ἐπίσκοπος Συνέσιος ἐγεννήθη εἰς τὴν Πτολεμαῖδα τῆς Κυρηναϊκῆς τὸ 370 μ.Χ. Εἶχε πλουσίους γονεῖς καὶ τὸν ἔστειλαν νὰ σπουδάσῃ εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν.

Ὁ Συνέσιος ἔγινε κατ' ἀρχὰς νομικός, ὅπως καὶ ὁ ἅγιος Βασίλειος. Ἦτο ὅμως τόσο ἐνάρητος καὶ τόσο καλὸς πατριώτης, ὥστε μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἐπισκόπου τῆς χώρας ὅλος ὁ λαὸς ἐζήτησε νὰ γίνῃ ἐπίσκοπος ὁ Συνέσιος. Πολὺ ἐπίσης τὸν παρεκίνησεν εἰς τοῦτο καὶ ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας.

Ὁ Συνέσιος ἐδίστασε πολὺ νὰ δεχθῇ τὸ μέγα τοῦτο ἀξίωμα. Σώζεται ἀκόμη μία ἐπιστολὴ πρὸς τὸν ἀδελφόν του, εἰς τὴν ὁποίαν ἐκθέτει πόσον ἀνάξιον θεωρεῖ τὸν ἑαυτὸν του

νὰ γίνῃ ἐπίσκοπος. Ὅλα αὐτὰ ὅμως ἀποδεικνύουν ὅχι τὴν ἀναξιότητα, ἀλλὰ τὴν μετριοφροσύνην τοῦ Συνεσίου. Ὁπωσδήποτε, παρὰ τὴν θέλησίν του σχεδόν, ἔγινεν ἐπίσκοπος εἰς ἡλικίαν τεσσαράκοντα περὶ τοῦ ἐτῶν.

Διοικητὴς τῆς Κυρηναϊκῆς ἦτο τότε ὁ Ἀνδρόνικος. Οὗτος ἐκυβέρνησα τὸν τόπον μὲ πολλὴν σκληρότητα. Κατ' ἀρχὰς μὲ συμβουλὰς καὶ παρακλήσεις ὁ Συνέσιος ἐφρόντιζε νὰ τὸν καταστήσῃ ἡπιώτερον. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ Ἀνδρόνικος ἔμενεν ἀδιόρθωτος, ἄφησεν ἀνοικτὰς τὰς ἐκκλησίας, διὰ νὰ εὐρίσκουν εἰς αὐτὰς ἄσυλον οἱ καταδιωκόμενοι πολῖται. Ὁ Ἀνδρόνικος ἐθύμωσε δι' αὐτὸ καὶ ἐτοιχοκόλλησεν εἰς τὰς ἐκκλησίας διαταγὴν, ἣ ὁποία ἀπηγόρευεν εἰς τοὺς πολίτας νὰ καταφεύγουν ἐκεῖ καὶ εἰς τοὺς ἱερεῖς νὰ τοὺς δέχωνται ἐντὸς τῶν ἐκκλησιῶν.

Ἀπληπισμένοι πλέον ὁ Συνέσιος ἠναγκάσθη νὰ ἀφορίσῃ τὸν Ἀνδρόνικον καὶ νὰ τὸν ἀποκλείσῃ ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν. Ἀμα δὲ ἔμαθον εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν τὸν ἀφορισμὸν αὐτοῦ, ὁ αὐτοκράτωρ ἔπαυσε τὸν Ἀνδρόνικον ἀπὸ τὴν θέσιν του καὶ διέταξε νὰ τιμωρηθῇ σκληρότατα. Τόσον αὐστηρά, ὥστε ὁ ἴδιος ὁ Συνέσιος τὸν ἐλυπήθη καὶ ἔγραψεν εἰς τὸν αὐτοκράτορα νὰ μετριάσῃ τὴν ποινὴν του.

Μετ' ὀλίγον ὅμως παρουσιάσθη ἄλλος ἐχθρὸς, πολὺ χειρότερος. Βάρβαροι λαοὶ ἀπὸ τὰ βάθη τῆς Ἀφρικῆς ἦλθον νὰ κυριεύσουν τὴν Πτολεμαῖδα.

Ὁ διοικητὴς ἦτο τόσον ἐλεεινός, ὥστε συνήθρισε τοὺς θησαυροὺς, τοὺς ὁποίους εἶχεν ἀρπάσει ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, τοὺς ἐφόρτωσεν εἰς δύο πλοῖα, ἐπεβιβάσθη καὶ αὐτὸς εἰς ἓν ἐξ αὐτῶν καὶ ἐπερίμενε τὴν ἔκβασιν τοῦ πολέμου.

Μεγάλῃ ἦτο ἡ ὀργὴ τοῦ Συνεσίου διὰ τὴν διαγωγὴν

αὐτὴν τοῦ διοικητοῦ. «Ἀντὶ νὰ κάθῃται εἰς τὴν πολεμίστραν τοῦ φρουρίου—ἔγραφεν εἰς μίαν ἐπιστολὴν του—κάθῃται εἰς τὴν πρύμνην τοῦ πλοίου του».

Ὁ γενναῖος ἐπίσκοπος μὲ ἐν καλὸν ἄλογον ἐγύριζεν ὅλην τὴν ἡμέραν εἰς τὰ περὶ χωρὰ τῆς Πτολεμαίδος, διὰ νὰ μανθάνῃ τὰς κινήσεις τῶν ἐχθρῶν καὶ τὴν νύκτα, διὰ νὰ κοιμῶνται οἱ κάτοικοι μὲ ἐμπιστοσύνην, ἐλάμβανε μερικοὺς νέους καὶ περιήρχετο τὸν λόφον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἦτο κτισμένη ἡ πόλις.

Αἱ ἐπιδρομαὶ τῶν βαρβάρων ἐγίνοντο συχνότεραι καὶ οἱ κάτοικοι ὑπέφερον πολὺ ἥρχιζον ὀλίγον κατ' ὀλίγον νὰ χά-
νουν τὸ θάρρος των· θὰ ἐπρωτίμων ν' ἀκολουθήσουν τὸ παρά-
δειγμα τοῦ διοικητοῦ. Οἱ ἐχθροὶ εἶχον περιζώσει τὴν πόλιν καὶ ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν ἠδύναντο νὰ τὴν κυριεύσουν.

Ἡ ψυχὴ τοῦ Συνεσίου ἐπλημμύρησεν ἀπὸ πόνον καὶ λύπην. Ἐκάλεσε τὸν λαὸν εἰς τὴν πλατεῖαν τῆς ἐκκλησίας καὶ αὐτὸς παρουσιάσθη εἰς τὴν ἐξώθυραν φορῶν τὰ χερσὶ τοῦ ἄμφια καὶ πνιγμένος εἰς τὰ δάκρυα.

Ἔρριπεν ἐν βλέμμα εἰς ὅλην τὴν πόλιν καὶ ἐφώνασεν :

—«Ἀλίμονον εἰς τὴν Κυρήνην μου ! Ἀλίμονον εἰς τὴν Πτολεμαίδα μου ! Ὑπῆρξα ὁ τελευταῖος ἱερεὺς της ! Ἀλλὰ δὲν ἠμπορῶ νὰ ὀμιλήσω τὰ δάκρυα δένουν τὴν γλῶσσαν μου.

»Πρέπει λοιπὸν νὰ φύγωμεν μὲ τὰ πλοῖα ; Καλά, νὰ φύγωμεν !

»Τὸ καταλαμβάνω, ὅτι εἶναι ἀνάγκη, ἡσυχάσατε ! Θέλω νὰ εὔρητε ἡσυχώτερον ὕπνον. Ἔως πότε ν' ἀγρυπνῶμεν εἰς τὰς πολεμίστρας τοῦ φρουρίου, ἕως πότε νὰ ἐξυπνῶμεν αἰφνιδίως, ἰδρωμένοι ἀπὸ τὸν φόβον μας ;

»Εἰς τὰς νήσους θὰ λυτρωθῇτε ἀπὸ ὅλα αὐτά. Τὰ πλοῖα εἶναι ἐτοιμα. Ἐγὼ ὅμως θὰ μείνω εἰς τὸν τάφον τῶν γονέων μου. Θὰ μείνω εἰς τὴν ἐκκλησίαν μου. Θὰ ἐναγκαλισθῶ τὴν ἁγίαν Τράπεζαν καὶ θὰ μείνω ἐκεῖ ζωντανός ἢ πεθαμένος

Καὶ ἐλπίζω εἰς τὸν Θεὸν νὰ μὴ ἀφήσῃ νὰ μολυνθῇ ὁ βωμός
του μὲ τὸ αἷμα ἐνὸς ἱερέως. Ἐλπίζω εἰς τὸν Θεὸν νὰ μὴ
ἀφήσῃ τὴν πατρίδα μου νὰ ὑποδουλωθῇ, οὔτε τὰς ἐκκλησίας
του νὰ μολυνθοῦν ἀπὸ τοὺς βαρβάρους. Ἄς συγχωρηθῶμεν
ζωντανοί! Πηγαίνετε εἰς τὴν εὐχὴν τοῦ Θεοῦ. Τὰ πλοῖα σὰς
περιμένουν».

Κανεῖς δὲν ἔφυγεν εἰς τὰ πλοῖα. Ἐμείναν ἐκεῖ, προστά-
ται τῆς πατρίδος των, καὶ ἡ Κυρήνη ἐσώθη.

Ο ΑΪ-ΔΗΜΗΤΡΗΣ

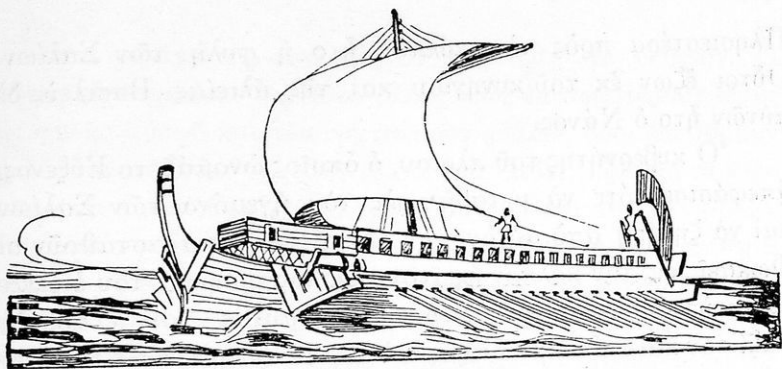
Στὸ χωριό μας, ποὺ δὲν εἶναι κι ὁμορφότερο στὴ πλάση,
μᾶς ἀφῆκαν οἱ γονεῖς μας μιὰ γερόντισσα ἐκκλησιά.
Δὲν τῆς ἔχομε φκιασμένο μαρμαρένιο εἰκονοστάσι,
τὰ καντήλια τῆς δὲν εἶναι κρυσταλλένια καὶ χρυσά.

Φτωχικὰ ντυμένους ἔχει καὶ τοὺς γέρους τῆς παππάδες
Ταπεινοὶ κι οἱ δυό τῆς ψάλτες εἶναι, ἀλήθεια, ἐργατικοί.
Στὰ μανάλια τῆς μεγάλες δὲν ἀνάβομε λαμπάδες,
στὸν ἀφέντη Ἀῖ-Δημήτρῃ τὸ μικρὸ κεράκι ἀρκεῖ.

Κι ὅμως στὸ μικρὸ τῆς χῶρο, ποὺ ὅλους κι ὅλους δὲ μᾶς πιάνει,
τοῦ Θεοῦ τὸ μεγαλεῖο τὸ αἰσθανόμαστε τρανό.
Πουθενὰ πιδ μυρωμένο δὲν καπνίζει τὸ λιβάνι,
πουθενὰ τὸ καντηλάκι δὲ σπιθᾷ πιδ φωτεινό.

Τὴν καλὴ μας ἐκκλησοῦλα ! Ὅλοι μας ἐκεῖ στὴ μέση
Χριστιανοὶ στὴν κολυμπήθρα γίναμε κλαψαριστά.
Θὰ γελάσωμε μιὰ μέρα καὶ γαμπροὶ στὴν ἴδια θέση,
θὰ σωπάσωμε μιὰν ἄλλη μὲ τὰ μάτια μας κλειστά...

Γ. Ἀθάνας

Η ΚΤΙΣΙΣ ΤΗΣ ΜΑΣΣΑΛΙΑΣ

Μίαν φορὰν ἐν πλοῖον ἀπὸ τὴν Φώκαιαν τῆς Ἰωνίας ἔπλεε πέραν τῆς Τυρρηγικῆς θαλάσσης. Ἐπειδὴ κατελήφθη ἀπὸ τρικυμίαν, οἱ ναῦται ἐζήτησαν καταφύγιον πρὸς τὴν ξηρὰν. Τότε ἀνεκάλυψαν ἓνα ὠραῖον κόλπον, ἔρημον ἀπὸ ἀνθρώπων, πλησίον εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ροδανοῦ ποταμοῦ, ὅπου καὶ προσωρμίσθησαν.

Ἡ τρικυμία ἐξηκολούθησε καὶ οἱ Φωκαεῖς ἔμειναν ἐκεῖ ἀρκετὰς ἡμέρας. Ἀπεβιβάσθησαν εἰς τὴν ξηρὰν καὶ εἶδον τότε ὅτι ὁ τόπος ἦτο θαυμάσιος, τὸ κλίμα ὑγιεινότατον, ἡ χώρα εὐφορωτάτη. Καὶ ὁ ὄρμος εἰς τὸν ὁποῖον εἶχον καταφύγει, ἦτο ἀσφαλέστατος ἀπὸ τοὺς ἀνέμους.

Ἐσκέφθησαν τότε, ὅτι ἔπρεπε νὰ ἰδρῦσουν σταθμὸν ἐμπορικὸν εἰς τὴν λαμπρὰν ἐκείνην θέσιν. Ἡ κατοχὴ τοῦ λιμένος αὐτοῦ θὰ ἦτο χρησιμωτάτη εἰς αὐτοὺς κατὰ τὰ ταξίδια των. Ἦτο τὸ μέσον σχεδὸν τῶν ἰσπανικῶν καὶ ἰταλικῶν ἀκτῶν, εἰς τὰς ὁποίας ἐμπορεύοντο, ἀντικρὺ δὲ σχεδὸν ἀπὸ τὴν Κορσικὴν.

Ἡρώτησαν ποῖοι κατόχουν εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα. Ἐμαθον δέ, ὅτι ἔζων ἐκεῖ αἱ ἀπολίτιστοι φυλαὶ τῶν Λιγύων.

Πλησιεστέρα πρὸς τὸν κόλπον ἦτο ἡ φυλὴ τῶν Σαλίων. Οὗτοι ἔζων ἐκ τοῦ κυνηγίου καὶ τῆς ἀλιείας. Βασιλεὺς δὲ αὐτῶν ἦτο ὁ Νάνος.

Ὁ κυβερνήτης τοῦ πλοίου, ὁ ὁποῖος ὠνομάζετο Εὐξενος, ἀπεφάσισε τότε νὰ μεταβῇ πρὸς τὸν ἡγεμόνα τῶν Σαλίων καὶ νὰ ζητήσῃ ἀπὸ αὐτὸν τὴν ἄδειαν, νὰ ἐγκατασταθοῦν οἱ Φωκαεῖς εἰς τὸν κόλπον ἐκεῖνον. Ὡς συντρόφους τοῦ ἐξέλεξε μερικὸν ἀπὸ τοὺς ρωμαλεωτέρους ναύτας του, ἔλαβε δὲ μαζί του καὶ πολύτιμα δῶρα, διὰ νὰ τὰ προσφέρῃ εἰς τὸν ἡγεμόνα. Οὕτως ἐπροχώρησαν πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας.

Κατὰ τὴν ἐσπέραν ἔφθασαν εἰς τὴν ἔδραν τοῦ βασιλέως. Οἱ Σάλιοι κατ'ἄκρην εἰς καλύβας μικράς, μόλις δὲ ὑποφερτὴ ἦτο ἡ κατοικία τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν.

Οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι ἐξεπλάγησαν, ὅτε εἶδον τοὺς ξένους. Μὲ θαυμασμὸν ἐπεριτριγύρισαν τοὺς ἄνδρας ἐκείνους, τοὺς ὁποίους εἶχε ψῆσει ἡ ἄλμη τῆς θαλάσσης καὶ αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου καὶ οἱ ὅποιοι ἦσαν ἐνδεδυμένοι μὲ καθαρά καὶ ὥραϊα ἐνδύματα. Οἱ ὀφθαλμοὶ δὲ ὅλων ἐστρέφοντο κυρίως πρὸς τὸν Εὐξενον. Ὑψηλός, μόλις τριακονταετής, ὁμοίαζε μὲ θεὸν μᾶλλον ἢ ἄνθρωπον· ἔφερεν ἱμάτιον λευκὸν μὲ μαιανδροειδεῖς παρυφάς· τὸ δὲ βλέμμα τοῦ ἦτο γλυκύ, ἀλλὰ καὶ θαρραλέον καὶ ἀποφασιστικόν.

Ὁ βασιλεὺς τῶν Σαλίων ὑπεδέχθη μὲ ἐγκαρδιότητα τοὺς Ἕλληνας.

— Ξένοι, εἶπε πρὸς αὐτοὺς, καλῶς ὠρίσατε! Ἦλθατε εἰς μίαν εὐτυχῇ ἡμέραν τοῦ βίου μου. Σήμερον ὑπανδρεύω τὴν κόρην μου Πέτταν. Θὰ μέινετε νὰ δειπνήσωμεν τὸν γαμήλιον δειπνον μαζί μὲ τοὺς ἄλλους κεκλημένους μου καὶ νὰ συνευφρανθῶμεν. Θὰ κοιμηθῇτε κατόπιν ἐδῶ καὶ αὐριον θὰ συζητήσωμεν τὴν πρότασίν σας.

Καὶ πράγματι, μετ' ὀλίγον παρετέθη τὸ δεῖπνον. Ὁ Νάνος εἶχε καλέσει εἰς αὐτὸ ὅλους τοὺς ἐπισημοτέρους νέους τῆς φυλῆς αὐτοῦ καὶ τῶν γειτονικῶν φυλῶν, ὅσοι ἐπεθύμουν νὰ λάβουν σύζυγον τὴν θυγατέρα του. Διότι, πρᾶγμα περιέργον, ὁ γαμβρὸς δὲν εἶχεν ἀκόμη ἐκλεγῇ. Κατὰ τὴν συνήθειαν τῶν Σαλίων εἰς τὸ τέλος τοῦ δείπνου ἔμελλε νὰ εἰσέλθῃ ἡ βασιλόπαις μὲ ποτήριον γεμᾶτον οἶνον, θὰ ἐπερνούσεν ἐμπρὸς ἀπὸ τοὺς μνηστήρας καὶ ἐκεῖνος, ἐνώπιον τοῦ ὁποίου θὰ ἔσταματοῦσε καὶ θὰ τοῦ προσέφερε τὸ ποτήριον, αὐτὸς θὰ ἦτο ὁ ἐκλεκτός της.

Φαντάζεσθε τὸ καρδιοκτύπι ὅλων τῶν μνηστήρων, ἐφ' ὅσον διήρκει τὸ ἀτελείωτον, ὅπως ἐφαίνετο τοῦλάχιστον εἰς αὐτούς, ἐκεῖνο δεῖπνον. Ἡ βασιλόπαις ἦτο ὡραιότατη, ὁ Νάνος ἡγεμῶν ἰσχυρὸς καὶ κάθε μνηστήρ μὲ δυσαρέσκειαν ἔβλεπε τοὺς παρακαθημένους του, οἱ ὅποιοι τοῦ διημφεσβήτουν τὴν κόρην. Μόνον ὁ Εὐξενος καὶ οἱ ναῦται του ἦσαν ἥσυχοι, εὐχαριστημένοι ἐκ τῆς καλῆς ὑποδοχῆς τοῦ ἡγεμόνος καὶ ἀναμένοντες μετὰ περιεργείας τί θὰ συνέβαινε.

Τέλος ἡ κρίσιμος στιγμή ἔφθασε. Σιωπὴ ἄκρα. Τάκ! τάκ! ἐκτύπων μόνον αἱ καρδίαι τῶν μνηστήρων. Ἡ βασιλόπαις εἰσῆλθε κρατοῦσα τὸ πλήρες οἶνου ποτήριον εἰς τὴν χεῖρα. Μὲ ἀφέλειαν πολλὴν προσέβλεπεν ἕκαστον ἐκ τῶν προσκεκλημένων· ἀλλὰ δὲν ἔσταματοῦσε πονθενά. Καὶ ἔξαφνα! Εἶχεν ἰδεῖ ἄρά γε ἀπὸ πρὶν τὸν Εὐξενον, ὅταν ἦρχετο, ἡ πρώτην φορὰν τώρα τὸν ἀντίκρουζε;... Μὲ βῆμα σταθερὸν προχωρεῖ πρὸς αὐτὸν καὶ τοῦ προσφέρει τὸ ποτήριον.

Ὅλοι ἔμειναν ἐκπληκτοὶ καὶ πρῶτος ἐξ ὅλων ὁ Εὐξενος καὶ οἱ σύντροφοί του. Ἀλλ' ὁ Νάνος ἔσπευσεν ἀμέσως πρὸς αὐτόν.

— Ξένε μου, εἶπεν, ἀφοῦ ἡ κόρη μου σὲ ἐξέλεξεν ὡς

σύζυγόν της, ἐγὼ δὲν ἔχω παρὰ νὰ τὴν συγχαρῶ διὰ τὴν ἐκλογὴν της. Ἔλα νὰ σὲ ἐναγκαλισθῶ.

Ἐννοεῖται, ὅτι κατόπιν τούτου ἡ αἵτησις τῶν Φωκαέων, νὰ ἰδρῦσουν ἐμπορικὸν σταθμὸν εἰς τὸν κόλπον ἐκεῖνον, ἐγενεὺς εὐμενέστατα δεκτὴ. Οἱ ναῦται ἐπέστρεψαν μετ' ὀλίγον εἰς τὴν Φώκαιαν καὶ ἀνήγγειλαν εἰς τοὺς ἄρχοντας τὸν ἀπροσδόκητον γάμον τοῦ πλοιάρχου των καὶ τὴν εὐμένειαν, μὲ τὴν ὁποίαν ὁ Νάνος ἐδέχετο τοὺς Φωκαεῖς εἰς τὰ παράλια τῆς χώρας του.

Πλείστοι τότε ἐκ τῶν Φωκαέων ἔσπευσαν νὰ ὑπάγουν εἰς τὸν τόπον ἐκεῖνον. Οὕτω δὲ συνωκίσθη ἐκεῖ μικρὰ ἀποικία, ἣτις ὠνομάσθη Μασσαλία. Ἐκεῖ ἐγκατεστάθη καὶ ἔζησεν εὐτυχὴς καὶ ὁ Εὐξενος μὲ τὴν σύζυγόν του, εὐτυχέστερος, διότι οἱ θεοὶ τοῦ ἐχάρισαν μετ' ὀλίγον λαμπρὸν υἱόν, τὸν Πρῶτον.

Ταῦτα συνέβαινον τὸ 600 π. Χ. Ἀπὸ τότε ὁ μικρὸς ἐκεῖνος ἐμπορικὸς σταθμὸς, ἔνεκα τῆς ἐπικαίρου θέσεως εἰς τὴν δυτικὴν Μεσόγειον καὶ τοῦ ἀσφαλεστάτου λιμένος του, προσεῖλκεν ὅλοεν περισσοτέρους κατοίκους. Οὕτω μετ' ὀλίγον ἀνεπτύχθη εἰς πόλιν μεγάλην καὶ πλουσίαν, ἡ ὁποία διέτηρησε τὴν ἀκμὴν αὐτῆς ἕως σήμερον.

Κατὰ τὸ 1900 μ. Χ. οἱ Μασσαλιῶται ἐτέλεσαν λαμπρὰς ἑορτὰς μὲ πᾶσαν ἐπισημότητα εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἡμέρας, κατὰ τὴν ὁποίαν ἰδρύθη ἡ πατρίς των. Εἶχον παρέλθει ἀπὸ τότε 2500 ἔτη. Ἀνῆκον τώρα εἰς πόλιν ἐλευθέραν μεγάλου κράτους, μὲ ὑπερπεντακοσίας χιλιάδας κατοίκων. Ἡ παλαιὰ αὐτῶν μητρόπολις, ἡ Φώκαια, δὲν ἀπέθανε καὶ αὐτὴ διὰ μέσου τῶν αἰώνων ἦτο μικρὰ, ὑπόδουλος εἰς τοὺς Τούρκους, μόλις ἀριθμοῦσα πέντε χιλιάδας πληθυσμοῦ. Ἄλλ' οἱ Μασσαλιῶται εἶναι εὐγνώμονες πάντοτε πρὸς τοὺς Ἕλληνας, οἱ

ὅποιοι ἔφεραν κατὰ τοὺς μακρινοὺς ἐκείνους χρόνους εἰς τὴν πατρίδα των τὰ πρῶτα φῶτα τοῦ πολιτισμοῦ. Καὶ τὴν τιμητικωτέραν θέσιν εἰς τὰς ἐορτὰς ἐκείνας εἶχον φυλάξει διὰ τρεῖς πτωχοὺς δημογέροντας τῆς Φωκαίας, οἱ ὅποιοι εἶχον ἀποσταλῆ ἀπὸ τὴν μικρὰν τότε μητρόπολιν, διὰ νὰ χαιρετίσουν τὴν σημερινὴν μεγάλην ἀποικίαν.

Η ΕΥΧΑΡΙΣΤ ΚΑΙ Ο ΝΕΙΛΟΣ

— Ξανθή, εἶπεν ἡ Δημώ, ἡ τροφός της, θέλεις νὰ σοῦ διηγηθῶ τὴν ἱστορία τῆς νυφίτσας, πὺ μῆκε σὲ μιὰ σιταποθήκη;

— Ὅχι! εἶπεν ἡ Ξανθή.

— Μήπως θέλεις νὰ σοῦ διηγηθῶ γιὰ τὸν Ὀδυσσεά, πὺ πῆγε στὴ σπηλιὰ τοῦ Κύκλωπα;

— Ὅχι! ὅχι! ἀπήντησε καὶ πάλιν ἡ Ξανθή.

— Ἀλήθεια, δὲ θέλεις νὰ μάθης, πῶς ὁ φοβερός Πολύφημος, μὲ τὸ ἕνα μεγάλο μάτι στὸ μέτωπο, κράτησε κλεισμένο μέσα στὴ σπηλιὰ του τὸν πολυμήχανο Ὀδυσσεά; δὲν θέλεις νὰ μάθης, πῶς ὁ πονηρός Ὀδυσσεὺς κατώρθωσε νὰ τοῦ βγάλῃ τὸ μάτι καὶ ὕστερα νὰ βγῇ ἀπὸ τὴ σπηλιὰ, κρυμμένος κάτω ἀπὸ τὴν κοιλιά τοῦ κριαριοῦ;

— Ὅχι! ὅχι! ὅχι! ἀπήντησε μετὰ πείσματος ἡ Ξανθή.

— Ξανθή! ἠκούσθη μία βαρεῖα γυναικεῖα φωνή, ἃν δὲν κατήσης φρόνιμα καὶ δὲν ἀκοῦς τὴ Δημώ, θὰ φωνάξω νὰ ἔρθῃ ἀμέσως νὰ σὲ πάρῃ ἡ Μορμολύκη, πὺ παίρνει ἐκείνα τὰ παιδιὰ πὺ δὲν ἀκοῦν!

Μόλις ἤκουσε «Μορμολύκη» ἡ Ξανθή, ἐμαζεύθη, ἐσίωπησε καὶ ἐκρύβῃ ὑπὸ τὸ εὐρύχωρον ἱμάτιον τῆς τροφοῦ της, ἐνῶ ἡ Λευκίππη, ἡ μήτηρ της, ἐστόλιξε τὴν ἄλλην θυγατέρα της, τὴν Εὐχαριν.

Ἦσαν αἱ ἡμέραι, κατὰ τὰς ὁποίας ἐτελοῦντο αἱ περιγῆμοι ἑορταὶ τῶν ἀρχαίων Ἀθηνῶν, κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ μεγάλου Περικλέους. Ἀπὸ ὅλην τὴν Ἀττικὴν καὶ ἀπὸ πολλὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν ἀποικιῶν τῆς γέροντες καὶ νέοι, ἄνδρες καὶ γυναῖκες καὶ παιδιά εἶχον συρρεῦσαι, διὰ νὰ παρακολουθήσουν τὴν μεγαλυτέραν καὶ λαμπροτέραν ἑορτὴν τῶν Ἀθηναίων, τὰ μεγάλα Παναθήναια. Ἡ ἑορτὴ αὕτη ἐτελεῖτο πρὸς τιμὴν τῆς Παλλάδος Ἀθηνᾶς, τῆς πολιούχου τῶν Ἀθηνῶν.

Ἡ Εὐχαρις, ἡ θυγάτηρ τοῦ Δημοχάρους, ἐνὸς ἐκ τῶν προκριτῶν τῶν Ἀθηνῶν, εἶχε λάβει μέρος εἰς τὸ κέντημα τοῦ πέπλου τῆς Ἀθηνᾶς. Ἐκείνην ἀκριβῶς τὴν πρωτὴν θὰ τὸν μετέφερον μὲ μεγάλην πομπὴν καὶ λιτανείαν, διὰ νὰ τὸν καταθέσουν εἰς τὸν μεγαλοπρεπῆ ναὸν τῆς θεᾶς, τὸν Παρθενῶνα, ὁ ὁποῖος ἦτο κτισμένος ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ βράχου τῆς Ἀκροπόλεως.

Αἱ δοῦλαι ἐνέδυσαν τὴν Εὐχαριν μὲ λευκόν, ὅπως ἡ χιὼν, λινὸν φόρεμα, τὸν χιτῶνα. Ἡ μήτηρ τῆς ἔπλεξεν εἰς βοστρύχους τὴν ὥραϊαν τῆς κόμην, τοὺς ἐσήκωσε καὶ περιέδεσεν ἐπάνω εἰς τὴν κεφαλὴν καὶ ὕστερα ἐπέθεσεν ἐπ' αὐτῆς ἓνα χρυσοῦν στέφανον. Ἀφοῦ τὴν ἐκαλλώπισε μὲ πᾶσαν κομψότητα, τῆς ἔδωκε μειδιῶσα πολύτιμον κάτοπτρον ἀπὸ στίλβοντα χαλκόν, διὰ νὰ κατοπτρισθῇ. Ἡ Εὐχαρις ἐνεθουσιάσθη.

Ὁμοίαζε μὲ τὰς ὥραϊας Καρυάτιδας τοῦ Ἑρεχθείου!

Καὶ ἡ Λευκίπη ἐνεδύθη τὰ καλύτερά της φορέματα καὶ κοσμήματα. Ἐπάνω εἰς τὸ μακρὸν φόρεμά της, τὸ ὁποῖον συνεκράτει εἰς τὰ πλάγια χρυσοῇ πόρπῃ, ἔρριπεν ἐν λαμπρὸν ἱμάτιον κεντημένον πολυτελῶς. Εἰς τὴν χεῖρα τῆς ἔβαλεν ἓνα χρυσοῦν βραχιόλιον, μὲ δύο Σφίγγας χαραγμένας ἐπάνω, καὶ προσήρμοσεν εἰς τὰ ὦτα τῆς πολύτιμα ἐνώτια μὲ δύο κρύους ἀπὸ λευκὸν σμάλτον.

—Μοῦ φαίνεται πὼς ἀργήσαμε, μητέρα, εἶπε μὲ ἀνησυχίαν ἡ Εὐχαρις.

—Μιὰ στιγμή ἀκόμη, ἔχε ὑπομονή! εἶπεν ἡ μήτηρ της. Περιμένουμε τὸ Νεῖλο νὰ μᾶς φέρῃ τὰ τριαντάφυλλα, ποὺ θὰ στολίσουν τὸ πανέρι σου. Μόλις ἔρθῃ, θὰ φύγωμε. Ὅπου κι ἂν εἶναι, ἔφτασε. Ὁ ἥλιος σηκώθηκε ψηλά.

Ἔχομε βλέπεις καὶ τίς φασαρίες τῶν ἀδερφῶν σου. Ἡ Ξανθὴ εἶναι ἀνυπόφορη καὶ βασανίζει διαρκῶς τὴν Δημῶ· τὸν ἀδερφό σου, τὸν Λῦσι, ἀναγκάστηκα νὰ τὸν στείλω περίπατο μαζί μὲ τὸν Σίκκινο, τὸν παιδαγωγό του! ὦ! αὐτὸ τὸ παιδί εἶναι ἀνυπόφορο μὲ τίς ἀπαιτήσεις του. Τώρα μοῦ ζητεῖ ἓνα ἀλογάκι! Θέλει, λέει, νὰ πάῃ κι αὐτὸς καβαλλάρης μαζί μὲ τοὺς ἄλλους στὴ μεγάλη Πομπή! Ἀκοῦς!

Μόλις εἶχε τελειώσει αὐτὰ τὰ λόγια ἡ Λευκίππη, καὶ ἠκούσθησαν φωναὶ ἀπὸ μίαν μεγάλην γειτονικὴν αὐλήν, ἡ ὁποία εἶχε γύρωθεν μαρμάρινον περιστύλιον. Ἐκεῖ ἐγένετο ἀπὸ τοὺς πλουσίους Ἀθηναίους ἡ ὑποδοχὴ τῶν ξένων ἐπισκεπτῶν. Ἡ Λευκίππη ἔσπευσε νὰ ἐξέλθῃ, διὰ νὰ ἴδῃ. Ἀλλ' ἐνῶ διήρχετο ἐκ τοῦ δωματίου τῆς οἰκονόμου καὶ τῶν ὑπηρετιῶν, εὗρέθη πρὸ ἐνὸς θαλεροῦ γέροντος μὲ λευκὴν γενειά-

δα καὶ πρὸ ἐνὸς παιδίου. Ὁ γέρον ἐφόρει μακρὸν καὶ πλατὺ ἱμάτιον, ὑψηλὰ ὑποδήματα καὶ ἐκράτει λεπτὴν βέργαν· ἐμάλωνεν αὐστηρὰ τὸ παιδάκι, τὸ ὁποῖον ἦτο μόλις ὀκτὼ ἐτῶν ! Αὐτὸ τὸ πρᾶγμα δὲν ἐφάνη πολὺ παρὰ ξενον εἰς τὴν Λευκίππην.

— Τί ἔκαμες πάλι, Λῦσι ; ἐρώτησε.

— Δὲν τὸν θέλω πιά τὸν παιδαγωγό, δὲν ὑποφέρεται ἔλεγε τὸ παιδίον μὲ φωνὴν διακοπτομένην ὑπὸ λυγμῶν.

— Γιατί, παιδί μου ;

— Γιατί ὁ Σίγκινος δὲ μοῦ ἐπιτρέπει νὰ κάμω τίποτε, οὔτε κὰν νὰ κινηθῶ. Λῦσι, δὲ σταυρῶνουν τὰ πόδια, ὅταν κάθωνται ! Λῦσι, μὴν ἀκουμπᾶς στὸ χέρι σου τὸ σαγόνι ! Λῦσι, στὸ δρόμο νὰ πηγαίνης μὲ κατεβασμένα τὰ μάτια ! Λῦσι, πρέπει νὰ ξέρης ὅτι, ὅταν τρώγουν, παίρνουν τὴ σάλτσα μὲ τὸ ἓνα δάκτυλο, τὸ ψάρι καὶ τὸ κρέας μὲ τὰ δύο ! Λῦσι, ὅταν κανένας ξύνεται, πρέπει νὰ τὸ κάνῃ μὲ διάκριση ! Λῦσι, ἀπ' ἐδῶ, Λῦσι, ἀπ' ἐκεῖ, μὲ τρέλανε ! "Ὀχι ! "Ὀχι, δὲν τὸν θέλω πιά αὐτὸν τὸν παιδαγωγό ! Περισσότερο προτιμοῦσα τὴ Μορμολύκη, ὅταν ἤμουνα μικρός !»

— Πολὺ καλὰ ! εἶπεν ἡ Λευκίππη. Σίγκινε, ἀφοῦ ὁ Λῦσις δὲ σὲ θέλει, θὰ πᾶς μόνος σου νὰ ἰδῇς τὴν πομπὴν καὶ αὐτὸν θὰ τὸν ἀφήσωμε στὸν Τύχωνα, νὰ τὸν φυλάῃ τὴν ὥρα τῆς πομπῆς.

Ὁ Σίγκινος, ὁ ὁποῖος ἐγνώριζε καλῶς, ὅτι δὲν ἦτο πολὺ αὐστηρὰ ἡ Λευκίππη ἀπέναντι τοῦ τέκνου της, ἐμειδίασε μέσα εἰς τὰ λευκὰ γένεια του, ἐνῶ ὁ Λῦσις, συνεσταλμένος, ἐκαθάριζε τοὺς δακρυσμένους ὀφθαλμούς του μὲ τοὺς γρόνθους του.

Ἐν κτύπημα ἠκούσθη ἀπὸ κλείσιμον τῆς αὐλοθύρας, συνοδευόμενον μὲ ὕλακὴν κυνός, ὅστις ἐφύλαττε τὴν εἴσοδον. Ἡ μήτηρ προσέχουσα εἰς τὸ κτύπημα αὐτό, ἐλησμόνησε τὸν Λῦσιν. Ἦρχετο ὁ Νεῖλος μὲ ἓν κἀνιστρον εἰς τὰς χεῖρας,

περιέχον φρεσκοκομμένα, δροσοστάλακτα τριαντάφυλλα.

— "Α! σ' εὐχαριστῶ, Νέιλο! Τὶ ὥραϊα λουλούδια! εἶπεν ἡ Εὐχαρις, ἡ ὁποία παρουσιάσθη μὲ τὸ κτύπημα τῆς θύρας καὶ παρέλαβε μὲ χαρὰν τὰ τριαντάφυλλα ἀπὸ τὰς χεῖρας του.

Εἰς τὰ ἀπλᾶ αὐτὰ λόγια ὁ δοῦλος ἐκοκκίνησεν ὀλίγον. Ἦτο εὐχαριστημένος, διότι τῆς ἤρεσαν. Αὐτὰ τὰ ἄνθη τὰ εἶχε φυλαγμένα ἀπὸ καιρὸν δι' αὐτήν. Ἦσαν ἀπὸ μερικὲς τριανταφυλλίες, αἱ ὁποῖαι εὐρίσκοντο εἰς μίαν χωριστὴν γωνίαν τοῦ κήπου τοῦ Δημοχάρους. Τὰ εἶχε μόνος του καλλιεργημένα καὶ φροντισμένα. Ἄλλ' εἶχε δίκαιον νὰ περιποιηται τὴν Εὐχαριν. Εἰς αὐτὴν δὲν ἐχρεώσται τὸ ὅτι ἦτο ὁ πλέον εὐχαριστημένος δοῦλος τῶν Ἀθηνῶν; Καὶ ἰδοὺ πῶς:

Πρὸ δύο ἐτῶν ἡ ἐσοδεία τῆς Ἀττικῆς ἦτο πολὺ πενιχρά. Ὁ Δημοχάρης, ὅστις εἶχε περισσότερα τῶν δέκα ἰστιοφόρων, δεμένα εἰς τὸν λιμένα τοῦ Πειραιῶς, ἀπεφάσισε τότε καὶ ἐταξίδευσε μόνος του εἰς τὰ παράλια τοῦ Βοσπόρου, διὰ ν' ἀγοράσῃ καὶ μεταφέρῃ εἰς Πειραιᾶ μεγάλας ποσότητας δημητριακῶν, ἐπειδὴ ὑπῆρχε μεγάλη ἔλλειψις εἰς τὴν Ἀττικὴν.

Ἐμείνεν ἐκεῖ πέντε μῆνας.

Μίαν ἡμέραν ἐπληροφορήθη ἡ Λευκίππη, ὅτι ἐφάνη καταπλέων ὁ στολίσκος μὲ τὸν σύζυγόν της. Κατέβη λοιπὸν εἰς τὸν Πειραιᾶ μὲ τὴν Εὐχαριν, τὸν Λῦσιν καὶ τὴν Ξανθήν, διὰ νὰ ὑποδεχθῇ πρώτη - πρώτη τὸν ἄνδρα της.

Ὅταν ἔφθασαν εἰς τὸν λιμένα τὰ παιδιά, ἔμειναν μὲ ἀνοικτὸν τὸ στόμα μὲ ὅσα εἶδαν. Ἡ κίνησις τοῦ λιμένος, τὰ ἰστιοφόρα, τὰ ὁποῖα ἔπλεον εἰς τὸ ἀνοικτὸν πέλαγος, κλίνοντα ἐλαφρῶς μὲ τὸ γλυκοφύσημα τοῦ ἀνέμου· αἱ τριήρεις, δηλ. τὰ πλοῖα μὲ τὰς τρεῖς σειρὰς κωπῶν, τὴν μίαν ἐπὶ τῆς ἄλλης· τὸ κτύπημα τῶν κωπῶν, τὸ ὁποῖον ἐγίνετο μὲ ρυθμόν· ἡ ἐκφόρτωσις τῶν πλοίων, τὰ ὁποῖα μετέφερον εἰς τὸν

Πειραιᾷ τοὺς τάπητας τῆς Μιλήτου, τὴν ξυλείαν τοῦ Εὐξείνου Πόντου, τὰ ὀπωρικά τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου... ὅλα, ὅλα τοὺς ἔκαμνον μεγάλην ἐντύπωσιν. Αἴφνης ὁμως ἡ Εὐχαρις ἐξέβαλε μίαν φωνὴν φρίκης. Τί συμβαίνει ;

Ἐπὶ ἐνὸς ἱστοφόρου, τὸ ὁποῖον εἶχε καταπλεύσει ἀπὸ τὴν Θράκην καὶ ἀπὸ τὸ ὁποῖον οἱ δοῦλοι ἐξεφόρτωνον μέγαλα ποσὰ οἴνων, εἶδε τὸν ἐπιστάτην νὰ μαστιγῶνῃ ἀνηλεῶς ἓνα δοῦλον, ἐπειδὴ οὗτος ὑπέπεσεν εἰς τινα ἀπροσεξίαν. Τὰ πλήγματα τῆς μάστιγος ἐπιπτον ὡς βροχὴ ἐπὶ τοῦ γυμνοῦ σώματος τοῦ δούλου καὶ τὸ αἷμα ἔρρεε τόσον ἄφθονον, ὥστε καὶ ὁ πλέον ἄκαρδος θὰ ἐλγίζετο.

Τὸ κοράσιον ὠχρίασε καὶ ὀλίγον ἔλειψε νὰ λιποθυμήσῃ. Ὅτε δὲ μετ' ὀλίγον ἀπεβιβάσθη ὁ πατὴρ Δημοχάρης ἀπὸ τὴν ὁλκάδα του, ἐπήδησεν ἡ Εὐχαρις εἰς τὸν λαιμόν του, τρέμουσα καὶ μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς πλήρεις δακρύων τοῦ ἐψιθύρισεν εἰς τὸ οὐς :

— Πατέρα μου, θέλεις νὰ εὐχαριστήσης τὴν κόρη σου ;

— Μὲ ὅλη μου τὴν καρδιά ! εἶπε μειδιῶν ὁ Δημοχάρης.

Πές μου μόνο, τί θέλεις ἀπὸ μένα, παιδί μου ;

— Σὲ παρακαλῶ νὰ μοῦ ἀγοράσης αὐτὸν τὸ δοῦλο !

Δι' ὀλίγων διηγήθη τότε εἰς τὸν σύζυγόν της ἡ Λευκίππη τὸ ἐπεισόδιον τοῦ δούλου. Δὲν χάνει καιρὸν ὁ πλούσιος Ἀθηναῖος, δίδει 400 ἀρχαίας δραχμάς, ἀγοράζει τὸν δυστυχισμένον δοῦλον καὶ τὸν συμπααραλαμβάνει εἰς τὰς Ἀθήνας.

Ὁ Νεῖλος, οὕτως ὠνομάζετο, ἦτο ἀπὸ τὴν Συρίαν. Ἐνας ἄνθρωπος ἕως ἐκεῖ ἐπάνω, μεγαλόσωμος καὶ ρωμαλέος. Εἶχεν ὁμως καὶ ἄλλα προτερήματα. Ἦτο πολὺ εὐφυής, πρόθυμος καὶ τελείως πιστὸς καὶ ἀφωσιωμένος εἰς τὸν κύριόν του. Δι' αὐτὸ ὁ Δημοχάρης τοῦ εἶχεν ἐμπιστευθῇ τὴν ἐπίβλεψιν τοῦ κτήματός του.

— Ὁ κύριος εἶναι ἐδῶ ; ἠρώτησεν ὁ Νεῖλος, ἀφοῦ πα-

ρέδωσεν εἰς τὸν μάγειρον τὰ λαχανικὰ καὶ τὰς ὀπώρας. Θέλω νὰ τοῦ μιλήσω γιὰ τ' ἀμπέλια του.

— Ὅχι, εἶπεν ἡ Λευκίππη. Πῆγε στοὺς ἀγῶνες, ποὺ γίνονται στὸ Στάδιο, στίς ὄχθες τοῦ Ἰλισσοῦ. Μείνε ἐδῶ σήμερα, νὰ ἰδῇς τὴν ἐορτή, καὶ τὸ βράδυ βλέπεις τὸν κύριό σου.

Ἦλθε τέλος ἡ ὥρα νὰ φύγουν διὰ τὴν πομπήν.

Ἡ Λευκίππη, τὰ τέκνα της καὶ οἱ δοῦλοι της ἐξῆλθον τῆς οἰκίας καὶ διηυθύνθησαν πρὸς τὴν Ἀκρόπολιν.

Ἡ πομπὴ τῶν Παναθηναίων ἐξεκίνει ἀπὸ τὸν «Ἐξω Κεραμεικόν», ὁ ὁποῖος ἦτο παρὰ τὸ Νεκροταφεῖον τῶν ἀρχαίων Ἀθηναίων. Ἐκεῖ συνηθροίζοντο ὅλοι, ὅσοι θὰ ἐλάβανον μέρος εἰς τὴν παρέλασιν. Διήρχοντο ἀπὸ τὸ Δίπυλον, μὲ τὰς δύο μεγάλας πύλας, καὶ ἀκολουθοῦντες τὸν πλατὺν «δρομόν», οὕτω τὸν ἔλεγον, ἐβάδιζον πρὸς τὴν Ἀκρόπολιν.

Προηγοῦντο οἱ ἱερεῖς, αἱ ἱέρειαι, οἱ μάντις, οἱ κήρυκες καὶ οἱ γέροντες μὲ βάδισμα μεγαλοπρεπές, σεμνὸν καὶ ἐπιβλητικόν, κρατοῦντες κλάδους ἐλαίας.

Ἐπειτα ἠκολούθουν οἱ ὀπλίται, οἱ ὁποῖοι ἐλαμποκόπουν μὲ τὰς στιλβούσας ἀσπίδας των καὶ τὰς λόγχας των. Κατόπιν ἐβάδιζον ὑπερήφανοι οἱ νεανίαί, οἱ ὁποῖοι εἶχον νικήσει εἰς τοὺς ἀγῶνας, εἰς τὸν δρόμον, εἰς τὸ πῆδημα, εἰς τὸν δίσκον, εἰς τὸ ἀκόντιον καὶ τὰ ἄλλα ἀγωνίσματα. Οἱ περισσότεροι ἐξ αὐτῶν μετέβαινον ἔφιπποι, καμαρωτοὶ ἐπάνω εἰς τοὺς ὑπερφηάνους ἵππους των. Ἄλλοι πάλιν ἐπήγαινον μὲ τὰ «πομπικὰ ἄρματα», τὰ ὁποῖα εἶχον νικήσει εἰς τοὺς ἀγῶνας.

Ὡραῖα, εὐσταλῇ παιδιὰ, λευκὰ ἐνδεδυμένα, ἐξεφύλλιζον ρόδα καὶ τὰ ἔρριπτον εἰς τὴν «Ἱερὰν ὁδόν». Ἠκολούθουν ἔπειτα κομψαὶ παρθέναι τῆς τάξεως τῶν εὐγενῶν, μὲ κάνιστρα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς στολισμένα μὲ γιρλάνδας ἀπὸ ἄνθη. Ἐντὸς τῶν κανίστρων εἶχον ποικίλα σκεύη, τὰ ὁποῖα

ἐχρηιάζοντο διὰ τὰς θυσίας. Αὐταὶ ἦσαν αἱ κανηφόροι. Μεταξὺ τῶν κορασίων διεκρίνεται καὶ ἡ Εὐχαρις. Ἐβάδιζε σεμνὰ καὶ ὑπερήφανα.

Ἡ ὁμὰς αὐτῇ τῶν κορασίων ἐβάδιζε μὲ τόσῃν χάριν, ὥστε αἱ ἐπευφημίαι τῶν θεατῶν ἔφθανον μέχρις οὐρανοῦ. Πολλοὶ θεαταὶ εἶχον ἀναβῆ εἰς τὰς στέγας τῶν οἰκιῶν ἢ εἶχον ἀναρριχηθῆ εἰς τὰς ἐξέδρας, αἱ ὁποῖαι εἶχον στηθῇ διὰ τὴν ἑορτήν. Ἄλλοι εἶχον συγκεντρωθῇ εἰς τὰ σταυροδρόμια καὶ ἄλλοι προσεπάθουν νὰ διασπάσουν τὴν ζώνην, ἐνῶ τοὺς συνεκράτουν μὲ δυσκολίαν μισθοφόροι Σκύθαι.

Μετ' ὀλίγον ἐφάνη ἐν πολυτελὲς ἱστιοφόρον μὲ τρεῖς σειρὰς κωπῶν, τὸ ὁποῖον ἐκυλίετο ἐπάνω εἰς τροχοὺς. Εἶχε τὸν ἱερὸν πέπλον τῆς θεᾶς κρεμασμένον εἰς τὸν ἱστόν του καὶ ἠκολούθει εἰς τὴν παρέλασιν. Πρὸ αὐτοῦ ἐβάδιζον μουσικοὶ μὲ αὐλοὺς καὶ μὲ λύρας καὶ ἠκολούθουν χορεύτριαι.

Τέλος παρήλανε μία μακρὰ γραμμὴ ἀπὸ βοῦς καὶ πρόβατα, τὰ ὁποῖα θὰ ἐθυσιάζοντο εἰς τὸν βωμὸν τῆς Παλλάδος, ἐνῶ οἱ προσκυνηταί, μὲ ἐορτάσιμον στολήν, φαιδροὶ καὶ ἐνθουσιασμένοι, ἐκόμιζον τὸν οἶνον, τὸν ὁποῖον θὰ ἔπινον ἀπὸ τὰ μεγάλα «παναθηναϊκὰ ποτήρια» καὶ θὰ διεσκέδαζον μέχρι τῆς ἐσπέρας.

Ἡ πομπὴ ἔστρεψεν εἰς τὸ διπλοῦν τεῖχος τῆς Ἀκροπόλεως, πρῶτον ἀνατολικῶς καὶ ὕστερον νοτίως, διὰ νὰ ἔλθῃ νὰ σταματήσῃ πρὸ τοῦ λόφου τοῦ Ἀρείου Πάγου. Ὁ λαός, ὁ ὁποῖος ἐστέκετο εἰς τοὺς πέριξ λόφους, ἠτένιζε τοὺς μαρμαρίνους ναοὺς, οἱ ὁποῖοι ἐξεχώριζαν κάτωθι τοῦ λαμπροῦ οὐρανοῦ. Ἰδοὺ τὸ Ἐρέχθειον μὲ τοὺς λεπτοὺς καὶ ὑψηλοὺς ἰωνικοὺς κίονάς του! Ἰδοὺ καὶ ὁ Παρθενῶν, μὲ τοὺς δωρικοὺς κίονάς του, τὰς μετόπας καὶ τὰς τριγλύφους καὶ τὰ γιγάντια ἀετώματα, ὅλα ἔργα τοῦ ἀθανάτου Φειδίου. Ἐκεῖ μέσα εἰς τὸν Παρθενῶνα ἦτο τὸ χρυσελεφάντινον ἄγαλμα

τῆς Ἀθηνᾶς. Ἴδου καὶ τὰ μεγαλοπρεπῆ Προπύλαια τῆς Ἀκροπόλεως, ποῦ ἔλαμπον ἀπὸ τὸ μάρμαρον καὶ πρὸ αὐτῶν ὁ μικρὸς ναὸς τῆς Ἀθηνᾶς Νίκης.

Ἡ Λευκίππη μὲ τὴν Ξανθὴν καὶ τὸν Λῦσιν καὶ μὲ τὴν Δημῶ καὶ τὸν Σίκκινον συνηντήθη μετὰ τοῦ συζύγου της εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ τραπεζίτου Πασίωνος.

Ὁ Πασίων κατῴκει εἰς οἰκίαν, εὐρισκομένην εἰς τὸ πέ-
 ρασμα τῆς πομπῆς, μετὰ τοῦ Ἀρείου Πάγου καὶ τῆς συν-
 οικίας τῆς Ἀκροπόλεως. Καὶ ἀπὸ τὸν ἐξώστην, πρᾶγμα σπά-
 νιον διὰ τὰς ἀρχαίας πόλεις, παρηκολούθουν τὴν πομπήν,
 ἥτις ἀνέβαινεν ἤδη ἀργὰ - ἀργὰ πρὸς τὰ Προπύλαια. Παρή-
 λαυνον ἱερεῖς, ἀθληταί, μουσικοί, παιδία, κοράσια, ὅτε αἴ-
 φνης εἰς τὸ μέσον τοῦ δρόμου ἠκούσθησαν ἄγριαι φωναί.
 Ἐθεάθησαν ἄνθρωποι, οἱ ὅποιοι ἔτρεχον ὡς τρελοὶ καὶ κα-
 τόπιν αὐτῶν ἓνας ταῦρος. Εἶχεν ἀφηνιάσει, ἐκτύπα τὰ πλευ-
 ρά του μὲ τὴν οὐρὰν του καὶ τρέχων μὲ τὴν κεφαλὴν του
 καταβίβασμένην, ἀνέτρεπε πᾶν ὅ,τι εὗρισκεν ἐμπρὸς του . . .
 Εἰσῆλθεν ἐξηγριωμένος εἰς τὴν πομπήν. Εἶχεν ἐκφύγει ἀπὸ
 τὴν γραμμὴν του, ἐκμανεῖς ἀπὸ μίαν ἀλογόμυιαν, ἣ ὁποία
 τὸν ἐκέντησε. Φόβος καὶ τρόμος κατέλαβε τὸ πλῆθος!

Ἡ Λευκίππη ἔκυψε, διὰ νὰ ἴδῃ. Καὶ τί βλέπει!

Τὴν στιγμὴν ἀκριβῶς ἐκείνην ὁ ἀφηνιάσας ταῦρος εἰσέ-
 δυσε μετὰ τῶν κανηφόρων κορασιῶν. Τρέχουν ἐκεῖνα περι-
 τρομα καὶ ἡ Εὐχαρις στέκεται ἐξαφνισμένη. Ὁ ταῦρος ὀρμαῖ
 κατ' αὐτῆς, μὲ μίαν ἀγρίαν κίνησιν, νὰ τὴν διαπεράσῃ μὲ τὰ
 φοβερὰ κέρατά του.

Ὁ Δημοχάρης ἐπετάχθη ἔξω ὡς τρελός.

Πρὸ αὐτοῦ ὅμως, ἀπὸ μίαν πάροδον τοῦ δρόμου, ἔσπευ-
 σεν εἰς ἄλλος ἄνθρωπος. Ἦτο ὁ Νεῖλος, ὁ δοῦλος, ὁ ὁποῖος
 ἔτυχε νὰ εἶναι ἐμπρὸς εἰς αὐτὴν τὴν σκηνήν. Μὲ μίαν ἀπότο-

μον χειρονομίαν ἀνατρέπει τὸν Σκύθην, ὅστις ἐφύλαττε τὴν γραμμὴν, καὶ τρέχει ἐναντίον τοῦ ταύρου, τὴν στιγμὴν ἀκριβῶς, κατὰ τὴν ὁποίαν ἔκυπτε τὴν κεφαλὴν του, διὰ νὰ κτυπήσῃ τὴν Εὐχαριν. Τὸ πλῆθος διεσκορπίζετο περίτρομον.

Ὁ Νεῖλος συλλαμβάνει τὸν ταῦρον ἀπὸ τὰ κέρατα καὶ μὲ τὰς χαλυβδίνους χεῖρας του στρέφει ἀποτόμως τὴν κεφαλὴν του πρὸς τὰ δεξιὰ. Οὕτως ἡ Εὐχαρις ἀπέφυγε τὸ κτύπημα, ἀλλ' ἔπεσε λιπόθυμος.

Ἡ Εὐχαρις μετ' ὀλίγον συνῆλθεν. Ἀνεστέναξεν, ἐνῶ εἰς τὰς γλωμὰς ἀπὸ τὴν φορικὴν παρείας τῆς ἐκυλίοντο μεγάλα δάκρυα. Σιγὰ - σιγὰ ὁ Δημοχάρης, ὅστις ἔφθασεν ἐκείνην τὴν στιγμὴν, ἐσήκωσεν εἰς τὰς χεῖρας τὴν θυγατέρα του, οἱ βοηλάται ἔδесαν πάλιν τὸ ἀφηνιάσαν ζῶον καὶ ἡ λιτανεία ἐπανέλαβε τὴν πορείαν τῆς πρὸς τὸ Ἑρέχθειον.

Ἐξήπλωσαν τὴν Εὐχαριν ἐπὶ μιᾷ κλίνῃς εἰς τὴν οἰκίαν

τοῦ Πασίωνος. Δὲν ἦτο σοβαρὰ κτυπημένη, ἀλλ' ἡ ἀπότομος πτώσις τὴν ἐξάλισε καὶ ἐνῶ ἡ μήτηρ της ἔκλαιε καὶ ἐστερνοκοπεῖτο, αὐτὴ ἐκοιμᾶτο ἡσυχος.

Φωναὶ χαρᾶς, ἁσμάτων, γλυκεῖα μουσική, ἡ ὁποία ἤρχετο ἀπὸ τὴν Ἀκρόπολιν, ἐγλύκαινον ὡς νανουρίσματα τὸν ὕπνον της. Ὁ λαός, μόλις ἔφθασεν εἰς τὴν κορυφὴν τῆς Ἀκροπόλεως, ἔψαλλε γλυκεῖς ὕμνους εἰς τὴν θεάν... καὶ ὁ πρὸ τοῦ Παρθενῶνος μέγας βωμὸς ἀνέπεμπε καπνοὺς ἐκ τῶν πλουσίων θυσιῶν.

Μόλις κατὰ τὴν ἐσπέραν ἡ Εὐχαρις ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμούς της. Γύρω της εἶδε τὴν Λευκίππην καὶ τὸν Δημοχάρην, ἔπειτα τὸν Πασίωνα καὶ τὴν σύζυγόν του τὴν Ἐπίχαριν καὶ ἐντὸς τῆς σκιᾶς, πλησίον τῆς Ξανθῆς καὶ τοῦ Λύσιδος, τὴν Δημῶ, τὸν Σίκκινον καὶ τὸν Νεῖλον.

— Πατέρα! εἶπε μὲ σιγανὴν καὶ πονεμένην φωνήν, δὲν θέλω νὰ εἶναι πιά δοῦλος ὁ Νεῖλος!

— Νεῖλε! Εἶπεν ὁ Δημοχάρης, ἀτενίζων τὸν Σύρον, ἀπ' αὐτὴ τῇ στιγμῇ σὲ ἀπελευθερώω καὶ ἀπὸ αὖριο θὰ εἶσαι διευθυντὴς τοῦ κτήματός μου.

Καὶ ὁ Νεῖλος, ὁ ὁποῖος δὲν ἠδύνατο νὰ κρατήσῃ τὴν συγκίνησίν του, ἀπεκρίθη:

— Ὁ ἀφέντης μου ὁ Ζεὺς ἐλπίζω νὰ μοῦ δώσῃ μιὰ ἡμέρα τὴν εὐκαιρίαν νὰ σοῦ χαρίσω τὴ ζωὴ μου!

Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

Πεντήκοντα δύο ἡμέρας ἐπολιόρχει τὴν ἀπόρθητον Πόλιν ὁ Μωάμεθ Β', ὁ κατακτητὴς, μὲ διακοσίας ἐξήκοντα χιλιάδας στρατοῦ καὶ μὲ τετρακόσια πλοῖα. Ἀλλ' ἡ Πόλις δὲν ἔπιπτεν. Ἦτο περιτειχισμένη μὲ διπλᾶ τείχη καὶ μὲ βαθεῖαν, ἀδιάβατον τάφρον, τὸ δὲ στόμιον τοῦ Κερατίου κόλπου, κλει-

σμένον μὲ σιδηρᾶς ἀλύσεις, δὲν ἐπέτρεπεν εἰς τὰ πλοῖα τοῦ ἐχθροῦ νὰ εἰσέλθουν. Ἀλλὰ περισσότερον ἀκλόνητος ἀπὸ τὰ τεῖχη καὶ περισσότερον ἀδιάσπαστος ἀπὸ τὰς ἀλύσεις ἐφρουρεῖ τὴν Πόλιν ἢ ἀνδρεία τοῦ αὐτοκράτορός της καὶ τῶν παλικαριῶν του. Μὲ πέντε χιλιάδας μαχητῶν ὁ Κωνσταντῖνος Παλαιολόγος ἐφύλαττεν ἀγρύπνως τὴν ἱερὰν κληρονομίαν τῶν πατέρων του.

Μετὰ τὴν παρῆλυσιν τῶν πενήκοντα δύο ἡμερῶν, κατὰ τὰς ὁποίας εἶχε κατορθώσει ὁ Μωάμεθ νὰ διαπραιώσει τὰ πλοῖα του, σύρων αὐτὰ ἐπὶ τῆς ξηρᾶς, ἀπὸ τὸν Βόσπορον εἰς τὸν Κεράτιον κόλπον, ἔστειλε κήρυγμα πρὸς τὸν Κωνσταντῖνον καὶ παρήγγειλεν εἰς αὐτὸν νὰ παραδώσῃ τὴν Πόλιν.

— Παράδωσε τὴν Πόλιν μὲ τὸ καλὸ, τοῦ παρήγγειλε, καὶ εἶσαι ἐλεύθερος νὰ φύγῃς καὶ νὰ μεταβῇς εἰς Πελοπόννησον καὶ νὰ βασιλεύῃς ἐκεῖ ἀνενόχλητος.

Ὁ Κωνσταντῖνος τοῦ ἀπεκρίθη ὑπερηφάνως, ὅπως ὁ ἀρχαῖος Σπαρτιάτης:

— «Μολὼν λαβέ!»

Ἦτο ἡ 28^η τοῦ Μαΐου. Ὁ Μωάμεθ ἐξωργίσθη ἀπὸ τὴν ὑπερήφανον ἀπόκρισιν τοῦ Κωνσταντίνου καὶ διέταξε νὰ γίνῃ τὴν ἄλλην ἡμέραν γενικὴ ἔφοδος τῶν στρατευμάτων του. Σάλπιγγες καὶ τύμπανα ἀντήχουν εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν βαρβάρων. Δερβίσαι περιεφέροντο παντοῦ καὶ ἐκατῇχουν τοὺς πιστοὺς τοῦ Προφήτου.

— Ὅποιος φονευθῇ ἀπὸ σᾶς, τοὺς ἔλεγαν, θὰ μεταβῇ κατ' εὐθείαν εἰς τὸν Παράδεισον τοῦ Μωάμεθ, ὅπου εἶναι βουνὰ τὸ πλάφι καὶ τρέχει ὡσὰν ποτάμι τὸ μέλι. Καὶ ἐκεῖ θὰ τρώγῃ καὶ θὰ πίνῃ αἰωνίως εἰς τὰ δεξιὰ τοῦ Προφήτου. Καὶ ὅσοι θὰ ζήσουν ἀπὸ σᾶς, θὰ μοιράσουν πλοῦτη ἀμέτρητα. Τρεῖς ἡμέρες ἔχετε τὸ ἐλεύθερον νὰ ἀρπάξετε ὅ,τι

εὔρετε. Ἰδικοί σας εἶναι οἱ θησαυροὶ τῆς Πόλης καὶ τὰ πλούτη τῶν γκαιοῦρηδων.

Ἀλαλαγμοὶ χαρᾶς διὰ τὰ πλάφια τοῦ Παραδείσου καὶ τοὺς θησαυροὺς τῆς γῆς ἠκούοντο εἰς ὁλόκληρον τὸ στρατόπεδον τοῦ Μωάμεθ. Τὴν ἑσπέραν ἦναψαν μεγάλας πυρὰς ἔξω τῶν τειχῶν καὶ ἐφωταγώγησαν ὅλα τὰ πλοῖα εἰς τὸν Κεράτιον κόλπον, ὥς νὰ ἦτο πανήγυρις. Ἐνας πύρινος κύκλος ἔζωνε τὴν Πόλιν. Καὶ ἤστραπτον ἀπὸ τὰς ἀγρίας φλόγας ἡ Πόλις, ὁ λιμὴν, ὁ Γαλατᾶς. Καὶ τὸ τεράστιον πυροβόλον τοῦ ἐχθροῦ διαρκῶς ἐκρότει καὶ διαρκῶς ἦνοιγεν ὅπας εἰς τὰ τεῖχη.

Μέσα ὅμως εἰς τὴν πολιορκημένην πόλιν, τὴν ὁποίαν ἔζωναν οἱ ἐχθροί, τίποτε δὲν ὠμοίαζε μὲ τὸ βάρβαρον αὐτὸ θέαμα. Οἱ πρόμαχοι τοῦ γένους ἦσαν ἔτοιμοι ν' ἀποθάνουν ἐδῶ, διὰ τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ καὶ διὰ τὴν πατρίδα, ὅχι διὰ τὰ πλάφια καὶ τὸ μέλι τοῦ Παραδείσου.

Αἱ φωταψίαι, αἱ μουσικαὶ καὶ οἱ ἀλαλαγμοὶ τῶν ἐχθρῶν ἔξω ἀπὸ τὰ τεῖχη τοὺς εἰδοποιοῦν, ὅτι εἶχε φθάσει ἡ μεγάλη, ἡ κρίσιμος στιγμή. Ὁ αὐτοκράτωρ εἶχε στείλει τοὺς ἀρχιερεῖς, τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς μοναχοὺς νὰ ἐνθαρρύνουν τὰ πλήθη, χωρὶς νὰ ὑπόσχωνται, ὅπως ἔκαμνον οἱ δερβίσαι τοῦ Μωάμεθ, ἐπίγεια ἀγαθὰ. Τοὺς ἐνεθάρρουν μὲ τὴν πίστιν καὶ τὴν ὑπομονὴν εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Μὲ τὴν θαυματουργὸν εἰκόνα τῆς Παναγίας Ὁδηγητρίας ἔκαμαν λιτανεῖαν καὶ παρεκάλεσαν τὴν Μεγαλόχαρη νὰ σώσῃ πάλιν τὴν Βασιλεύουσαν, ὅπως τὴν εἶχε σώσει τόσας ἄλλας φορὰς. Καὶ ἐνῶ ἡ ἱερὰ λιτανεὶα διήρχετο ἀπὸ τὰ τεῖχη, λαὸς ἀναρίθμητος, γυναῖκες καὶ παιδιά, μὲ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς, ἠκολούθουν ψάλλοντες :

«Κύριε ἐλέησον ! Κύριε ἐλέησον !»

Ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ἦτο νὰ πέσῃ ἡ «ἄπαρτη» Πόλις. Ὁ Κωνσταντῖνος, ἑφιππος ἐν μέσῳ τῶν πολεμιστῶν του,

ἔδιδε παντοῦ τὰς τελευταίας του διαταγὰς διὰ τὴν μεγάλην στιγμὴν καὶ ἐνίσχυε μὲ τὸ παράδειγμά του τὸ θάρρος των.

— Ὁ κίνδυνος εἶναι μέγας... τοὺς εἶπε. Ἀλλὰ δὲν πρέπει ν' ἀπελπιζώμεθα. Ὁ Θεὸς εἶναι μαζί μας.

Μία βοὴ ὑψώθη τότε ἀπὸ χιλιάδας στόματα.

Ὁ βομβαρδισμὸς τῶν τειχῶν εἶχε σταματήσει μίαν στιγμὴν. Ὁ Κωνσταντῖνος εἶχεν ἐννοήσει, ὅτι ὁ ἐχθρὸς ἐτοιμάζεται διὰ τὴν μεγάλην ἔφοδον. Καὶ πρὶν πέσῃ μαζί μὲ τὸν τελευταῖον πολεμιστὴν ἐπάνω εἰς τὰ τεῖχη τῆς Πόλεως, ὡς βασιλεὺς, ἠθέλησε νὰ ἐκτελέσῃ τὸ τελευταῖον του χρέος ὡς χριστιανός. Καὶ ἐκέντησε τὸν ἵππον του διὰ τὸ «Μεγάλο Μοναστήρι». Μετ' ὀλίγον ὁ Κωνσταντῖνος εἰσῆρχετο, μὲ τὴν κεφαλὴν εὐλαβῶς σκυμμένην, εἰς τὸν δοξασμένον ναὸν τῆς Ἀγίας Σοφίας.

Ἀφοῦ διήλθε τὰς βασιλικὰς καὶ τὰς ἄλλας ἑξ πύλας τοῦ ἑσωνάρθηκος, ἐπροχώρησε διὰ μέσου τῶν μεγαλοπρεπῶν κιόνων τῆς μεσαίας στοᾶς καὶ ἐστάθη κάτω ἀπὸ τὸν ὑπέρλαμπρον τροῦλλον, ὁ ὁποῖος, ὡς ἄλλος λαμπρὸς οὐρανός, ἀπλώνεται ἐπάνω εἰς τὰς κεφαλὰς τῶν πιστῶν. Ἡ λειτουργία εἶχεν ἀρχίσει. Καὶ ἦτο ἡ τελευταία λειτουργία τοῦ μεγάλου ναοῦ τῆς Χριστιανωσύνης. Τὴν νύκτα ἐκείνην ὑπὸ τὸν τροῦλλον τῆς Ἀγίας Σοφίας ἕνας λαὸς δλόκληρος, γονατιστός, ἔκαμνε δέησιν διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς θεοφρουρήτου Πόλεως. Ἦτο ἐκεῖ ὅλη ἡ βασιλικὴ οἰκογένεια, ὅλοι οἱ ἄνθρωποι τοῦ παλατίου, ὅλοι οἱ εὐγενεῖς τῆς βυζαντινῆς ἀριστοκρατίας, ἠνωμένοι μὲ τοὺς πολεμιστὰς καὶ τοὺς ἀνθρώπους τοῦ λαοῦ. Ἕλληνες, Γενουήνσιοι, Βενετοί, ὡς ἕνας ἄνθρωπος, μία ψυχὴ, μία καρδιά ὅλοι:

«Σῶσον, Κύριε, τὸν λαόν Σου!»

Ἦστραπτον τὰ πολύχρωμα μάρμαρα τοῦ ὀραίου ναοῦ,

πράσινα, σμαράγδινα, λευκά, κόκκινα, κυανᾶ, ροδόχροα, τὰ μάρμαρα χιλίων τόπων καὶ χιλίων λατομείων, κάτω ἀπὸ τὸ φῶς τῶν πολυελαίων. Ἐφάνταζαν θαυμαστὰ ἱστορήματα μὲ τὰ πλούσια μωσαϊκά. Ἐξωντάνευαν μέσα εἰς τὰ σύννεφα τοῦ λιβάνου αἱ εἰκόνες τῶν ἁγίων. Καὶ αἱ ἱεραὶ ψαλμοψαλμοὶ ἀπὸ τὰ χεῖλη τοῦ χοροῦ τῶν ἱερέων καὶ τῶν ψαλτῶν, ἀνέρχοντο ὡς ἀγγελικὰ ἄσματα πρὸς τὸν θρόνον τοῦ παντοδυνάμου Θεοῦ :

« Σῶσον, Κύριε, τὸν λαόν Σου ! »

Ὁ Κωνσταντῖνος ἐπροχώρησε σκυμμένος καὶ ἐγονάτισεν ἐν μέσῳ τοῦ πλήθους τῶν πιστῶν, ἐνῶ τὰ χεῖλη του ἐσάλευαν εὐλαβῶς. Ὁ βασιλεὺς προσήχετο. Καὶ τὰ δάκρυα τῶν πιστῶν ἔτρεχαν ἀκράτητα ὁλόγουρά του :

« Σῶσον, Κύριε, τὸν λαόν Σου ! »

Μιὰ βαθυτάτη σιωπὴ ἐχύθη ὁλόγουρα.

Καὶ ἐν τῇ μέσῳ τῆς τελείας σιωπῆς ἠκούσθη ἀπὸ τὰ βάθη τοῦ ἱεροῦ :

« Μετὰ φόβου Θεοῦ, πίστεως καὶ ἀγάπης προσέλθετε ! »

Ὁ Κωνσταντῖνος ἐσηκώθη πρῶτος, ἐπροχώρησε πρὸς τὸ ἱερόν, μὲ τὴν ἀκολουθίαν τοῦ χοροῦ τῶν διακόνων καὶ ἐστάθη πρὸ τῆς Ὁραίας Πύλης, ἀπέναντι τῆς Ἁγίας Τραπέξης. Ἀφῆρεσεν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τὸ στέμμα του, ὁ βασιλεὺς αὐτὸς τῆς γῆς πρὸ τοῦ Βασιλέως τοῦ Οὐρανοῦ :

« Μεταλαμβάνει ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ Κωνσταντῖνος. . . »

Ὁ Κωνσταντῖνος ἔλαβε μὲ εὐλάβειαν τὸ δισκοπότηρον. Τὸ ἔφερεν εἰς τὰ χεῖλη του, τὸ ἠσπάσθη καί, ὅπως ἦτο συνήθεια νὰ μεταλαμβάνῃ μόνος του ὁ βασιλεὺς, ἐκοινώνησε τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων. . .

Οὐδεὶς ἠμπόρεσε νὰ κρατήσῃ τὰ δάκρυά του. Μία βοή

ἀπὸ πνιγομένους λυγμούς ἐπλημμύρισε τὸν ἀέρα τοῦ μεγάλου ναοῦ τῆς Χριστιανωσύνης.

Μὲ τὴν αὐτὴν τάξιν ὁ Κωνσταντῖνος ἐξηλθεν ἀπὸ τὸν ναὸν καὶ κατηνθύνθη πρὸς τὰ ἀνάκτορά του κατ' εὐθείαν. Αὐτὴν τὴν φορὰν ὅμως δὲν εἰσῆρχετο εἰς τὰ ἀνάκτορά του ὡς βασιλεὺς. Εἰσῆρχετο ὡς ἁμαρτωλός, ὁ ὁποῖος ἤρχετο νὰ ζητήσῃ χριστιανικῶς συγχώρησιν καὶ ἀπὸ τὸν τελευταῖον του ὑπηρέτην : « Συγχωρήστε με ! . . . ». Καὶ τὴν στιγμὴν ἐκείνην γράφει κάποιος, ὁ ὁποῖος παρέστη ἐκεῖ, ἔπρεπε νὰ εἶναι κα- νεὶς ἀπὸ πέτραν ἢ ξύλον καμωμένος, διὰ νὰ μὴ δακρύσῃ.

Τὴν ἰδίαν ἐσπέραν ὁ Κωνσταντῖνος, ὁ τελευταῖος Πα- λαιολόγος, ἔπιπτε νεκρός, πολεμῶν ὡς ὁ τελευταῖος στρατιώτης πρὸ τῆς Πύλης τοῦ Ἁγίου Ρωμανοῦ. Καὶ τὴν ἰδίαν ἐσπέραν ἔπιπτεν ἡ « ἄπαρτη » Πόλις. Ἡ τελευταία λειτουργία τῆς Ἀ- γίας Σοφίας ἐπνίγη εἰς τὸ αἷμα τῶν Χριστιανῶν, εἰς τὴν μεγάλην θυσίαν. « Κι ἡ Δέσποινα ταράχτηκε, δακρύζουν οἱ εἰκόνες. . . »

Δὲν ἐτελείωσεν ὅμως ἡ τελευταία λειτουργία. Μίαν ἡ- μέραν, τὴν ὁποίαν θὰ δώσῃ ὁ Θεός, θὰ ἐπαναρχίσῃ ἐπ' ἐκεῖ, ὅπου ἐσταμάτησε. Καὶ θὰ εἶναι ἡ μεγάλη ἡμέρα, τὴν ὁποίαν περιμένει τὸ γένος τῶν Ἑλλήνων.

Ο ΤΑΦΟΣ ΤΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΤΟΥ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ

Τὴν 29ην Μαΐου 1453 ἔπεσεν ἡ Πόλις. Ἐπὶ τρεῖς ἡμέ- ρας ὁ τουρκικὸς στρατὸς ἐληλάτει τὰ πλούτη καὶ τὰ ἀγαθὰ της. Τὸ αἷμα ἔρρεε παντοῦ καὶ ἐπλημμύριζε τὸν τόπον.

Τὴν τρίτην ἡμέραν εἰσῆλθε μεγαλοπρεπῶς ὁ κατακτη- τὴς Μωάμεθ. Ἦτο ἔφιππος εἰς ὠραῖον ἄλογον. Ὅπισθεν του ἐκάλπαζε πολυάριθμος ἀκολουθία ἀξιωματικῶν καὶ ἱερω- μένων. Εἰσῆλθον ἀπὸ τὴν πύλην τῆς Ἀδριανουπόλεως καὶ

ἐπροχώρησαν κατ' εὐθείαν εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἀγίας Σοφίας.

Τὸ πρῶτον λάφυρον, τὸ ὁποῖον ἐζήτησε τότε, ἦτο ὁ αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος. Ποῦ ἦτο; Κανεῖς δὲν ἀπήντα.

Ἔστειλε καὶ τὸν ἐζήτησε παντοῦ. Εἰς τὸ παλάτι τῶν Βλαχερνῶν, εἰς τὸ παλάτι τοῦ Ἐβδόμου, εἰς τὸ παλάτι τῆς Ἀκροπόλεως, εἰς ὅλας τὰς ἐκκλησίας καὶ εἰς ὅλα τὰ ὑπόγειά τῆς πόλεως, ὅπου ὑπώπτενε τὴν παρουσίαν του.

Τίποτε!

Ἀνέκρινε τοὺς ἐπισήμους Ἕλληνας: τὴν τελευταίαν ἡμέραν ποῦ τὸν εἶδαν; Ὅλοι ἐνεθυμοῦντο, ὅτι τὴν προτεραίαν ὁ Αὐτοκράτωρ, ἀφοῦ ἐπεθεώρησε τοὺς στρατιώτας, ἐλειτουργήθη βράδυ εἰς τὴν Ἀγίαν Σοφίαν· ἐκεῖ μετέλαβε καὶ ἐζήτησε συγχώρησιν ἀπὸ τὸν λαὸν διὰ τὴν τελευταίαν θυσίαν. Ἀπ' ἐκεῖ ἐπῆγεν εἰς τὰ ἀνάκτορα τῶν Βλαχερνῶν, ἐξεδύθη τὴν βασιλικὴν στολήν, ἀπεχαιρέτησε τοὺς συγγενεῖς του καὶ ὡς ἀπλοῦς πολεμάρχης ἔτρεξεν εἰς τοῦ Ρωμανοῦ τὴν πύλιν. Μερικοὶ ἐνεθυμοῦντο ἀκόμη τὴν στιγμὴν ἐκείνην, ὅταν ἀκριβῶς ἡ φρουρὰ τῆς Πύλης, ἐφάνη νὰ ὑποχωρῇ καὶ ὁ αὐτοκράτωρ μὲ τὴν παρουσίαν του ἐνέπνευσε τόσῃν ὁρμῇ, ὥστε ἀμέσως οἱ Γενίτσαροι ἐκρημνίσθησαν ἀπὸ τὰ τεῖχη. Ἀλλὰ κατόπιν τί ἔγινεν ὁ Αὐτοκράτωρ;

Ὁ Σουλτάνος ἐσκέπτετο, ὅτι θὰ κατώρθωσε νὰ φύγῃ με βενετικὸν πλοῖον· ὅτι θὰ ἀφῆκε τὴν Πόλιν, ὅταν ἔχασε πᾶσαν ἐλπίδα. Ἀλλ' οἱ Χριστιανοὶ δὲν ἐτόλμων νὰ τὸν διαψεύσουν. Εἰς τὴν φαντασίαν των ὁ Αὐτοκράτωρ ἔμενε ζωντανὸς πολεμάρχης ἐνθαρρύνων, διατάσσων, τρέχων παντοῦ, μαχόμενος. Φυγὰς; Ποτέ!

Ἐν μόνον ἔμενε: Νὰ ἐξετασθοῦν οἱ νεκροί, ὅσοι κατὰ στρώματα μεγάλα ἔκειντο ἐντὸς καὶ ἔξω ἀπὸ τὰ τεῖχη. Καὶ ἐξητάσθησαν.

Ὅταν ἔπλυναν τὰ πτώματα τῆς πύλης τοῦ Ρωμανοῦ, ἔν
ἐξεχώριζεν ἀπὸ τὰ ἄλλα. Εἶχε μορφὴν τόσον ἐξηυγενισμένην,
ὅσον καὶ ἀγριεμένον μορφασμὸν εἰς τὴν ὄψιν. Ἡ στολή του
δὲν ἦτο βασιλέως. Ἀλλ' εἰς τὰς περικνημίδας του εἶχε κεντη-
μένους ἀετοὺς ἀπὸ χρυσάφι καὶ ὑποδήματα ἐφόρει κόκκινα.
Ποῖος νὰ ἦτο ;

Τὸ πτώμα ἐκομίσθη ἐνώπιον τοῦ Σουλτάνου. Ὁ μέγας
δοῦξ Λουκάς ὁ Νοταρᾶς ἐκλήθη νὰ τὸ ἀναγνωρίσῃ. Ὅταν
ἔρριψε βλέμμα εἰς τὸ πτώμα, ἐκλονίσθη ὁλόσωμος, ἐγονάτισεν,
ἀνελύθη εἰς δάκρυα καὶ τὸ ἡσπάσθη.

— Αὐθέντα μου ! εἶπεν. Ἀλίμονον, πῶς σὲ βλέπω !

Οἱ χριστιανοὶ ἀνεγνώρισαν τὸν Αὐτοκράτορα. Καὶ ἀπὸ
ἐνθύμησιν εἰς ἐνθύμησιν εὐρέθη ποῖος ἦτο ὁ μανιώδης πολε-
μιστής, ὁ ὁποῖος ὥρμησε μὲ τὴν σπάθην γυμνὴν ἀκράτητος,
ὅταν προσεβλήθη ἐκ τῶν νώτων τοῦ Ρωμανοῦ ἡ πύλη. Εὐ-
ρέθη καὶ ὁ Ἀράης, ὁ ὁποῖος ἐπρόφθασε καὶ τοῦ πῆρε τὸ
κεφάλι. Ἀλλ' ὁ Σουλτάνος διέταξεν εἰς ἀμοιβὴν νὰ σφαγῇ
ὁ Ἀράης.

Ἡ χαρὰ τοῦ Σουλτάνου ἦτο μεγάλη. Ἀπέθανεν ὁ Αὐ-
τοκράτωρ. Διάδοχος τοῦ θρόνου τῆς Ἀνατολῆς ἦτο πλέον
ἐκεῖνος. Ἐπρεπε νὰ τὸ μάθῃ ἡ Περσία, ἡ Ἀραβία, ὅλη ἡ
Ἀνατολή. Καὶ ἡ κεφαλὴ τοῦ Αὐτοκράτορος περιεφέρετο
παντοῦ ἐπὶ μῆνας ὁλοκλήρους.

Ἐν ὄνειρον τοῦ Ἰσλάμ ἐξεπληρώθη. Ὁ προφήτης
Μωάμεθ εἶχεν εἶπει : «ὁ μεγαλύτερος στρατηλάτης θὰ εἶναι
ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος θὰ κατακτήσῃ τὴν Κωνσταντινούπολιν».
ὦ ! ἡ χαρὰ τοῦ Σουλτάνου ! Τοῦ Ἰσλάμ ἡ δόξα !

Ὁ Αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος ἀπέθανε, χωρὶς καὶ νὰ
εὐχαιρήσῃ νὰ ἐορτάσῃ τὴν βασιλικὴν του στέψιν. Ἀτυχὴς

βασιλεύς ! Ἐν ἐπέτυχε μόνον : Νὰ μὴ ἀναγνωρισθῇ καὶ ζωντανὸς νὰ μὴ πέσῃ εἰς τοὺς Τούρκους.

Τὴν ἐπομένην ἡμέραν κατὰ διαταγὴν τοῦ Σουλτάνου τὸ πτώμα, ἀκέφαλον, ἐκηδεύθη ἀπὸ τὸν νέον Πατριάρχην μὲ ἐπισημότητα, ὅσῃν ἡδύνατο νὰ δώσῃ ὁ τρόμος τῶν Χριστιανῶν.

Ἄλλ' ἡ μορφή τοῦ Αὐτοκράτορος ἔμενε ζωντανή, πάντοτε ἀκοίμητος. Ἀπέθανεν ; ὁ λαὸς ἤρχισε νὰ ἀμφιβάλλῃ. Ἴσως θὰ κοιμᾶται. Ἀλλὰ ποῦ ; . . . Ὁ τάφος δὲν εἶχεν ἀκέραιον τὸ σῶμα καὶ ἐλησμονήθη.

Εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς Ἀγίας Θεοδοσίας, ἡ ὁποία εἶναι τῶρα τὸ Γεσὴλ τζαμί, μετέφερε μετὰ τὴν ἄλωσιν ὁ ἀρχιτέκτων Χριστοδούλου τὰ ἱερὰ λείψανα τῆς μεγάλης ἐκκλησίας τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων. Εἰς τὸν δεξιὸν διάδρομον, ὅταν προχωρήσῃ καὶ ἀνέλθῃς μερικὰς βαθμίδας, εὐρίσκεις τὰ ἱερὰ αὐτὰ κειμήλια, τὰ ὁποῖα εὐλαβοῦνται καὶ οἱ Τούρκοι. Ἐκεῖ ὁ μουεζίνης τοῦ τζαμιοῦ σοῦ δεικνύει τοῦ Αὐτοκράτορος τὸν τάφον.

Καὶ ὅμως δὲν εἶναι ἐκεῖνος !

Εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ Βεφᾶ, πλησίον τοῦ τζαμιοῦ, ὑπάρχει χάνι παλαιόν, ὅπου ἐργάζονται ἐργάται. Ἐκεῖ εἰς τὴν γωνίαν εὐρίσκεις μνημεῖον μὲ τέσσαρας μεγάλας πλάκας καὶ παραπλεύρως ἐν ἄλλο, ἐν μέρει χωσμένον. Ἄλλοτε ἐκεῖ ἔκαιε κανδήλα καὶ ἰτέα ἐσκίαζε τὸν ὕπνον τοῦ ἀποθαμένου. Τώρα ἤλθαν μετανάστai καὶ ἐχάλασαν τὸν τόπον. Ὁ ὁδηγὸς σᾶς λέγει, ὅτι εἶναι ὁ τάφος τοῦ Αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου.

Καὶ ὅμως δὲν εἶναι !

Ἄλλοι λέγουν, ὅτι εἰς τὰ δένδρα τὰ πυκνά, τὰ ὁποῖα ἔχει τὸ ἀγίασμα τῆς Βαλουκλιώτισσας, ἐκεῖ ἐσήτηζαν οἱ Χρι-

στιανοὶ νὰ θάψουν τὸν τελευταῖον Αὐτοκράτορα. Στάκτη, αἷμα καὶ κακὸ ἐβασίλευε παντοῦ. Μόνος ἐκεῖνος ὁ τόπος θὰ ἔδιδεν ἥρεμον τὸν αἰώνιον ὕπνον καὶ ἐκεῖ εἶναι ὁ τάφος του.

Ψεῦδος ! Δὲν εἶναι ἐκεῖ !

Ποῦ εἶναι ;

Ἐγνώρισες τὴν μεγάλην τῆς Ἀγίας Σοφίας ἐκκλησίαν, τῆς ὁποίας ὁ ρυθμὸς καὶ τὸ μεγαλεῖον συγκινεῖ τὴν ψυχὴν σου ; Θὰ σὲ ὀδηγήσῃ τώρα ὁ Ἱμάμης εἰς τὸν ναὸν τοῦ Προφήτου καί, ὅταν φθάσῃς εἰς τὸ Ἱερὸν, ἐκεῖ εἰς τὰ δεξιὰ θὰ σοῦ δείξῃ ἓν μάρμαρον καὶ θὰ σοῦ εἰπῇ :

— Ἐδῶ εἶναι θαμμένος ὁ τελευταῖος Αὐτοκράτωρ τῶν Ἑλλήνων, ὁ Κωνσταντῖνος Παλαιολόγος.

Ψεῦδος εἶναι καὶ τοῦτο βέβαια ! Ἀλλὰ ψεῦδος τόσον παρήγορον, τόσον γλυκύ, ὥστε ὁ λαὸς μας ἐπλανήθη καὶ τὸ ἐπίστευσε.

Περασμένα τὰ μεσάνυχτα, κάθε χρόνον, τὴν Μεγάλην Παρασκευὴν, πηγαίνει ὁ λαὸς εἰς τὴν Ἀγίαν Σοφίαν παραπλεύρως εἰς τὸ Ἱερὸν καὶ ἀκροᾶται ψαλμωδίαν μυστικὴν, ἢ ὁποία ψάλλει τὴν λειτουργίαν εἰς τὰ κατὰβαθα τῆς γῆς. Καὶ τότε βλέπει—εἶναι ὄνειρο ; —ὥσάν ἓνα νεκρὸν θαμμένον κατὰβαθα καὶ ἓνα ἱερέα νὰ λειτουργῇ, κατὰλευκα ἐνδεδυμένον. Ἔχει τὴν ὄψιν ὁ νεκρὸς ζωντανήν, ὡς νὰ κοιμᾶται. Εἰς κάθε κνήμην του χρυσοκοπᾷ δικέφαλος αἰετὸς μισοσβησμένος, καὶ πλαγίως εἶναι μία σπάθη μὲ τὸ χρῶμα τῆς φωτιᾶς μὲ σπασμένην τὴν θήκην. Τί περιμένει καὶ κοιμᾶται ὁ Αὐτοκράτωρ ; τὸν ἐρωτᾷ μὲ λαχτάραν ὁ λαός. Πότε θὰ ἐξυπνήσῃ, πότε ; ... Καὶ διαλύεται τὸ ὄνειρόν του.

Εἰς αὐτὸν τὸν τάφον ἔκαιεν ὁ λαὸς ἀκοίμητην κανδήλαν — τὴν Ἑλπίδα.

Ο ΜΙΚΡΟΣ ΜΑΚΕΔΩΝ

Εύρισκόμεθα εἰς τὸ ἔτος 1913.

Ὁ ἑλληνικὸς στρατὸς εἰς τὴν Μακεδονίαν ἠγωνίζετο νὰ ἐκδιώξῃ τοὺς Βουλγάρους, οἱ ὅποιοι εἶχον εἰσβάλει εἰς αὐτήν.

Ὅλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν νίκην τοῦ Λαχανᾶ καὶ τοῦ Κιλκίς, μικρὸν ἀπόσπασμα ἑλληνικοῦ ἱππικοῦ ἐβάδιζε μὲ βῆμα ἀργὸν εἰς ἓνα μοναχικὸν δρομίσκον πρὸς τὸν ἐχθρὸν καὶ κατώπτευε προσεκτικὰ τὰ περὶχωρα.

Ἦτο ὥραία πρωία τοῦ Ἰουνίου. Ἐπὶ κεφαλῇς τοῦ ἀποσπάσματος ἦσαν εἰς ἀξιωματικὸς καὶ εἰς λοχίας, ὅλοι δὲ παρετήρουν μακρὰν ἐμπρὸς σιωπηλοί, ἔτοιμοι ν' ἀντικρύσουν ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν τὰς ἐχθρικὰς προφυλακάς.

Οὕτως ἔφθασαν εἰς ἓνα ἀγροτικὸν οἰκίσκον, ὁ ὁποῖος περιεστοιχίζετο ἀπὸ ὑψηλὰς λεύκας. Ἐμπροσθεν τῆς θύρας ἐκάθητο ἓν παιδίον, δώδεκα περίπου ἔτων, τὸ ὁποῖον μὲ ἓνα μαχαίρι ἐκαθάριζεν ἓνα κλάδον, διὰ νὰ κάμῃ μὲ αὐτὸν ράβδον. Ἡ μικρὰ οἰκία ἦτο ἔρημος καὶ ἀπὸ ἓν παρὰθυρόν της ἐκυμάτιζε μεγάλη κυανόλευκος. Οἱ χωρικοί, ἀφοῦ ὕψωσαν τὴν σημαίαν, εἶχον φύγει διὰ τὸν φόβον τῶν Βουλγάρων.

Τὸ παιδί, μόλις εἶδε τοὺς ἱππεῖς, ἐπέταξε τὴν ράβδον καὶ ἔβγαλε τὸν σκοῦφον του. Ἦτο εὖμορφον παιδί, μὲ τολμηρὰν ἔκφρασιν εἰς τὸ πρόσωπον, μὲ μεγάλα γαλανὰ μάτια καὶ μαλλιά ξανθὰ. ἦτο μὲ τὸ ὑποκάμισον καὶ τὸ στήθος του ἐφαίνετο γυμνόν.

— Τί κάνεις ἐσὺ ἐδῶ; τὸ ἠρώτησεν ὁ ἀξιωματικὸς, ἀφοῦ ἐσταμάτησε τὸν ἵππον του. Διατὶ δὲν ἔφυγες μαζί μὲ τὴν οἰκογένειάν σου;

— Δὲν ἔχω οἰκογένειαν, ἀπεκρίθη τὸ παιδί. Κάνω θελήματα καὶ βγάζω τὸ ψωμί μου. Ἐμείνα ἐδῶ νὰ ἰδῶ τὸν πόλεμο.

— Είδες τοὺς Βουλγάρους νὰ περάσουν ;

— Ὁχι, ἔχουν τρεῖς ἡμέρες νὰ φανοῦν.

Ὁ ἀξιωματικὸς ἐσκέφθη ὀλίγον, ἔπειτα ἐπήδησε κάτω ἀπὸ τὸν ἵππον καὶ ἀφοῦ ἄφησε τοὺς στρατιώτας του νὰ προσέχουν πρὸς τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἐχθροῦ, εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἰκίσκον καὶ ἀνέβη ἐπάνω εἰς τὴν στέγην. Ἄλλ' ἡ στέγη ἦτο χα-

μηλὴ καὶ τὸ βλέμμα δὲν ἔφθανεν ἀπὸ ἐκεῖ πολὺ μακράν.

— Πρέπει ν' ἀναβῇ κανεὶς εἰς ὑψηλὸν δένδρον, εἶπεν ὁ ἀξιωματικὸς, καὶ κατέβη.

Ἀκριβῶς ἐμπρὸς εἰς τὴν εἴσοδον ὑψώνετο μία λεύκη, τῆς ὁποίας ἡ κορυφὴ ἐσείετο κάτω ἀπὸ τὸν γαλανὸν οὐρανόν. Ὁ ἀξιωματικὸς ἐστάθη ὀλίγον

σκεπτικὸς, παρατηρῶν πότε τὸ δένδρον καὶ πότε τοὺς στρατιώτας· αἰφνιδίως ἠρώτησε τὸ παιδίον :

— Ἔχεις καλὰ μάτια, μικρέ :

— Ἐγώ ; ἀπήντησεν ὁ μικρὸς. Ἐγὼ βλέπω σ' ἓνα μίλι μακρὰ !

— Ἡμπορεῖς ν' ἀνεβῇς στὴν κορυφὴ αὐτοῦ τοῦ δέντρου;

— Στὴν κορυφὴ τοῦ δέντρου ; ἐγώ ; σὲ μισὸ λεπτὸ εἶμαι ἐπάνω !

— Καὶ θὰ μπορέσης νὰ μοῦ εἰπῇς τί θὰ ἰδῇς ἀπ' ἐκεῖ ἐπά-

νω ; "Αν φαίνονται πρὸς τὸ μέρος αὐτὸ Βούλγαροι στρατιῶ-
ται, σύννεφα σκόνης, ἄλογα ἢ ὄπλα νὰ λαμποχοποῦν στὸν ἥλιο;

— Βέβαια μπορῶ

— Τί ζητᾷς γι' αὐτὴ τὴ δουλειά ;

— Τί ζητῶ ! ἀπήντησε μὲ γέλια τὸ παιδί. Τίποτε. Αὐ-
τὸ δὰ ἔλειπε ! "Αν ἦταν γιὰ τοὺς Βουλγάρους, ποτέ ! "Αλλὰ
γιὰ τοὺς δικούς μας ! . . Εἶμαι Ἕλληνας.

— Καλά ! "Ανέβα λοιπόν !

— Μιὰ στιγμὴ νὰ βγάλω τὰ παπούτσια μου.

"Εβγαλε τὰ ὑποδήματά του, ἔσφιξε τὴν ζώνην του,
ἐπέταξε εἰς τὰ χόρτα τὸν σκοῦφον του καὶ ἀγκάλιασε τὸν
κορμὸν τοῦ δένδρου.

— Πρόσεχε ὅμως !... ἐφώναξεν ὁ ἀξιωματικός, ὥς νὰ
τὸν κατέλαβεν αἰφνίδιος τρόμος.

Ὁ μικρὸς ἔστρεψε καὶ τὸν ἐκοίταξε μὲ τὰ γαλανὰ του
μάτια, μὲ ἔκφρασιν ἀπορίας.

— Τίποτε, εἶπεν ὁ ἀξιωματικός, ἀνέβα !

Τὸ παιδίον ἀνέβη ὥς γάτος ἐπὶ τοῦ δένδρου.

— Προσοχὴ πρὸς τὰ ἐμπρός ! ἐφώναξε ὁ ἀξιωματικός
πρὸς τοὺς στρατιώτας.

Εἰς ὀλίγας στιγμὰς ὁ μικρὸς εὐρίσκετο εἰς τὴν κορυφὴν
τοῦ δένδρου καὶ μὲ τὰ σκέλη ἐστηρίχθη εἰς ἓνα χονδρὸν
κλάδον, ἀλλὰ τὸ σῶμα του ἦτο ἀκάλυπτον καὶ αἱ ἡλιακαὶ
ἀκτῖνες ἐπιπτον εἰς τὴν ξανθὴν κεφαλὴν του, ἡ ὁποία ἐ-
φαίνετο ὥς χρυσοῦ. Ὁ ἀξιωματικός μόλις τὸν ἑβλεπε· τόσον
ἐφαίνετο μικρὸς ἐκεῖ ἐπάνω.

— Κοίτα προστά σου, μακριά ! ἐφώναξεν ὁ ἀξιωματικός.

Τὸ παιδί, γιὰ νὰ ἰδῇ καλύτερα, ἀφῆκε τὸν κλάδον, τὸν
ὁποῖον ἐκράτει, καὶ ἔφερε τὴν δεξιὰν χεῖρα εἰς τὸ μέτωπον

— Τί βλέπεις ; ἠρώτησεν ὁ ἀξιωματικός.

Ὁ μικρὸς ἔκνιψε τὴν κεφαλὴν, ἔθηκε τὴν χεῖρα ὡσὰν
 χωνίον εἰς τὸ στόμα καὶ ἐφώνησε :

— Δύο καρβαλαραίους, στὸ δρόμο ποὺ ἀσπρίζει.

— Πόσο διάστημα ἀπ' ἐδῶ ;

— Ἀρκετά, ὡς χίλια βήματα.

— Προχωροῦν ;

— Ὁχι, ἐσταμάτησαν.

— Τί ἄλλο βλέπεις ; ἠρώτησεν ὁ ἀξιωματικὸς μετὰ μι-
 κρὰν σιωπῇ. Κοίταξε δεξιὰ !

Τὸ παιδί ἐκοίταξε δεξιὰ. Ἐπειτα εἶπε :

— Κοντὰ στὸ νεκροταφεῖο, ἀνάμεσα στὰ δέντρα, κάτι
 λαμποκοπᾷ, σὰ νὰ εἶναι λόγχεις.

— Ἀνθρώπους βλέπεις ;

— Ὁχι, θὰ εἶναι κρυμμένοι μέσα στὰ στάχνα.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὁξὺ σφύριγμα διέσχισεν ὑψηλὰ τὸν
 ἀέρα καὶ ἔσβησε μακρὰν, ὀπίσω ἀπὸ τὸ σπίτι.

— Κατέβα μικρέ ! ἐφώνησεν ὁ ἀξιωματικὸς. Σὲ εἶδαν.
 Δὲν μοῦ χρειάζεται ἄλλο τίποτε. Κατέβα !

— Δὲ φοβοῦμαι, ἀπήντησε τὸ παιδίον.

— Κατέβα !.. σοῦ λέγω.

— Μιὰ στιγμὴ... Ἐκεῖ κάτω, δεξιὰ, βλέπω...

Ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἄλλο σφύριγμα δυνατώτερον καὶ
 χαμηλότερον ἀπὸ τὸ πρῶτον διέσχισε τὸν ἀέρα. Τὸ παιδί
 ἐτρομάξε.

— Διάβολε ! εἶπε. Τὰ ἔχουν βάλει μαζί μου στ' ἀλήθεια.

Ἡ σφαῖρα εἶχε περάσει πολὺ πλησίον του.

— Κατέβα ἀμέσως ! ἐφώνησεν ὁ ἀξιωματικὸς δυνατὰ
 καὶ θυμωμένος.

— Κατεβαίνω, ἀπήντησε τὸ παιδί, ἀλλὰ τὸ δέντρο μὲ
 κρύβει· μὴ φοβᾶστε ! Θέλετε νὰ σᾶς εἰπῶ τί εἶναι ἀριστέρα ;

— Ἀριστερά; ναί· ἀλλὰ κατέβα!

— Ἀριστερά, ἀπήντησε τὸ παιδί, ἐνῶ ἔκυπτε πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο, θαρρῶ, πὼς διακρίνω κοντὰ στὴν ἐκκλησία...

Τρίτος συριγμός ἠκούσθη ὑψηλὰ καὶ τὴν ἰδίαν στιγμὴν τὸ παιδί ἐκυλίσθη ἀπὸ τὴν κορυφὴν τοῦ δένδρου ἀνάμεσα εἰς τὰ κλωνάρια καὶ ἔπεσε κατὰ γῆς μὲ τὰς χεῖρας ἀνοικτάς.

— Κρῖμα! ἐκραύγασε προστρέχων ὁ ἀξιωματικός.

Τὸ παιδί εἶχε πέσει ἀνάσκελα καὶ ἀπὸ τὸ στήθος του, ἀριστερά, ἔτρεχεν αἷμα. Ὁ λοχίας καὶ δύο στρατιῶται ἐπήδησαν κάτω ἀπὸ τὰ ἄλογα, ἐνῶ ὁ ἀξιωματικὸς ἔκυψε καὶ ἥνοιξε τὸ ὑποκάμισον τοῦ παιδιοῦ. Ἡ σφαῖρα εἶχεν εἰσέλθει εἰς τὸν ἀριστερὸν πνεῦμονα.

— Ἀπέθανεν! εἶπεν ὁ ἀξιωματικός.

— Ὅχι! ζῇ, ἀπήντησεν ὁ λοχίας.

— Ἀ! τὸ καημένο τὸ παιδί, τὸ γενναῖο παιδί! εἶπεν ὁ ἀξιωματικός. Θάρρος, μικρὲ μου!

Ἄλλ' ἐνῶ ἔλεγε «θάρρος» καὶ ἔσφιγγε τὸ μανδύλι του ἐπάνω εἰς τὴν πληγὴν, τὸ παιδί ἔστρεψε τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἄφησε τὴν κεφαλὴν νὰ γείρῃ ἔμπρός. Εἶχεν ἀποθάνει.

Ὁ ἀξιωματικὸς ὥχρὸς τὸ ἐκοίταζεν· ἔπειτα τοῦ ἀκούμβησε τὴν κεφαλὴν εἰς τὰ χόρτα καὶ ἐσηκώθη πάλιν νὰ τὸ κοιτάξῃ· καὶ ὁ λοχίας μὲ τοὺς δύο στρατιώτας τὸ ἐκοίταζαν ἀκίνητοι. Οἱ ἄλλοι εἶχον στρέψει πρὸς τὸ μέρος τοῦ ἐχθροῦ.

— Κακόμοιρο παιδί! ἐπανέλαβε θλιβερὰ ὁ ἀξιωματικός, κακόμοιρο καὶ γενναῖο παιδί!...

Ἐπειτα ἐπῆγεν εἰς τὸν οἰκίσκον, ἐξεκρέμασεν ἀπὸ τὸ παράθυρον τὴν κυανόλευκον σημαίαν καὶ τὴν ἥπλωσεν ἐπάνω εἰς τὸν μικρὸν νεκρόν· τὸ κεφάλι του τὸ ἀφῆκεν ἀσκέπαστον. Ὁ λοχίας ἐμάζευσεν τὰ ὑποδήματα, τὸν σκοῦφον, τὸ ραβδί, τὸ ὅποιον ἔμεινεν ἀτελείωτον, τὸ μαχαίρι καὶ τὰ ἐτοποθέτησεν εἰς τὸ πλευρὸν τοῦ νεκροῦ.

Ἐμειναν ὀλίγας στιγμὰς ἀκόμη σιωπηλοί· ἔπειτα ὁ ἀξιωματικὸς ἐστράφη πρὸς τὸν λοχίαν καὶ τοῦ εἶπε :

— Νὰ στείλωμεν τοὺς νοσοκόμους νὰ τὸν πάρουν! Ἀπέθανεν ὡς στρατιώτης· πρέπει νὰ τὸν θάψουν οἱ στρατιῶται.

Ἀφοῦ εἶπεν αὐτά, ἔστειλε μὲ τὸ χέρι ἀσπασμὸν πρὸς τὸν νεκρὸν καὶ διέταξε :

— Ἐπὶ τῶν ἵππων

Ἰππευσαν, καὶ τὸ ἀπόσπασμα ἐξηκολούθησε τὸν δρόμον του. Μετ' ὀλίγας ὥρας ὁ μικρὸς νεκρὸς ἐλάμβανε τὰς ἐν πολέμῳ στρατιωτικὰς τιμὰς.

Ἡ εἶδησις τοῦ θανάτου τοῦ παιδιοῦ εἶχε διαδοθῇ καθ' ὅλην τὴν γραμμὴν. Ὅταν οἱ πρῶτοι ἀξιωματικοὶ τοῦ τάγματος εἶδον τὸ μικρὸν πτώμα ἐξηπλωμένον κάτω ἀπὸ τὸ δένδρον καὶ σκεπασμένον μὲ τὴν ἐθνικὴν σημαίαν, ἐχαμήλωσαν τὰ γυμνὰ ξίφη των πρὸς χαιρετισμὸν καὶ εἷς ἐξ αὐτῶν ἔσκυψεν εἰς τὴν ὀλανθισμένην ὄχθην τοῦ ρυακίου, ἔκοψεν ὀλίγα ἄνθη καὶ τὰ ἔρριπεν ἐπὶ τοῦ νεκροῦ. Ἐπίσης καὶ ὅλοι οἱ εὐζωνοὶ, οἱ ὁποῖοι διήρχοντο ἀπ' ἐκεῖ, ἔκοπτον ἄνθη καὶ τὰ ἔρριπτον ἐπ' αὐτοῦ.

Εἰς ὀλίγας στιγμὰς ὁ μικρὸς νεκρὸς εἶχε σκεπασθῇ ἀπὸ ἄνθη καὶ ὅλοι τὸν ἐχαιρέτιζον : « Μπράβο, μικρὸ Μακεδόνα ! Μπράβο, ξανθὸ παλικάρι ! »

Ἐνας ἀξιωματικὸς ἀπέσπασεν ἀπὸ τὸ στήθος του τὸ παράσημον τῆς στρατιωτικῆς ἀξίας καὶ τὸ ἀπέθεσεν ἐπὶ τοῦ παιδιοῦ. Ἄλλος ἐφίλησε τὸ ψυχρὸν μέτωπόν του. Καὶ τὰ ἄνθη ἐξηκολούθουν νὰ πίπτουν εἰς τὰ γυμνὰ πόδια, εἰς τὸ αἵματωμένον στήθος, εἰς τὴν ξανθὴν του κεφαλὴν. Καὶ αὐτὸ ἐκοιμᾶτο ἐξηπλωμένον ἐπάνω εἰς τὰ χόρτα, τυλιγμένον μὲ τὴν σημαίαν καὶ μὲ τὸ πρόσωπον ὠχρὸν καὶ σχεδὸν γελαστόν, ὥσάν νὰ ἡσθάνετο τὸ πτωχὸν τοὺς χαιρετισμοὺς καὶ νὰ ἔχαιρε, διότι ἔδωσε τὴν ζωὴν του διὰ τὴν ἀγαπητὴν του Μακεδονίαν.

ΑΙ ΕΙΣΠΡΑΞΕΙΣ ΤΩΝ ΚΑΛΑΝΔΩΝ

Δεκαπέντε ημέρας πρὸ τῶν Χριστουγέννων ἤρχισε νὰ ἐτοιμάζῃ ὁ Βασιλάκης τὸ τύμπανόν του, τὸ ὁποῖον, βροντερὸν καὶ εὐθυμον, θὰ τοῦ ἐχρησίμευε διὰ τὰ κάλανδα τῶν Χριστουγέννων, τῆς Πρωτοχρονιᾶς καὶ τῶν Φώτων.

Τὸ δέσμα ἐτεντώθη καλὰ καὶ ἐδέσθη ἐπὶ τῶν δύο ἀνοικτῶν μερῶν τοῦ κυλινδρικοῦ κυτίου. Ἦτοιμάσθησαν ἀκολούθως καὶ τὰ τυμπανόξυλα καὶ προσεδέθη τὸ λωρίον, ἀπὸ τὸ ὁποῖον θὰ ἐκρεμᾶτο τὸ τύμπανον εἰς τὸν ὦμον τοῦ Βασιλάκη.

Οἱ φίλοι του ἐπληροφορήθησαν τὸ μέγα κατόρθωμά του καὶ ἕκαστος προσεπάθει νὰ συμπεριληφθῇ εἰς τὸν ὄμιλον, τὸν ὁποῖον θὰ ἐσχημάτιζεν αὐτός, ὡς κάτοχος τοῦ τυμπάνου.

Τέλος ὁ ὄμιλος ἐσχηματίσθη μὲ μεγάλην ἐπιμέλειαν ἀπὸ τέσσαρας συνομήλικάς του, τοὺς καλλιφωνότερους, ἀλλὰ καὶ τοὺς ὀλιγώτερον ἀπαιτητικούς. Διότι τὰ κάλανδα προσβλέπετο, ὅτι θὰ ἔφερον ἀρκετὰ κέρδη, μόνον δὲ εἰς τὸ ἥμισυ τῶν εἰσπράξεων θὰ εἶχον δικαίωμα οἱ σύντροφοι· τὸ ἄλλο ἥμισυ θὰ ἀπέμενε πρὸς ὄφελος τοῦ θιασάρχου καὶ κατόχου τοῦ τυμπάνου.

Ἡ πολυπόθητος καὶ ἀνυπομόνως ἀναμενομένη παραμονὴ τῶν Χριστουγέννων ἔφθασεν. Ἀπὸ ἐνωρὶς ἡ ὁμὰς τῶν καλανδιστῶν συνεκεντρώθη εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Βασιλάκη. Καί, μόλις ἦναψαν τὰ φῶτα, ἐξεκίνησαν. Ἐγύρισαν πολλὰς συνοικίας. Ὁ κρότος τοῦ τυμπάνου ἀντήχει ἀκαταπαύστως. Καὶ τὰ πεντηκοντάλεπτα καὶ αἱ δραχμαὶ ἔπιπτον βροχηδὸν εἰς τὴν τσέπην τοῦ Βασιλάκη, ὁ ὁποῖος ἐνθουσιασμένος ἀπὸ

τὴν εἰσπραξιν, ἐκτύπα τὸ τύμπανόν του. Τόσον δυνατὰ ἔκαμνε τοῦτο, ὥστε εἰς ἓνα ἐξαιρετικὸν κτύπον τὸ δέος δὲν ἀντέσχε καὶ ἐσχίσθη. Εὐτυχῶς τὰ κάλανδα εἶχον τελειώσει πλέον καὶ ἡ ὥρα ἦτο προχωρημένη.

Εἰς τὸν νάρθηκα τῆς «Ἐλεημονητρίας». φωτιζόμενον ἀπὸ κανδήλαν, κρεμασμένην ἔμπροσθεν μιᾶς εἰκόνης, εἰσῆλθον τώρα οἱ καλανδισταί, διὰ νὰ μοιράσουν τὴν εἰσπραξιν. Μὲ χαρὰν των εὔρον ὅτι τὸ ποσὸν τῆς ἀνῆλθεν εἰς ἑκατὸν ἐξήκοντα δραχμὰς καὶ πενήκοντα λεπτά. Ἐκράτησεν ὁ Βασιλάκης, κατὰ τὴν συμφωνίαν των, τὰς ὀγδοήκοντα δραχμὰς καὶ τὸ ὑπόλοιπον τὸ ἐμοίρασεν εἰς τοὺς τέσσαρας συντρόφους του.

Ἐπιστρέφων περιχαρὴς εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ὁ Βασι-

λάκης, ἐσταμάτησεν ἔμπροσθεν τῆς αὐλῆς τῆς γειτονίσης του, τῆς Κώσταινας. Ἦτο ἡ θύρα τῆς οἰκίας ἀνοικτὴ καὶ ὁ Βασιλάκης ἀντελήφθη κάποιαν ταραχὴν μέσα. Ἐλαβε τὴν περιέργειαν νὰ ἐρωτήσῃ καὶ ἔμαθεν, ὅτι ὁ γερο - Κώστας ἦτο βαρέως ἀσθενὴς καὶ ἡ σύζυγός του ἔκλαιε καὶ ᾠδύρευτο, διότι δὲν εἶχε χρήματα νὰ καλέσῃ ἰατρὸν καὶ ν' ἀγοράσῃ φάρμακα καὶ γάλα.

Ἐστάθη ὁ Βασιλάκης συλλογισμένος καὶ οὔτε νὰ πλησιάσῃ τὴν θύραν κατ'ὥρθωνεν οὔτε τὴν δύναμιν εἶχε νὰ φύγῃ.

Ἐπροχώρησε μετὰ τινὰς στιγμὰς ὀλίγον καὶ παρετήρησεν ἐντὸς τῆς οἰκίας. Εἶδε τὸν ἄρρωστον ἐξηπλωμένον καὶ πλησίον του τὸν υἱὸν του Σταμάτην, τὸν συμμαθητὴν του, νὰ κλαίῃ. Τὸν ἐκάλεσεν ἰδιαιτέρως καὶ τοῦ εἶπε :

— Νά, δῶσέ τα τῆς μητέρας σου ! Καὶ τοῦ ἐνεχείρισε τὰς ὀγδοήκοντα δραχμὰς καὶ ἀμέσως ἀνεχώρησε. Μετέβη εἰς τὴν οἰκίαν του καὶ ἀπεκοιμήθη.

Κατὰ τὴν δευτέραν μετὰ τὸ μεσονύκτιον ὥραν ὁ ἀργυρόχος κώδων τῆς «Ἐλεημονητρίας» ἐκτύπα χαρωπά, προκαλὼν τοὺς πιστοὺς εἰς τὸν ὄρθρον.

Ὁ Βασιλάκης, βοηθῶν τὸν ἱερέα πάντοτε, ἐξύπνησεν ἀμέσως καὶ ἐνεφανίσθη εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἀπὸ τοὺς πρώτους.

Συνηθίζεται εἰς τὰς νήσους μας οἱ ἐνοριῖται νὰ φιλοδοροῦν τὸ παιδί, τὸ ὁποῖον ἀναγινώσκει τὸν Ἀπόστολον κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν Χριστουγέννων.

Ὁ ἱερεὺς, ἂν καὶ εἶχεν ὑποσχεθῇ τὸν Ἀπόστολον εἰς ἓν ἄλλο παιδί, ἐν τούτοις, ὥς νὰ μετέβαλε γνώμην, τὴν τελευταίαν στιγμὴν ἀνέθεσεν εἰς τὸν Βασιλάκην τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ Ἀποστόλου.

Καὶ μόλις ὁ Βασιλάκης ἐπῆρε πανηγυρικὴν στάσιν καὶ ἤρχισεν :

«Ἀδελφοί, ὅτε ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, ἐξαπέ-
στειλεν ὁ Θεὸς τὸν Υἱὸν αὐτοῦ...», ὅλοι οἱ ἐνορεῖται ἔτρε-
ξαν νὰ ρίψουν εἰς τὸν Ἀπόστολον γένναϊα τὰ φιλοδοξη-
ματά των.

Καὶ τοιουτοτρόπως ὁ Βασιλάκης κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν
Χριστουγέννων εὐρέθη πάλιν μὲ ἀρκετὰς δραχμάς, διὰ νὰ
ἀγοράσῃ γλυκίσματα καὶ παιγνίδια διὰ τὸν ἑαυτὸν του καὶ
τὰ μικρότερα ἀδέλφια του.

Η ΕΛΕΗΜΟΣΥΝΗ

Σὲ μιὰ γωνιά καθίζει μοναχὸς
κι ὀλημερὶς γυρεύει ἐλεημοσύνη.
Εἶν' ἄρρωστος καὶ γέρος καὶ φτωχός.
Πολλοὶ περνοῦν, κανένas δὲν τοῦ δίνει.
Κι ἀποκοιμήθη ὁ γέρος φανερὰ
κι ὁ ὕπνος φέρνει ὄνειρο ἀπὸ κεῖνα,
ποὺ βλέπουν οἱ φτωχοὶ καμιὰ φορὰ,
μ' ὅλη τὴ φτώχεια, μ' ὅλη των τὴν πεῖναι.

Τοῦ φάνηκε — τί ὄνειρο γλυκό ! —
πὼς πρόβαλε μιὰ νέα καμαρωμένη,
βασιλίσσα μὲ στέμμα εὐγενικό,
μὲ σύννεφο χρυσὸ τριγυρισμένη.

Κρατοῦσε ἀπὸ τὸ χέρι ἓνα παιδί,
παιδί ξανθό, παιδί καλοντυμένο.
Ἦρθε μπροστά του, στέκει νὰ τὸν δῇ.
καὶ τὸ παιδί τὸν εἶδε λυπημένο.

Κι' ἐκεῖ πού θαμπωμένος τὴ θωρεῖ,
 πού σὰν αὐτὴ δὲν εἶδε καμιὰν ἄλλη,
 σιμά του τὸ παιδάκι προχωρεῖ
 τοῦ δίδει κατιτὶ καὶ φεύγει πάλι.

Καὶ τότε γέρνει ἢ νὰ τὴν κεφαλὴ
 καὶ παίρνει τὸ παιδί στὴν ἀγκαλιά της
 καὶ τὸ φιλεῖ καὶ πάλι τὸ φιλεῖ
 καὶ τὸ χρυσώνουν τὰ χρυσὰ φιλιὰ της.

— «Ποιὰ εἶσαι σύ;» τὴ ρώτησε ὁ φτωχός.

— «Ἐγώ 'μαι ἡ κυρὰ Ἐλεημοσύνη»
 εἶπε καὶ φεύγει. Μένει μὲναχὸς
 καὶ ξύπνησε καὶ τ' ὄνειρό του σβήνει.

Ἐξύπνησε καὶ γύρισε νὰ ἰδῇ
 καὶ γύρισε καὶ εἶδε στὸ πλευρό του
 τὸ ἴδιο ἐκεῖνο τὸ ξανθὸ παιδί,
 πού ἔβλεπε χρυσὸ μὲς στ' ὄνειρό του.

— «Σύρε φτωχέ, κι ἀγόρασε ψωμὶ
 νὰ φᾶς καὶ σὺ μαζὶ μὲ τὰ παιδιὰ σου».

— «Παιδί μου, ὁ Θεὸς κάθε τιμὴ,
 κάθε καλὸ νὰ δίνη στὴν καρδιά σου!»

Ι. Πολέμης

ΠΩΣ ΕΙΣ ΑΡΧΩΝ ΕΚΤΕΛΕΙ ΤΟ ΚΑΘΗΚΟΝ ΤΟΥ

Ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστίνου τοῦ Β', ἀνειψιοῦ τοῦ Ἰουστινιανοῦ τοῦ Μεγάλου, εἶχεν ἐπὶ τινα χρόνον διαταραχθῆ ἡ τάξις ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ τὰ ἐγκλήματα εἶχον πολλαπλασιασθῆ. Διὰ τὰ διορθωθῆ ἡ κατάστασις, ὁ αὐτοκράτωρ διώρισε διοικητὴν τῆς μεγάλης πόλεως τίμιον καὶ αὐστηρὸν ἄρχοντα. Εἰς τοῦτον ἔδωκεν ἀπόλυτον ἐλευθερίαν νὰ τιμωρῇ κάθε ἄδικον ἄνθρωπον, εἰς ὅποιανδήποτε κοινωνικὴν τάξιν καὶ ἂν ἀνῆκεν.

Οἱ πονηροὶ φοβηθέντες ἔπαυσαν νὰ ἀδικοῦν καὶ νὰ παραβαίνουν τοὺς νόμους. Μόνον κάποιος ἰσχυρὸς πλούσιος δὲν ἠθέλησε νὰ σεβασθῇ τὸ δίκαιον καὶ ἤρπασε βιαίως τὴν περιουσίαν μιᾶς γήρας γυναικός.

Ἡ δυστυχὴς κατέφυγεν εἰς τὸν διοικητὴν τῆς πόλεως. Κλαίουσα τοῦ ἐξέθεσε τὴν ὑπόθεσίν της καὶ ἐξήγησε παρ' αὐτοῦ προστασίαν.

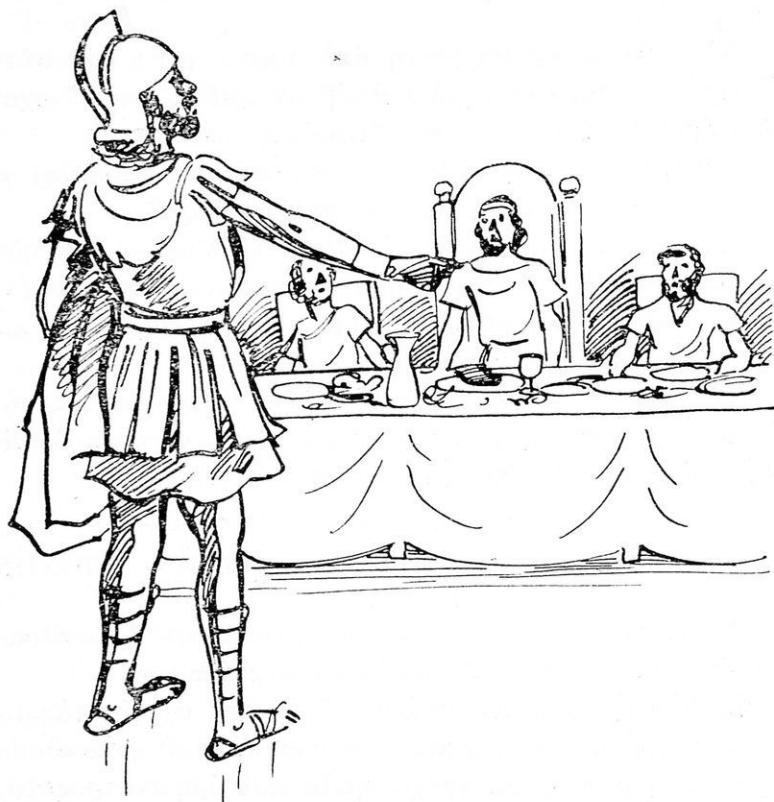
Οὗτος κατ' ἀρχὰς ἔκρινε καλύτερον νὰ ἐπανορθώσῃ τὴν ἄδικον πράξιν τοῦ πλουσίου εἰρηνικῶς. Καὶ πρὸς τοῦτο ἔστειλεν εἰς αὐτὸν μὲ τὴν γήραν ἐπιστολὴν καὶ παρεκάλει ν' ἀποδώσῃ τὴν ἁρπαγεῖσαν περιουσίαν.

Ἄλλ' ὁ πλούσιος ἀντὶ τούτου ὕβρισε καὶ ἐκτύπησεν ἀνάνδρως τὴν γυναῖκα, στηριζόμενος εἰς τὴν δύναμιν, τὴν ὅποιαν εἶχε πλησίον τοῦ βασιλέως.

Ὁργισθεὶς ὁ διοικητὴς καλεῖ ἐνώπιόν του τὸν ἔνοχον. Ἄλλ' οὗτος περιφρονῶν καὶ νόμους καὶ ἄρχοντας, ὅχι μόνον δὲν ὑπακούει, ἀλλὰ καὶ μεταβαίνει εἰς τὰ ἀνάκτορα, ὅπου εἶχε προσκληθῆ, διὰ νὰ δειπνήσῃ μετὰ τοῦ αὐτοκράτορος.

Σπεύδει καὶ ὁ διοικητὴς ἐκεῖ. Ζητεῖ ἄδειαν καὶ εἰσέρχεται εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ φαγητοῦ, ὅπου βλέπει τὸν ἔνοχον νὰ κάθεται πλησίον τοῦ αὐτοκράτορος.

— Βασιλεῦ, λέγει τότε με θάρρος, ἐὰν ἐπιμένῃς νὰ παύσῃ κάθε ἀδικία καὶ ἂν ἡ ἀπόφασίς σου αὕτη, ἡ ἀξία αὐτοκράτορος, εἶναι σταθερά, θὰ ἐξακολουθῶ νὰ ἐκτελῶ τὰς διαταγὰς σου. Ἐν ὅμως ἡλλαξες γνώμην, ἐὰν θέλῃς νὰ εὐνοῇς

τοὺς φαύλους καὶ νὰ τοὺς τιμᾷς ὡς ὁμοτραπέζους, παρακαλῶ νὰ δεχθῇς τὴν παραίτησίν μου ἀπὸ τὸ ἀξίωμα, τὸ ὁποῖον με καθιστᾷ μισητὸν μόνον, χωρὶς νὰ δύναμαι καὶ νὰ σὲ ὠφελήσω.

Ὁ Ἰουστίνος, ἐκκληκτος ἐκ τῆς θαρραλέας γλώσσης τοῦ διοικητοῦ τῆς πρωτευούσης, εἶπε :

— Δὲν ἤλλαξα γνώμην καθόλου. Μὴ παύης νὰ καταδιώκῃς παντοῦ τοὺς ἀδίκους. Ὁ ἄδικος, καὶ σύνθρονός μου ἂν εἶναι, θὰ καταβῇ τοῦ θρόνου διὰ νὰ ὑποστῇ τὴν πρέπουσαν τιμωρίαν.

Ὁ διοικητὴς ἐνεθαρρύνθη ἀπὸ τοὺς λόγους τοῦ αὐτοκράτορος καὶ διατάσσει νὰ συλλάβουν ἀμέσως τὸν ἔνοχον, ἐνῶ οἱ ὁμοτράπεζοί του ἔμειναν ἐμβρόντητοι.

Ὁδηγεῖ αὐτὸν εἰς τὸ δικαστήριον καὶ τὸν προκαλεῖ νὰ ἀπολογηθῇ διὰ τὴν ἀδικίαν, τὴν ὁποίαν διέπραξεν.

Ἄφρωνος καὶ τρέμων ὁ πρὶν ἀλαζὼν πλούσιος δὲν ἠδυνήθη μὲ κανὲν μέσον νὰ ὑπερασπίσῃ τὸν ἑαυτὸν του καὶ ἐτιμωρήθη παραδειγματικῶς. Ἡ περιουσία του ἐδημεύθη καὶ ἐδόθη εἰς τὴν χήραν ὡς ἀποζημίωσις.

Τὸ γεγονός τοῦτο ἔκαμε βαθεῖαν ἐντύπωσιν εἰς τὸν λαὸν καὶ ἐγένεν ἀφορμὴ νὰ σταματήσῃ ἐπὶ πολὺν καιρὸν εἰς τὴν βασιλεύουσαν ἡ ἀρπαγὴ καὶ ἡ βία.

Η ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΝ ΕΠΟΧΗΝ

Ὁ βυζαντινὸς κόσμος εἶχεν ὀργανωμένην φιλανθρωπίαν, ὅπως αἱ σημεριναὶ εὐρωπαϊκαὶ κοινωνίαι.

Εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς μικροαστικὰς πόλεις ὑπῆρχον καὶ συνετηροῦντο ἀπὸ φιλανθρωπous κυρίας γηροτροφεῖα, πτωχοκομεῖα καὶ ὀρφανοτροφεῖα. Ἐπίσης ὑπῆρχον καὶ ξενοδοχεῖα, τὰ ὁποῖα ἦσαν προωρισμένα διὰ τοὺς ξένους ἀστέγους καὶ ἀσθενεῖς.

Ἄλλα πάλιν εὐαγῇ ἰδρύματα συνεκέντρωνον ὅλας τὰς δυστυχίας τῆς τότε κοινωνίας εἰς τὸν ἴδιον περίβολον, ἐντὸς ἀμετρήτων μικρῶν οἰκίσκων. Ἐκεῖ κάθε ἀσθενὴς εἶχε καὶ κά-

ποιον ἀπεσπασμένον εἰς τὴν ὑπηρεσίαν του. Παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν γερόντων εὐρίσκετο εἷς νέος ἢ μία νεᾶνις, διὰ νὰ τοὺς δίδουν τὸ γάλα των. Τοὺς τυφλοὺς ἐχειραγώγουν, διὰ νὰ τοὺς καθίσουν εἰς τὸν ἥλιον. Ὅσα βρέφη δὲν εἶχον μητέρας, ἐδίδοντο εἰς τὰς ἀγκάλας τροφῶν, αἱ ὁποῖαι πρὸς τοῦτο ἐμισθοδοτοῦντο.

Μεταξὺ τῶν δυστυχῶν τούτων συγκατελέγοντο καὶ ὅσοι ξένοι, ἔνεκα ἀσθενείας, ἠναγκάζοντο νὰ διακόψουν τὸ ταξιδιὸν των, διὰ νὰ ζητήσουν βοήθειαν εἰς τὰ ἐν λόγῳ φιλανθρωπικὰ ἰδρύματα.

Ἐντὸς τῶν φιλανθρωπικῶν τούτων ἰδρυμάτων τοῦ Βυζαντίου τὰ ὀρφανὰ, ὅταν ἐμεγάλωναν, ἐδιδάσκοντο τὰ γράμματα μαζὶ μὲ τὰ ἄπορα παιδιά τῆς συνοικίας. Καὶ ὅταν ἐτελείωνον τὰς σπουδὰς των, εὕρισκον ἀρχετὴν προστασίαν, διὰ νὰ τοποθετηθοῦν κάπου καὶ νὰ ζήσουν ὡς ἀνεξάρτητοι πολῖται.

Ἡ αὐτοκράτειρα, αἱ πριγκίπισσαι καὶ αἱ ἀρχόντισσαι, συχνότατα ἐπεσκέπτοντο τὰ ξενοδοχεῖα, τὰ ὀρφανοτροφεῖα καὶ τοὺς ξενῶνας, διὰ νὰ παρηγορήσουν τοὺς ἀποκλήρους τῆς μοίρας καὶ νὰ ἀνακουφίσουν αὐτοὺς μὲ χρήματα, ἐνδύματα καὶ τροφίμα.

Τὴν ἱατρικὴν ὑπηρεσίαν ἐξετέλουν ἐκεῖ μέσα οἱ ρασοφοροῦντες ξενοδόχοι. Οὗτοι ἐθεράπευον, ἐδίδον συνταγὰς καὶ παρεῖχον δωρεὰν φάρμακα. Ἡ εὐεργετικὴ δρᾶσις των ἐξηπλοῦτο καὶ εἰς τοὺς πτωχοὺς τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τοὺς ζητοῦντας τὴν βοήθειαν τῆς ἐπιστήμης των.

Τὸ ἐπιφανέστερον ὅλων τῶν φιλανθρωπικῶν καταστημάτων τῆς πρωτεύουσας ἦτο ὁ λεγόμενος «Ξενὼν τοῦ Σαμψών». Ἐκεῖτο παραπλεύρως τοῦ ναοῦ τῆς Ἀγίας Σοφίας

καὶ ἦτο προικισμένος μὲ πολλὰ εἰσοδήματα ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἥδη τοῦ μεγάλου Ἰουστινιανοῦ.

Εἰς τὴν Ὁξυάν, μίαν ἀπὸ τὰς Πριγκιπωνήσους, ὑπῆρχεν ὀρφανοτροφεῖον ὅμοιον μὲ τὸ τῆς πρωτευούσης. Ἄν ὅμως κρίνῃ κανεῖς ἀπὸ τὴν δυσκολίαν τῆς ἐπικοινωνίας τῆς νησίδος μὲ τὴν πρωτεύουσαν ἐν καιρῷ χειμῶνος, ἀναγκάζεται νὰ παραδεχθῇ, ὅτι τὸ οἰκοδόμημα τοῦτο ἦτο ἡ καλοκαιρινὴ κατοικία τῶν μικρῶν ὀρφανῶν. Ταῦτα θὰ ἔπρεπε νὰ ἀπομακρύνωνται κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ θέρους ἀπὸ τὸν καύσωνα τῆς Πόλεως καὶ νὰ δροσιζῶνται εἰς τὰ γλαυκὰ νερὰ τῆς θαλάσσης.

Ἡ Ἀγία Ἑλένη εἶναι ἡ πρώτη, ἡ ὁποία προσεπάθησε νὰ κάμῃ στερεά, διὰ φιλανθρωπικῶν ἰδρυμάτων, τὰ θεμέλια τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης. Εἶναι ἡ πρώτη, ἡ ὁποία κατὰ τὴν παράδοσιν ἵδρυσεν ἐν Κωνσταντινουπόλει γηροκομεῖον καὶ ἄλλα ἰδρύματα, ἀνακουφιστικὰ τῆς ἀνθρωπίνης δυστυχίας.

Ἡ Πλακίλλα, ἡ σύζυγος Θεοδοσίου τοῦ Μεγάλου, ὑπηρέτει μὲ τὰς ἰδίας τῆς χειρὸς τοὺς ἀσθενεῖς. Ἡ φιλόανθρωπος αὕτῃ βασίλισσα ἀπὸ ὑπερβολικὸν ζῆλον ἐξετέλει ἀκόμη καὶ τὰ ἔργα τῶν νοσοκόμων καὶ ὑπηρετριῶν μέσα εἰς τὰ νοσοκομεῖα.

Ἀλλὰ καὶ τὸ ζήτημα τῆς καθαριότητος τοῦ λαοῦ ἀπησχόλει τὰς πριγκιπίσας τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους. Κτίζονται λοιπὸν ὑπὸ τῶν θυγατέρων τοῦ Αὐτοκράτορος Οὐάλεντος δύο λουτρὰ δημόσια ἐν τῇ πρωτευούσῃ.

Εἰς τὴν αὐτοκράτειραν Εἰρήνην τὴν Ἀθηναίαν ἀποδίδεται ἡ ἵδρυσις ἐν Κωνσταντινουπόλει τοῦ λεγομένου «Πιστωρίου». Τοῦτο ἦτο συσσίτιον διὰ τοὺς πτωχοὺς, ὅπου, ἂν ὅχι ἄλλο τι, εὗρισκον ὅμως οἱ πεινασμένοι μίαν χορταστικὴν

μερίδα ἄρτου. Ἐπίσης ἡ ἰδία παρεχώρησε μεγάλην ἔκτασιν γῆς, διὰ νὰ θάπτονται δωρεὰν οἱ πτωχοὶ καὶ οἱ ξένοι.

Δὲν εἶναι δὲ μόνον βασίλισσαι, ὅσαι προικίζουν μὲ φιλάνθρωπα ἰδρύματα τὴν τρίτην, μετὰ τὰς Ἀθήνας καὶ τὴν Ἀλεξάνδρειαν, πρωτεύουσαν τοῦ ἑλληνισμοῦ. Καὶ ἄλλαι ἀριστοκρατίδες γυναῖκες, μὲ ἐξευγενισθεῖσαν καρδίαν ἀπὸ τὰ διδάγματα τῆς θρησκείας, συναγωνίζονται ποία πρώτη νὰ βοηθήσῃ τὴν τάξιν τῶν πτωχῶν. Ἡ κόρη κάποιου πατρικίου Πέτρου, ὀνομαζομένη Ἀγάθη, ἔκτισε μὲ ἔξοδά της γηροκομεῖον. Ἡ πατρικία Μάρη, ἐπισκεφθεῖσα τὰς φυλακάς, διὰ νὰ κάμῃ ἐλεημοσύνας, ἠσθάνθη μέγαν οἶκτον διὰ τὴν ἀθλιότητα, μέσα εἰς τὴν ὁποίαν ἔζων οἱ κατάδικοι. Διὰ τοῦτο παρεχώρησε τὴν οἰκίαν της εἰς τὸν αὐτοκράτορα, διὰ νὰ τὴν χρησιμοποίῃ ὡς φυλακὴν τῶν καταδικῶν καὶ ἔλαβε τὴν εὐχαρίστησιν νὰ τοὺς ἴδῃ μεταφερομένους εἰς αὐτήν.

Ἄς εἶναι εὐλογημένον τὸ ὄνομα ὅλων αὐτῶν τῶν γυναικῶν καὶ ἄλλων πολλῶν, τὰς ὁποίας δὲν ἀναφέρομεν.

Ο ΜΙΚΡΟΣ ΒΟΣΚΟΣ ΚΑΙ Ο ΠΑΣΤΕΡ

Πρὸ ἐξήκοντα περίπου ἐτῶν εἰς τὴν Γαλλίαν εἰς μικρὸς βοσκὸς ἔβοσκε τὸ ποῖμνιόν του πλησίον μιᾶς λίμνης. Ἐκεῖ πλησίον ἦσαν καὶ τέσσαρα μικρὰ παιδιά, τὰ ὁποῖα ἔπαιζον.

Αἰφνης ὁ μικρὸς βοσκὸς βλέπει νὰ ἐξέρχεται ἀπὸ τὸ γειτονικὸν δάσος εἰς λύκος καὶ νὰ διευθύνεται τρέχων ἐναντίον τῶν παιδιῶν. Ἦτο λυσσασμένος. Ὁ γενναῖος βοσκός, διὰ νὰ σῶσῃ τὰ παιδάκια, ὀρμᾷ ἐναντίον τοῦ λύκου. Ἀγρία πάλη ἀρχίζει μεταξύ των. Ὁ λύκος ἐδάγκασεν εἰς πολλὰ μέρη τὸ βοσκόπουλον, ἀλλ' αὐτὸ κατῶρθωσε τέλος νὰ περιτυλίξῃ τὸ μαστίγιόν του εἰς τὸ στόμα καὶ τὸν λαιμὸν τοῦ λύκου, νὰ τὸν σύρῃ εἰς τὴν λίμνην καὶ νὰ τὸν πνίξῃ.

Ἔως τότε τὴν λύσσαν προσεπάθουν νὰ τὴν θεραπεύσουν μὲ ἐν βότανον, τὸ ὁποῖον ὠνόμαζον λυσσόχορτον. Ἀλλὰ ματαίως! Ὅσοι ἐδαγκάνοντο ἀπὸ λύκον ἢ σκύλον λυσσῶντα, ἀπέθνησκον φρικτὸν θάνατον.

Ὁ Λουδοβίκος Παστέρ, ὁ ὁποῖος προηγουμένως εἶχεν ἀνακαλύψει τὴν αἰτίαν καὶ τὴν θεραπείαν ἄλλης θανατηφόρου ἀσθενείας τῶν ζώων, τοῦ ἀνθρακος, εἶχεν ἀνακαλύψει καὶ τὰ μικρόβια τῆς λύσσης καὶ κατέγινετο τώρα νὰ εὑρῇ φάρμακον κατὰ τῆς φοβερᾶς ἀσθενείας. Εἶχε παρα-

σκευάσει ἐν ὑγρὸν, τὸ ὁποῖον ὠνόμασεν ἀντιλυσσικὸν ὀρὸν καὶ μὲ αὐτὸ ἔκαμνεν ἐνέσεις κάτω ἀπὸ τὸ δέριμα.

Ἔως τότε τὰ πειράματα τοῦ ἔκαμνεν ὁ Παστέρ εἰς κονίλους· δὲν εἶχε δοκιμάσει ἀκόμη ἐπὶ ἀνθρώπων. Τώρα τοῦ παρουσιάζετο ἡ εὐκαιρία νὰ δοκιμάσῃ τὸ

ἀντιλυσσικὸν ἐμβόλιον καὶ εἰς τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου.

Ὁ βοσκός, ὁ ὁποῖος ἔσωσε τὰ παιδάκια ἀπὸ τὸν λύκον καὶ ἀπὸ τὸν θάνατον ὠνομάζετο Ζουπίλ καὶ ἦτο παιδίον δεκατεσσάρων ἐτῶν. Τὸν ἔφεραν εἰς τὸν Παστέρ.

Ὅλος ὁ κόσμος ἀνέμενε μὲ συγκίνησιν ἥθελαν νὰ μὴ ἀποθάνῃ τὸ ἡρωικὸν παιδίον. Συγκίνησιν ἠσθάνετο καὶ ὁ Παστέρ. Εἶχεν εὑρεῖ πραγματικῶς τὴν θεραπείαν τῆς λύσσης;

Ἦρχισε τὸν ἐμβολιασμόν. Ἠλθεν ἡ ἡμέρα κατὰ τὴν ὁποίαν ἔπρεπε νὰ ἐκδηλωθῇ ἡ λύσσα, ἀλλ' ἡ λύσσα δὲν ἔξε-

δηλώθη. Τὸ ἡρωικὸν βοσκόπουλον ἐσώθη. Ἡ θεραπεία τῆς λύσσης εἶχεν εὐρεθῇ.

Χιλιάδες ἀνθρώπων ἤρχισαν τότε νὰ συρρέουν εἰς τὸ μικρὸν ἐργαστήριον τοῦ Παστέρ. Καθ' ἑκάστην παρουσίαν ζοντο εἰς αὐτὸν λυσσόδηκτοι, διὰ νὰ ἐμβολιασθῶν, καθὼς καὶ ἱατροὶ ἀπὸ ὅλον τὸν κόσμον, διὰ νὰ μάθουν τὰ μυστήρια τῆς νέας θεραπείας. Ὁ συνωστισμὸς ἦτο τόσο πολὺς, ὥστε τὸ ταπεινὸν ἐργαστήριον δὲν τοὺς ἐχώρει.

Τότε εἰς ἓν μοναχικὸν μέρος τῶν Παρισίων, ὅπου ἔως τότε ἐφύτρωνον ἄκανθαι καὶ ἄγρια χόρτα, ἐκτίσθη μὲ δημόσιον ἔρانون ἓν λαμπρὸν μέγαρον, τὸ ὁποῖον ὠνόμασαν Ἰνστιτούτον Παστέρ. Ἐκεῖ θεραπεύουν τώρα τοὺς λυσσοδήκτους καὶ μελετοῦν διαφόρων εἰδῶν μικρόβια καὶ εὐρίσκουν ἐμβόλια διὰ διαφόρους ἀσθενείας.

Εἰς τὴν πρόσοψιν τοῦ μεγάρου τούτου σύμπλεγμα χαλκοῦν παριστάνει ἓν δεκατετραετὲς παιδίον, τὸ ὁποῖον ὀρμαῖ κατεπάνω εἰς ἓνα λύκον, τὸν ἀρπάζει ἀπὸ τὸ δέγμα τοῦ λαιμοῦ καὶ δένει τὸ στόμα του μὲ τὸ λωρίον τοῦ μαστιγίου του.

Τὸ ἄγριον ζῷον ματαίως προσπαθεῖ νὰ φύγῃ.

Εἰς τὸ σύμπλεγμα τοῦτο ἠνώθησαν δύο νῖκαι· ἡ νίκη τοῦ μικροῦ βοσκοῦ κατὰ τοῦ λύκου καὶ ἡ νίκη τοῦ Παστέρ κατὰ τῆς λύσσης.

Ο ΜΙΚΡΟΣ ΣΑΡΩΘΡΟΠΟΙΟΣ

Ὁ Γιαννάκης μὲ τὴν χήραν μητέρα του δὲν εἶχον κανένα πόρον ζωῆς. Ἐξων μὲ πολλὴν στενοχωρίαν καὶ ἴσως θὰ ἀπέθνησκον ἐκ τῆς πείνης, ἂν δὲν ἐλάμβανον μικρὰς βοήθειας ἀπὸ φιλανθρωποὺς χριστιανούς.

Μίαν ἡμέραν ὁ χωρικός, εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ὁποίου διέμενον μὲ μικρὸν ἐνοίκιον, εἶπεν εἰς τὸν Γιαννάκην :

— Νομίζω, μικρέ μου, ὅτι θὰ ἡμποροῦσες νὰ κερδίξεις τὸν ἄρτον σου· εἶσαι πλέον μεγάλος καὶ ἀρκετὰ ἔξυπνος.

— Αὐτὸ βεβαίως ἐπιθυμῶ καὶ ἐγώ, εἶπεν ὁ Γιαννάκης, ἀλλὰ ποῦ καὶ πῶς;

— Ἐχω σκεφθῇ κάτι διὰ σέ, ἀπὸ τὸ ὅποιον θὰ ἡδύνασο νὰ κερδίξης χρήματα μὲ τιμότητα. Ἴδου αὐτό: Ἄρχισε νὰ κατασκευάζης σάρωθρα. Εἰς τὸ λιβάδι μου ὑπάρχει ἀρκετὸν χόρτον εἰδικὸν διὰ σάρωθρα (σόργον). Διὰ σέ δὲν θὰ στοιχίσῃ τοῦτο τίποτε ἄλλο, παρὰ μόνον δύο σάρωθρα τὸν χρόνον, τὰ ὅποια ὡς πληρωμὴν θὰ μοῦ δίδῃς διὰ τὴν οἰκιακὴν μου χρῆσιν. Πήγαινε νὰ μαζεύῃς ὅσον θέλεις.

— Μάλιστα! Αὐτὸ θὰ ἦτο θαυμάσιον, ἀπήντησεν ὁ Γιαννάκης, ἀλλὰ ποῦ καὶ πῶς θὰ μάθω τὴν κατασκευὴν τοῦ σαρώθρου;

— Αὐτὸ δὲν εἶναι σπουδαῖον πρᾶγμα, εἶπεν ὁ χωρικός, αὐτὸ θὰ σοῦ τὸ μάθω ἐγώ. Ἐπὶ πολλὰ ἔτη κατεσκεύαζα σάρωθρα, τὰ ὅποια ἐχρησιμοποίει ἡ οἰκογένειά μου· καὶ τὰ κατεσκεύαζα τόσον ὥραία, ποὺ θὰ ἐδεχόμην νὰ μετρηθῶ μὲ ὅλους τοὺς σαρωθροποιούς. Τὸ ἐργαλεῖον, μὲ τὸ ὅποιον κατασκευάζονται, εἶναι ἀπλούστατον, ἐν ἀσήμαντον πρᾶγμα· καὶ μέχρις ὅτου κατορθώσῃς ν' ἀποκτήσῃς ἰδικόν σου, δύνασαι νὰ μεταχειρίζεσαι τὸ ἰδικόν μου.

Τοιοιτοτρόπως καὶ συνέβη. Καὶ μὲ τὴν εὐλογίαν τοῦ Θεοῦ καὶ μὲ τὴν ἐπιμέλειάν του ὁ Γιαννάκης ἔγινεν εὐτυχής.

Ὁ χωρικός συνέχαιρε μὲ τὸν ἐργατικώτατον Γιαννάκην.

— Νὰ μὴ κάμνῃς περιττὰς οἰκονομίας εἰς τὰ ὑλικά. Ἡ ἐργασία σου νὰ γίνεται πάντοτε τελεία. Πρέπει νὰ ἐργάζεσαι κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε ν' ἀποκτήσῃς τὴν ἐμπιστοσύνην τῶν πελατῶν σου· ἐφ' ὅσον τὴν ἀπέκτησες, ἐκέρδισες τὸ πᾶν. Αὐτὰ συνεβούλευεν ὁ χωρικός καὶ ὁ μικρὸς φίλος του συνεχροφώνετο πρὸς τὰς συμβουλὰς του.

Ὡς ἦτο φυσικόν, κατ' ἀρχὰς ὁ Γιαννάκης ἐπροχώρει βραδέως. Πάντοτε ὅμως κατώρθωνε νὰ πωλῇ τὸ προϊόν τῆς ἐργασίας του. Καὶ τὸ εὐχάριστον ἦτο τοῦτο: ὅσον καλύτερα σάρωθρα κατεσκεύαζε, τόσον ἡ κατανάλωσίς των ἐγίνετο μεγαλύτερα..

Ταχέως διεδόθη εἰς τὸ χωρίον, ὅτι ὁ Γιαννάκης κατεσκεύαζε τὰ καλύτερα σάρωθρα. Καὶ ὅσον ἡ φήμη του διεδίδετο περισσότερον, τόσον καὶ ὁ ζῆλος του ἐγίνετο μεγαλύτερος. Ἡ ἀσθενικὴ μήτηρ του ἀνέλαβε σωματικῶς. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἄλλοτε θλιμμένη ψυχὴ τῆς ἦτο τώρα γεμάτη κρυφὴν χαρὰν καὶ χρυσᾶς ἐλπίδας.

— Τώρα, δόξα τῷ Θεῷ, ἔλεγε μέσα τῆς, δὲν ἔχομεν ἀνάγκην ἐλεημοσύνης, δὲν ἐπιβαρύνομεν κανένα. Τώρα ὁ ἀγαπητός μου Γιαννάκης κερδίζει. Ὅταν κατορθώῃ κανεὶς μὲ τὴν ἐργασίαν του νὰ ἐξασφαλίσῃ τὰ πρὸς τὸ ζῆν, εἶναι εὐχαριστημένος καὶ θεωρεῖται εὐτυχής. Ἄς εἶναι εὐλογημένος τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος μετὰ τὰς ἡμέρας τῶν τόσων στερήσεων μᾶς ἐχάρισε μίαν τοιαύτην εὐτυχίαν. Καὶ ἄς διδῇ ἡ χάρις Του κάθε ἀγαθὸν εἰς τὸν καλὸν οἰκοδεσπότην μας διὰ τὰς ὑποδείξεις του πρὸς τὸ παιδί μου!

Ὁ Γιαννάκης ἀπὸ τινων ἡμερῶν ἐφαίνετο πολὺ σκεπτικὸς καὶ ἐνίοτε μελαγχολικός.

Τί συνέβαινεν ἄραγε;

Ὁ μικρὸς σαρωθροποὶδς ἐκουράζετο πολὺ μεταφέρων τὸ πρὸς πώλησιν ἐμπόρευσμά του ἐπάνω εἰς τοὺς ὄμους του. Ἐσκέπτετο, ὅτι πιθανὸν καὶ νὰ ἡσθένει ἀπὸ τὴν ὑπερβολικὴν κούρασιν. Καὶ τί θὰ ἐγίνετο τότε ἡ ἐργασία του; τί θὰ ἐγίνετο ἡ ἀγαπητὴ του μήτηρ;

Ὁ χωρικὸς τὸν ἠρώτησε, διὰ νὰ μάθῃ τὴν αἰτίαν τῆς στενοχωρίας του.

Ὁ Γιαννάκης τοῦ ἐφάνερωσεν, ὅτι δὲν εἶχε τὴν ἀντο-

χὴν νὰ ἐξακολουθῇ μεταφέρων ἐπὶ τῆς ράχεώς του φορτία ἀπὸ σάρωθρα· ὅτι ἔπρεπεν ἀπαραιτήτως νὰ ἀποκτήσῃ μίαν εὐρύχωρον χειράμαξαν, διὰ νὰ μεταφέρῃ τὰ σάρωθρά του. Δὲν εἶχεν ὅμως, προσέθεσε περιλυπος ὁ σαρωθροποιός, τὰ ἀπαιτούμενα διὰ τὴν ἀγοράν της ἀρκετὰ χρήματα καὶ δὲν ἐγνώριζε κανένα νὰ τοῦ δανείσῃ.

— Ἀνόητε μικρέ, τοῦ εἶπεν ὁ χωρικός, διατὶ ἀπελπίζεσαι τόσον εὐκολα ; ἄκουσε : ἐγὼ θὰ σὲ βοηθήσω ν' ἀποκτήσῃς τὴν χειράμαξαν. Ναί, καὶ θὰ τὴν κατασκευάσῃς σύ.

Μὲ ἀνοικτὸν τὸ στόμα καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς διεσταλμένους παρετήρησεν ὁ Γιαννάκης τὸν χωρικόν.

— Μάλιστα, σὺ θὰ τὴν κατασκευάσῃς, ἀρκεῖ νὰ τὸ θέλῃς καὶ νὰ δείξῃς ἐπιμέλειαν. Ἦμπορεῖ κάλλιστα νὰ τεμαχίσῃς τὰ ξύλα καὶ δι' ὅ,τι σὺ δὲν γνωρίζεις, εἶμαι εἰς θέσιν ἐγὼ νὰ σὲ πληροφορῶ. Τὰ ξύλα δὲν θὰ σοῦ στοιχίσουν πολὺ· ὅσα δὲν ἔχω, θὰ τὰ εὕρωμεν ἀπὸ ἄλλον συγχωριανόν μας, εἰς τὸν ὅποιον ὡς ἀντάλλαγμα θὰ δώσῃς σάρωθρα. Εἰς τὴν ἀποθήκην μου ἔχω καὶ κάποιο πολὺ παλαιὸ καὶ σπασμένο καροτσάκι· θὰ τὸ σύρωμεν ἔξω καὶ θὰ τὸ ἔχῃς ὑπ' ὄψει σου, διὰ νὰ ὀδηγηθῇς νὰ κατασκευάσῃς τὴν χειράμαξάν σου. Ἐντὸς ὀλίγου θὰ εἶναι ἐτοίμη, χωρὶς μάλιστα νὰ ἔχῃς ἐξοδεύσει δι' αὐτὴν οὔτε ἓν ἑκατοντάδραχμον. Ἴσως βέβαια καταφύγῃς καὶ εἰς τὴν βοήθειαν τοῦ σιδηρουργοῦ, ἀνταμείβων αὐτὸν μὲ σάρωθρα, ἴσως δὲν χρειασθῇς οὔτε αὐτόν !

Εἰς τοὺς λόγους αὐτοὺς τοῦ χωρικοῦ ὁ Γιαννάκης ἤνοιξε περισσότερον τοὺς μεγάλους τοῦ ὀφθαλμοῦς. Κατόπιν ἐβυθίσθη εἰς σκέψεις. Νὰ ἐπιχειρήσῃ αὐτὸς νὰ κατασκευάσῃ χειράμαξαν ! Τοῦ ἐφαίνετο ὅχι δύσκολον ἀπλῶς, ἀλλ' ἀκατόρθωτον πρᾶγμα.

Καὶ νομίζετε, ὅτι θὰ ἠμποροῦσα νὰ τὸ κατορθώσω ἐγώ, πού ἔως τώρα δὲν ἔχω ἐπιχειρήσει, δὲν ἔχω κὰν σκεφθῇ

τοιούτον τι ; ἐτόλμησε νὰ ἐρωτήσῃ δειλῶς ὁ Γιαννάκης τὸν χωρικόν.

— Θάρρος, θάρρος, ἀτολμε μικρέ ! εἶπεν ὁ χωρικός. Λάβε τὴν ἀπόφασιν καὶ ἄρχισε μόνον· τότε κατὰ τὸ ἥμισυ θεώρει τελειωμένον τὸ ἔργον σου. « Ἡ ἀρχὴ εἶναι τὸ ἥμισυ τοῦ παντός », δὲν ἔλεγον ὀρθότατα οἱ παλαιοὶ πρόγονοί μας ; Πίστευε εἰς τοῦτο : ἐὰν οἱ ἄνθρωποι εἶχον τὴν ἀπαιτούμενην ἀποφασιστικότητα, ὅλοι ὅσοι περιφέρονται ζητοῦντες ἐλεημοσύνην, θὰ κατάρθωνον νὰ ἐξεύρουν καὶ ἐκτελέσουν κάποιαν ἐργασίαν· δὲν θὰ ἠρέσκοντο εἰς τὰ σχεδὸν κλεπτόμενα, ἀλλὰ εἰς τὰ νομίμως διὰ τοῦ ἰδρωτός ἀποκτώμενα.

Ὁ Γιαννάκης ἀντελήφθη πόσον ὀρθοὶ ἦσαν οἱ λόγοι τοῦ προστάτου του καὶ ἤρχισε νὰ κατασκευάζῃ τὴν χειράμαξαν, ὅσakis δὲν κατεγίνετο μὲ τὴν σαρωθροποιάν.

Ὁ χωρικός τὸν καθωδῆγει καὶ τὸν ἐβοήθει. Μετὰ δύο μῆνας ἡ χειράμαξα ἦτο ἐτοίμη. Τὴν Τρίτην τοῦ Πάσχα τὴν ἔσυρεν ὁ Γιαννάκης διὰ πρώτην φορὰν.

Εἶναι δύσκολον νὰ ἐπιχειρήσῃ τις νὰ περιγράψῃ τὴν ὑπερηφάνειαν καὶ τὴν χαρὰν τοῦ μικροῦ σαρωθροποιοῦ διὰ τὸ ἀνέλπιστον κατόρθωμά του.

Ὁ Γιαννάκης ἠγάπα τόσον τὸ ἔργον αὐτὸ τῶν χειρῶν του, ὥστε δὲν τὸ ἀντήλλασσε μὲ τὸ μεγαλύτερον χρηματικὸν ποσόν.

ΤΙΜΙΟΤΗΣ

Ἡ ἱστορία αὐτὴ ἐγίνε τὸν παλαιὸν καιρόν· τὸ αὐτοκίνητον τότε ἦτο ἄγνωστον· ὅλος ὁ κόσμος ἐταξίδευε μὲ ἀμάξας καὶ οἱ ἀμαξηλάται συνηγωνίζοντο, ποῖος θὰ εἶχε τὰ ὠραιότερα καὶ δυνατώτερα ἄλογα.

Εἰς τὴν ρίζαν ἐνὸς ἀποκρήμνου λόφου ἦτο μία καλύβη· ἦτο τόσον πτωχική, ὥστε οἱ ταξιδιωταὶ θὰ τὴν ἐνόμιζον ἀκατοίκητον, ἐὰν δὲν ἐβλεπον τὸν καπνὸν ν' ἀναβαίνειν ἀπὸ τὴν καπνοδόχον εἰς τὸν οὐρανόν.

Εἰς τὴν καλύβην ἔζη μία γραῖα μὲ δύο μικρὰ παιδιά, τὸν Παῦλον καὶ τὴν Ἄνναν. Ἦσαν ὀρφανὰ καὶ πάμπτωχα καὶ τὰ εἶχε μαζί της, διὰ νὰ μὴ ἀποθάνουν ἀπὸ τὴν πείναν. Πόσην εὐτυχίαν ἠσθάνθησαν, ὅταν ἡ καλὴ γραῖα τὰ ἔβαλε νὰ ξεσταθοῦν εἰς τὴν ὀλιγοστὴν φωτιάν της καὶ ἐμοίρασε μὲ αὐτὰ τὸν ξηρὸν ἄρτον της!

Ἀπὸ τὴν κορυφὴν τοῦ λόφου ἐβλεπε κανεὶς τὸν ἀπέραντον κάμπον· τὴν ἄνοιξιν ἰδίως ἡ ὠραιότης του ἦτο ἀπερίγραπτος. Ἦτο ὀλοπράσινος καὶ ἀνθοστόλιστος. Εἰς μικρὸς καὶ φιδωτὸς ποταμὸς ἐσχόρπιζε τὰ νερά του εἰς τὰ λιβάδια καὶ τοὺς κήπους καὶ ἐδρῶσιζε τὰ ἄνθη καὶ τὰ δένδρα. Γύρω ἀπὸ τὴν πεδιάδα ἦτο μία σειρὰ χαμηλῶν καὶ καταφύτων λόφων καὶ εἰς τὰς πλευρὰς αὐτῶν, ὡς τεράστιαι φωλεαί, ἦσαν κολημέναι αἱ οἰκίαι τῶν χωρικῶν. Εἰς τὸ βάθος τοῦ κάμπου μία μικρὰ λίμνη ἔλαμπεν εἰς τὸ χρυσὸν φῶς τοῦ ἡλίου ἢ τὸ ἀργυρόφως τῆς σελήνης. Χιλιάδες πτηνῶν ἐπέτων ἐδῶ καὶ ἐκεῖ καὶ ἐσχόρπιζον παντοῦ τὴν φαιδρὰν μελωδίαν των.

Πολλοὶ ἐκδρομεῖς ἀνέβαινον ἐπίτηδες εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ λόφου, διὰ ν' ἀπολαύσουν τὸ λαμπρὸν θέαμα. Εἰς τὸν ἀνηφορικὸν ὁμῶς καὶ ἀνώμαλον δρόμον μὲ δυσκολίαν ἀνέβαινον τὰ ἄλογα καὶ πολλάκις οἱ τροχοὶ ἐστρέφοντο πρὸς τὰ ὀπίσω. Καὶ ἦτο δυνατόν νὰ γίνουν καὶ δυστυχήματα, ἂν δὲν εὗρίσκετο κανεὶς νὰ τοποθετήσῃ λίθους ὀπισθεν τῶν τροχῶν καὶ νὰ τοὺς στηρίξῃ.

Αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν ἐργασίαν ἔκαμνεν ἡ ἀγαθὴ γραῖα. Μόλις ἔβλεπε καμμίαν ἄμαξαν ν' ἀναβαίνειν τὸν λόφον, ἔτρεχε κατόπιν καὶ ὅταν ἡ ἄμαξα ἐδυσκολεύετο, ἐτοποθέτει λίθους εἰς τοὺς ὀπισθίους τροχοὺς καὶ τοὺς ἐστήριζεν.

Οἱ ταξιδιωταὶ ἔδιδον ὀλίγα χρήματα εἰς τὴν γραῖαν καὶ αὐτὴ ἐπέστρεφεν εἰς τὴν καλύβην ἱκανοποιημένη, διότι θὰ ἠδύνατο νὰ περιποιηθῇ τὰ δύο ὀρφανά.

Τὸν ὑπόλοιπον χρόνον ἡ καλὴ γραῖα ἔγνεθε ξένα μαλλιά ἢ ἔπλεκε κάλτσες μὲ πληρωμὴν. Κάτι ἐκέρδιζε καὶ ἀπὸ τὴν ἐργασίαν αὐτὴν.

— Γιαγιά, εἶπε μίαν ἑσπέραν ὁ Παῦλος. Εἶναι πολὺ σκληρὰ ἐργασία διὰ σᾶς ν' ἀνεβοκατεβαίνετε τόσας φορὰς τὴν ἡμέραν τὸν λόφον. Θὰ ἠδυνάμεθα ἐγὼ καὶ ἡ Ἄννα νὰ κάμνωμεν τὴν ἐργασίαν αὐτὴν καὶ σεῖς νὰ κάθαστε καὶ νὰ γνέθετε. Ὁ κόσμος θὰ δίδῃ καὶ εἰς ἡμᾶς χρήματα· θὰ σᾶς τὰ φέρωμεν ὅλα. Θέλετε, γιαγιά, νὰ δοκιμάσωμεν μίαν ἡμέραν;

— Καλὰ, παιδί μου, εἶπεν ἡ γραῖα. Ἄς δοκιμάσωμεν ἂν ἠμπορῇτε νὰ τὸ κάμετε· ἀλλὰ πρέπει τὰς πρώτας ἡμέρας ν' ἀναβαίνωμεν μαζὶ εἰς τὸν λόφον, διότι φοβοῦμαι μήπως κτυπήσετε πουθενά.

Τὸ ἄλλο πρωὶ ὁ Παῦλος καὶ ἡ Ἄννα ἀνέβησαν μὲ τὴν γραῖαν εἰς τὸν ἀπόκρημνον λόφον, ἡ γραῖα ἔδειξεν εἰς τὸν Παῦλον πῶς νὰ τοποθετῇ λίθους εἰς τοὺς ὀπισθίους τροχοὺς

τῶν ἀμαξῶν, διὰ νὰ μὴ ὀπισθοχωροῦν. Καὶ ὅταν ἐπέισθη, ὅτι τὰ παιδιά ἐκτελοῦν καλῶς τὴν ἐργασίαν αὐτήν, ἐπέστρεψεν εἰς τὴν καλύβην καὶ εἰς τὸ γνέσιμόν της.

Τὴν πρώτην ἡμέραν ἔτυχε ν' ἀναβοῦν πολλαὶ ἄμαξαι εἰς τὸν λόφον καὶ ἡ Ἄννα συνεκέντρωσεν ἀρκετὰς δραχμὰς μέσα εἰς τὸν πῖλον τοῦ Παύλου. Ἡ γραῖα ἔχαμογέλασε τὴν ἐσπέραν παραλαμβάνουσα τὰς δραχμὰς καὶ ἠὺχαρίστηκε τὰ παιδιά. Ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἐκέρδισε περισσότερα χρήματα, διότι ἔμεινεν ὁλόκληρον τὴν ἡμέραν εἰς τὴν καλύβην καὶ ἔγενθε μαλλιὰ. Αἱ χεῖρες ὅμως τοῦ Παύλου ἐπληγώθησαν ἀπὸ τοὺς λίθους· ἀλλ' αὐτὸς ἐκαμάρωνε δι' αὐτό.

Τὴν ἄλλην ἡμέραν αἱ εἰσπράξεις τῶν παιδίων ἦσαν καὶ πάλιν καλαί. Ἀκόμη καὶ ὅταν ἐνύκτωνεν, ἦλθον τέσσαρες ἄμαξαι μαζί. Μία μικρούλα ἐφώναξε τὴν Ἄνναν καὶ τῆς ἔδωσεν ἀρκετὰς δραχμὰς. Καὶ ὅταν αἱ ἄμαξαι ἔφυγον, ὁ Παῦλος καὶ ἡ Ἄννα ἐκάθησαν εἰς μεγάλην πέτραν, διὰ νὰ μετρήσουν τὰ χρήματά των.

— "ὦ! ἀδελφούλη μου, ἐφώναξεν ἡ Ἄννα, κοίτα ἐδῶ· αὐτὸ δὲν εἶναι δραχμή, αὐτὸ εἶναι ἄλλο πράγμα.

Βέβαια, ἀπεκρίθη ὁ Παῦλος· αὐτὸ εἶναι λίρα· σωστή, ὁλόκληρη λίρα!

— Ἀλήθεια, ἐφώναξεν ἡ Ἄννα, ἡ ὁποία δὲν εἶχεν ἰδεῖ ποτὲ εἰς τὴν ζωὴν της λίραν καὶ οὔτε ἐγνώριζε καλὰ τὴν ἀξίαν της. Καὶ ἡμποροῦμε ν' ἀγοράσωμε μ' αὐτὴν γλυκίσματα; Θὰ τρέξω νὰ ἐρωτήσω τὸν μικρέμπορον.

— Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ὑπάγῃς πουνθενά, ἀπεκρίθη ὁ Παῦλος· ἡ λίρα ἀξίζει πολλὰς δραχμὰς· δὲν φαντάζεσαι πόσα γλυκίσματα ἡμπορεῖς ν' ἀγοράσῃς. Ἀλλὰ τί θὰ τὰ κάμῃς τόσα γλυκίσματα; Ἐσκέφθην κάτι ἄλλο, Ἄννα. Ἐσκέφθην ν' ἀγοράσωμεν κάτι διὰ τὴν γιαγιάν.

—Τί πράγμα, ἀδελφούλη μου;

— Κάτι πού ἐξήτει ὅλον τὸν περασμένον χειμῶνα, πού ἦτο ἄρρωστη ἀπὸ ρευματισμούς.

— Ἐννοῶ, ἐννοῶ τί θέλεις, εἶπεν ἡ Ἄννα. Ἐνα πάπλωμα. ὦ! ναί, Παῦλο, αὐτὸ θὰ ἦτο πολὺ καλύτερον ἀπὸ τὰ γλυκίσματα. Πόσον θὰ χαρῇ, ὅταν τὸ ἰδῇ!

Αἰφνιδίως εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Παύλου ἐξωγράφισθη μία ὑποψία.

— Στάσου, Ἄννα, εἶπεν. Ἄς μὴ χαιρώμεθα ἔτσι. Δὲν ἐσκέφθη κανεὶς ἀπὸ τοὺς δύο μας ἐν πράγμα· αὐτὴν τὴν λίραν μᾶς τὴν ἔδωσαν πραγματικῶς ἡ ἕκαμαν λάθος καὶ τὴν ἐπέρασαν διὰ δραχμὴν; καὶ τότε δὲν ἤμποροῦμεν ν' ἀγοράσωμεν πάπλωμα, διότι δὲν ἀπεκτήσαμεν τιμίως τὴν λίραν μας.

— Καλά, εἶπεν ἡ Ἄννα· ἦτο εἰς κύριος μὲ μίαν κυρίαν εἰς μίαν ἄμαξαν· μὲ ἐκοίταξε μὲ πολλὴν καλωσύνην. Ὅταν τοῦ εἶπα, ὅτι εἶσαι ἀδελφός μου, μοῦ ἔρριψε μίαν φούκταν χρήματα. Χωρὶς ἄλλο, αὐτὸς μᾶς ἔδωσε τὴν λίραν, διότι ἠὺ-χαριστήθη ἀπὸ τὴν ἐργασίαν σου.

— Ἄς εἶναι, εἶπεν ὁ Παῦλος· ἤμπορεῖ αὐτὸ νὰ εἶναι σωστόν· ἐγὼ ὅμως θέλω νὰ εἶμαι ἐντελῶς βέβαιος· δὲν εἶναι καλύτερον νὰ ἐρωτήσωμεν καὶ τὴν γιαγιάν;

Κατέβησαν εἰς τὴν καλύβην καὶ διηγήθησαν εἰς τὴν γραῖαν ὅλην τὴν ἱστορίαν τῆς λίρας.

— Ἀγαπημένα μου καὶ τίμια παιδιὰ, εἶπεν ἡ γραῖα, εἶμαι πολὺ εὐχαριστημένη ἀπὸ ὅλα αὐτά. Ἀλλὰ ἔχω καὶ ἐγὼ τὴν γνώμην, ὅτι ἡ λίρα δὲν εἶναι ἰδική σας· σᾶς τὴν ἔδωσαν κατὰ λάθος· πρέπει νὰ ὑπάγετε εἰς τὴν πόλιν, νὰ ἐρωτήσετε εἰς τὸ ξενοδοχεῖον καὶ νὰ εὑρετε τὸν ξένον, ὁ ὁποῖος σᾶς ἔδωσε τὴν λίραν.

—“Ω! ἤξεύρω πῶς θὰ τὸν ἀναζητήσω, εἶπεν ὁ Παῦλος· ἦτο μία πράσινη ἄμαξα μὲ κόκκινους τροχοὺς· ἐδιάβασα εἰς τὴν ἄμαξαν τὸ ὄνομα τοῦ ιδιοκτήτου. Θὰ τὸν εὕρωμεν ἀσφαλῶς. Ἐλα, Ἄννα, νὰ φύγωμε, πρὶν σκοτεινιάσῃ.

Μετὰ ἡμίσειαν ὥραν τὰ δύο παιδιά εἰσήρχοντο εἰς τὴν αὐλόθυραν τοῦ ξενοδοχείου. Ὁ Παῦλος ἐπροχώρησε μὲ θάρος εἰς τὴν αὐλήν. Πολὺς θόρυβος ἐγένετο ἐκεῖ. Οἱ ταξιδιώται παρελάμβανον τὰς ἀποσκευάς των· οἱ ἀμαξηλάται ἔτριβον τὰ ἰδρωμένα ἄλογα, διὰ νὰ μὴ κρυώσουν· ἄλλοι ἐκύλιον τὰς ἀμάξας ἐντὸς τοῦ ἀμαξοστασίου.

—Τί θέλεις; τί ἐργασίαν ἔχεις ἐδῶ; εἶπεν εἰς ὑπηρετῆς εἰς τὸν Παῦλον. Ἐμπρός, δρόμον, νεαρέ μου κύριε!

—Σᾶς παρακαλῶ, κύριε, ἀπήντησεν ὁ Παῦλος, ἀναζητῶ μίαν πράσινην ἄμαξαν μὲ κόκκινους τροχοὺς.

Ὁ ὑπηρετῆς τοῦ ἔδειξε τὴν ἄμαξαν καὶ τὸν ὁδηγόν της.

Ὁ Παῦλος τοῦ εἶπε τὴν ἱστορίαν τῆς λίρας.

—Ἀκριβῶς τώρα πηγαίνω εἰς τὴν αἴθουσαν νὰ πληρωθῶ ἀπὸ τὸν κύριον, πού εἶχον, μεταφέρει καὶ ἡμπορῶ νὰ πάρω μαζί μου τὴν λίραν.

—Ὁχι, εἶπεν ὁ Παῦλος· θὰ ἠθέλομεν νὰ τὴν δώσωμεν μόνοι μας.

—Ἐχουν δίκαιον τὰ παιδιά, εἶπεν ὁ ξενοδόχος, ἀκούσας τὴν ὁμιλίαν των.

Ὁ ἀμαξηλάτης δὲν ἀπήντησεν, ἀλλ’ ἐφάνη ὅτι ἐθύμωσεν. Εἶπεν εἰς τὰ παιδιά νὰ περιμένουν εἰς τὸν διάδρομον καὶ αὐτὸς ἐπροχώρησε.

Εἰς τὸν διάδρομον ἴστατο μία σεμνή, καθαρὰ καὶ καλοκαμωμένη γυναῖκα μὲ δύο μεγάλα ψάθινα καλάθια. Τὸ ἐν ἡμπόδιζεν ὀλίγον τὸ πέρασμα τοῦ διαδρόμου.

Εἷς ἄνθρωπος, κρατῶν μερικὰ ὀρτύκια, ἐπέρασε βιαστικὸς ἀπὸ τὸν διάδρομον. Εἰς τὴν βίαν του ἐκλώτισσε τὸ καλάθι καὶ ὅσα εἶχε μέσα ἐσκορπίσθησαν κάτω. Γυαλιστερά, ψάθινα καπέλα, κομπὰ κουτάκια, πολλὰ ἄλλα ψάθινα εἶδη ἐγίναν ἄνω κάτω μέσα εἰς τὴν σκόνην τοῦ διαδρόμου.

— ὦ! θὰ τὰ πατήσουν! Θὰ τὰ χαλάσουν ὅλα! ἐφώναξεν ἡ πτωχὴ γυναῖκα.

— Θὰ σὰς βοηθήσωμεν νὰ τὰ μαζέψετε, ἂν θέλετε, ἐφώναξαν τὰ παιδιὰ. Καὶ ἀμέσως ἔτρεξαν νὰ τὴν βοηθήσουν.

Ὅταν ὅλα τὰ πράγματα ἐφυλάχθησαν πάλιν εἰς τὸ καλάθι, τὰ μικρὰ παιδιὰ ἠπόρησαν, πῶς γίνονται τόσα ὥραϊα πράγματα μὲ ἄχυρα καὶ μὲ βοῦρλα.

Ἡ καλαθοποιὸς δὲν ἐπρόφθασε ν' ἀπαντήσῃ, διότι ὁ ἀμαξηλάτης ἐπέστρεψεν ἀπὸ τὴν αἵθουσαν. Μαζὶ μὲ αὐτὸν ἦτο καὶ εἷς ὑπηρετής. Ἐπροχώρησε πρὸς τὸν Παῦλον, τὸν ἐθώπευσεν εἰς τὸν ὄμμον καὶ τοῦ εἶπε :

— Μικρὸ μου παιδί, σοῦ ἔδωσα μίαν λίραν, ἀντὶ μιᾶς δραχμῆς· ἤκουσα, ὅτι τὴν ἔφερες πάλιν· καλὰ ἔκαμες· ἡμπορεῖς νὰ μοῦ τὴν δώσῃς.

— Ὅχι, ἀδελφούλη ! εἶπεν ἡ Ἄννα· δὲν εἶναι αὐτὸς ὁ κύριος τῆς πρασίνης ἀμάξης.

— Τί λέγεις, παιδί μου ; εἶπεν ὁ ὑπηρετής· ἐγὼ ἦλθον μὲ τὴν πρασίνην ἀμάξαν· ἐδῶ εἶναι καὶ ὁ ἀμαξηλάτης μας καὶ ἡμπορεῖ νὰ μαρτυρήσῃ. Ὁ κύριός μου καὶ ἐγὼ ἤμεθα ἐντὸς τῆς ἀμάξης. Ὁ κύριός μου ἔρριψε τὰ χρήματα καὶ αὐτὸς μ' ἔστειλε τώρα νὰ πάρω τὴν λίραν.

Ὁ Παῦλος, ὡς τίμιον παιδίον, δὲν ὑποπτεύθη τίποτε καὶ παρέδωσε τὴν λίραν.

— Ἐδῶ ἔχω πέντε δραχμάς διὰ σᾶς, παιδιά, εἶπεν ὁ ὑπηρετής· καληνύχτα σας !

Καὶ τὰ συνώδευσε μέχρι τῆς θύρας. Ἄλλ' ἡ καλαθοποιὸς ἐψιθύρισεν εἰς αὐτά :

— Περιμένετε εἰς τὸν δρόμον, ἕως νὰ ἐπιστρέψω.

Ἡ καλαθοποιὸς ἐπορεύθη εἰς τὸν διάδρομον καὶ εἶδε τὸν ὑπηρετὴν νὰ συνομιλῇ κρυφίως μὲ τὸν ἀμαξηλάτην καὶ νὰ γελοῦν. Τώρα ἐνόησε πλέον, ὅτι αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος ἐξηπάτησε τὰ παιδιά καὶ ἐπῆρε τὴν λίραν. Ἦλπιξε ν' ἀποκαλύψῃ τὴν ἀλήθειαν καὶ ἐπερίμενεν εἰς τὸν διάδρομον.

Κάποτε ἤνοιξεν ἡ θύρα μιᾶς αἰθούσης καὶ εἶδε νὰ κάθεται εἰς τὴν τράπεζαν μία μεγάλη καὶ εὐθυμὸς οἰκογένεια. Εἶχε καὶ μερικὰ παιδιά.

Ἡ καλαθοποιὸς εἰσῆλθεν εἰς τὴν αἵθουσαν καὶ ἔδειξε

τὰ ἐμπορεύματά της εἰς τὴν οἰκογένειαν. Τὰ παιδιά τὴν ἐπερικύκλωσαν, μόλις ἤνοιξε τὸ καλάθιον. Ὅλα ἐζήτουν ἀπὸ τὸν πατέρα νὰ τοὺς ἀγοράσῃ ἓν δῶρον.

— Ὅχι ! Δὲν ἐξοδεύω σήμερον διὰ περιττὰ πράγματα, ἀπεκρίθη ὁ πατὴρ γελῶν· πρέπει νὰ πληρώσω τὴν ἀπροσεξίαν μου, ἀφοῦ ἐπέταξα μίαν λίραν, πρέπει νὰ κάμω οἰκονομίαν.

— Ἀ ! τὴν λίραν ποῦ ἐδώσατε κατὰ λάθος εἰς τὴν μικρούλαν ; εἶπεν ἡ μήτηρ. Μοῦ φαίνεται παράξενον, ὅτι ἡ μικρούλα, δὲν ἐκατάλαβεν, ὅτι ἦτο λίρα καὶ δὲν ἦλθε πάλιν εἰς τὴν ἁμαξάν νὰ μᾶς τὴν ἐπιστρέψῃ. Νομίζω, ὅτι ἂν ἦτο τίμιον κοράσιον, θὰ τὴν ἐπέστρεφε.

— Κυρία, εἶπεν ἡ καλαθοποιός, μοῦ δίδετε τὴν ἄδειαν νὰ εἰπῶ μίαν λέξιν ;

Καὶ διηγήθη ὅλην τὴν ἱστορίαν τῶν δύο παιδιῶν, τὰ ὅποια ἔδωσαν τὴν λίραν εἰς τὸν ὑπηρέτην.

— Ἐδῶ κάποια παλιοδουλειὰ γίνεται, εἶπεν ὁ κύριος. Ἐφυγαν τὰ παιδιά ; πρέπει νὰ τὰ ἰδῶ.

— Θὰ ὑπάγω νὰ τὰ φέρω, εἶπεν ἡ καλαθοποιός.

Μετ' ὀλίγα λεπτά ὁ Παῦλος καὶ ἡ Ἄννα εὗρισκοντο εἰς τὴν αἴθουσαν. Ἡ Ἄννα μόλις εἶδε τὸν κύριον, τὸν ἀνεγνώρισεν ἀμέσως.

Ὁ κύριος ἐκάλεσεν ἀμέσως τὸν ὑπηρέτην.

Ὅταν ἐκεῖνος εἰσῆλθεν εἰς τὴν αἴθουσαν καὶ εἶδεν ἐκεῖ τὴν καλαθοποιὸν καὶ τὰ δύο παιδιά, δὲν ἠδύνατο ν' ἀνοίξῃ τὸ στόμα του.

— Τὴν λίραν ! Τὴν λίραν ! Τοῦ ἐφώναξεν ὁ κύριός του.

Ὁ ὑπηρέτης ἐτραύλισεν ὀλίγας λέξεις καὶ ἐπέστρεψε τὴν λίραν μὲ τρέμουσαν χεῖρα.

Ὁ κύριός του τὸν ἀπέπεμψεν ἀμέσως.

— Καὶ τώρα, τίμιο κοριτσάκι μου, εἶπεν εἰς τὴν Ἄνναν,

εἰπέ μου τὴν ἱστορίαν σας καὶ ποία εἶναι ἡ ζωηροτέρα ἐπιθυμία σας εἰς τὸν κόσμον;

— Ἐνα πάπλωμα διὰ τὴν γιαγιάν μας, εἶπον καὶ τὰ δύο παιδιὰ μαζί.

— Αὐτὴ δὲν εἶναι πραγματικὴ γιαγιά μας, κύριε, ἐξηκολούθησεν ὁ Παῦλος. Ἀλλὰ εἶναι τόσον καλὴ δι' ἡμᾶς, ὥσάν νὰ ἦτο ἀληθινὴ γιαγιά. Μὲ ἐδίδαξε νὰ διαβάζω· ἔμαθε τὴν Ἄνναν νὰ πλέκῃ· καὶ συνήθισε καὶ τοὺς δύο μας νὰ ἤμεθα τίμιοι. Δι' αὐτὸ θέλομεν ἐν πάπλωμα, διὰ νὰ μὴ κρυώνῃ τὸν χειμῶνα.

— Θὰ τὸ ἔχῃ, παιδί μου, εἶπεν ὁ κύριος. Θέλω ὁμως κατιτὶ καὶ διὰ σᾶς. Θέλετε νὰ εὔρετε ἐργασίαν;

— Θὰ τὸ ἠθέλομεν πολὺ, κύριε, διὰ νὰ βοηθῶμεν καὶ τὴν γιαγιάν μας.

— Θὰ ἠθέλατε νὰ πλέκετε καλὰθια, ὥσάν αὐτά;

— Ὡ! πάρα πολὺ, κύριε, ἀπεκρίθη ὁ Παῦλος.

— Πάρα πολὺ, ἐπρόσθεσεν ἀμέσως καὶ ἡ Ἄννα.

— Τότε θέλω νὰ σᾶς διδάξω ἐγώ, εἶπεν ἡ καλαθοποιός.

Ὁ κύριος ἔβαλεν ἐν χρυσοῦν νόμισμα εἰς τὴν χεῖρα τῆς καλῆς γυναικός.

— Μετ' ὀλίγους μῆνας, τῆς εἶπε, θὰ περάσω καὶ πάλιν ἀπὸ τὴν πόλιν σας καὶ θὰ μάθω, ἂν προώδευσαν οἱ μαθηταί σας. Ἄν προοδεύσουν, θὰ σᾶς πληρώσω καλὰ τὸν κόπον σας.

Ἡ καλαθοποιὸς ἀνέλαβε νὰ συνοδεύσῃ τὰ δύο παιδιά μέχρι τῆς καλύβης των, διότι ἦτο πλέον νύξ. Ὁ κύριος τὰ ἐκράτησεν ὀλίγον ἀκόμη, ἕως νὰ ἔλθῃ ὁ ἄνθρωπος, τὸν ὅποιον εἶχε στείλει ν' ἀγοράσῃ τὸ πολυπόθητον πάπλωμα.

— Ἡ γιαγιά σας ἐλπίζω νὰ κοιμᾶται καλὰ κάτω ἀπὸ τὸ πάπλωμα αὐτό, εἶπεν ὁ κύριος, ὅταν τὸ παρέδιδεν εἰς τὴν ἀνοικτὴν ἀγκάλην τοῦ Παύλου. Τὸ ἐκέρδισε μὲ τὴν τιμότητα τῶν υἱοθετημένων τέκνων τῆς.

ΟΙ ΔΥΟ ΦΤΩΧΟΙ

Σὲ μιὰ γωνιὰ περαστικὴ
 γέρος φτωχὸς εἶχε καθίσει.
 Κόσμος πολλὸς περνᾷ ἀπ' ἐκεῖ
 καὶ ἴσως θὰ τὸν ἐλέησῃ
 καμιὰ ψυχὴ, ποὺ ἔχει μάθει
 νὰ συμπονῇ τὰ ξένα πάθη.

Σὲ λίγο, ὅλος προσοχὴ
 ἔφερ' ἐκεῖ τὰ βήματά του
 κι ἄλλος φτωχός, τὸ δυστυχῆ !
 μὲ ὅλη τὴ νεότητά του,
 ἔχει στὸ φῶς του μαύρη σκέπη :
 εἶναι τυφλός, τυφλός ! Δὲ βλέπει.

Ἄχ ! Τὶ ζευγάρι θλιβερό !
 Τὰ νιάτα τὰ δυστυχισμένα
 κι' ἀπὸ τὸν ἄγριο καιρὸ
 τὰ γηρατειὰ τὰ μαραμμένα,
 βλέπει ἐκεῖ ὁποῖος περνάει
 νὰ ζητιανεύουν πλάϊ πλάϊ

Ὅμως καθεὶς τὰ γηρατειὰ
 τὰ χιονοσκέπαστα λυπᾶται
 στὸ γέρο ρίχνουν μιὰ ματιά,
 τὸν ἐλεοῦνε οἱ διαβάται
 μιὰ οὔτε ἕνας τους δὲ δίνει
 καὶ στὸν τυφλὸ ἐλεημοσύνη.

Μὲ πονεμένη τὴν καρδιά
 ἀνασηκώνεται νὰ πάη . . .
 Ἄχ ! θὰ περάσῃ τὴ βραδιά
 καὶ σήμερα χωρὶς νὰ φάη . . .
 Γι' αὐτὸ τοὺς ἄλλους τί τοὺς νοιάζει !
 Καὶ ὁ τυφλὸς ἀναστενάξει . . .

Μὰ ἔξαφνα κάποιος ζητᾷ
 μὲς στὴν παλάμη νὰ τοῦ δώσῃ
 χρήματα λίγα, μ' ἄρκετὰ
 ἓνα ψωμί γιὰ νὰ πληρώσῃ.
 — Σοῦ εὖχετ' ἡ φτωγὴ καρδιά μου
 τιμὲς καὶ δόξες, ἄρχοντά μου !

Εἶπεν ἐκεῖνος, ἐπειδὴ
 τυφλὸς ποὺ ἦτο, δὲ μποροῦσε
 μὲ δάκρυα χαρᾶς νὰ ἰδῇ,
 πὼς σπλαχνικὰ τὸν ἐλεοῦσε
 ὁ γέρος ἐλεώντας πάλι,
 καθὼς τὸν ἐλεῆσαν ἄλλοι.

Γ. Δροσίνης.

Ο ΘΕΡΙΣΜΟΣ

Οἱ ἄγροὶ εἶναι πλήρεις σίτου. Αἱ κεφαλαὶ τοῦ κλίνουν πρὸς τὰ κάτω ἕνεκα τοῦ μεστωμένου καρποῦ, τὸν ὅποιον φέρουν. Τὰ δρέπανα εἶναι ἔτοιμα καὶ τροχισμένα καὶ περιμένουν τὰς στιβαρὰς χεῖρας τῶν θεριστῶν καὶ τῶν θεριστριῶν.

Ὁ θερισμὸς ἐνεργεῖται συνήθως ὑπὸ τῶν γυναικῶν καὶ τῶν κορασίων ἰδίως, ἐπειδὴ αὗται εἶναι εὐλυγιστότεραι καὶ μικρότεραι κατὰ τὸ ἀνάστημα καὶ δύνανται νὰ ἀποκόπτουν χαμηλότερον τοὺς στάχυν. Εἶναι δὲ ἓν ἐκ τῶν ὥραιότερων ἀγροτικῶν θεαμάτων ὁ θερισμὸς.

Ἄλλ' ἂν εἶναι εὐάρεστον θέαμα, δὲν εἶναι ὅμως καὶ εὐάρεστον ἔργον. Ὀλόκληρον τὴν ἡμέραν διέρχονται αἱ ταλαίπωροι θερίστριαι ὑπὸ τὰς ἀκτῖνας θερμοῦ ἡλίου. Ὁ ἰδρὼς ῥέει ποταμηδὸν ἀπὸ τὰ πρόσωπά των, τὰ ὅποια μαυρίζουν καὶ σκληρύνονται πολὺ. Διὰ τοῦτο καταντοῦν αὐταὶ σχεδὸν ἀγνώριστοι μετὰ τὸ τέλος τοῦ θερισμοῦ. Καὶ αἱ χεῖρες των, παλαίουσαι πρὸς τὰς ἐντὸς τοῦ σίτου βλαστανούσας ἀκάνθας, προβάλλουν ἐνίοτε αἵματωμένοι καὶ κατεσχισμένοι. Καὶ ἡ ὅλη θέσις τοῦ σώματος, ἡναγκασμένου διαρκῶς νὰ κύπτῃ, μεταβάλλει τὸ μακρόθεν ὥραϊον θέαμα εἰς θέαμα κάπως λυπηρὸν ἐκ τοῦ πλησίον.

Οἱ ἄνδρες δένουν τοὺς θερισμένους στάχους εἰς δέματα, τὰ ὅποια μεταφέρουν διὰ τῶν ὑποζυγίων των εἰς τὰ ἀλώνια. Ἐκεῖ τὰ τοποθετοῦν τὸ ἐν ἐπὶ τοῦ ἄλλου κανονικῶς, ὥστε ν' ἀποτελεσθῇ θημωνιά. Μολονότι ἰδρωμένοι καὶ πνευστιῶντες, ἔνεκα τοῦ καύσωνος καὶ τοῦ κόπου, ποτὲ δὲν χάνουν τὴν εὐθυμίαν των. Ὅταν ἀποβλέψουν εἰς τοὺς μεστοὺς στάχους, τῶν ὁποίων τὸν καρπὸν θὰ μεταφέρουν μετ' ὀλίγον εἰς τὸν οἶκον των, λησμονοῦν τὸν κόπον καὶ τὰς ἄλλας ταλαιπωρίας.

Περὶ τὴν μεσημβρίαν γίνεται διακοπὴ τῆς ἐργασίας. Οἱ θερίζοντες συναθροίζονται ὑπὸ τὴν σκιὰν δένδρου, ὅπου κάμνουν τὸ λιτὸν πρόγευμά των. Μετὰ μικρὰν ἀνάπαυσιν ἢ καὶ ὕπνον ἀναλαμβάνουν πάλιν τὸ ἔργον των μέχρι τοῦ λυκόφωτος.

Ἀργά, πολὺ ἀργά, ἐπανερχονται εἰς τὸν οἶκον καὶ γευματίζουν σχεδὸν τὴν δεκάτην τῆς νυκτός. Ἐλαῖαι, ρεβίθια ἢ κολοκύθια βραστά ἢ πρόχειρον εἶδος τραχανᾶ, ἀποτελοῦν τὸ σὺνθητες γεῦμα τῆς ἑσπέρας.

Ο ΘΕΡΟΣ

Μὲ τοῦ καιροῦ τὸ γύρισμα τ' ὄνειρο θ' ἀληθέψη :
 Στὶς καλαμιές, ἀπόγυρτες ἀπ' τὰ βαριά τὰ στάχνα,
 νεράιδες ἀσπρομάντηλες διαβαίνουν οἱ θερίστρες.
 Τ' ἀνάλαφρα ἀσπρομάντηλα, σφιγμένα μὲ τὰ δόντια,
 φυλαχτικά ἀπ' τὸ λιοκάμα τὶς ὄψες ἀποκρύβουν
 καὶ δείχνουν τὰ ματόφρυδα, κοράκια μὲς στὸ χιόνι.
 Πίσω ἀπ' τὸ διάβα τους στρωτὰ χειρόβολα τὰ στάχνα
 χαράζουν στράτα ἀπάτητη στὸν ἥλιο καὶ στ' ἀγέρι.
 Γιὰ τὶς βαρύτερες δουλιές ἄξια κι ἀντρίκια χέρια
 στρίβουν κλωνάρια κοτσικιᾶς καὶ ζώνουν τὰ δεμάτια.

Τ' ἄλογο χαμοδένοντας στὸ χέρσωμα νὰ βόσκη,
 πάει τὸ κοπέλι γιὰ νερὸ μὲ δυὸ φλασκιά στὰ χέρια·
 κι ἡ μάνα ἀποκοιμίζοντας στ' ἀπόσκιο τὸ παιδί της,
 στρώνει στεγνὸ, ἀμαγεύρευτο τῆς ἀργατιᾶς τὸ δειπνο
 μὲ πρῶιμο κριθαρίτικο ψωμί, ποὺ δὲ χορταίνει.

Γ. Δροσίνης

Ο ΝΕΟΣ ΓΕΩΠΟΝΟΣ

Ὅταν ὁ Πέτρος, ὁ μεγαλύτερος υἱὸς τοῦ μπαρμπα-Στά-
 θη—ὁ μπαρμπα-Στάθης ἦτο ἓνας πλούσιος κτηματίας ἐνὸς
 χωριοῦ τῆς Εὐβοίας—ἐτελείωσε τὰς σπουδὰς του εἰς τὴν
 Γεωργικὴν σχολήν, ἐπέστρεψεν εἰς τὴν πατρίδα του, διὰ
 ν' ἀναλάβῃ τὴν διεύθυνσιν τοῦ πατρικοῦ ἀγροκτήματος. Αὐτὸ
 ἦτο τὸ ὄνειρόν του. Νὰ ἐφαρμόσῃ εἰς τὸ κτῆμα του ὅσα εἶχε
 διδαχθῇ ἀπὸ τοὺς διδασκάλους του καὶ τὰ βιβλία του.

Ὁ πατέρας του, ποὺ εἶχε γηράσει καὶ εἶχεν ἀνάγκην

ν' αναπαυθῇ, ἔβλεπε μὲ χαράν, ὅτι ὁ υἱός του, τὸν ὅποιον τόσον ἐμόχθησε ν' αναθρέψῃ καὶ νὰ σπουδάσῃ, ἤρχετο τώρα νὰ συνεχίσῃ τὸ ἔργον του. Τὸ κτῆμα του δὲν θὰ ἐπῆγαινεν εἰς ξένα χέρια, ὅπως ἄλλων χωρικῶν, πού εἶδαν τοὺς κόπους ὀλοκλήρου τῆς ζωῆς των νὰ χάνωνται, διότι ἐνεπιστεύθησαν εἰς ξένους τὴν ἐργασίαν των, ἐνῶ τὰ τέκνα των ἐσπούδαζον εἰς τὸ Πανεπιστήμιον, διὰ νὰ γίνουν δικηγόροι χωρὶς ὑποθέσεις καὶ ἱατροὶ χωρὶς πελατεῖαν. Ὁ μπαρμπα - Στάθης ἔλεγε :

— Γεωργὸς εἶμαι ἐγώ, γεωργὸς θὰ γίνῃ καὶ τὸ παιδί μου. Νὰ σπουδάσῃ μόνον, διὰ νὰ γίνῃ καλύτερος ἀπὸ ἐμένα.

Δι' αὐτὸ, ὅταν ὁ νέος Πέτρος ἐπέστρεψε τέλειος γεωπόνος πλησίον του, ὁ μπαρμπα - Στάθης τοῦ ἔδωσεν ὅλα τὰ ὑλικά μέσα, διὰ νὰ ἐφαρμόσῃ εἰς τὸ παλαιὸν κτῆμα ὅλα τὰ νέα συστήματα τῆς καλλιιεργείας τῆς γῆς.

— Τί τὰ θέλεις αὐτά; τοῦ ἔλεγαν οἱ ἄλλοι χωρικοί. Ἄφησε τὰ πράγματα ὅπως τὰ εὗρήκαμε καὶ ὅπως τὰ ξέραμε.

— Ὅχι ὅπως τὰ ξέραμε... τοὺς ἔλεγε ὁ μπαρμπα - Στάθης. Ὅπως θὰ τὰ μάθωμε. Ἔτσι πάει μπροστὰ ὁ κόσμος.

Καὶ δὲν εἶχεν ἄδικον.

Μετὰ ἓν ἔτος τὸ ἀγρόκτημα τοῦ μπαρμπα - Στάθης εἶχεν ἀλλάξῃ ὄψιν. Τὰ ἄροτρα τοῦ Ἡσιόδου τὰ εἶχαν ἀντικαταστήσει τέλεια βενζινάροτρα, τὰ ὁποῖα ἐκινουῦντο μόνον των, δὲν εἶχον ἀνάγκην ἀπὸ ἵππους νὰ τὰ σύρουν καὶ ἔσκαλτον καλύτερα καὶ βαθύτερα τὸ χῶμα. Ἔτσι εἰς ὀλίγας ὥρας ἀπέδιδον ἐργασίαν, διὰ τὴν ὁποίαν μὲ τὰ παλαιὰ ἄροτρα ἐχρειάζοντο ἡμέραι ὀλόκληροι. Τὰ ὥραϊα αὐτὰ μηχανικά ἄροτρα εἶχον κατασκευασθῇ εἰς ἰδικὰ μας ἐργοστάσια, τὰ ἐργοστάσια τοῦ Πειραιῶς, καὶ ἦσαν τόσον τέλεια, ὅσον καὶ τὰ εὐρωπαϊκά.

Ἐπειτα ἡ σπορὰ δὲν ἐγίνετο πλέον μὲ τὰς χεῖρας εἰς τὸν ἀέρα καὶ ὅπου πέσῃ ὁ σπόρος. Ἐγίνετο μὲ μηχανικοὺς σπορεῖς, οἱ ὁποῖοι ἐτοποθετοῦσαν τοὺς σπόρους μὲ τάξιν εἰς

τὸ ἀναγκαῖον βάθος καὶ εἰς τὰς καταλλήλους ἀποστάσεις, ὥστε οὔτε ἓνας κόκκος σίτου νὰ μὴν πηγαῖν χαμένος.

Καὶ τὸ παλαιὸν μαγγανοπήγαδον, μὲ τὸ τυφλὸν ἄλογον, ἀντικατεστάθη καὶ αὐτὸ ἀπὸ μηχανικὴν ἀντλίαν, κινουμένην μὲ ἓνα μικρὸν πετρελαιοκίνητον κινητήρα. Ἴσως νὰ ἦτο ὠραιότερον τὸ μαγγανοπήγαδον, ἀλλὰ ἡ μικρὰ ἀντλία ἦτο πολὺ πρακτικώτερα. Ἡ ἀντλησις ἐγένετο ταχυτέρα καὶ οἰκονομικώτερα. Τώρα ἔκαμνεν αὐτὴ τὴν ἐργασίαν τοῦ ἀλόγου, τὸ δὲ γηραλέον τυφλὸν ζῶον ἔβροσken ἐλεύθερον εἰς τοὺς ἀγρούς.

— Ἡμεῖς οἱ δύο γέροι, Καρὰ μου—ἔλεγεν ὁ μπαρμπα-Στάθης—εὐρήκαμε τὴν ἡσυχία μας!

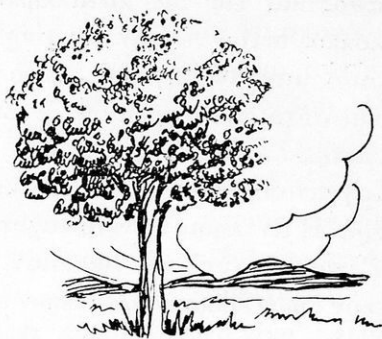
Καὶ ὁ Καρὰς τὸν ἐκοίταζεν, ὥς νὰ τοῦ ἔλεγε :

— Καιρὸς μας ἦτο νὰ ἡσυχάσωμε, μπαρμπα-Στάθης.

Τέλος ὁ παλαιὸς στάβλος τῶν ἀγελάδων ἀνεκαινίσθη, συμφώνως μὲ τὰ νέα συστήματα τῆς κτηνοτροφίας. Ὁ ἀερισμὸς καὶ ὁ ἡλιασμὸς τοῦ ἐγίνοντο τελειότεροι, οἱ τοῖχοι τοῦ ἐχρωματίσθησαν, τὸ δάπεδον ἐστρώθη μὲ κονίαμα, ὥστε νὰ πλύνεται τακτικά. Αἱ ἀγελάδες τώρα ἦσαν ὑγιέστεραι, δὲν προσεβάλλοντο ἀπὸ ἀσθενείας καὶ ἀπέδιδον περισσότερον καὶ καλύτερον γάλα. Καὶ ὁ νεαρὸς γεωπὸνος ἐπέβλεπε μόνος τοῦ ὅλην τὴν ἐργασίαν τοῦ κτήματος.

Οἱ ἄλλοι χωρικοί, οἱ ὁποῖοι, εἰς τὴν ἀρχὴν εἰρωνεύοντο τὸν μπαρμπα-Στάθην καὶ ἐπέμεναν εἰς τὰς παλαιὰς καὶ πρωτογόνους μεθόδους τῆς καλλιιεργείας, ὅταν εἶδον τὴν νέαν πλουσίαν παραγωγὴν τοῦ κτήματος τοῦ συμπατριώτου των, δὲν ἐπέμειναν πλέον εἰς «ὅσα εὐρήκαν» καὶ «ὅσα ἤξεραν». Καὶ παρεκάλεσαν τὸν νέον γεωπὸνον νὰ τοὺς βοηθήσῃ, διὰ νὰ εἰσαγάγουν καὶ αὐτοὶ τὰ νέα συστήματα καλλιιεργείας καὶ κτηνοτροφίας εἰς τὰ κτήματά των.

Νέα ἐποχὴ προόδου καὶ εὐτυχίας εἶχεν ἀρχίσει διὰ τὸ μικρὸν χωρίον τῆς Εὐβοίας.

Η ΜΥΓΔΑΛΙΑ

Τ' ἄσπρο της φόρεμα μὲ χάση
 σ' ἡλίου κινεῖ τὴν ἀγκαλιὰ
 ἢ μονοκόρη τοῦ Φλεβάρη,
 ἢ ἀνθισμένη μυγδαλιά.

Ἡ φύση ὅλη φοβισμένη
 ἀπὸ τὸ κρύο τὸ πολὺ,
 θαρρεῖς τὴ μυγδαλιὰ προσμένει,
 γιὰ ν' ἀναζήση ἡ δειλή.

Λευκὴ σημαία τὴν εἰρήνη
 μέσα στὸν πόλεμο μηνᾶ
 κι ἡ μυγδαλιὰ τὴν καλοσύνη
 στὰ χιονισμένα μας βουνά.

Γ. Δροσίνης

ΜΙΑ ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ

Τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς χιονιᾶς ἤκουσα ἓνα μικρὸν θόρυβον, ὡς νὰ ἔρριπταν λιθάρια εἰς τὸ τζάμι τοῦ παραθύρου. Στρέφομαι καὶ βλέπω ἓνα σπουργίτην καθισμένον εἰς τὸ κατώφλιον τοῦ παραθύρου.

Ἐγνώριζα ἀπὸ ἀναγνώσεις, ὅτι τὰ πτηνὰ κάμνουν τοιαύτας ἐπισκέψεις ἐν καιρῷ χιονιᾶς, ἀλλὰ τὰς ἐθεώρουν ἀδυνάτους εἰς τὴν Ἑλλάδα, διότι τὰ πουλιὰ γνωρίζουν τὰ ἥθη καὶ τὸν χαρακτήρα μας. Καὶ ἀντὶ ἀγάπης καὶ οἴκτου πρέπει νὰ περιμένουν, ἅμα πλησιάσουν ἄνθρωπον, ἐπίθεσιν μὲ ξύλον, μὲ ὄπλον, μὲ πέτραν ἢ μὲ λάστιχον. Ἀλλ' ἀληθῶς αὐτὸς μοῦ ἐκτύπησε μὲ τὸ ράμφος του τὸ τζάμι ;

Τὴν ἀμφιβολίαν μου διέλυσε νέον ράμφισμα, τὸ ὁποῖον εἶδα. Καὶ τὸ πρᾶγμα μὲ συνεκίνησε, ἂν θέλετε μάλιστα, μ' ἐκολλάχευσεν.

Ὁ καημένος ὁ σπουργίτης μοῦ ἔκαμνε μίαν τιμητικὴν διάκρισιν, νὰ μὲ θεωρῇ ὡς ἀνίκανον νὰ τοῦ κάμω κακὸν καὶ ἱκανὸν νὰ τὸν λυπηθῶ.

Ἐπλησίαζα σιγὰ σιγὰ εἰς τὸ παράθυρον. Ὁ σπουργίτης, ἀφοῦ ἐτίναξε τὰ πτερά του, ἔκαμε μικρὸν κίνημα ὀπισθοδρομήσεως. Ἐπειτα ἐστάθη καὶ μὲ ἠτένισε μὲ τὴν ἔντονον περιέργειαν, τὴν ὁποίαν ἔχει ἐνίοτε τὸ βλέμμα τῶν πτηνῶν. Ἀπεῖχα ἀπὸ τὸ παράθυρον δύο βήματα.

Ὁ σπουργίτης ἐξηκολούθει νὰ μὲ παρατηρῇ. Ἐπειτα ἔκαμε κίνημα τῆς κεφαλῆς, ὡς ὑπόκλινιν. Ἀλλ' ὅταν ἔφθασα εἰς τὸ παράθυρον καὶ ἐξέτεινα τὸ χέρι πρὸς τὸν σύρτην, ὁ σπουργίτης ἐπέταξεν. Ἀδύνατον νὰ πιστεύσῃ εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ἀγαθότητα.

Ἔρριψα ψιχούλα εἰς τὸ μάρμαρον τοῦ παραθύρου, τὸ ὁποῖον εἶχεν ἤδη καθαρισθῇ ἀπὸ τὸ χιόνι καὶ ἔκλεισα τὸ τζάμι καὶ τὸ παραπέτασμα. Μετ' ὀλίγον εἶδα τὸν σπουργίτην νὰ ἐπανεῖλθῃ εἰς τὸ παράθυρον καὶ ν' ἀρχίσῃ νὰ τρώγῃ λαιμάργως τὰ ψιχία. Ἀποῦ δ' ἐτελείωσεν, ἔκαμε νέαν ὑπόκλισιν, ἔπειτα ἐρράμφισε τὸ τζάμι καὶ ἐκίνει δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τὴν κεφαλὴν, ὥς νὰ προσεπάθῃ νὰ διακρίνῃ διὰ μέσου τοῦ τζαμιοῦ καὶ τοῦ παραπετάσματος. Ἄλλ' ὅταν ἐπλησίασα ν' ἀνοίξω, ἐπέταξε πάλι φοβισμένος.

Ἔρριψα νέα ψιχία εἰς τὸ μάρμαρον τοῦ παραθύρου, ἔρριψα καὶ ἄλλα εἰς τὸ πάτωμα ὑπὸ τὸ παράθυρον καὶ ἐκάθισα εἰς τὸ βάθος τοῦ δωματίου, ἀφήσας ἀνοιχτὸν τὸ παράθυρον.

Δὲν ἐπέρασαν πολλὰ λεπτὰ καὶ ὁ σπουργίτης ἐπανῆλθε. Μετὰ διαφόρους δὲ δισταγμοὺς ἐπήδησε καὶ μέσα εἰς τὸ δωματίον καὶ ἐξηκολούθησε νὰ τρώγῃ τὰ σκορπισμένα εἰς τὸ δωματίον ψιχία, ἀνίσυχος ὅμως πάντοτε καὶ ἔτοιμος νὰ πετάξῃ. Ἐπειτα μὲ ἓνα πτερύγισμα ἀνέβη εἰς τὸ γραφεῖον μου καὶ ἐκεῖθεν ἐστράφη καὶ μὲ παρετήρει, μὲ παρετήρει. Σχεδὸν πέντε λεπτά. Καὶ μοῦ ἐφάνη, ὅτι εἰς τὰ μάτια του ὑπῆρχε μία λάμπις μειδιάματος. Ἀλλὰ μόλις ἐκινήθην, ἐπέταξε καὶ δὲν ἐπανῆλθε πλέον. Οὔτε καὶ ἐγὼ ἠδυνάμην νὰ ἔχω τὸ παράθυρον περισσότερον ἀνοιχτόν.

Ἐπερίμενα τὴν ἐπιούσαν, ἐπερίμενα καὶ τὴν μεθεπομένην ν' ἀκούσω τὸ ράμφισμά του εἰς τὸ τζάμι. Ἐπεθύμουν νὰ συνεχίσωμεν τὰς σχέσεις μας, νὰ γίνωμεν φίλοι. Τὰ στρουθία ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἔχουν τὴν χάριν ὅλων τῶν μικρῶν πτηνῶν, ἐνθυμίζουσιν τὴν πραότητα καὶ ἀγαθότητα Ἐκείνου, ὁ ὁποῖος συχνὰ τὰ ἀνέφερεν εἰς τὰς παραβολὰς του.

Ἀλλὰ δὲν ἦλθε...

ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΚΑΙ Ο ΣΠΟΥΡΓΙΤΗΣ

"Ελα, σπουργιτάκι,
 άκουσε καὶ μένα.
 Πέρα ἐκεῖ θερίζουν
 κι ἔχω μαζεμένα
 μιὰ φουχτιά ἀπὸ σπόρους
 ἔλα, εἶναι γιὰ σένα.
 "Ὅλο τὸ χειμῶνα
 θὰ τραφῇς μ' ἐκείνα
 κι ἔννοια πιά δὲ θάχης,
 μὴ καὶ τήνε νιώσης
 τὴ σκληρὴ τὴν πείνα.
 "Εφτιαξα γιὰ σένα
 μιὰ φωλίτσα ἀκόμα·
 σοῦ τήνε χαρίζω.
 "Ὅλο τὸ χειμῶνα
 μέσα ἐκεῖ μπορεῖς
 ζέστα νὰ γευτῇς.
 Τὸ σπουργίτι ἀκούει
 τὸ μικρὸ παιδάκι
 κι ὕστερα τ' ἀνοίγει
 φερε ! φερε ! τὸ φτεράκι.

Μυρτιώτισσα

ΟΙ ΜΕΤΑΞΟΣΚΩΛΗΚΕΣ

Εἰς πόλιν τινὰ τῆς Πελοποννήσου ἔζη χήρα πτωχοτάτη, ἥ ὁποία δὲν ἠδύνατο νὰ θρέψῃ τὰ τέκνα της.

Ἡμέραν τινὰ προσῆλθεν εἰς κυρίαν πλουσίαν καὶ ἀγαθοεργὸν καὶ ἐξήτησε βοήθειαν.

— Καλή μου γυναῖκα, εἶπεν ἡ εὖσπλαγχνος κυρία, ἔλεη-
μοσύνην δὲν θὰ σοῦ δώσω. Θὰ σοῦ δανείσω πεντακοσίας
δραχμάς. Οὔτε ὁμολογον ζητῶ οὔτε ἐγγυητὴν τὰς ἐμπιστεύο-
μαι εἰς τὴν τιμιότητά σου· θὰ μοῦ τὰς δώσης, ὅταν ἡμπορέ-
σης ! Μεταχειρίσου τὰ χρήματα αὐτά, διὰ νὰ θρέψῃς μεταξο-
σκώληκας. Ἡ ἐργασία αὐτὴ δὲν ἀπαιτεῖ πολλὰς σωματικὰς
δυνάμεις, ἀλλὰ φροντίδα μόνον καὶ ἐπιμέλειαν· καὶ τὰ κορί-
τσια σου ἡμποροῦν νὰ σὲ βοηθοῦν.

Ἡ χήρα ἠὐχαρίστησεν ἐκ καρδίας τὴν φιλάνθρωπον
κυρίαν καὶ ἐξετέλεσε προθύμως τὴν συμβουλὴν της· ἠγόρασεν
ἐν κυτίον μὲ ὧν μεταξοσκώληκος.

Ὅταν ἦλθεν ὁ Ἀπρίλιος, τὰ ὠάρια, τὰ ὁποῖα ἔχουν
χρῶμα φαιόν, ἤρχισαν νὰ γίνωνται κιτρινωπὰ καὶ τέλος ἐξηλ-
θον ἐξ αὐτῶν μικρότατοι μέλανες καὶ χνουδωτοὶ σκώληκες,
κάμπαι. Αἱ κάμπαι αὗται εἶχον εὐθὺς ἀνάγκην τροφῆς. Διὰ
τοῦτο ἡ χήρα ἠρραίωσε τὰς κάμπας ἐπάνω εἰς ἓν πανίον
καὶ ἔρριπεν εἰς αὐτὰς μικρότατα τεμάχια φύλλων μορέας.

Ὅλη ἡ οἰκογένεια ἔλαβε μέρος εἰς τὸ ἔργον. Τὰ παιδιά
ἐκοπτον καθ' ἐκάστην φύλλα ἐκ τῶν μορεῶν, αἱ ὁποῖαι ἦσαν
ἄφθονοι εἰς τὰ περὶχωρα τῆς πόλεως ἐκεῖνης.

Αἱ μικραὶ κάμπαι ἔτρωγον ἀπλήστως ἐπὶ πέντε ἡμέρας
καὶ τὸ μέγεθός των ἠὐξάνετο.

Αἴφνης ἔπαυσαν νὰ τρώγουν· εἶχον τὴν κεφαλὴν πρὸς
τὰ ἄνω καὶ ἔμενον ἀκίνητοι. Ἡ χήρα καὶ τὰ παιδιά ἀνησύ-

χρησαν πολὺ· ἐνόμισαν, ὅτι αἱ κάμπαι ἡσθένησαν. Ἄλλ' ἓνας ἔμπειρος σηροτρόφος, τὸν ὁποῖον ἠρώτησαν, καθησύχασε τὴν μήτέρα καὶ τὰ τέκνα αὐτῆς.

—Τὸ δέσμα τῆς κάμπης, εἶπε, δὲν εἶναι πολὺ ἐλαστικὸν καὶ δὲν αὐξάνεται ὅσον καὶ τὸ σῶμα της. Διὰ τοῦτο ἡ κάμπη, ὅταν ἀναπτυχθῇ τὸ σῶμα της, στενοχωρεῖται ἐντὸς τοῦ στενοῦ ἐνδύματός της καὶ βυθίζεται εἰς ὕπνον, ὃ ὁποῖος διαρκεῖ εἰκοσιτέσσαρας ὥρας. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο σχηματίζεται νέον δέσμα ὑπὸ τὸ παλαιόν· τότε ἡ κάμπη διὰ κινήσεως τῆς κεφαλῆς σχίζει τὸ παλαιὸν δέσμα καὶ τὸ ἀπορρίπτει ὡς ἄχρηστον. Τὸ φαινόμενον τοῦτο, δηλαδὴ ἡ ἀποδερμάτωσις, ἐπαναλαμβάνεται τέσσαρας φορές, ἐφ' ὅσον ζῇ ἡ κάμπη.

Κατὰ τὴν τρίτην ἀποδερμάτωσιν ἡ μήτηρ καὶ τὰ παιδιά παρετήρησαν, ὅτι αἱ κάμπαι ἐπὶ ἑξ ἡμέρας ἔτρωγον μετὰ μεγάλης λαιμαργίας μορεόφυλλα· ἔπειτα ἐβυθίσθησαν πάλιν εἰς βαθὺν ὕπνον, ὃ ὁποῖος τώρα διήρκεσε δύο ἡμερονύκτια.

Μετὰ τὸν τελευταῖον τοῦτον ὕπνον οἱ μεταξοσκώληκες ἠλλάξαν διὰ τελευταίαν φοράν τὸ δέσμα των. Τώρα ἔγιναν ἀχόρταγοι καὶ κατέτρωγον μὲ ὑπερβολικὴν λαιμαργίαν τὰ μορεόφυλλα. Ἡ χήρα μετεκόμισεν αὐτοὺς μετὰ τῶν φύλλων τῆς μορέας εἰς πλατείας καλαμωτάς, δηλαδὴ κλίνας πλεκτάς ἐκ καλάμων.

Μετὰ δέκα δὲ ἡμέρας οἱ μεταξοσκώληκες ἔφθασαν εἰς τὴν μεγίστην ἀνάπτυξιν των.

Αἴφνης ἔπαυσαν νὰ τρώγουν καὶ τὸ σῶμα των ἔγινε μικρότερον, λεπτότερον καὶ διαφανές. Αἱ κάμπαι ἔγιναν τότε ἐλαφρότεροι, ἐκίνουν τὴν κεφαλὴν των ἀνησύχως καὶ ἐξήτουν ν' ἀναβῶσιν ὑψηλότερον.

Τότε ἡ χήρα ἐτοποθέτησεν ἐπὶ τῶν καλαμωτῶν κλαδιὰ

καὶ φρούγανα, οἱ δὲ ὠριμοὶ μεταξοσκώληκες ἀνερορχήθησαν ἐπ' αὐτῶν. Ἐκεῖ ἤρχισαν νὰ ἐργάζωνται μὲ ἀκούραστον δραστηριότητα ὕφαινον.

Οἱ μεταξοσκώληκες ἔχουν εἰς τὰς σιαγόνας των δύο λεπτὰς ὀπὰς, ἐκ τῶν ὁποίων ρέει οὐσία τις ὑπόπηκτος. Αὕτη ξηραίνεται ἀμέσως καὶ γίνεται λεπτὴ κλωστὴ μεταξίνη.

Ἡ χήρα καὶ τὰ τέκνα της ἔβλεπον τοὺς μεταξοσκώληκας νὰ πλέκουν μὲ τοὺς προσθίους πόδας τὴν κλωστὴν ἐκείνην καὶ νὰ σχηματίζουν ἄλλοι λευκὸν καὶ ἄλλοι χρυσοκίτρινον βομβύκιον (κουκούλι).

Οὕτως οἱ μεταξοσκώληκες ἐντὸς τριῶν τεσσάρων ἡμερῶν ἐκλείσθησαν ἐντὸς τῶν βομβυκίων.

Τότε πάλιν ὁ σηροτρόφος ἐκείνος ἐξήγησεν εἰς τὴν χήραν τί θὰ συμβῇ.

— Ἡ κάμπη, τῆς εἶπε, θὰ μείνῃ ἀκίνητος ἐντὸς τῆς μεταξίνης κατοικίας της 18—20 ἡμέρας. Ἐπειτα θὰ μεταβληθῇ εἰς χρυσαλλίδα ἢ νύμφην, ἡ ὁποία, ἀφοῦ ἡσυχάσῃ ὀλίγον καιρὸν ἐντὸς τοῦ βομβυκίου, θὰ μεταμορφωθῇ εἰς ὠραίαν ψυχὴν ἢ πεταλούδαν. Αὕτη μετὰ 25 — 27 ἡμέρας διὰ τῶν ἐμπροσθίων ποδῶν καὶ τῆς κεφαλῆς της θὰ διατρυσήσῃ τὸ βομβύκιον, θ' ἀνοίξῃ ὀπὴν καὶ θὰ ἐξέλθῃ λευκόπτερος. Πρέπει δὲ νὰ γνωρίζετε, ὅτι ἡ ψυχὴ δὲν τρώγει· ζῇ δέκα. ἕως δώδεκα ἡμέρας καὶ ἀποθνήσκει, ἀφοῦ γεννήσῃ τὰ ὠὰ της. Ταῦτα κατ' ἀρχὰς εἶναι κίτρινα καὶ μετ' ὀλίγον γίνονται φαιά.

Ἀλλὰ τοῦτο θ' ἀφήσωμεν νὰ γίνῃ μόνον εἰς τὰ βομβύκια ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα θὰ προορίσωμεν διὰ τὴν παραγωγὴν σπόρου. Διὰ ν' ἀποκτήσωμεν τὴν ὠραίαν μέταξαν, πρέπει ἡ χρυσαλλίς, πρὶν μεταμορφωθῇ, ν' ἀποξηρανθῇ ἐντὸς τοῦ βομβυκίου της. Δι' αὐτὸν τὸν σκοπὸν θὰ ἐξαπλώσωμεν τὰ βομβύκια ἀραιὰ εἰς τὸν θερμὸν ἥλιον ἢ θὰ τὰ θερμάνωμεν τεχνητῶς δι' αἰθοῦ. Τὰ βομβύκια ἐκεῖνα θὰ εἶναι ἑτοιμα διὰ τὸ ἐμπόριον.

Ἡ χήρα συνεμορφώθη καὶ πρὸς τὰς ὁδηγίας αὐτὰς τοῦ σηροτρόφου καὶ μετ' ὀλίγον καιρὸν ἐπώλησε τὰ κουκούλια εἰς ἔμπορόν τινα. Οὗτος ἀπέστειλεν αὐτὰ μετ' ἄλλων εἰς ἐργοστάσιον. Ἐκεῖ διὰ μηχανήματος ἐκτυλίσσεται τὸ μετάξι-νον νῆμα, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖται τὸ βομβύκιον. Μὲ τὸ νῆμα δ' ἐκεῖνο κατασκευάζονται ὠραῖα καὶ πολύτιμα μεταξωτὰ ὑφάσματα.

Ἀπὸ τὴν πώλησιν τοῦ προϊόντος τῶν κόπων της ἡ χήρα εἰσέπραξεν ἀρκετὸν ποσὸν διὰ τὴν συντήρησιν τῶν τέκνων της. Ἐπερίμενε δ' ἀνυπομόνως τὴν στιγμὴν, κατὰ τὴν ὁποίαν θὰ ἠδύνατο ν' ἀποδώσῃ καὶ τὸ χρέος της εἰς τὴν εὐεργέτιδά της.

Διὰ τῆς ἐργασίας ταύτης ἀνεπτύχθη μεγάλη φιλοπονία εἰς τὴν οἰκογένειαν ἐκείνην. Ὅτε δὲ ἦλθεν ὁ κατάλληλος καιρὸς, ἡ χήρα ἠγόρασε πάλι μεταξόσπορον, περισσότερον τώρα, καὶ ἐγέμισεν ὅλην τὴν οἰκίαν μὲ μεταξοσκώληκας. Καὶ οὗτοι πλουσιοπαρόχως ἀντήμειψαν τοὺς κόπους καὶ τὰς φροντίδας τῆς φιλοτίμου οἰκογενείας. Ἀφθονα κουκούλια ἐσηματίσθησαν ἐπὶ τῶν κλάδων, ἡ δὲ χήρα πωλήσασα αὐτὰ ἔλαβε σημαντικὸν ποσόν.

Ἀμέσως τότε διηυθύνθη μετὰ τῶν τέκνων αὐτῆς εἰς τὴν οἰκίαν τῆς ἀγαθοεργοῦ κυρίας. Ἄλλοτε, ὅτε τὸ πρῶτον ἔχρουσε τὴν θύραν ἐκείνην, ἦτο περίλυπος καὶ κατηφής· τώρα ἡ μορφή αὐτῆς ἔλαμπεν ἐκ χαρᾶς.

— Κυρία, εἶπε μὲ συγκίνησιν, ἐρχόμεθα νὰ σᾶς ἐκφράσωμεν τὴν εὐγνωμοσύνην μας. Ἰδοὺ τὰ χρήματα, τὰ ὁποῖα μοῦ ἔδανεῖσάτε. Ἐγιναν αἰτία νὰ εἰσέλθῃ ἡ εὐτυχία εἰς τὴν ἀπηλπισμένην κατοικίαν μας· τώρα δὲν θὰ σᾶς χρεωστοῦμεν πλέον χρήματα, ἀλλ' ἐφ' ὅσον ζῶμεν, θὰ σᾶς ὀφείλωμεν θερμοτάτην εὐγνωμοσύνην.

Η ΛΕΥΚΗ ΠΕΤΑΛΟΥΔΑ

Πλησιάζει νὰ τελειώσῃ ὁ Ἰούλιος. Εἰς τὸν λαχανόκηπον ἐμεγάλωσαν τὰ λαχανικά.

Μία λευκὴ πεταλούδα μὲ τὰ τέσσαρα λεπτὰ καὶ λευκὰ πτερὰ της, τὰ ὁποῖα ἔχουν μαῦρα στίγματα, πετᾷ ἀπὸ λάχανον εἰς λάχανον. Τί ζητεῖ ἐκεῖ ἡ λευκὴ πεταλούδα ; δὲν τρώγει λαχανόφυλλα.

Πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν ἐπέτα μόνον ἐπάνω εἰς τὰ ἄνθη. Ὑποκάτω ἀπὸ τὴν σιαγὸνα της εἶχε διπλωμένην τὴν προβοσκίδα της, ἡ ὁποία ὁμοιάζει μὲ ἐλατήριον ὥρολογίου. Μόλις ἐκάθισε, τὴν ἐξεδίπλωνε, τὴν ἐβύθιζεν εἰς τὸ ἄνθος καὶ ἐρρόφα τὸ μέλι του. Καὶ τώρα ἐκάθισεν ὑποκάτω ἀπὸ τὸ λαχανόφυλλον καὶ ἐτοποθέτησεν ἐκεῖ τὰ ὠά της, μικρὰ ὅπως ἡ κεφαλὴ τῆς καρφοβελόνης καὶ κίτρινα. Ἀλλὰ, μόλις ἐσηκώθη, μὲ μικρὰ χελιδὼν τὴν ἤρπασε καὶ τὴν κατέπιε.

— Μητέρα ! φωνάζει ἀμέσως μὲ παράπονον. Ἡ πεταλούδα ἐκάθισεν εἰς τὸν λαιμόν μου.

— Καλὰ νὰ πάθῃς ! λέγει ἡ μητέρα. Νομίζεις, ὅτι δὲν θὰ ἠμποροῦσα καὶ ἐγὼ νὰ πιάσω λευκὰς πεταλούδας ; Ἄφησέ τας νὰ γεννήσουν τὰ αὐγά των. Ἀπὸ τὰ αὐγά των θὰ βγοῦν παχιὲς κάμπιες καὶ θὰ χορτάσωμε φαγητό.

Μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἀπὸ κάθε αὐγὸ τῆς λευκῆς πεταλούδας ἐξῆλθε καὶ μὲ μικρὰ κάμπη. Ἐχει χροῖμα καστανὸν μὲ τρεῖς κιτρίνας γραμμὰς εἰς τὸ σῶμα της. Εἶναι ἀχόρταγος· εἰς ὀλίγας ὥρας κατατρώγει ὁλόκληρον λάχανον. Τρώγει, τρώγει ἀδιακόπως καὶ ἔπειτα μένει δύο ἕως τρεῖς ἡμέρας ἀκίνητος. Φαίνεται, ὅτι τὴν στενοχωρεῖ τὸ ὑποκάμισόν της. Τὸ ἀλλάσσει μὲ ἄλλο πλατύτερον καὶ μεγαλύτερον. Πάλιν τρώγει, τρώγει καὶ μετ' ὀλίγον καὶ αὐτὸ τὸ ὑποκάμισον τῆς εἶναι στενόν. Πάλιν κάθεται ὀλίγας ὥρας ἀκίνητος· σχίζεται καὶ αὐτὸ

καὶ προβάλλει ἄλλο πλατύτερον. Αὐτὸ γίνεται τέσσαράς φορές.

Αἱ χελιδόνες εἶναι εὐχαριστημέναι.

— Τρῶτε, λέγουν εἰς τὰ μικρά των, νὰ δυναμώσετε, γιὰτὶ σὲ λίγο θὰ σωθοῦν οἱ κάμπιες καὶ θὰ φύγωμε...

— Μιὰ σφηκούλα ! Μιὰ σφηκούλα, φωνάζει ἔξαφνα μία μικρὰ χελιδὼν ἀνήσυχος.

— Ναί, λέγει ἡ μητέρα της, ὁμοιάζει μὲ σφηκούλα, ἀλλὰ τὸ κεντρί της δὲν ἔχει δηλητήριον. Ἄφησέ την· δὲν ἀξίζει τὸν κόπον.

Ἀλήθεια, δὲν ἀξίζει τὸν κόπον. Εἶναι μία σφηκούλα μικροτέρα ἀπὸ τὴν μυῖαν καὶ ἀκόμη λεπτοτέρα. Ἐκάθισεν ἐπάνω εἰς τὸ λάχανον καὶ φαίνεται, ὅτι θέλει νὰ πλησιάσῃ τὰς κάμπας, χωρὶς νὰ τὴν ἰδοῦν. Ἐκεῖναι ὅμως τὴν εἶδαν καὶ ἀμέσως ἐταράχθησαν. Ἐξεκόλλησαν ἀπὸ τὰ φύλλα τοὺς προσθίους πόδας των, οἱ ὅποιοι εἶναι ὥπλισμένοι μὲ ὄνυχας ὀξεῖς, ὕψωσαν τὸ σῶμα των καὶ κτυποῦν μὲ τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ ὀπίσω, ὥς νὰ κτυποῦν εἰς τὸν ἀέρα κάποιον ἐπίβουλον ἐχθρόν.

Ἡ σφηκούλα φεύγει φοβισμένη. Αἱ κάμπαι ἡσυχάζουν καὶ ἀρχίζουν νὰ βόσκουν εἰς τὰ λάχανα. Ἡ σφηκούλα πάλιν ἐπιστρέφει· πετᾷ μετὰ προσοχῆς ἐπάνω εἰς τὰς κάμπας καὶ κάθεται εἰς τὴν ράχιν μιᾶς ἐξ αὐτῶν. Ἡ κάμπη προσπαθεῖ ν' ἀπαλλαγῇ ἀπὸ αὐτὴν, ἀλλὰ δὲν τὸ κατορθώνει. Ἡ σφηκούλα εἶναι καλὰ στηριγμένη καὶ βυθίζει τὸ κεντρί της εἰς τὴν ράχιν τῆς κάμπης. Κάθεται ἐκεῖ μόνον ὀλίγας στιγμὰς καὶ ἔπειτα φεύγει. Καὶ ἡ κάμπη ἀμέσως ἡσυχάζει καὶ ἀρχίζει πάλιν νὰ βόσκη.

— Ἐφυγεν, εἶπεν ἡ μικρὰ χελιδὼν.

— Ἐφυγεν, ἀφοῦ κατώρθωσεν ἐκεῖνο ποὺ ἤθελεν, εἶπεν ἡ μητέρα.

— Τί ; τί ; ἠρώτησε τὸ χελιδονάκι.

— Ἡ σφηκούλα ἐγέννησεν εἰς τὸ σῶμα τῆς κάμπιας ἕως τριάντα αὐγά, εἶπεν ἡ μητέρα. Ἀπὸ τ' αὐγά θὰ ἐξέλθουν τριάντα σκουληκάκια, τὰ ὅποια θὰ φάγουν τὸ κρέας τῆς κάμπιας.

— Καὶ θὰ πεθάνῃ ;

— Ἀμέσως ὄχι. Τὰ σκουληκάκια εἶναι πονηρά. Τρώγουν τὸ κρέας, ἀλλὰ δὲν τρώγουν καὶ τὸ στομάχι τῆς κάμπιας. Αὐτὴ ὅλο τρέφεται καὶ παχαίνει.

Ὅταν ἐμεγάλωσαν ἀρκετὰ αἱ κάμπαι τῆς λευκῆς πεταλούδας, ἄφησαν τὰ λάχανα καὶ ἄρχισαν νὰ ἀναρριχῶνται εἰς τὰ δένδρα, εἰς τοὺς τοίχους καὶ εἰς τὸν φράκτην. Αἱ χελιδόνες ἔτρωγαν ἀπὸ αὐτὰς καὶ ἦσαν εὐχαριστημέναι.

Μίαν ἡμέραν ἡ μικρὰ χελιδὼν, ἐνῶ ἐκυνήγει μὲ ὄρεξιν τὰς κάμπας, αἶφνης ἔμεινεν ἀκίνητος. Μία κάμπη, ἡ ὁποία ἦτο ἐμπρὸς τῆς, ἐσύρετο σιγὰ σιγὰ χωρὶς ὄρεξιν καὶ συχνὰ ἔμεινεν ἀκίνητος. Ἐφαίνεται πολὺ κουρασμένη. Ἐνῶ τὸ χελιδονάκι ἠτοιμάζετο νὰ τὴν τσιμπήσῃ μὲ τὸ ράμφος του, βλέπει νὰ προβάλλουν ἀπὸ τὸ σῶμα τῆς πολλοὶ μικροὶ σκώληκες, οἱ ὅποιοι ἔστρεφον παντοῦ τὰς κεφαλὰς των καὶ ἐκιννοῦντο ἀδιακόπως καὶ ἕως ὅτου ἐξέλθουν ἐντελῶς ἀπὸ τὴν κάμπην, εὐρέθησαν ἀμέσως κλεισμένοι ἐντὸς τοῦ κουκουλίου των.

— Τί εἶναι αὐτὸ πάλιν, μητέρα; ἐρωτᾷ ἡ μικρὰ χελιδὼν.

— Αὐτὰ ποὺ φαίνονται τώρα ὡς μικρὰ κίτρινα αὐγά, εἶναι τὰ παιδιὰ τῆς σφηκούλας. Κοίταξε· ἡ κάμπια τῆς λευκῆς πεταλούδας σὲ λίγο θὰ ψοφήσῃ. Τὰ σκουληκάκια ἔγιναν χρυσασαλλίδες καὶ κλείσθησαν στὰ κουκούλια τους. Μὲ τὸν καιρὸν ἀπὸ κάθε κουκούλι θὰ ἐξέλθῃ καὶ μιὰ μικρὴ σφηκούλα.

— Καὶ αὐταὶ θ' ἀρχίσουν τὰ ἴδια· ἐνόησα. Καὶ οἱ κάμπιες, ποὺ δὲν τὰς ἐτρύπησαν οἱ σφηκούλες, τί θὰ γίνουν ; ἠρώτησε πάλιν τὸ χελιδονάκι.

— Καιρὸς εἶναι νὰ ἐτοιμασθοῦμε, γιατί ἔρχεται ὁ χειμώνας, εἶπε συλλογισμένη ἡ μητέρα. Τὴν ἀνοιξιν, ποῦ θὰ γυρίσωμεν, θὰ σοῦ δείξω τί ἔγιναν.

Ἦλθεν ὁ Μάρτιος καὶ ἦλθον πάλιν αἱ χελιδόνες· ἦλθε καὶ τὸ περιεργὸν χελιδονάκι μὲ τὴν μητέρα του καὶ τὸν πατέρα του. Τώρα ἔχει μεγαλώσει. Ἔχει καὶ αὐτὸ σύντροφον καὶ θὰ κτίσῃ ἰδικήν του φωλεάν. Ἄλλ' ἐνθυμεῖται τὴν ὑπόσχεσιν, τὴν ὁποίαν τοῦ εἶχε δώσει ἡ μητέρα του. Θέλει νὰ μάθῃ τί ἔγιναν αἱ κάμπιαι, αἱ ὁποῖαι ἐγλίτωσαν ἀπὸ τὰ κεντήματα τῆς σφηκούλας.

— Εἶναι τώρα ἐτοιμον τὸ πρῶτον φαγητόν μας, πρὶν ξεστάνῃ γιὰ καλὰ ὁ ἥλιος, εἶπεν ἡ μητέρα. Κοίταξε στὰ δένδρα, στοὺς τοίχους καὶ στὸ φράκτη. Μικροῦλες ἀραχνέγιες κούνιες κρέμονται ἀπὸ ἓνα σχοινάκι. Τὸν καιρὸ ποῦ ἐμεῖς εἴχαμε καλοκαίρι ἐκεῖ κάτω στὴν Αἴγυπτο, ἐδῶ ἔπεφτε χιόνι· φουσοῦσε δυνατὸς ἄνεμος καὶ ἔκανε πολὺ κρύο. Καὶ ὁμως ὁ ἄνεμος δὲν ἔκοψε τὸ σχοινάκι, οὔτε σκότωσε μέσα τὸ μωρό.

— Ποιὸ μωρό; ἠρώτησε τὸ νέον ζεῦγος.

— Τὸ μωρὸ τῆς κάμπιας, ποῦ γλίτωσε ἀπὸ τὴ σφηκούλα.

Κάθε κάμπια ὕφανε τὴν κούνια της κι ὕστερα ἔγινε χρυσασαλλίς. Ἀπ' αὐτὴ θὰ γίνῃ ἡ λευκὴ πεταλούδα καὶ σὲ λίγες ἡμέρες θὰ σχίσῃ τὴν κούνια του καὶ θὰ βγῇ. Τώρα ἔχει νόστιμο φαγητό, μὰ ὅταν θὰ γίνῃ πεταλούδα... Θυμᾶσαι; ἠρώτησεν ἡ μήτηρ. Καὶ ἐκοίταξε μὲ χαμόγελον τὸ χελιδονάκι.

— Δὲν ἀξίζει, ἀπήντησεν ἐκεῖνο. Τὸ φαγητόν της δὲν εἶναι νόστιμον.

Καὶ ἐπέταξε μὲ τὸν σύντροφόν του νὰ κτίσουν τὴν φωλεάν των.

ΠΕΤΑΛΟΥΔΑ ΚΑΙ ΜΕΛΙΣΣΑ

Με φτερά ζευγαρωμένα, πλουμισμένα, χνουδωτά,
 ὅλη μέρα ἡ πεταλούδα μὲς στὸν κῆπο μας πετᾷ·
 στὰ γαρύφαλα, στὰ ρόδα καὶ στοὺς κρίνους τριγυρίζει
 κι ὅλα τ' ἄνθη τὰ χαϊδεύει κι' ὅλα τ' ἄνθη τὰ μυρίζει.

Ὅμως ἄμυαλη γυρίζει κι ἀσυλλόγιστη πολὺ
 καὶ δὲν ξέρει νὰ ὠφελῇται καὶ δὲν ξέρει νὰ ὠφελῇ.
 Θέλει ἀνώφελη νὰ ζήσει κι ἔτσι ἀνώφελη πεθαίνει
 κι ἀπὸ τὴν τρελὴ ζωὴ της τίποτε δὲν ἀπομένει.

Δὲς τὴ μέλισσα, ποὺ ἀνοίγει τὰ φτερά τὰ χνουδωτά,
 κοίτα τὴν μὲ πόση σκέψη μὲς στὸν κῆπο μας πετᾷ·
 στὰ γαρύφαλα, στὰ ρόδα καὶ στοὺς κρίνους τριγυρίζει
 καὶ τὸ μέλι τὼν βυzaίνει κι ὅλη μέρα θησαυρίζει.

Ἄφησε τὴν πεταλούδα μὲς στὸν κῆπο νὰ χαζεύη,
 μὴ ζηλεύης τὴ χαρὰ της, τὴ ζωὴ της τὴν τρελή·
 σὺ τὴ μέλισσα μιμήσου, ποὺ τὸ μέλι της μαζεύει
 κι ὠφελεῖται μοναχὴ της καὶ τοὺς ἄλλους ὠφελεῖ.

I. Πολέμης

ΤΑ ΕΡΕΙΠΙΑ ΤΟΥ ΜΥΣΤΡΑ

Με ἰδιαιτέραν συγκίνησιν ἀναβαίνομεν εἰς τὸ προσκύνημα τοῦ Μυστρᾶ, τῆς ἀπεράντου νεκροπόλεως, τὴν ὁποίαν μᾶς ἐκκληροδότησαν οἱ βυζαντινοὶ αὐτοκράτορες.

Γραφικώτατος δρόμος πέντε χιλιομέτρων φέρει ἀπὸ τὴν Σπάρτην εἰς τὸν Μυστράν.

Καθάριον, χαριτωμένον καὶ ἀνθόσπαρτον τὸ κατοικημένον χωρίον. Ἐκεῖθεν ἀνηφορίζει ὁ λιθόστρωτος δρόμος διὰ τὴν νεκρὰν πολιτείαν, τὴν ἐρημωμένην, μετὰ τὰ διπλᾶ τῆς φρούρια καὶ τὰς τριπλᾶς ζώνας.

Πρῶτον ἀπαντῶμεν τὰ ἐρεῖπια τῆς πόλεως, ἔπειτα τὰ λείψανα τῶν ἀνακτόρων καὶ ὑψηλότερον τὸ φρούριον, ἀληθινὸν στέμμα τοῦ λόφου.

Εἰς πολλὰ μέρη ὁ δρόμος φαίνεται πανάρχαιος, φαγωμένος ἀπὸ τὰ πέταλα τῶν ἀλόγων τῶν Φράγκων, τῶν Καντακουζηνῶν, τῶν Παλαιολόγων.

Ὅσον ἀναβαίνομεν ὑψηλότερα, τόσον περισσότερον ἀπλώνεται ἐνώπιόν μας ἀπέραντος ὁ κάμπος τῆς Σπάρτης, ἐδῶ ἀργυρόχρους ἀπὸ τὰ φύλλα τῶν πυκνῶν ἐλαιῶνων, ἐκεῖ χρυσοκίτρινος ἀπὸ τοὺς ἀμπελῶνας καὶ τοὺς πορτοκαλεῶνας.

Σφίγγεται ἡ καρδιά τοῦ ἀνθρώπου, ὅταν ἀντικρύξῃ τὴν νεκρὰν πόλιν· αἱ οἰκίαι τῆς ἐρειπωμένης, χωρὶς στέγην, μετὰ χάσκοντα κενὰ εἰς τὰς θέσεις θυρῶν καὶ παραθύρων.

Μελαγχολεῖ ἡ ψυχὴ μας εἰς τὸ θέαμα τῶν στενῶν δρομίσκων, ὅπου οὐδεὶς ζωντανὸς κάτοικος κυκλοφορεῖ καὶ ὅπου πλανᾶται ἡ παγωμένη σιγὴ τῆς ἐρημίας. "Ἄν προσέρετε μίαν λέξιν δυνατά, αὐτοστιγμὴ τὴν παραλαμβάνουν οἱ ἀντίλαλοι καὶ σᾶς τὴν ἐπιστρέφουν πέντε καὶ δέκα φορὰς.

Θαυμάζομεν τὰς λαμπρὰς ἀγιογραφίας τῶν βυζαντινῶν

ναῶν τοῦ Μυστρᾶ καὶ φθάνομεν εἰς τὰ ἀνάκτορα τῶν Παλαιολόγων. Ἐδῶ πλέον πνίγεται ἡ καρδιά μας ἀπὸ συγκίνησιν. Ἀπὸ τὰ ἀνάκτορα αὐτὰ — πενιχρὰ ἐρείπια σήμερον — ἐξεκίνησεν ὁ Κωνσταντῖνος ὁ Παλαιολόγος, διὰ ν' ἀνέλθῃ εἰς τὸν περιλαμπρον θρόνον τοῦ Βυζαντίου. Εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Δημητρίου ἐφόρσε τὸ βασιλικὸν στέμμα. Εἰς τὸ πλακόστρωτον τοῦ ναοῦ σώζεται, μαρμάρινος, ὁ δικέφαλος αἰετός.

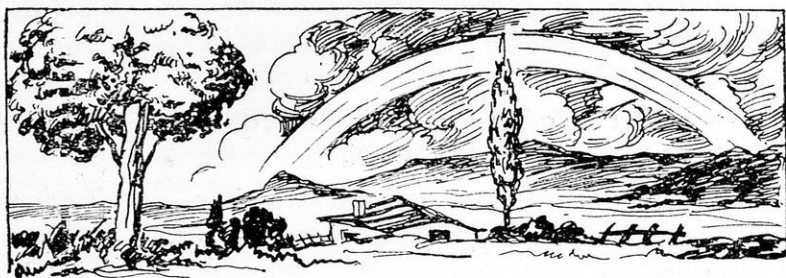
Ἀπὸ τὰ ἐρειπωμένα αὐτὰ ἀνάκτορα ἐξεκίνησε διὰ τὴν μεγάλην θυσίαν. Εἰς τὴν φαντασίαν μας ζωντανεῖται ἡ μεγάλη πομπή. Προπορεύεται ἔφιππος καὶ ὑπερήφανος ὁ Αὐτοκράτωρ, μὲ λάμπουσιν πανοπλίαν· ἀκολουθοῦν, ἔφιπποι ἐπίσης, οἱ ἀνώτεροι ἀξιωματικοὶ μὲ ἀπαστραπτούσας στολάς. Ὅλοι δὲ περιστοιχίζονται μέχρι τῆς ἐξόδου τῆς πόλεως ἀπὸ τὸν ἱερὸν κλῆρον, φέροντα τὰς λαμπροτέρας τῶν στολῶν του καὶ ψάλλοντα τὸ συγκινητικὸν τροπάριον :

«Σῶσον, Κύριε, τὸν λαόν σου καὶ εὐλόγησον τὴν κληρονομίαν σου, νίκας τοῖς βασιλεῦσι κατὰ βαρβάρων δωρούμενος...».

Ὅταν ἐφθασαν εἰς τὴν ἄδοξον πλέον Σπάρτην, ὁ Αὐτοκράτωρ ἐνεθυμήθη τὸν ἀρχαῖον Λεωνίδα καὶ ὁ νοῦς του ἐπέταξεν εἰς τὴν μεγάλην θυσίαν τῶν Θερμοπυλῶν.

Καὶ ἔλαβε καὶ αὐτὸς τὴν γενναίαν ἀπόφασίν του.

ΚΑΠΙΝΟΣ, ΑΤΜΟΣ, ΒΡΟΧΗ, ΝΕΦΗ, ΟΥΡΑΝΙΟΝ ΤΟΞΟΝ

—“Εφερα ἀπὸ τὴν αὐλὴν τὰ ἐνδύματα τοῦ μικροῦ μέσα, ἔλεγεν ἡ δεκαέτις Πηνελόπη πρὸς τὴν μητέρα της, ἐνῶ εἰσήρχετο εἰς τὸ δωμάτιον κρατοῦσα κάνιστρον πλήρες ἀσπρορρούχων. “Ἐξω βρέχει. Κοίταξε πῶς στάζουν· θὰ τὰ στεγνώσω ἐδῶ, διότι, ἂν χρειασθῇ τὴν ἐσπέραν ὁ ἀδελφός μου ἐνδύματα, δὲν θὰ ἔχῃς νὰ τὸν ἀλλάξῃς.

Πραγματικῶς ἡ Πηνελόπη, ἀφ’ οὗτου πρὸ δύο μηνῶν εἶχε γεννηθῇ ὁ ἀδελφός της, ἐφρόντιζε δι’ αὐτὸν ὥς νὰ ἦτο μεγάλη. Καὶ τώρα ἡ μήτηρ της, ἐνῶ ἔκυπτεν εἰς τὸ ράψιμον μὲ χαράν, παρηκολούθει συγχρόνως διὰ τοῦ βλέμματος ὅλας τὰς κινήσεις τῆς θυγατρὸς της. Ἡ μικρὰ ἔκαμινεν ὅπως εἶχεν ἴδει τὴν μητέρα της νὰ κάμνῃ· ἔδесе πρὸ τῆς ἐστίας σχοινίον καὶ κατεγίνετο εἰς τὸ ν’ ἀπλώνῃ ἐν πρὸς ἐν τὰ βρεφικὰ ἐνδύματα ἐπάνω εἰς αὐτό.

Ἀλλὰ δὲν ἦτο μόνον μικρὰ νοικοκυρά, ὅπως ὠνόμαζον αὐτὴν εἰς τὴν οἰκίαν, ἡ Πηνελόπη· ἦτο συγχρόνως καὶ καλὴ μαθήτρια εἰς τὸ σχολεῖον. Καὶ ὅταν ἀκόμη δὲν ἐμελέτα, ἐπρόσεχε μὲ ἐνδιαφέρον εἰς ὅ,τι διήγειρε τὴν παρατηρητικότητά της. Ἐνῶ λοιπὸν ἐστέγωνε τὰ ἐνδύματα τοῦ ἀδελφοῦ της, ἠρώτησε τὴν μητέρα της :

— Μητέρα, διατί βγαίνει τόσος καπνὸς ἀπὸ τὰ ροῦχα ;

— Διότι εἶναι πολὺ βρεγμένα. Ἄλλα δὲν εἶναι καπνός, εἶναι ἀτμός.

— Καὶ τί διαφέρει ὁ καπνὸς ἀπὸ τὸν ἀτμόν ; ἐξηγήσέ μου, σὲ παρακαλῶ.

— Φέρε μου ἐκεῖνο τὸ κερὶ καὶ ἀναψέ το. Ἴδου τώρα, κράτησε ἐπάνω ἀπὸ τὴν φλόγα αὐτὸ τὸ χαρτί καὶ εἶπέ μου· τί παρατηρεῖς ;

— Παρατηρῶ, ὅτι τὸ χαρτί μαυρίζει καὶ ξηραίνεται· ἰδοῦ, θ' ἀνάψῃ.

— Βλέπεις λοιπόν, ὅτι ὁ καπνὸς μαυρίζει ὅσα ἀφήνεις ἐκτεθειμένα εἰς τὴν ἐνέργειάν του. Λάβε τώρα καὶ ἐν ἄλλο χαρτί καὶ θέσε το ἐπάνω ἀπὸ τὰ ἐνδύματα. Ἐπάνω ἀπὸ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον λέγεις σύ, ὅτι εἶναι καπνός· τί βλέπεις ;

— Βλέπω, ὅτι τὸ χαρτί δὲν μαυρίζει· ἀπ' ἐναντίας, ἀντὶ νὰ ξηρανθῇ, ἔγινε μαλακὸν καὶ ὑγρόν.

— Ἐνόησες λοιπὸν τὴν διαφοράν ; θὰ τὴν ἐννοήσῃς ἀκόμη καλύτερον, ἂν ἀντὶ χάрту θέσῃς ἐπάνω εἰς τὰ ἀχνίζοντα ἐνδύματα ἐν πιάτο. Παρατήρησε τώρα...

— Παρατηρῶ, ὅτι τὸ πιάτο ἰδρώνει καὶ σχηματίζονται ἐπ' αὐτοῦ σταγόνες μικραί, ὅμοιαι πρὸς τὴν δρόσον, τὴν ὁποίαν εὐρίσκομεν τὴν πρῶιαν ἐπὶ τῶν φύλλων.

— Εὖγε ! Ἡ παρομοίωσίς σου εἶναι ὀρθή. Βλέπεις λοιπὸν τώρα καθαρά, ὅτι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐξέρχεται ἀπὸ τὰ ἐνδύματα, δὲν εἶναι καπνός, ἀλλ' εἶναι ἀτμός· εἶναι δηλαδὴ ὕδωρ, τὸ ὁποῖον ἢ θερμότης τῆς πυρᾶς μεταβάλλει εἰς εἶδος ἀερίου, τὸ ὁποῖον ὀνομάζεται ἀτμός.

— Εὐχαριστῶ, μητέρα· εἰς τὸ ἐξῆς θὰ ὀνομάζω ἀτμόν καὶ ὄχι καπνὸν ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἀναβαίνει ἀπὸ τὸ νερόν, ὅταν βράζῃ καὶ σχηματίζῃ ἀπὸ ἐπάνω ἓνα μικρὸ συννεφάκι.

— Πολὺ σωστὰ τὸ ὀνομάζεις συννεφάκι· διότι καὶ τὰ με-

γάλα νέφη εἰς τὸν οὐρανὸν σχηματίζονται ἐπίσης ἀπὸ ὕδωρ.

— Ἀλλὰ πῶς εὐρίσκεται ἐκεῖ ἐπάνω τόσο πολὺ ὕδωρ ;

— Τὸ ὕδωρ ἀνέρχεται ἀπὸ τὰς θαλάσσας, ἀπὸ τὰς λίμνας, ἀπὸ τοὺς ποταμούς. Τὰ τρία τέταρτα τῆς γῆς εἶναι σκεπασμένα ἀπὸ ὕδωρ· καὶ πάντοτε ἀναβαίνει πρὸς τὸν οὐρανὸν ὕδωρ ἐν εἶδει ἀτμοῦ.

— Ἀλλὰ διατὶ δὲν τὸ βλέπομεν ;

— Ἐνίοτε τὸ βλέπομεν· δὲν παρατήρησες τὴν πρωίαν, ὅσakis ὑπάρχει ὑγρασία καὶ ψυχρός, ὅτι εἶναι ἡ ἀτμόσφαιρα θολή ; ἡ καταχνιὰ ἐκείνη, ἡ ὁμίχλη δηλαδή, δὲν ὁμοιάζει πρὸς νέφος ἀραιόν ;

— Ναί.

Ὅταν λοιπὸν ἡ ἀτμόσφαιρα εἶναι θερμή, δὲν φαίνονται οἱ ἀτμοί. Ἀλλ' ἐὰν αἴφνης ψυχρανθοῦν, συμβαίνει εἰς αὐτοὺς ὅ,τι συνέβη καὶ ὅταν ἔθεςες τὸ ψυχρὸν πιάτον ἐπάνω εἰς τὰ ἀχνίζοντα ἐνδύματα· κρυώνουν δηλαδή οἱ ἀτμοὶ καὶ συμπυκνοῦνται εἰς μικρὰς καὶ λεπτοτάτας ρανίδας. Ἄν δὲ αἱ ρανίδες αὐταὶ ψυχρανθοῦν ἀκόμη περισσότερον, τότε συμπυκνώνονται ἀκόμη, ἐνώνονται δηλαδή πολλαὶ ὁμοῦ εἰς μεγαλυτέρας ρανίδας καὶ ἐξ αἰτίας τοῦ βάρους των πίπτουν πρὸς τὴν γῆν καὶ σχηματίζουν τὴν βροχὴν.

— Ἄ ! τὸ ἐνόησα τώρα.

Ἀλλὰ διατὶ κάποτε, ὅταν βρέχῃ, φαίνεται εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ τὸ οὐράνιον τόξον ; πῶς ἤθελα νὰ μάθω αὐτὸ ἀπὸ τί γίνεται ! ἠρώτησεν ἡ Πηνελόπη τὴν μητέρα της.

— Εἶναι δυσκολώτερον αὐτὸ νὰ τὸ ἐννοήσῃς, ἀπεκρίθη ἐκείνη, ἀλλὰ θὰ προσπαθήσω νὰ σοῦ τὸ ἐξηγήσω. Δὲν παρατήρησες ποτέ, ὅταν εἶσαι εἰς τὴν ἐκκλησίαν, τὰ ὑάλινα ἐκεῖνα κρύσταλλα, τὰ ὁποῖα εἶναι κρεμασμένα ἀπὸ τοὺς πολυελεούς ;

— Ναί· καὶ λάμπουν εἰς τὸ φῶς μὲ διάφορα χρώματα.

— Μὲ τὶ ὁμοιάζουν τὰ χρώματα ἐκεῖνα ; δὲν ὁμοιάζουν μὲ τὰ χρώματα τοῦ οὐρανίου τόξου ;

— Ναί, ὁμοιάζουν.

— Πρόσεξε τώρα ! Τὰ τριγωνικὰ ἐκεῖνα κρύσταλλα ὀνομάζονται πρίσματα, τὰ δὲ χρώματα τοῦ οὐρανίου τόξου ὀνομάζονται Ἴρις.

Εἶναι ἑπτὰ τὰ χρώματα αὐτά : ἐρυθρόν, χρυσόχρουν, κίτρινον, πράσινον, κυανοῦν, πορφυροῦν καὶ ἰώδες. Ἐκάστη ἡλιακὴ ἀκτὶς σύγκειται ἀπὸ τὰ ἑπτὰ αὐτὰ χρώματα. Δὲν τὰ βλέπομεν ὅμως, διότι εἶναι ὅλα μαζὶ ἐνωμένα, ἀποτελοῦν δὲ ὅλα μαζὶ τὸ λευκὸν φῶς. Ὅταν ὅμως ἡ ἀκτὶς διέρχεται διὰ τοῦ πρίσματος, τότε χωρίζονται τὰ ἀποτελοῦντα αὐτὴν χρώματα καὶ τὰ βλέπομεν ἓν πρὸς ἓν. Τὸ ἴδιον συμβαίνει περὶ που καὶ εἰς τὸν οὐρανόν, ὅταν βρέξη, ἐὰν τύχη συγχρόνως νὰ λάμπῃ ἐπ' αὐτοῦ ὁ ἥλιος. Τότε αἱ ἀκτῖνες του πίπτουν ἐπὶ τοῦ βρέχοντος νέφους, διέρχονται διὰ μέσου τῶν ρανίδων τῆς βροχῆς, ὅταν δὲ ἐξέλθουν, εἶναι χωρισμένοι, καὶ τότε μᾶς παρουσιάζονται τὰ χρώματα τῆς Ἰριδος.

Βλέπομεν ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ τὸ οὐράνιον τόξον, ὅσας εἰς ἔχομεν ἀντικρὺ μας τὸ βρέχον νέφος, ὅπισθεν ἡμῶν τὸν ἥλιον, ἡμεῖς δὲ ἰστάμεθα εἰς τὸ μέσον. Ἀλλὰ καὶ σὺ μόνη σου δύνασαι νὰ χωρίσῃς μίαν ἡλιακὴν ἀκτῖνα, διὰ νὰ πεισθῇς καὶ πειραματικῶς, ὅτι πράγματι τὸ ἡλιακὸν φῶς περιέχει τὰ ἑπτὰ αὐτὰ χρώματα.

— Πῶς ;

— Ἀρκεῖ νὰ λάβῃς τὸ στρογγυλὸν πῶμα τῆς φιάλης τοῦ ὕδατος καὶ νὰ εἰσέλθῃς εἰς τὸ σκοτεινὸν διαμέρισμα τῆς ἀποθήκης. Ζήτησε ἐκεῖ μίαν ὀπὴν, ἀπὸ τῆς ὁποίας νὰ εἰσέρχεται ἡλιακὴ ἀκτὶς καὶ θέσε πρὸ αὐτῆς τὸ πῶμα. Ἄν κάτωθεν κρατήσῃς τεμάχιον λευκοῦ χαρτον, θὰ ἰδῇς ἀμέσως τὰ ἑπτὰ χρώ-

ματα τῆς Ἰριδος ἀπλωμένα ἐπάνω του κατὰ τάξιν, ὡς ποικιλόχρωμον λωρίδα.

— Ἀλλὰ διατί εἰς τὸν οὐρανὸν τὸ οὐράνιον τόξον εἶναι στρογγυλόν ;

— Διότι εἶναι στρογγυλὸς καὶ ὁ ἥλιος καὶ ἐκπέμπει ἀπὸ παντοῦ γύρω του τὰς ἀκτῖνας.

— Τὸ ἐνόησα τώρα· πόσον εὐκόλα μοῦ τὰ ἐξηγεῖς ὅλα σύ, μητέρα. Σὲ εὐχαριστῶ πολύ. Εἰς τὸ ἐξῆς θὰ παρατηρῶ μὲ περισσοτέραν προσοχὴν τὸ οὐράνιον τόξον. Πόσον χαίρω, ὅταν τὸ βλέπω ἐπάνω εἰς τὸν οὐρανόν !

ΠΡΩΙΝΟ ΑΠΟΒΡΟΧΟ

Ὡρες πολλὰς ἀπόψε ἡ νύχτα
ἔριχνε μπόρα δυνατή.
Κοίταξε, οἱ λάκκοι εἶναι γεμάτοι
μέσα στὸν κάμπο τὸν πλατύ.

Στὸν κῆπο πῶς χαροπαλεύαν
τὰ λουλουδάκια ὡς τὴν αὐγή !
Τώρα γυρμένα, ἀρρωστημένα,
λὲς καὶ θὰ πέσουνε στὴ γῆ.

Μὰ νά, ποὺ ὁ ἥλιος ξεπροβάλλει
μ' ἀχτίδες, ποὺ φεγγαβολοῦν.
Τὰ λουλουδάκια ζωντανεύουν,
ἀρχίζουν πάλι νὰ γελοῦν.

Στὸ χνῶτο τοῦ ἡλίου λαχταροῦνε
τὰ φύλλα τους τὰ τρυφερά.
Λὲς κι εἶναι ἀχνὲς πεταλουδίτσες,
ποὺ ξετινάζουν τὰ φτερά.

Σκούπισαν, νά, τὰ δάκρυά τους.
 στυλώνονται, παίρνουν πνοή,
 νὰ χαιρετήσουνε τὸν ἥλιο,
 ποὺ ξαναδίνει τὴ ζωή.

Σ. Σπεράντσας

ΕΝΑΣ ΜΕΓΑΣ ΕΦΕΥΡΕΤΗΣ

Πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἀπέθανεν ἐν Ἀμερικῇ ὁ Θωμᾶς Ἄλβα Ἐντισον, ὁ μεγαλύτερος ἐφευρέτης τῆς ἐποχῆς. Ὁ Ἐντισον ἐγεννήθη τὸ 1847 εἰς τὴν πόλιν Μιλάινον τῆς ἀμερικανικῆς πολιτείας Ὀχάιο. Ἀπὸ ἡλικίας δώδεκα ἐτῶν, βλέπων τὴν πτωχείαν τῶν γονέων του, ἐσκέπτετο διαρκῶς κατὰ ποῖον τρόπον θὰ δυνηθῇ νὰ φανῇ χρήσιμος εἰς αὐτοὺς.

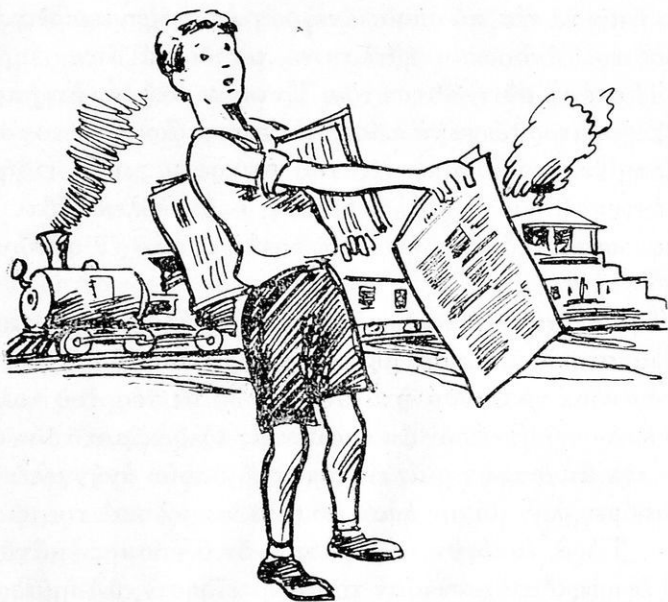
Μετὰ πολλὰς προσπαθείας κατώρθωσε νὰ λάβῃ μίαν θέρσιν ἐφημεριδοπώλου εἰς τὸν σιδηρόδρομον, ὁ ὁποῖος συνέδεε δύο πόλεις. Ἐπώλει δὲ ὄχι μόνον ἐφημερίδας, ἀλλὰ καὶ ὀπωρικά καὶ γλυκίσματα, τὰ ὁποῖα ἠτοίμαζεν ἡ καλή του μήτηρ, τοποθετοῦσα προσεκτικὰ ἐντὸς κοφινίου. Ὅ,τι δ' ἐκέρδιζε τὴν ἡμέραν ἀπὸ τὴν πώλησιν, τὸ βράδυ τὸ ἔδιδεν εἰς τοὺς πτωχοὺς γονεῖς του διὰ τὴν συντήρησιν.

Τὰς ὥρας, κατὰ τὰς ὁποίας ἔμενεν εἰς τὴν μίαν ἢ εἰς τὴν ἄλλην πόλιν, ὁ Ἐντισον ἡσχολεῖτο εἰς τὴν προμήθειαν ἐφημερίδων, τὰς ὁποίας θὰ ὤλει. Ὅταν τοῦ ἔμενεν ὀλίγος καιρὸς, ἔτρεχεν εἰς τὴν βιβλιοθήκην τῆς πόλεως καὶ ἐδιάβαζεν ὅ,τι βιβλία τοῦ ἤρεσκον, διότι τὸ παιδίον αὐτὸ εἶχε μεγάλην δίψαν πρὸς μάθησιν.

Οἱ καλοὶ τρόποι κάμνουν τοὺς καλοὺς φίλους. Οὕτω καὶ ὁ μικρὸς ἐφημεριδοπώλης μὲ τοὺς καλοὺς τοὺς τρόπους καὶ μὲ τὴν προθυμίαν του νὰ φαίνεται χρήσιμος εἰς τὸν κα-

θένα, κατώρθωσε ν' αποκτήσῃ τὴν ἀγάπην τῶν ἐπιβατῶν καὶ τῶν ὑπαλλήλων τοῦ σιδηροδρόμου.

Αὐτὸ τὸν ὠφέλησε πολὺ. Διότι οἱ ὑπάλληλοι ὄχι μόνον τοῦ ἔδωσαν τὸ δικαίωμα νὰ πωλῇ ἔφημερίδας, ἀλλὰ καὶ τοῦ παρεχώρησαν ἓν παλαιὸν ὄχημα, τὸ ὁποῖον ἦτο πάντοτε κενὸν εἰς τὴν ἀμαξοστοιχίαν, διὰ τὰ ἐμπορεύματά του. Τὸ βα-

γόνι αὐτὸ ἦτο διὰ τὸν μικρὸν Ἔντισον ἓνας ὁλόκληρος κόσμος.

Τὸ ἐχώρισεν εἰς δύο διαμερίσματα. Εἰς τὸ ἓν ἐτοποθέτει τὰς ἔφημερίδας καὶ τὰ μικρὰ ἐμπορεύματά του, τὸ δὲ ἄλλο διεσκέυασεν εἰς πειραματικὸν ἐργαστήριον μὲ φιάλας, χημικὰς συσκευὰς καὶ χημικὰ εἶδη. Διότι ἀπὸ μικρὸς εἶχε μεγάλην κλίσιν εἰς τὰ πειράματα καὶ ἤθελε νὰ ἔχῃ ἰδικόν του ἐργαστήριον, διὰ νὰ πειραματίζεται.

Συνήθως ὁ Ἔντισον ἐπώλει διακοσίας ἐφημερίδας τὴν ἡμέραν, ἐνίοτε ὁμως ἐπώλει καὶ τριακοσίας· δὲν ἐπῆρκει δηλαδὴ ἡ συνήθης προμήθεια, τὴν ὁποίαν εἶχε κάμει.

«Τί ἄρα γε συμβαίνει, ὥστε οἱ ἄνθρωποι τὴν μίαν ἡμέραν νὰ διψοῦν δι' ἐφημερίδας καὶ τὴν ἄλλην ὄχι ;» Ἡ σκέψις αὕτη ἐβασάνιζε τὸν νοῦν τοῦ μικροῦ ἐφημεριδοπώλου. Ἐπὶ τέλους τὸ εὗρηξε. Ὅσον σπουδαιότερα καὶ πλέον ἐνδιαφέροντα ἦσαν τὰ νέα, τὰ ὁποῖα ἀνέγραφαν αἱ ἐφημερίδες, τόσον περισσότεροι ἄνθρωποι ἤθελαν νὰ τὰς διαβάσουν.

Ἡ σκέψις αὕτη ὥθησε τὸν Ἔντισον νὰ γίνῃ ἐπιχειρηματίας. Εἶχε κατορθώσει νὰ πείσῃ ἓνα τυπογράφων νὰ τὸν ἀφήνῃ νὰ ρίπτῃ ἐν ταχὺ βλέμμα εἰς τὰς ἐπιγραφὰς τῶν εἰδήσεων, πρὶν ἐκτυπωθῶν τὰ φύλλα. Οὕτως, ὅταν ἔβλεπεν ὅτι εἶχον ἐνδιαφερούσας εἰδήσεις, ἠγόραζε πολλὰ φύλλα ἐξ αὐτῶν.

Τὴν ἐποχὴν ἐκείνην τὰ βόρεια κράτη τῆς Ἀμερικῆς εἶχον αἵματηρὸν πόλεμον μὲ τὰ νότια. Ὅλος ὁ κόσμος τότε εἶχεν ἀγωνίαν νὰ μανθάνῃ καθημερινῶς τὰ νέα τοῦ πολέμου. Μίαν ἡμέραν ὁ Ἔντισον ἀνέγνωσεν εἰς τὰ δοκίμια τῶν ἐφημερίδων τὴν ἐπιγραφὴν μιᾶς εἰδήσεως, ἡ ὁποία ἀνήγγελλεν, ὅτι εἰς μίαν μεγάλην μάχην ἦσαν 50.000 νεκροὶ καὶ τραυματαῖαι.

— Τώρα, ἐσκέφθη ὁ Ἔντισον, ἂν ὁ κόσμος ἐμάνθανεν, ὅτι αἱ ἐφημερίδες ἔχουν μίαν τοιαύτην εἰδησιν, θὰ ἠμποροῦσα νὰ πωλήσω πάρα πολλὰ φύλλα. Ἔθεσε λοιπὸν εἰς ἐνέργειαν ἐν εὐφυῆς σχέδιον :

Τρέχει δρομαίως εἰς τὸν σιδηροδρομικὸν σταθμὸν καὶ παρακαλεῖ τὸν τηλεγραφητὴν νὰ γνωστοποιήσῃ εἰς ὅλους τοὺς σταθμούς, ἀπὸ τοὺς ὁποίους διέρχεται ἡ ἀμαξοστοιχία, τὴν σπουδαίαν αὐτὴν εἰδησιν τῆς μάχης. Ὡς πληρωμὴν ὑπεσχέθη ὁ Ἔντισον εἰς τὸν τηλεγραφικὸν ὑπάλληλον νὰ τοῦ χαρίξῃ ἐπὶ ἑξ μῆνας διαφόρους ἐφημερίδας.

Τώρα ὅμως ὁ μικρὸς ἐπιχειρηματίας δὲν εἶχεν ἀρκετὰ χρήματα, διὰ ν' ἀγοράσῃ μέγαν ἀριθμὸν ἐφημερίδων. Παρεκάλεσε λοιπὸν τὸν διευθυντὴν τοῦ τυπογραφείου νὰ τοῦ δώσῃ χίλια φύλλα ἐπὶ πιστώσει, ἀλλ' ὁ διευθυντὴς δὲν ἐδέχθη.

Ὁ Ἔντισον ὅμως δὲν ἀπογοητεύεται. Μεταβαίνει κατ' εὐθεΐαν εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ διευθυντοῦ μιᾶς ἐφημερίδος καὶ μὲ θάρρος τὸν παρακαλεῖ νὰ τοῦ δώσῃ ἐπὶ πιστώσει χίλια φύλλα ἐφημερίδων μὲ τὴν ὑπόσχεσιν, ὅτι τὴν πρωίαν τῆς ἄλλης ἡμέρας θὰ τὸν ἐπλήρωνεν μέχρι λεπτοῦ. Ὁ διευθυντὴς παρετήρησεν ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν τὸ δραστήριον καὶ εὐφυὲς αὐτὸ παιδίον καὶ ἀμέσως ἔλαβεν ἐν ταμίῳ χάρτου, ἔγραψε ὀλίγας λέξεις ἐπ' αὐτοῦ, τοῦ τὸ ἔδωσε καὶ τοῦ εἶπε:

— Δώσε το εἰς τὸ τυπογραφεῖον!

Πόσῃν χαρὰν ἡσθάνθη ὁ Ἔντισον, ὅταν μετ' ὀλίγην ὥραν μετέφερε φορτωμένος ἐν μέγα δέμα ἐφημερίδων εἰς τὸν σταθμόν! Πλήρης ἐλπίδων πηδᾷ εἰς τὸ ὄχημα.

Ἡ ἐπιτυχία ὑπῆρξεν ἀνωτέρα τῶν ἐλπίδων του. Εἰς τὴν πρώτην σιδηροδρομικὴν στάσιν ἐπώλησε τεσσαράκοντα φύλλα, ἐνῶ τὰς ἄλλας ἡμέρας ἐπώλει συνήθως δύο μόνον φύλλα. Εἰς τὴν ἐπομένην στάσιν ἐζήτησε διπλὴν τιμὴν δι' ἕκαστον φύλλον, δηλ. τεσσαράκοντα λεπτὰ δι' ἕκαστην ἐφημερίδα καὶ ἀμέσως ἐπώλησεν ἑκατὸν πενήκοντα φύλλα.

Τὸ αὐτὸ ἔγινε καὶ εἰς τὰς ἐπομένας στάσεις. Ὁ θρίαμβος ὅμως ἦτο, ὅταν ἔφθασεν εἰς τὸν τελικὸν σταθμόν. Πλήθος ἀνυπομόνων ἀνθρώπων μὲ τὸ τηλεγράφημα, τὸ ὁποῖον ἀνέγνωσαν, ἐπερίμενε μὲ ἀγωνίαν εἰς τὸν σταθμόν.

Ὁ καθένας ἐξίτηι γρήγορα - γρήγορα ἐν φύλλον καὶ ὁ Ἔντισον τὸ ἔδιδεν, ἀλλὰ τώρα ἐξίτηι μίαν δραχμὴν δι' ἕκαστον. Ἄλλ' εἰς ποῖον νὰ πρωτοδώσῃ; Ὁλη ἡ πόλις ἦτο ἐπὶ ποδὸς καὶ ἐξίτηι ἐφημερίδας. Κάθε τόσον καὶ νέοι ἀνθρωποὶ συρρέουν. Παρ' ὀλίγον νὰ πάθῃ ἀσφυξίαν ἀπὸ τὸν συνωστι-

σμόν. Δι' αὐτὸ ἠναγκάσθη ν' ἀναβῇ ἐπάνω εἰς τὴν κλίμακα τοῦ ναοῦ καὶ νὰ μοιράζῃ ἀπ' ἐκεῖ τὰ φύλλα.

Τὴν ἐσπέραν ἐπέστρεψεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ὁ "Εντισον κομίζων εἰς τοὺς γονεῖς τοῦ μίαν μικρὰν περιουσίαν. Αὐτὴ ἦτο ἡ πρώτη του ἐπιτυχὴς ἐπιχείρησις.

Τὴν ἐπιτυχίαν αὐτὴν ὥφειλεν ὁ "Εντισον εἰς τὸν τηλέγραφον. Ἀπὸ τῶρα καὶ εἰς τὸ ἐξῆς λοιπὸν δὲν εἶχε τὸν νοῦν του εἰς ἄλλο τίποτε, παρὰ εἰς τὸν τηλέγραφον καὶ τὸν ἡλεκτρισμόν, ὁ ὁποῖος ἦτο ἡ δύναμις τοῦ τηλεγράφου. Διὰ τοῦτο ἤρχισε νὰ ἀναγινώσκῃ ἀπλήστως πᾶν ὅ,τι εὗρισκε σχετικὸν μὲ τὸν ἡλεκτρισμόν. Ἠγόρασε καὶ τινὰς ἡλεκτρικὰς συσκευὰς καὶ μάλιστα ἐτελειοποίησεν ὁ ἴδιος μερικὰς ἐξ αὐτῶν. Ἡ φιλομάθειά του δὲν εἶχεν ὅρια.

Αὐτὰ τὰ πράγματα ὅμως ἀπαιτοῦν πολλὰ χρήματα καὶ ὁ "Εντισον δὲν εἶχε κανένα ἄλλον πόρον, ἐκτὸς ἀπὸ τὰς ἐφημερίδας του. Ἐσκέπτετο λοιπὸν, πῶς θὰ δυνηθῇ νὰ πολλαπλασιάσῃ τὰ κέρδη του.

Αὐτὸ θὰ ἐγίνετο, ἐσυλλογίσθη, ἂν ἐξέδιδε ἐγὼ ὁ ἴδιος ἐφημερίδα. Ἐντὸς ὀλίγου κατώρθωσε ν' ἀγοράσῃ μίαν μεταχειρισμένην τυπογραφικὴν μηχανὴν καὶ μερικὰ παλαιὰ τυπογραφικὰ στοιχεῖα. Νύκτας ὀλοκλήρους δὲν ἐκοιμάτο ὁ "Εντισον δοκιμάζων τὸ τυπογραφεῖον του. Ἐπὶ τέλους κατώρθωσε νὰ προμηθεύῃ εἰς τοὺς ταξιδιώτας ἰδικὴν του ἐφημερίδα! Τὴν ἐξέδιδε μίαν φορὰν τὴν ἐβδομάδα καὶ τὴν ἐπώλει ἀντὶ συνδρομῆς τριάκοντα δύο λεπτῶν κατὰ μῆνα.

Οὕτω τὸ παιδίον αὐτὸ τῶν δεκατεσσάρων ἐτῶν ἔγινε διὰ μιᾶς συντάκτης,στοιχειοθέτης, τυπογράφος καὶ πωλητής. Αἱ εἰσπράξεις του ὅλονεν ἠῤῥξανον. Κατώρθωσε τῶρα νὰ διδῇ ἑκατὸν εἴκοσι δραχμὰς τὸν μῆνα εἰς τοὺς γονεῖς του. Καὶ ἐν τούτοις δὲν ἦτο εὐχαριστημένος.

Μαζὶ μὲ ἕνα συνομήλικόν του, ὁ ὁποῖος ἦτο τυπογράφος

φος, ἐξέδωσε μίαν νέαν, καλυτέραν ἐφημερίδα. Δυστυχῶς ὁμως ἡ ἐφημερίς αὕτη ἔγινεν αἰτία τοῦ πρώτου κινδύνου τῆς ζωῆς του.

Μίαν ἡμέραν δηλ. ἔγραψεν εἰς τὴν ἐφημερίδα του ἀστεϊόν τι πειρακτικὸν διὰ κάποιον κύριον, ὅστις διέμενεν εἰς τὴν πόλιν Χουρόν. Ὁ κύριος αὐτὸς ἐθίγη μὲ αὐτὰ καὶ τόσον ἐθύμωσεν, ὥστε ἤρπασε μίαν ἡμέραν τὸν Ἔντισον καὶ τὸν ἔρριπεν εἰς τὸν ποταμόν. Ἐυτυχῶς ὁ Ἔντισον ἐγνώριζε νὰ κολυμβᾷ καλὰ καὶ κατῴρθωσε νὰ ἐξέλθῃ εἰς τὴν ὄχθην. Ἐκτοτε ὁμως ἔχασε κάθε ζῆλον πρὸς τὴν ἐφημερίδα.

Μετ' ὀλίγον, νέον δυστύχημα ἐδοκίμασεν ὁ Ἔντισον. Μίαν ἡμέραν ἐθραύσθη μέσα εἰς τὸ ὄχημά του ἐν φιαλίδιον περιέχον φωσφόρον. Ἀνεφλέγη ὁ φωσφόρος καὶ τὸ πῦρ μετεδόθη εἰς τὸ βαγόνι, τὸ ὁποῖον ἤρχισε νὰ καίεται. Φόβος καὶ τρόμος κατέλαβε τὸν Ἔντισον!

Τὸ χειρότερον ὁμως συνέβη εἰς τὸν σταθμόν. Ὁ ὀδηγὸς δηλ. τῆς ἀμαξοστοιχίας, ὁ ὁποῖος δὲν ἠνείχετο ἀπὸ καιρὸν τὸν Ἔντισον διὰ τὴν ὁσμήν, ἡ ὁποία προήρχετο ἀπὸ τὸ ἐργαστήριόν του, μόλις ἔφθασεν εἰς τὸν σταθμόν, ἐπέταξεν ὅλα τὰ πράγματά του ἀπὸ τοῦ βαγονίου ἔξω εἰς τὸ πεζοδρόμιον.

Πνιγμένος εἰς τὰ δάκρυα ὁ Ἔντισον ἵστατο εἰς τὸ πεζοδρόμιον, ἀνάμεσα εἰς τὰ θρύμματα τῶν φιαλῶν του καὶ τῶν συσκευῶν του καὶ ἦτο ἀπαρηγόρητος, διότι ἔχασε πλέον διὰ παντὸς τὸ προσφιλές του ἐργαστήριον καὶ τὸ ὄχημα. Ὁ ἴδιος ἔλεγεν ἀργότερα, ὅτι ποτὲ δὲν ἀπληρίσθη τόσον πολύ, ὅσον ἐκείνην τὴν ἡμέραν. Ἐπρεπεν ὁμως νὰ μὴ παύσῃ νὰ πωλῇ τὰς ἐφημερίδας, διὰ νὰ ζήσῃ. Ἐξηκολούθησε λοιπὸν νὰ κάμνῃ καθημερινῶς τὴν αὐτὴν διαδρομὴν.

Τὸ θέρος τοῦ 1862, ἐξ αἰτίας μιᾶς εὐγενοῦς πράξεώς του ἔγινε τηλεγραφητής. Ἐνῶ ἡ ἀμαξοστοιχία του ἐστάθμευσεν εἰς μίαν στάσιν, ἡ μηχανὴ τῆς ἀπεσπάσθη ἀπ' αὐτῆς, διὰ νὰ ρυ-

μουλκῆσῃ ἐν φορτηγὸν βαγόνιον. Ὁ Ἔντισον, φέρων ἐν δέμα ἐφημερίδων ὑπὸ μάλῃς, περιεφέρετο πλησίον τῶν γραμμῶν.

Αἴφνης βλέπει ἐν ἀγαπητόν του παιδίον δύο ἐτῶν, τέκνον τοῦ σταθμάρχου, νὰ παίξῃ ἀμέριμνον μεταξὺ τῶν γραμμῶν. Τὸ φορτηγὸν βαγόνιον, τὸ ὁποῖον ὠθοῦσεν ἡ ἀτμομηχανή, ὀλίγον ἔλειψε νὰ παρὰσύρῃ τὸ παιδίον καὶ νὰ τὸ συνθλίψῃ ὑπὸ τοὺς τροχοὺς του.

Ταχὺς ὡς ἀστραπὴ ὁ Ἔντισον πετᾷ τὰς ἐφημερίδας, ἀρπάζει τὸ παιδίον καὶ πηδᾷ μαζὶ μ' αὐτὸ εἰς τὸ ἄλλο μέρος τῆς γραμμῆς.

Ὁ σταθμάρχης ἦτο καὶ αὐτὸς πτωχὸς καὶ δὲν εἶχε τίποτε νὰ προσφέρῃ, διὰ ν' ἀνταμείψῃ τὸν Ἔντισον, ὁ ὁποῖος ἔσωσε τὴν ζωὴν τοῦ παιδίου του, παρὰ μόνον ἀνέλαβε νὰ τοῦ διδάξῃ νὰ τηλεγραφῇ. Κάθε βράδυ, ὅταν ὁ Ἔντισον εἶχε πωλήσει τὰς ἐφημερίδας του, διενυκτέρευεν εἰς τὸν σταθμὸν μανθάνων τὴν τηλεγραφικὴν. Ἐντὸς δὲ ὀλίγου τόσον ζήλον ἔδειξεν, ὥστε ὑπερέβαλε καὶ τὸν διδάσκαλόν του εἰς τὴν τέχνην.

Ἐκτοτε ἀρχίζει τὸ ἐπιστημονικὸν στάδιον τοῦ Ἔντισον. Διαρκῶς ἐπιτυγχάνει νέας ἡλεκτρικὰς ἐφευρέσεις. Τελειοποιεῖ τὸν τηλεγράφον καὶ τὸν τηλεφώνον καὶ ἐφευρίσκει τὰς ἡλεκτρικὰς λυχνίας, τὰς ὁποίας μεταχειρίζομεθα ἀκόμη καὶ σήμερον. Ἐφευρίσκει ἔπειτα τὸν φωνογράφον, τὸν κινηματογράφον καὶ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη κατορθώνει νὰ τελειοποιήσῃ καὶ τὸν ὁμιλοῦντα κινηματογράφον.

Αἱ ἐφευρέσεις του εἶναι ἀμέτρητοι. Δι' αὐτῶν εὐηργέτησε τὴν ἀνθρωπότητα. Ἀπὸ τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας μόνον ἔλαβε χίλια τετρακόσια διπλώματα ἐφευρέσεων! Ἰδρυσσε μεγάλη ἐργοστάσια, ἐκ τῶν ὁποίων ζοῦν χιλιάδες ἐργατῶν.

Ἀπέθανε πρὸ ὀλίγων ἐτῶν εἰς βαθύτατον γῆρας, ἀφῆνων ἀξιωματικὸν παράδειγμα τοῦ τί δύναται νὰ κατορθώσῃ ἡ ἐργασία, ἡ ἐπιμέλεια καὶ ἡ ἐπιμονή.

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΠΟΥ ΔΑΜΑΖΕΙ ΤΗΝ ΦΥΣΙΝ

Κάτω ἀπὸ μίαν ὥραϊαν εἰκόνα, ἡ ὁποία παρίστανε τὸν Στρυμόνα, τὸν ποταμὸν μὲ τὰ φουσκωμένα νερά, ὁ ὁποῖος ἀλλάζει τὸν δρόμον του, ὅπως ἀλλάζει τὸν δρόμον ἓνας ἄνθρωπος καὶ λοξεύει εἰς ἄλλον δρόμον, ἦσαν γραμμένα αὐτὰ τὰ λόγια : « Ὁ ἄνθρωπος ποὺ δαμάζει τὴν φύσιν ».

— Τί θὰ εἰπῇ, πατέρα, δαμάζει τὴν φύσιν ; ἠρώτησαν τὰ παιδιά, ποὺ ἐκοίταζαν τὴν εἰκόνα εἰς τὴν ἐφημερίδα μαζί μὲ τὸν πατέρα των.

Τὰ παιδιά, τὰ ὁποῖα εἶχον μεταβῇ κάποτε μὲ τοὺς ἰδι-
κούς των εἰς ἓν ἱπποδρόμιον καὶ εἶχον ἰδεῖ ἓνα θηριοδαμα-
στήν νὰ βάξῃ λέοντας καὶ τίγρεις νὰ κάμνουν διάφορα παι-
γνίδια, ἐγνώριζαν, ὅτι ὁ ἄνθρωπος, μὲ τὴν ὑπομονὴν καὶ τὴν
τέχνην του, ἠμπορεῖ ἀκόμη καὶ τὰ ἄγρια θηρία νὰ δαμάσῃ
καὶ νὰ ἐξημερώσῃ. Δὲν ἠμποροῦσαν ὅμως νὰ ἐννοήσουν, πῶς
ὁ ἄνθρωπος ἠμπορεῖ νὰ δαμάσῃ ἓνα ποταμὸν.

— Θηρίον εἶναι ὁ ποταμός ; ἠρώτησαν ἄλιν.

Ὁ κύριος Εὐγενίδης, ὁ πατὴρ των, ὁ ὁποῖος ἦτο μηχαν-
νικὸς εἰς τὰ « παραγωγικά », ὅπως τὰ λέγουν, « ἔργα τῆς Μα-
κεδονίας » καὶ εἶχεν ἐπιστρέφει ἐκείνας τὰς ἡμέρας μὲ ἄδειαν
εἰς τὴν οἰκίαν του, ἐγέλασε διὰ τὴν ἐρώτησιν καὶ τοὺς εἶπε :

— Θηρίον εἶναι, παιδιά μου, καὶ θηρίον ἀνήμερον μά-
λιστα. Ἐπρεπε νὰ τὸν ἰδῇτε, ὅπως τὸν εἶδα ἐγὼ τὸν κύρ
Στρυμόνα, ὅταν θυμῶνῃ τὸν χειμῶνα καὶ ξεχειλίξῃ καὶ σκε-
πάξῃ ὁλόγυρα, μὲ τὰ νερά του, χωράφια καὶ χωράφια καὶ
ἀφανίζει τὰ σπαρτὰ καὶ πνίγει ἀνθρώπους καὶ ζῶα, διὰ νὰ
καταλάβετε τί κακὸ λεοντάρι εἶναι.

Τὰ παιδιά εἶχον πλησιάσει τὰ καθίσματα των γύρω ἀπὸ
τὸν πατέρα των καὶ τὸν ἤκουον μὲ τὸ στόμα ἀνοιχτόν.

— Καὶ πῶς μπορεῖ ὁ ἄνθρωπος νὰ δαμάσῃ ἓνα ποτάμι ;

— Ἄλλοτε, βέβαια, δὲν μποροῦσε, τοὺς εἶπεν ὁ πατέρας. Πῶς νὰ τὰ βάλουν οἱ καημένοι οἱ ἄνθρωποι μ' ἓνα φοβερὸν ποταμόν ! Τοὺς ἔπνιγε τὰ καλύβια των, τὰ σπαρτά των, τὰ ζῶα των καὶ αὐτοὺς τοὺς ἰδίους καὶ οὔτε ἐφαντάζοντο ποτέ, ὅτι μποροῦν νὰ σωθοῦν ἀπὸ τοὺς θυμούς του. Ἐνθυμεῖσθε καὶ τὴν δυστυχισμένην μητέρα τῶν ἀρματολῶν, ἡ ὁποία ἤθελε νὰ περάσῃ τὸν φουσκωμένον ποταμόν, διὰ νὰ πάῃ νὰ ἰδῇ τὸν υἱόν της. Ποιὸς ἀπὸ σᾶς τὸ ἐνθυμεῖται τὸ τραγούδι ;

Ὁ μικρὸς Νίκος, ὁ ὁποῖος εἶχεν ἀπαγγεῖλει εἰς τὴν ἐορτὴν τοῦ σχολείου τὸ τραγούδι τῆς μάνας τοῦ Κίτσου, τὸ ἐνεθυμήθη καὶ ἤρχισε ν' ἀπαγγέλλῃ :

Τοῦ Κίτσου ἡ μάνα κάθονταν
στὴν ἄκρῃ στὸ ποτάμι.
Μὲ τὸ ποτάμι μάλωνα
καὶ τὸ πετροβολοῦσε.

— Ποτάμι, γιὰ λιγότεψε,
ποτάμι, στρέψε πίσω,
γιὰ νὰ περάσω ἀντίπερα,
στὰ κλέφτικα λημέρια . . .

Ὁ κύριος Εὐγενίδης ἐγέλασε πάλιν.

— Μὰ πὺν ν' ἀκούσῃ τὸ ποτάμι ! εἶπε. Φοβεῖται τὸ ποτάμι μαλώματα καὶ πετροβολητά ; Τώρα ὁμως οὔτε μαλώνομε μὲ τὰ ποτάμια, οὔτε τὰ πετροβολοῦμε.

— Τί κάνομε τώρα ; ἠρώτησαν μ' ἓνα στόμα τὰ παιδιά.

— Πολλὰ πράγματα, παιδιά μου, πὺν εἶναι δύσκολον νὰ τὰ ἐννοήσητε, διότι δὲν εἶσθε μηχανικοί. Καὶ ὅχι μόνον διὰ τὰ ποτάμια. Ἄλλοῦ ἀποξηραίνουν καὶ τὰς θαλάσσας ἀκόμη καὶ τὰς κάμουν χωράφια. Ἡμεῖς δὲν ἔχομεν ἀνάγκην νὰ ξηράνωμεν τὰς θαλάσσας, διότι καὶ τὰ χωράφια, πὺν ἔχομεν, δὲν τὰ καλλιεργοῦμεν ὅλα.

—Ἔχετε ἀκούσει καὶ σεῖς τί κακὸν κάμνει κάθε φορὰν ὁ Στρυμὼν εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα τῆς Μακεδονίας. Ἀπὸ τώρα καὶ εἰς τὸ ἐξῆς ὁμῶς δὲν θὰ τὸ κάμνη.

—Γιατί, πατέρα;

—Διότι τώρα ἔγινε φρόνιμο παιδί.

—Σὰν κι ἐμᾶς, εἶπεν ὁ Λεωνίδας κλείων τὸ μάτι στ' ἀδέλφια του

—Ἀκόμη φρονιμώτερον...τοὺς εἶπεν ὁ πατέρας. Τώρα θὰ πηγαίνει ἡσυχὰ εἰς τὸν δρόμον του καὶ δὲν θὰ πειράζῃ κανένα..

Τὰ παιδιὰ ἡρώτων νὰ μάθουν, πῶς ἐν κακομαθημένον καὶ ἄτακτον ποτάμι ἡμπορεῖ νὰ γίνῃ φρόνιμον καὶ πειθαρχικόν. Ὁ κ. Εὐγενίδης τοὺς ἔδειξεν εἰς ἄλλας εἰκόνας, τὰς ὁποίας εἶχεν ἡ ἐφημερίς, τὰ θεόρατα μηχανήματα, τὰ ὁποῖα σκάπτουν τὴν γῆν, ἀνοίγουν τεράστια αὐλάκια καὶ πετοῦν πεντήκοντα μέτρα μακρὰν τὸ χῶμα καὶ τὰ ὁποῖα ροφοῦν τὰ νερά. Ἐδειξεν ἐπίσης καὶ τοὺς μεγάλους χονδροὺς τοίχους, μὲ «μπετόν», ποὺ κτίζουν χιλιάδες ἐργάται—φράγματα τὰ λέγουν—καὶ φράσσουν τὸν δρόμον τοῦ ποταμοῦ καὶ τὸν ὑποχρεώνουν νὰ λοξοδρομήσῃ καὶ ν' ἀκολουθήσῃ ἄλλον δρόμον..

—Μὲ ὅλα αὐτὰ τὰ μέσα, τοὺς εἶπε, βάζομεν τὸν ποταμὸν εἰς τὸν ἴσον δρόμον, ἐκεῖ δηλαδή, ὅπου ἡμπορεῖ νὰ διέρχεται, χωρὶς νὰ ξεχειλίσῃ ἀπὸ τὰς βροχὰς καὶ νὰ πνίγῃ τὸν κόσμον.

Ἔτσι ὁ Στρυμὼν ἀπὸ ἄγριον θηρίον ἔγινε σήμερον ἀρ-
νάκι. Οἱ χωρικοὶ θὰ περνοῦν εἰς τὰς ὄχθας του, χωρὶς νὰ φοβοῦνται πλέον, μήπως ἐπάνω εἰς τὸν θυμὸν του πνίξῃ τὰ σπαρτά των καὶ τὰ καλύβια των καὶ τὰ ζῶα των καὶ αὐτοὺς, τοὺς ἰδίους. Διότι ὁ Στρυμὼν δὲν θὰ θυμῶνῃ πλέον. Καὶ θὰ ἔχωμεν μόνον τὰ καλά του· τὰ καλά ποὺ ἔχει ἕνας ποταμὸς διὰ τὰ μέρη, ἀπὸ τὰ ὁποῖα περνᾷ καὶ τὰ ποτίζει καὶ τὰ κάμνει γόνιμα καὶ πλούσια.

Τὰ παιδιά ἐκοίταξαν πάλιν τὰς εἰκόνας καὶ δὲν ἐχόρ-
ταιναν.

— Ἐνοήσατε λοιπὸν τώρα πῶς δαμάζονται καὶ τὰ ἄ-
γρια θηρία καὶ γίνονται χρήσιμα καὶ εὐεργετικά εἰς τοὺς
ἀνθρώπους; Καὶ δὲν εἶναι τὸ μόνον θηρίον εἰς τὸν τόπον μας
ὁ Στρυμὼν. Εἶναι καὶ ἄλλα θηρία, ποταμοὶ καὶ λίμναι, ποὺ
σπείρουν τὴν ἀρρώστιαν καὶ τὸν θάνατον γύρω τους καὶ ποὺ
θὰ δαμασθοῦν καὶ αὐτὰ μὲ τὸν καιρόν. Τὸ κράτος μας δὲν
παύει νὰ κάμνη διαρκῶς τέτοια ἔργα.

Ὁ Λεωνίδας, ὁ ὁποῖος ἤθελε νὰ γίνῃ μηχανικὸς καὶ αὐ-
τός, ὅπως ὁ πατήρ του, εἶπε τότε:

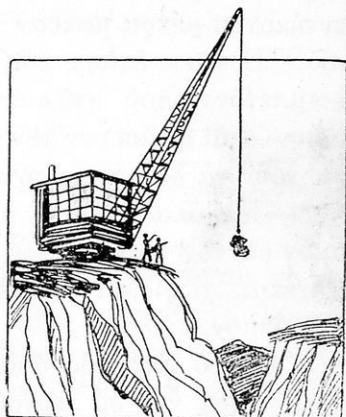
— Θὰ γίνω καὶ ἐγὼ θηριοδαμαστής, πατέρα, ὅταν με-
γαλώσω.

Μόνον ὁ Νίκος, ὁ μικρός,
ἐκάθητο συλλογισμένος.

— Ἐσὺ τί συλλογίζεσαι,
Νίκο; τοῦ εἶπεν ὁ πατήρ του.

Ὁ Νίκος ἐκοίταξε τὸν πα-
τέρα του εἰς τὰ μάτια καὶ εἶπε
λυπητερά:

— Συλλογίζομαι τὴ γριὰ
μὰνα τοῦ Κίτσου, ποὺ «μὲ
τὸ ποτάμι μάλωνε καὶ τὸ πε-
τροβολοῦσε». Ποῦ νὰ ἦτο τώρα
ἡ καημένη νὰ ἔβλεπε!

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΜΕΡΟΣ Α'

ΠΕΖΟΓΡΑΦΗΜΑΤΑ ΣΤΗ ΔΗΜΟΤΙΚΗ

Α'. Ἀπὸ τὴ θρησκευτικὴ ζωή.

Σελίς

1. Ὁ κρυφὸς χριστιανός, Ἰω. Δαμβέργη (Διασκευὴ Δημ. Κοντογιάννη).	7
2. Ὁ Ἅγιος Βασίλειος, Δημ. Κοντογιάννη	10
3. Χρονιάρες μέρες (ποίημα), Γ. Δροσίνη	16
4. Στὸ δρόμο τοῦ Γολγοθᾶ, Π. Δ. Παναγοπούλου	16
5. Ἡ Λαμπρὴ (ποίημα), Στ. Σπεράντσα	19

Β'. Ἀπὸ τὴν θνικὴ ζωή.

1. Στὸ φρούριο τῆς Ἐδέσσης, Πηνελόπης Δέλτα	21
2. Στὸ στρατόπεδο τοῦ Βουλγαροκτόνου, Πηνελόπης Δέλτα	26
3. Τὸ θάρος σώζει, Δημ. Δεληπέτρου	31
4. Ὁ Βασίλειος ὁ Β' στὴν Ἀθήνα, Δημ. Ζήση (διασκευὴ)	34
5. Ἡ πρωτοχρονιά στὰ βυζαντινὰ παλάτια, Πλ. Ροδοκανάκη	37
6. Τὰ δυσκολόγηρα τῆς Ἁγία-Σοφίας (παράδοσις), Δημ. Κοντογιάννη .	39
7. Τῆς Ἁγία-Σοφίας (ποίημα δημῶδες)	43
8. Τὸ Σουλιωτόπουλο, Γ. Βλαχογιάννη	43
9. Ἡ Σουλιωτοπούλα, Γ. Βλαχογιάννη	45
10. Ἡ ἔξοδος, Γ. Βλαχογιάννη	47
11. Ὕμνος εἰς τὴν Ἐλευθερίαν (ποίημα), Δ. Σολωμοῦ	49

Γ'. Ἀπὸ τὴν οἰκογενειακὴ καὶ κοινωνικὴ ζωή.

1. Τὰ κάλαντα (Χριστουγεννιάτικο), Π. Δ. Παναγοπούλου	53
2. Ἡ βασίλισσα, Ἀλεξάνδρας Παπαδοπούλου	57
3. Καθένας ἀπὸ λόγου του (ποίημα), Ἰω. Πολέμη	59
4. Μητρικὴ ἀγάπη, Δημ. Κοντογιάννη (διασκευὴ)	60
5. Τὰ χαιρείσματα, Ἀλεξάνδρας Παπαδοπούλου	65
6. Τὸ καθήκον τοῦ γραμματοκομιστῆ, Δημ. Δεληπέτρου	68
7. Οἱ χωριανοὶ (ποίημα), Γ. Ἀθάνα	71

Δ'. Ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴ φύση καὶ τὴν ἀγροτικὴ ζωή.

	Σελ.
1. Ἡ ἀνατολή τοῦ ἡλίου ἀπὸ μιὰ βουνοκορφή, Π. Δ. Παναγοπούλου	78
2. Ὁ καλογιάννος (ποίημα), Γ. Δροσίνη	78
3. Τὰ χελιδόνια (ποίημα), Ι. Πολέμη	79
4. Ὁ μπουφός, Στεφ. Γρανίτσα	81
5. Ἡ ἐξοχή (ποίημα), Στ. Μαρτζώκη	83
6. Τὸ κράτος τῶν μελισσῶν, Δ. Δεληπέτρου	84
7. Τὰ ἄνθη καὶ τὰ δασή (ποίημα), Νικ. Χατζηδάκη	86
8. Γαλήνη (ποίημα), Ἰω. Πολέμη	88
9. Τὰ καλά τοῦ ἡλίου, Δημ. Ζήση	88
10. Ἡ βρύση τοῦ χωριοῦ (ποίημα), Γ. Δροσίνη	91

ΜΕΡΟΣ Β'

ΠΕΖΟΓΡΑΦΗΜΑΤΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΚΑΘΑΡΕΥΟΥΣΑΝ

Α'. Ἀπὸ τὴν θρησκευτικὴν ζωὴν.

	Σελ.
1. Ἡ προσευχή, Ἀρ. Κουρτίδου (διασκευὴ Γ. Μέγα)	95
2. Τὸ καράβι (ποίημα), Μιχ. Γ. Πετρίδου	97
3. Τὰ Χριστούγεννα εἰς τὸ βυζαντινὸν παλάτιον, Πλ. Ροδοκανάκη	98
4. Ἡ νύχτα τῶν Χριστουγέννων (ποίημα), Κ. Παλαμᾶ	108
5. Οἱ χαιρετισμοὶ τῆς Θεοτόκου, Δημ. Κοντογιάννη	104
6. Ὁ ἐπίσκοπος Συνέσιος, Δημ. Κοντογιάννη (διασκευὴ)	107
7. Αἰ-Δημήτρης (ποίημα), Γ. Ἀθάνα	110

Β'. Ἀπὸ τὴν ἐθνικὴν ζωὴν καὶ ἱστορίαν.

1. Ἡ κτίσις τῆς Μασσαλίας, Ἀδ. Ἀδαμαντίου	111
2. Ἡ Εὐχαρὶς καὶ ὁ Νεῖλος, Δημ. Ζήση (διασκευὴ)	115
3. Ἡ τελευταία λειτουργία, Δημ. Ζήση	125
4. Ὁ τάφος τοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Παλαιολόγου, Ν. Βασιλειάδου	130
5. Ὁ μικρὸς Μακεδὼν, Γ. Μέγα (διασκευὴ)	135

Γ'. Ἀπὸ τὴν οἰκογενειακὴν καὶ κοινωνικὴν ζωὴν

Σελ.

1. Αἱ εἰσπράξεις τῶν καλάνδων. Α. Κωνσταντινίδου	141
2. Ἡ ἐλεημοσύνη (ποίημα), Ἰω. Πολέμη	144
3. Πῶς εἰς ἄρχων ἐκτελεῖ τὸ καθήκον του, Μιχ. Γ. Πετρίδου (διασκευή)	146
4. Ἡ φιλανθρωπία κατὰ τὴν βυζαντινὴν ἐποχὴν, Πλ. Ροδοκανάκη	148
5. Ὁ μικρὸς βοσκὸς καὶ ὁ Παστέρ, Γ. Μέγα (διασκευή)	151
6. Ὁ μικρὸς σαρωθροποιός, Μιχ. Πετρίδου (διασκευή)	153
7. Τιμότης, Δημ. Κοντογιάννη (διασκευή)	158
8. Οἱ δύο φτωχοὶ (ποίημα), Γ. Δροσίνη	167

Δ'. Ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴν φύσιν καὶ τὴν ἄγροτικὴν ζωὴν.

1. Ὁ θερισμός, Γ. Δροσίνη	169
2. Ὁ θέρος (ποίημα), Γ. Δροσίνη	171
3. Ὁ νέος γεωπόνος, Δημ. Ζήση	171
4. Ἡ μυγδαλιὰ (ποίημα), Γ. Δροσίνη	174
5. Μία ἐπίσκεψις, Ἰω. Κονδυλάκη	175
6. Τὸ παιδί καὶ ὁ σπουργίτης (ποίημα), Μυρτιώτισσας	177
7. Οἱ μεταξοσκώληκες, Ἀριστ. Κουρτίδου	178
8. Ἡ λευκὴ πεταλούδα, Α. Καρκαβίτσα (διασκευή Γ. Μέγα)	182
9. Πεταλούδα, καὶ μέλισσα (ποίημα), Ἰω. Πολέμη	186
10. Τὰ ἐρείπια τοῦ Μυστρά, Δημ. Κοντογιάννη	187

Ε'. Φυσικὰ φαινόμενα, ἀνακαλύψεις, τεχνικὰ πρόοδοι.

1. Καπνός, ἀτμός, βροχή, νέφη, οὐράνιον τόξον, Ἀρσινόης Παπαδοπούλου	189
2. Πρωινὸ ἀπόβροχο (ποίημα), Στ. Σπεράντσα	193
3. Ἕνας μέγας ἐφευρέτης, Δημ. Ζήση	194
4. Ὁ ἄνθρωπος ποὺ δαμάζει τὴν φύσιν, Π. Νιρβάνα	201

Ἡ εἰκονογράφησις τοῦ βιβλίου ἐγένετο ἀπὸ τὸν ζωγράφον κ. Εὐάγγελον Τερζόπουλον.

Ἀνάδοχοι ἐκτυπώσεως καὶ βιβλιοδετήσεως
Π. Α. Διαλησμάς, Καρόρη 11 — Ἀδελφοὶ Γ. Ρόδη, Κεραμειοῦ 42 — Ἀθήναι

$$\begin{array}{r}
 59.3 \\
 569 \\
 2 \quad 140 \\
 \hline
 3432
 \end{array}$$

11